

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSTYRELSEN

Toimittanut Timo Kumpulainen

OPETTAJAT SUOMESSA 2013

Lärarna i Finland 2013

© Opetushallitus ja tekijät

Koulutuksen seurantaraportit 2014:8

ISBN 978-952-13-5761-9 (nid.)

ISBN 978-952-13-5762-6 (pdf)

ISSN-L 1798-8934

ISSN 1798-8934 (painettu)

ISSN 1798-8942 (verkkojulkaisu)

Taitto: Edita Prima Oy

www.oph.fi/julkaisut

Juvenes Print – Suomen Yliopistopaino Oy,
Tampere, 2014

Hyvä lukija,

Käsissäsi on tuoretta tietoa suomalaisesta opettajakunnasta; opettajakoulutukseen hakeutumista, opettajien pätevyyksistä, tehtävä- ja ikärakenteesta sekä täydennyskoulutuksesta eri koulumuodoissa. Peruskoulun opettajien kohtaamasta arjesta kertoo julkaisun luku opetusryhmien koosta. Tiedot perustuvat opetushallinnon tilaamaan Tilastokeskuksen keväällä 2013 toteuttamaan tiedonkeruuseen. Julkaisu on jatkoa vuosina 2005, 2008 ja 2010 ilmestyneisiin Opettajat Suomessa - julkaisuihin. Täydennyksenä aikaisemmin ilmestyneisiin julkaisuihin verrattuna on tähän kirjaan lisätty kooste Suomen opettajista kansainvälisessä vertailussa.

Opettajat Suomessa 2013 julkaisun toteutusta on koordinoanut Opetushallituksen nimeämä toimituskunta, jonka puheenjohtajana on toiminut johtaja Raakel Tiihonen ja varapuheenjohtajana opetusneuvos Matti Kyrö. Toimituskunnan muut jäsenet ovat olleet erityisasiantuntija Markku Hartonen, opetusneuvos Kimmo Hämäläinen, erityisasiantuntija Pirjo Karhu, erityisasiantuntija Timo Kumpulainen, opetusneuvos Merja Lahdenkauppi, opetusneuvos Leena Nissilä, ylitarkastaja Maija-Liisa Ojala, opetusneuvos Pertti Pitkänen sekä erityisasiantuntija Annika Westerholm. Lisäksi toimituskunnan pysyviksi asiantuntijoiksi kutsuttiin opetus- ja kulttuuriministeriöstä opetusneuvos Maija Innola, kehittämisspäällikkö Jouni Kangasniemi, opetusneuvos Tommi Karjalainen, opetusneuvos Kirsi Lähde, opetusneuvos Armi Mikkola ja opetusneuvos Heli Nederström. Toimituskuntaan nimettyjen lisäksi työhön osallistuivat tiiviisti opetusneuvos Kristiina Volmari Opetushallituksesta, ylitarkastaja Kirsi Lamberg ja opetusneuvos Raija Meriläinen opetus- ja kulttuuriministeriöstä sekä tietopalvelusuunnittelija Elina-Maria Kekkonen Tilastokeskuksesta. Kirjan eri lukujen pääasialliset kirjoittajat on nimetty lukujen alkuun. Haluan kiittää kaikkia työhön osallistuneita yhteisyydestä ja hienosta työskentelystä julkaisun kokoamiseksi.

Julkaisu on tarkoitettu palvelemaan opettajankoulutuksen suunnittelua ja opettajatarpeen ennakointia sekä kansallisella että paikallisella tasolla. Toivon, että julkaisusta on käytännön hyötyä opettajille, opettajankouluttajille, koulutuksen suunnittelijoille ja koulutuspolitiikasta päättävälle.

Raakel Tiihonen
Johtaja

Tiivistelmä

Opettajat Suomessa 2013 perustuu Tilastokeskuksen keväällä 2013 tekemään henkilö pohjaiseen tiedonkeruuseen. Kysely lähetettiin perusopetuksen, lukiokoulutuksen, ammatillisen koulutuksen ja vapaan sivistystyön koulutuksen järjestäjille, joista yhteensä 89 % vastasi kyselyyn kesäkuuhun 2013 mennessä. Perusopetuksen järjestäjät antoivat myös peruskouluissa esiopetusta antavien opettajien tiedot. Opettajatiedonkeruu tehdään kahden tai kolmen vuoden välein, jolloin voidaan tarkastella myös opettajiston rakenteen kehitystä verrattuna aikaisempaan tilanteeseen.

Opettajat Suomessa 2013 –julkaisu sisältää tilastotietoa peruskouluissa annettavan esiopetuksen, perusopetuksen, toisen asteen ja aikuiskoulutuksen rehtoreiden ja opettajien muodollisesta kelpoisuudesta, sukupuoli- ja ikäjakaumista, tehtävätyypeistä sekä opettajakunnan alueellisista eroista. Lisäksi julkaisussa kerrotaan opettajakoulutukseen hakeutumisesta, opettajien saamasta täydennyskoulutuksesta ja ammatillisen koulutuksen opettajien työelämäjaksoista sekä opetusryhmien koosta perusopetuksessa. Maahanmuuttajia opettavia tarkastellaan omassa luvussaan samoin kuin ruotsinkielisen koulutuksen opettajatilannetta.

Opettajatarpeet nyt ja tulevaisuudessa luvussa kootaan keskeisiä johtopäätöksiä tuloksista ja ennakoitaan tulevaa. Julkaisuun on liitetty katsaus suomalaisista opettajista kansainvälisessä vertailussa. Tiedot perustuvat OECD:n koulutusindikaattoreihin.

Opettajankoulutus on kasvattanut suosiotaan. Esimerkiksi luokanopettajakoulutuksen hakijamäärä on kasvanut 18 prosenttia ja ammatillisen opettajakoulutuksen 13 prosenttia. Korkeakoulut ovat myös valinneet aiempaa enemmän opiskelijoita, joten opettajankoulutukseen pääsy ei ole hakijamäärän kasvusta huolimatta vaikeutunut.

Opettajien muodollinen kelpoisuus on Suomessa ollut jo pitkään hyvällä tasolla. Vuosiin 2008 ja 2010 verrattuna muodollisesti kelpoisten opettajien suhteellinen osuus oli edelleen noussut. Perusopetuksen rehtoreista ja lehtoreista 96 prosenttia ja luokanopettajista 94 prosenttia oli muodollisesti kelpoisia hoitamassaan tehtävässä. Lukioissa rehtorien ja lehtorien kelpoisuustilanne oli vielä perusopetustakin parempi.

Ruotsinkielisessä koulutuksessa muodollisesti kelpoisten rehtoreiden ja opettajien osuus oli noussut jonkin verran vuodesta 2010. Kaikista ruotsinkielisten peruskoulujen rehtoreista ja opettajista oli 79 prosenttia kelpoisia tehtävänsä. Myös ruotsinkielisessä lukio- ja ammatillisessa koulutuksessa kelpoisten rehtorien ja opettajien osuus oli noussut vuodesta 2010. Yhteinen piirre kaikille koulumuodoille oli, että kelpoisuusaste ruotsinkielisessä koulutuksessa oli alempi kuin suomenkielisessä.

Ammatillisen koulutuksen rehtoreista ja lehtoreista muodollisesti kelpoisia oli 95 prosenttia, missä on selvää nousua vuoden 2010 tilanteeseen verrattuna. Osaksi tähän vaikuttaa se, että ammatillisen koulutuksen opettajan kelpoisuusehdot muuttuivat vuonna 2010.

Opetusryhmien keskimääräinen opetusryhmäkoko on pienentynyt ja suurten opetusryhmien osuus lähes puolittunut vuodesta 2008. Perusopetuksen yhteydessä järjestettävässä esiopetuksessa lapset opiskelevat keskimäärin vajaan 15 oppilaan opetusryhmissä. Vuonna 2013 perusopetuksen vuosiluokilla 1–6 opetusryhmän koko oli keskimäärin noin 20 oppilasta ja vuosiluokilla 7–9 opetusryhmässä on keskimäärin 17 oppilasta.

Opettajat ja oppilaitosjohto ovat osallistuneet täydennys- tai jatkokoulutukseen aktiivisesti (80 %). Kuitenkin vain harvalle opettajalle on sovittu henkilökohtainen koulutus- ja kehittämissuunnitelma. Yleisintä niiden hyödyntäminen on vapaassa sivistystyössä ja ammatillisessa toisen asteen koulutuksessa. Ammatillisessa koulutuksessa vain noin viisi prosenttia opettajista osallistui vuoden 2012 aikana työelämäjaksolle.

Sammandrag

Lärarna i Finland 2013 baserar sig på Statistikcentralens personbaserade datainsamling från våren 2013. Enkäten skickades ut till utbildningsanordnare inom den grundläggande utbildningen, gymnasieutbildningen, yrkesutbildningen och den fria bildningen och sammantaget besvarade 89 procent av dessa enkäten före utgången av juni 2013. Anordnarna av grundläggande utbildning gav också uppgifter om de lärare som ger förskoleundervisning i grundskolorna. Insamlingen av uppgifter om lärare görs med två eller tre års mellanrum, vilket ger en möjlighet att granska utvecklingen av lärarkårens struktur jämfört med den tidigare situationen.

Publikationen Lärarna i Finland 2013 innehåller statistiska uppgifter om den formella behörigheten, köns- och åldersfördelningen, tjänstetyper och regionala skillnader inom lärarkåren och omfattar rektorer och lärare inom den förskoleundervisning som ska ges i grundskolorna, den grundläggande utbildningen, utbildningen på andra stadiet och vuxenutbildningen. Därtill ger publikationen information om antagningen till lärarutbildningen, fortbildningen av lärare och arbetslivsperioder för lärare inom yrkesutbildningen samt undervisningsgruppernas storlek inom den grundläggande utbildningen. Lärare som undervisar invandrare granskas i ett eget kapitel, liksom lärarsituationen inom den svenskspråkiga utbildningen.

Kapitlet Behovet av lärare nu och i framtiden är en sammanställning över de centrala slutsatserna utgående från resultaten och en framtidsprognos. En översikt av finländska lärare i internationell jämförelse har bifogats till publikationen. Informationen baserar sig på OECD:s utbildningsindikatorer.

Lärarutbildningen har ökat i popularitet. Till exempel antalet sökanden till klasslärarutbildningen och yrkeslärarutbildningen har ökat med 18 respektive 13 procent. Högskolorna har också valt ett större antal studerande än tidigare och följaktligen har tillträdet till lärarutbildningen inte försvårats trots ett ökande antalet sökande.

Den formella behörigheten hos lärarna har redan under en lång tid legat på en bra nivå i Finland. Jämfört med åren 2008 och 2010 har den relativa andelen formellt behöriga lärare ökat ytterligare. Av rektorerna och lektorerna inom den grundläggande utbildningen var 96 procent formellt behöriga att sköta sin tjänst. Motsvarande siffra för klasslärarna var 94 procent. I gymnasierna var behörighetssituationen bland rektorerna och lektorerna ännu bättre än inom den grundläggande utbildningen.

Inom den svenskspråkiga utbildningen har andelen formellt behöriga rektorer och lärare ökat en aning sedan år 2010. Av alla rektorer och lärare i de svenskspråkiga grundskolorna var 79 procent behöriga för sin uppgift. Även inom den svenskspråkiga gymnasie- och yrkesutbildningen har andelen behöriga rektorer och lärare ökat sedan år 2010. Ett gemensamt drag för alla utbildningsformer var att behörighetsgraden inom den svenskspråkiga utbildningen var lägre än inom den finskspråkiga.

Av rektorerna och lektorerna inom yrkesutbildningen var 95 procent formellt behöriga, vilket är en tydlig ökning jämfört med situationen år 2010. Detta påverkas delvis av att behörighetsvillkoren för lärare inom yrkesutbildningen ändrades år 2010.

Undervisningsgruppernas storlek har minskat i medeltal och andelen stora undervisningsgrupper har nästan halverats sedan år 2008. I den förskoleundervisning som anordnas i anslutning till den grundläggande utbildningen studerar barnen i undervisningsgrupper med i medeltal knappt 15 elever. Under år 2013 var storleken på undervisningsgrupperna i årskurserna 1–6 i medeltal cirka 20 elever och i årskurserna 7–9 cirka 17 elever.

Lärarna och ledningen för läroanstalterna har aktivt deltagit i fortbildning och påbyggnadsutbildning (80 %). Däremot har en personlig utbildnings- och utvecklingsplan utarbetats för endast ett fåtal lärare. Dessa planer utnyttjas i störst utsträckning inom den fria bildningen och andra stadiets yrkesutbildning. Inom yrkesutbildningen deltog endast cirka fem procent av lärarna i arbetslivsperioder under år 2012.

Abstract

Teachers in Finland 2013 is based on a survey carried out by Statistics Finland in spring 2013. The survey was sent out to education providers in basic education, general and vocational upper secondary education and training and liberal education. Of these, 89 per cent responded by June 2013. Basic education institutions also provided information on pre-primary teachers working in primary schools. The teacher survey is carried out every two or three years. It enables monitoring of developments in the structure of the teaching force and comparisons to previous years.

Teachers in Finland 2013 comprises statistical data on pre-primary education provided in schools, basic education, the formal qualifications of principals and teachers in upper secondary education and in adult education, gender and age structures, types of teaching duties and regional differences between teachers. In addition, the publication includes information on the attractiveness of teacher education, continuing education and professional development of teachers, work placement periods for vocational teachers and group sizes in basic education. Migrant education teachers are examined in a separate chapter, as is the situation with regard to teachers in education in Swedish.

In the concluding chapter Need for teachers now and in the future the main conclusions are summarised and some forecasts are made on the basis of these statistics. The publication also includes a review of Finnish teachers in an international comparison. This information is based on OECD education indicators.

Initial teacher training has grown in popularity. The number of applicants for primary school teacher education has increased by 18 per cent and for vocational teacher education by 13 per cent since the previous survey in 2010. During the same period, universities have increased the intake into teacher education programmes. Consequently, gaining admission to teacher education programmes has not become more difficult than earlier.

The number of formally qualified teachers in Finland has long been at a high level. The proportion of formally qualified teachers has increased compared to 2008 and 2010. Within basic education, some 96 per cent of principals and lecturers and 94 per cent of primary school teachers were fully qualified. An even higher proportion of principals and lecturers in upper secondary schools were formally qualified.

In education in Swedish, the proportion of qualified principals and teachers had increased somewhat from 2010. A total of 79 per cent of all principals and teachers in basic education in Swedish were qualified. In general upper secondary and vocational institutions, the proportion of qualified principals and teachers also increased compared to 2010. The proportion of qualified teaching staff was lower across all institution types in the case of education in Swedish when compared to education in Finnish.

Some 95 per cent of principals and lecturers in vocational institutions were qualified, which is a clear increase compared to 2010. This is partly due to the change in qualification requirements enacted in 2010.

The survey also collected data on average group sizes. Group sizes have decreased and the number of large teaching groups has fallen by almost 50 per cent since 2008. In pre-primary education provided in conjunction with basic education the average group size is generally 15 pupils. In 2013 groups in grades 1–6 in basic education had 20 pupils and groups in grades 7–9 had around 17 pupils on average.

Teachers and other education personnel participated actively in continuing professional education (80 per cent). However, a personal training and development plan is still rare among teachers. Such plans are most commonly used in liberal adult education and in vocational education and training. Only circa 5 per cent of vocational teachers took part in work placement periods during 2012.

Sisällys

Hyvä lukija	3
Tiivistelmä	5
Sammandrag	6
Abstract	7
1 Opettajatarpeet nyt ja tulevaisuudessa	13
Opettajatarpeiden ennakointi ja opettajankoulutus	13
Opettajankoulutuksen tulevaisuuden näkymiä	14
Opettajatilanne vuoden 2013 tiedonkeruun tulosten valossa	14
Opettajatarpeen ennakoinnin haasteita	17
Opettajuuden tulevaisuuden näkymiä	18
Opettajan ammattitaidon ulottuvuudet	18
Opettajan ammatin houkuttelevuus ja ammatissa pysyminen	20
Lähteet	21
Behovet av lärare nu och i framtiden	22
Prognostisering av lärarbehoven och lärarutbildningen	22
Framtidsutsikter för lärarutbildningen	23
Lärarsituationen i ljuset av datainsamlingen 2013	23
Utmaningar i prognostiseringen av lärarbehovet	26
Framtidsutsikter för läraryrket	27
Dimensioner i lärarens yrkesskicklighet	27
Läraryrkets dragningskraft och att stanna kvar i yrket	29
Källor	30
Need for teachers now and in future	32
Anticipating the need for teachers and teacher education	32
Future outlook for teacher education	33
The situation according to the 2013 survey	33
Challenges in anticipating the need for teachers	36
Future outlook for teaching	37
The scope of pedagogical expertise	37
The attractiveness of teaching as a profession and teacher retention	39
Sources	40

2	Esi- ja perusopetuksen opetusryhmät 2013	41
	Johdanto	41
	Tutkimusaineisto	41
	Opetusryhmien keskimääräinen koko	42
	Keskimääräiset opetusryhmäkoot vuosiluokilla 1.-6. ja 7.-9.	42
	Opetusryhmäkoot maakunnittain 1.-2. luokilla.....	43
	Opetusryhmäkoot maakunnittain 3.-6. luokilla.....	44
	Opetusryhmäkoot maakunnittain 7.-9. luokilla.....	45
	Erikokoisten opetusryhmien osuudet ja niiden muutokset vuosina 2008-2013	46
	Opetusryhmien osuudet 2013.....	46
	Suurten opetusryhmien osuus kaikista ryhmistä eri luokka-asteilla.....	47
	Suuret opetusryhmät	48
	Opetusryhmäkoot taustamuuttujittain	49
	Opetusryhmäkoko kieliryhmittäin	49
	Opetusryhmien keskikoko kuntatyypeittäin	50
	Opetusryhmäkoko 1.–6. luokilla opetuksen järjestäjän oppilasmäärän mukaan.....	50
	4.4 Opetusryhmät 7.-9. luokilla oppiainekohtaisesti	51
3	Hakeminen opettajankoulutukseen.....	53
	Luokan- ja lastentarhanopettajien koulutus	53
	Luokanopettajat	53
	Lastentarhanopettajat	55
	Ruotsinkielinen luokan- ja lastentarhanopettajien koulutus.....	56
	Naisten osuus hakijoista	57
	Ammatilliset opettajakorkeakoulut	57
	Ammatillinen opettajankoulutus	57
	Ammatillinen erityisopettajankoulutus	59
	Ammatillinen opinto-ohjaajankoulutus.....	61
4	Perusopetuksen ja lukiokoulutuksen opettajat kevätlukukaudella 2013	64
	Perusopetuksen opettajat	64
	Perusopetuksen opettajat tehtävätyypeittäin	64
	Luokanopettajat ja peruskoulujen esiopetuksen opettajat	70
	Erityisluokanopettajat ja erityisopettajat	73
	Perusopetuksen päätoimiset aineenopettajat oppiaineittain	76
	Lukiokoulutuksen opettajat	79
	Lukiokoulutuksen opettajat tehtävätyypeittäin	79
	Lukiokoulutuksen päätoimiset aineenopettajat oppiaineittain	83
	Perusopetuksen ja lukiokoulutuksen opettajat yhteensä	85
	Perusopetuksen ja lukiokoulutuksen opettajat yhteensä tehtävätyypeittäin	85
	Perusopetuksen ja lukiokoulutuksen päätoimiset aineenopettajat yhteensä oppiaineittain	86

5	Ammatillisen koulutuksen opettajat kevätlukukaudella 2013	94
	Ammatillinen peruskoulutus	94
	Ammatillinen lisäkoulutus	94
	Ammatillinen opettajankoulutus	95
	Perustietoja ammatillisen koulutuksen opettajista.....	95
	Opettajat tehtävätyypin ja iän mukaan.....	96
	Opettajat kelpoisuuden, tehtävätyypin ja kielen mukaan	97
	Opettajien kelpoisuus sukupuolen mukaan maakunnittain.....	100
	Ammatillisten opintojen opettajien kelpoisuus palvelussuhteen ja koulutusalan mukaan	102
	Opettajat opettavan aineen ja koulutusalan mukaan	103
6	Vapaan sivistystyön opettajat kevätlukukaudella 2013	108
7	Maahanmuuttajia opettavat opettajat kevätlukukaudella 2013	114
	Maahanmuuttajien koulutuksesta	114
	Perusopetuksen ja lukiokoulutuksen maahanmuuttajien opettajat	114
	Opettajien muodollinen kelpoisuus	116
	Ammatillisen koulutuksen maahanmuuttajien opettajat.....	117
	Maahanmuuttajien kotoutumiskoulutus	118
	Vapaa sivistystyö.....	119
8	Lärarsituationen inom den svenskspråkiga utbildningen våren 2013	120
	Lärarsituationen inom den grundläggande utbildningen.....	121
	Lärarnas behörighet.....	122
	Ålders- och könsfördelningen bland lärarna.....	126
	Lärarsituationen inom gymnasieutbildningen.....	128
	Lärarnas behörighet	129
	Ålders- och könsfördelningen bland lärarna.....	131
	Lärarsituationen inom yrkesutbildningen	133
	Lärarnas behörighet.....	134
	Ålders- och könsfördelningen bland lärarna.....	137
	Lärarsituationen inom den fria bildningen	139
9	Opettajien osallistuminen jatko- ja täydennyskoulutukseen, asiantuntija- vaihtoon sekä työelämäjaksoille.....	141
	Opettajien osallistuminen ammatillista osaamista kehittävään toimintaan vuonna 2012	142
	Opettajien ikä ja osallistuminen täydennyskoulutukseen tai asiantuntija- vaihtoon (%)	144

Opettajien osallistuminen erimuotoisesti toteutettuun täydennyskoulutukseen (käytetty aika, htpv).....	144
Opettajien osallistuminen täydennyskoulutukseen tai asiantuntijavaihtoon (%) aluehallintovirastojen toiminta-alueittain tarkasteltuna.....	146
Suomen- ja ruotsinkielisten opettajien osallistuminen täydennyskoulutukseen ...	147
Henkilökohtaisen koulutus- ja kehittämissuunnitelman hyödyntäminen eri koulutusmuodoissa (%)	147
Yhteenveto	148
Lopuksi.....	150
Ammatillisen koulutuksen opettajien työelämäjaksot.....	150
Työelämäjaksoiden tavoitteista.....	150
Työelämäjaksoihin osallistuminen	151
10 Suomalaiset opettajat kansainvälisessä vertailussa	156
Finnish teachers in international comparisons	163
Liitteet	171

*Opetusneuvos Maija Innola
Opetusneuvos Armi Mikkola
Opetus- ja kulttuuriministeriö*

1 Opettajatarpeet nyt ja tulevaisuudessa

► Opettajatarpeiden ennakointi ja opettajankoulutus

Suomalaisen yhteiskunnan hyvinvointi rakentuu tiedon ja osaamisen varaan. Kansalaisten osaamistason turvaaminen ja parantaminen edellyttävät tasa-arvoisia koulutusmahdollisuuksia. Kaikilla opiskelijoilla on oikeus hyvään opetukseen ja ohjaukseen alueesta ja oppilaitoksesta riippumatta. Jatko-opintoihin pääsy tai työllistyminen eivät saa vaarantua heikkolaatuisen opetuksen vuoksi. Siksi opetushenkilöstön on oltava pätevää ja ammattitaitoista.

Opettajatarvetta ennakoimalla halutaan varmistaa, että opettajankoulutusmäärät ovat riittäviä turvaamaan opettajien saatavuus eri opetustehtäviin. Saatavuuden turvaaminen edellyttää koulutuksen kohdentamista opettajatarpeiden mukaan. Opettajankoulutuksessa tehtävät määrälliset ratkaisut vaikuttavat vasta pitkän ajan päästä tulevaisuudessa oppilaitosten opettajatilanteeseen. Monet tulevaan opettajatarpeeseen vaikuttavat tekijät voivat muuttua tavalla, joiden vaikutus jäisi ilman säännöllisin väliajoin toistuvaa ennakointia huomaamatta.

Opettajankoulutusratkaisuissa tarvitaan opetushallinnon ja opettajankoulutusyksiköiden käytävissä olevaa ajantasaista tietoperustaa. 2000-luvun alusta lähtien tietoperusta on saatu kolmen vuoden välein toistuvalla valtakunnallisella opettajatiedonkeruulla ja neljän vuoden välein toteutettavalla opettajatarpeiden ennakoinnilla. Tätä ennen opettajatilanteesta ei ollut ajantasaista tietoa, joten opettajatarpeiden ennakointi ja opettajankoulutuksen määrällisten tavoitteiden asettaminen eivät olleet mahdollisia. Tämä johti siihen, että opettajankoulutusmäärät olivat riittämättömiä opettajatarpeisiin nähden. Seurauksena oli 1990-luvun jälkipuoliskolla opettajapula, jonka vähentämiseksi tarvittiin opettajankoulutuksen mittava laajennusohjelma vuosina 2002-2009.

Valtakunnalliset opettajatiedonkeruut on toteutettu opettajatarpeiden ennakointiprojekti OPEPRO:ssa vuosina 1998-2000 ja sen jälkeen vuosina 2002, 2005, 2008, 2010 ja 2013. Ne tuottavat opettajatarve-ennakoinnin kannalta olennaista tietoa opettajakunnan ikärakenteesta ja kelpoisuustilanteesta sekä valtakunnallisesti että alueellisesti. Opettajatiedonkeruun perusteella on mahdollista seurata kelpoisuuden ja ikärakenteen muutoksia ja ohjata niiden perusteella opettajankoulutuksen määrällisiä ratkaisuja. Opettajatiedonkeruussa vastausprosentit ovat olleet korkeita, joten saatu tieto antaa hyvän kuvan opettajatilanteesta.

Opettajatarve-ennakoinnit on suoritettu ennakointiprojekti OPEPRO:ssa vuosina 1998-2000 ja sen jälkeen vuosina 2003, 2007 ja 2011. Ennakoinnissa hyödynnetään opettajatietojen ohella oppilasta ja väestötalustoja, väestöennusteita, opettajankoulutustietoja (opiskelijamäärät, opintojen kesto, keskeyttäminen ja valmistuminen) sekä opettajien eläkkeelle jäämistä ja työuraa (työhön sijoittuminen ja siitä poistuminen) koskevia tietoja.

Opettajatiedonkeruun ja ennakkoinnin tulosten perusteella määritellään yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen antaman opettajankoulutuksen määrälliset tavoitteet. Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen opettajankoulutuksen määrälliset tavoitteet on viimeksi määritelty sopimuskaudelle 2013 - 2016. Yliopistojen tavoitteet koskevat lastentarhan- ja erityislastentarhanopettajakoulutusta, luokanopettajakoulutusta, erityisopettajakoulutusta ja opinto-ohjaajakoulutusta. Aineenopettajakoulutuksella on määrälliset tavoitteet opettajaryhmittäin (esim. matemaattis-luonnontieteellinen ja humanistinen koulutusala). Ammattikorkeakoulujen kanssa sovitaan ammatillisen opettajankoulutuksen tavoitteista, joihin sisältyvät myös ammatillinen erityisopettajakoulutus ja opinto-ohjaajakoulutus. Lastentarhanopettaja-, luokanopettaja- ja erityisopettajakoulutuksen sekä ammatillisen opettajankoulutuksen tavoitteita korotettiin aiempaan sopimuskauteen verrattuna.

Lisäksi toteutetaan yksittäisiä opettajankoulutuksen lisäyksiä niillä aloilla, joissa opettajatarpeet ovat huomattavia. Esimerkkejä ovat viime vuosina olleet lastentarhanopettajien, opinto-ohjaajien ja ammatillisen opettajankoulutuksen koulutuslisäykset.

Opetus- ja kulttuuriministeriö seuraa korkeakouluille sopimuksessa asetettujen tavoitteiden toteutumista tilastoinnin avulla. Sopimuskauden aikana korkeakouluja ohjataan lisäksi kirjallisen palautteen avulla. Palaute perustuu muun muassa toiminnan kehitystä kuvaaviin tunnuslukuihin ja korkeakoulujen strategioiden toteutumatilanteen tarkasteluun.

► Opettajankoulutuksen tulevaisuuden näkymiä

Opettajatilanne vuoden 2013 tiedonkeruun tulosten valossa

Opettajatiedonkeruun 2013 tulokset osoittavat, että perusopetuksen opettajien kelpoisuustilanne oli kokonaisuutena tarkasteltuna kevätlukukaudella lähes samanlainen kuin kevätlukukaudella 2010. Perusopetuksen rehtoreista sekä pää- ja sivutoimisista opettajista 88,7 prosenttia oli kelpoisia tehtäväänsä. Muodollisesti kelpoisten opettajien suhteellinen osuus oli vähentynyt 0,2 prosenttiyksikköä aiempaan verrattuna. Rehtoreiden ja päätoimisten opettajien kelpoisuustilanne ei ollut muuttunut vuoteen 2010 verrattuna. Heistä 89,9 prosenttia oli kelpoisia tehtäviinsä. Tavallisin kelpoisuuden puuttumisen syy oli tutkinnon puuttuminen.

Kieliryhmittäinen tarkastelu osoittaa, että suomenkielisessä perusopetuksessa opettajien kelpoisuustilanne oli hivenen heikentynyt. Ruotsinkielisessä perusopetuksessa kelpoisten opettajien osuus oli hivenen kasvanut vuoteen 2010 verrattuna.

Tehtävätyypeittäin tarkasteltuna perusopetuksen rehtoreiden, luokanopettajien ja sivutoimisten tuntiopettajien kelpoisuustilanne oli hieman heikentynyt vuoteen 2010 verrattuna. Luokanopettajista 94 prosenttia oli kelpoisia tehtäviinsä. Suomen- ja ruotsinkielisten luokanopettajien kelpoisuustilanne oli heikentynyt noin prosenttiyksikön verran vuoteen 2010 verrattuna. Epäpätevien luokanopettajien määrä oli 900.

Muiden opettajatehtävätyyppien osalta kelpoisuustilanne oli parantunut verrattuna vuoteen 2010. Esimerkkinä tästä myönteisestä kehityksestä olivat erityisluokanopettajat ja erityisopettajat. Kelpoisten opettajien suhteellinen osuus oli tässä ryhmässä kasvanut 2,2 prosenttiyksikköä vuoteen 2010 verrattuna. Ruotsinkielisten kelpoisten erityisopettajien osuus oli kasvanut 4,1 prosenttiyksik-

sikköä. Myönteisestä muutoksesta huolimatta erityisopetuksessa toimivien epäpätevien opettajien määrä on edelleen suuri, lähes 1 200 henkilöä.

Lukioiden rehtoreista ja kaikista opettajista 93,5 prosenttia oli kelpoisia. Suomenkielisessä lukiokoulutuksessa ei tapahtunut muutosta kelpoisuustilanteesta vuoteen 2010 verrattuna. Ruotsinkielisessä lukiokoulutuksessa kelpoisuustilanne oli hivenen parantunut. Kelpoisia opettajia oli 91,1 prosenttia, kun vastaava prosentti oli 89,8 prosenttia vuonna 2010.

Oppiainekohtaisessa tarkastelussa voidaan havaita, että kielten ja matemaattis-luonnontieteellisten aineiden opettajien kelpoisuustilanne oli hieman parantunut ajanjaksolla 2010-2013 lukuun ottamatta matematiikkaa, jossa tilanne oli hieman heikentynyt. Muissa oppiaineissa kelpoisuustilanne oli parantunut lukuun ottamatta käsityötä. Huolimatta aineenopettajien kelpoisuustilanteen myönteisestä yleiskehityksestä on opettajaryhmiä, joissa epäpätevien opettajien määrät ovat suuria. Tällaisia aineita olivat esimerkiksi matematiikka, musiikki, liikunta ja käsityö. Matemaattis-luonnontieteelliset aineet ja liikunta olivat kelpoisuuden kannalta ongelmallisia ruotsinkielisessä koulutuksessa.

Maahanmuuttajien parissa työskennelleistä opettajista noin 65 prosenttia täytti asetetut kelpoisuusehdot. Aikaisempiin tiedonkeruihin verrattuna muodollinen kelpoisuusaste oli hivenen kohentunut, mutta tilanne on edelleen ongelmallinen. Kyse on määrältään pienestä opettajaryhmästä, joten kelpoisuustilanteen parantaminen saavutettaisiin vähäisillä koulutuslisäyksillä.

Opettajantiedonkeruussa 2013 selvitettiin ensimmäistä kertaa ns. kaksoiskelpoisten opettajien määrää. Kaksoiskelpoisten opettajien määrä osoittautui varsin suureksi. Se oli 9,3 prosenttia päätoimisista rehtoreista ja opettajista. Kaksoiskelpoisuus on yleisempää suomenkielisten opettajien keskuudessa. Heistä 9,4 prosenttia omasi kelpoisuuden sekä luokan- että aineenopetukseen, kun vastaava prosentti ruotsinkielisten opettajien keskuudessa oli 7,3. Suurin osa kaksoiskelpoisista oli luokanopettajia, joilla oli kelpoisuus aineenopetukseen.

Vapaassa sivistystyössä kelpoisten opettajien osuus oli edelleen kasvusuunnassa verrattuna aiempien opettajantiedonkeruiden tuloksiin. Selvimmin tämä myönteinen kehitys on nähtävissä kansalaisopistoissa.

Tiedonkeruun tulosten perusteella voi päätellä, että luokanopettajakoulutuksen määrällisten tavoitteiden korottaminen vuosille 2013-2016 on ollut tarpeen, koska epäpäteviä luokanopettajia oli 2013 noin 900. On ilmeistä, että luokanopettajien koulutustavoitteiden tulee olla vähintään nykyisellään, joskin lievä korotus olisi aiheellista. Korotuksen tulisi koskea sekä suomen- että ruotsinkielistä koulutusta. Erityisopettajakoulutuksen määrällisiä tavoitteita on edelleen tarpeen kasvattaa. Matematiikassa epäpätevien opettajien määrän vähentäminen edellyttää, että kiinnostusta kouluttautua matematiikan opettajaksi voidaan lisätä. Hyviä kokemuksia on eri yliopistoissa saatu ns. suoravalinnan käyttämisestä, jolloin opiskelija hakeutuu aineenopettajakoulutukseen painottuneelle linjalle pyrkiessään lukemaan matemaattisia aineita. Sitoutuminen opetustyöhön on näin tietoisempaa.

Tähänastiset kokemukset ovat osoittaneet, että luokanopettajien mahdollisuudet hankkia kelpoisuus koko perusopetukseen ovat useissa yliopistoissa hyvät, mutta aineenopettajilla mahdollisuudet kaksoiskelpoisuuden hankkimiseen ovat varsin vähäiset. Tiedonkeruun tulokset kaksoiskelpoisuuden keskittymisestä luokanopettajien ryhmään tukevat aiempia havaintoja siitä, että

luokanopettajien ja aineenopettajien mahdollisuudet kelpoisuuden saamisesta koko perusopetukseen eivät ole tasapainossa. Yliopistojen tulee tasapainottaa koulutustarjontaansa ja –järjestelyjään niin, että myös aineenopettajilla on mahdollisuus hankkia kelpoisuus koko perusopetukseen. Kelpoisuus koko perusopetukseen helpottaa taide- ja taitoaineiden opettajien saatavuutta ja lisää vähätuntisten oppiaineiden aineenopettajien työllistymismahdollisuuksia. Musiikin, käsityön ja liikunnan opettajien opettajatilannetta parantaisi, mikäli näillä opettajilla olisi joko kaksoiskelpoisuus tai toinen opetettava aine tutkinnossaan.

Opettajankoulutuksen voimavaroja tulee yliopistojen sisäisin ratkaisuin kohdentaa uudelleen tiettyjen aineenopettajaryhmien ylikoulutuksen (esim. historia, uskonto, osa kielistä) sijasta niihin opettajaryhmiin, joissa havaitaan ongelmia opettajien kelpoisuudessa ja saatavuudessa (esim. erityisopetus, maahanmuuttajia opettavat). Voimavarojen uudelleen suuntaaminen on niukkojen voimavarojen aikana perusteltua. Käytettävissä olevat voimavarat tulee yliopistoissa suunnata opettajatarpeiden mukaisesti.

Opettajatarpeisiin nähden liian suuria koulutusmääriään yliopistot perustelevat sillä, että opettajan taitoja tarvitaan ja kysytään koulun tehtävien ohella myös muualla työelämässä ja että opettajankoulutusta arvostetaan työnhakutilanteissa. On ilmeistä, että työelämän eri tehtävissä tarvitaan kasvavissa määrin pedagogista osaamista. Tämä ei kuitenkaan edellytä opettajakelpoisuuden tuottavien pedagogisten opintojen tarjonnan lisäyksiä. Perustellumpi ratkaisu olisi se, että eri koulutusaloilla opintoihin liitetään työelämässä tarvittavien kouluttajan ja henkilöstön kehittäjän valmiuksia tuovia sisältöjä.

Opettajakunnan nykyinen ikärakenne edellyttää, että matemaattis-luonnontieteellisten aineiden ja englannin opettajien tuleviin tarpeisiin varaudutaan yliopistojen koulutusta mitoitettaessa lähivuosina. Kyse on suurista opettajaryhmistä, joissa 50-vuotiaita ja sitä vanhempia on nyt yli kolmannes. Ammatillisen koulutuksen opettajien kelpoisuustilanne on parantunut verrattuna vuoden 2010 opettajätiedonkeruun tuloksiin. Ammatillisen koulutuksen opettajista lähes 80 prosentilla opettajista oli muodollinen kelpoisuus ensisijaisesti hoitamaansa tehtävään, kun se vuonna 2010 oli 73 prosentilla. Kelpoisuustilanne on parantanut kaikissa tehtävätyypeissä. Johtavassa asemassa työskentelevien ja lehtoreiden kelpoisuusaste on kuitenkin edelleen huomattavasti korkeampi kuin pää- ja sivutoimisten tuntiopettajien. Ammatillisten opintojen opettajien kelpoisuustilanne vaihteli myös koulutusalan mukaan. Kelpoisten opettajien osuus oli edelleen korkein matkailu-, ravitsemis- ja talousalalla, humanistisella ja kasvatusalalla sekä sosiaali-, terveys ja liikunta-alalla. Heikoin kelpoisuustilanne oli vuoden 2010 tapaan luonnontieteiden sekä tekniikan ja liikenteen alalla.

Ruotsinkielisen ammatillisen koulutuksen opettajien kelpoisuustilanne oli edelleen selvästi heikompi kuin suomenkielisten ammatillisten opettajien. Ruotsinkielisen ammatillisen koulutuksen opettajista 62 prosentilla oli muodollinen kelpoisuus. Erityisesti tuntiopettajien kelpoisuustilanne oli heikko, vaikka se on parantunut vuodesta 2010.

Ammatillisen koulutuksen opettajien kelpoisuustilanteen kohentumista selittää osaltaan se, että ammatillisen koulutuksen rehtoreiden ja ammatillisten opintojen opettajien kelpoisuusvaatimuksia on hiljattain muutettu. Ammatillisten opintojen opettajan kelpoisuus muodostuu edelleen pääsääntöisesti korkeakoulututkinnosta, työkokemuksesta ja opettajan pedagogisista opinnoista. Kelpoisuuden tuottavaan tutkintoon on kuitenkin lisätty joustoa siten, että korkeakoulututkintoa koskevasta vaatimuksesta voidaan poiketa, jos koulutuksen järjestäjän päättämä opetustehtävä edellyttää erityisen vahvaa tai erikoistunutta käytännön ammattitaitoa. Kelpoisuusvaatimusten

muutoksen lisäksi ammatillista opettajankoulutusta on laajennettu viime vuosien aikana lisärahoituksen turvin.

Ammatillisen koulutuksen opettajista yli puolet oli 50-vuotiaita tai sitä vanhempia. Opettajien korkea ikärakenne, opettajien kelpoisuustilanteen parantaminen sekä ammatillisen koulutuksen kasvanut vetovoima ovat lisänneet opettajankoulutustarpeita viime vuosina. Kelpoisuuden puuttumisen syynä oli opettajatiedonkeruun tulosten mukaan useimmiten pedagogisten opintojen puuttuminen.

Opettajatarpeen ennakkoinnin haasteita

Opettajien ikärakenne- ja kelpoisuustietojen sekä oppilasmäärän kehitystä kuvaavien tietojen lisäksi opettajatarpeisiin vaikuttavat muun muassa ryhmäkoot, oppilaitosverkoston muutokset, mahdolliset uudet oppiaineet, tuntijakoratkaisut, erot eri opettajaryhmien koulutuksen kestossa ja keskeyttämisessä sekä opettajien siirtymät opetustehtävien ja muiden tehtävien kesken. Osa opettajatarpeeseen vaikuttavista tekijöistä on vaikeasti ennakoitavissa. Esimerkki tästä on opettajien siirtymä opetustehtävien ja muiden tehtävien kesken ja se, miten muutokset työmarkkinoilla vaikuttavat tähän siirtymään. Se vaikuttaa erityisesti ammatillisen koulutuksen opettajien koulutustarpeeseen, mutta yksityiskohtaisia vaikutuksia on vaikeata ennakoida. (Nissinen & Välijärvi 2011).

Opettajatarpeiden ennakkointia hankaloittavat lähivuosien mahdolliset muutokset oppilaitosverkostossa. Mikäli kuntien taloudellisen tilanteen heikentyminen aiheuttaa ryhmäkokojen suurenmista, on tällä opettajatarpeita vähentävä vaikutus.

Ammatillisen koulutuksen järjestäjäverkon rakenteellinen kehittäminen jatkuu lähivuosina. Tavoitteena on sopeuttaa järjestäjäverkkoa taloudellisista säästöistä johtuviin väheneviin resursseihin ja turvata verkon palvelukyky jatkossa. Rahoitusjärjestelmää ollaan samaan aikaan uudistamassa. Myös ammatillisen koulutuksen tutkintoja ja tutkintojärjestelmää ollaan kehittämässä. Tavoitteena on vahvistaa tutkintojen osaamisperusteisuutta ja lisätä joustavuutta. Joustavien ja yksilöllisten opintopolkujen rakentamista edistetään vahvistamalla tutkinnon osiin perustuvaa rakennetta. Ammatillisen koulutuksen muutokset asettavat useita haasteita opettajatarpeen ennakkoinnille. Valinnaisuuden ja joustavuuden lisääminen tutkintojärjestelmässä tullee lisäämään ohjauksen ja opettajien ohjausosaamisen tarvetta. Myös osaamisperusteisuuden vahvistaminen ja osaamisen arviointi edellyttävät opettajilta uudenlaista osaamista.

Opettaja- ja opettajankoulutustarpeita arvioitaessa on aiheellista kiinnittää huomiota siihen, miten opettajankoulutuksen saaneet hakeutuvat opetusalan tehtäviin ja mikä on heidän pysyvyytensä opettajan ammatissa.

Pedagoginen asiantuntemus liikkeessä –hankkeen selvitykset (Jokinen ym. 2013; Taajamo 2013) viittaavat siihen, että pääosa opettajista on tyytyväisiä ammatissaan. Mieluiten opettajan työtä halusi yleissivistävän koulutuksen opettajista tehdä 83 prosenttia ja 84 prosenttia ammatillisen koulutuksen opettajista. Opettajien liikkuvuus opetuslta muihin tehtäviin ei ole huomattavaa verrattuna kaikkiin suomalaisiin työntekijöihin. Yleissivistävän koulutuksen sisällä toisiin tehtäviin oli siirtynyt noin kymmenesosa opettajista ja ammatillisen koulutuksen sisällä noin viidesosa. Uransa aikana opetustehtävistä muihin tehtäviin oli yleissivistävän koulutuksen opettajista siirtynyt noin kymmenesosa ja ammatillisen koulutuksen opettajista viidesosa. Opettajat, jotka olivat vaihtaneet

tehtäviä opetusalan sisällä, olivat siirtyneet toisen kouluasteen tai aineen opettajiksi, erityisopettajiksi, opinto-ohjaajiksi, kehittämistehtäviin tai opetusalan hallinnon palvelukseen. Ammatillisen koulutuksen opettajat olivat siirtyneet omille ammattialoilleen tai yrittäjiksi.

Ammatin vaihtamista oli harkinnut em. selvityksen mukaan noin viidesosa opettajista ja työpaikan vaihtamista vajaa kolmasosa yleissivistävän koulutuksen opettajista ja neljäsosa ammatillisen koulutuksen opettajista.

Monet muissa maissa havaitut opettajan ammattiin liittyvät uhat eivät toistaiseksi näytä yleistyneen Suomessa. Opettajien työhyvinvointiin, täydennyskoulutuksen antamaan tukeen ja opettajan työn arvostukseen tulee kiinnittää aiempaa enemmän huomiota, jotta opettajien pysyvyys opetusalan tehtävissä voidaan säilyttää ainakin nykytasolla.

► Opettajuuden tulevaisuuden näkymiä

Opettajan ammattitaidon ulottuvuudet

Opettajan ammattitaitovaatimukset voidaan jäsentää neljään eri osa-alueeseen: opetettavan aineen tai alan sisältötietous, oppimisen ja opetuksen asiantuntemus, sosiaaliset ja eettiset valmiudet sekä käytännön koulutyön monipuolinen osaaminen. Edellä mainitut osa-alueet eivät ole irrallisia toisistaan, vaan nivELYTvät monin tavoin yhteen. Tämän nivelytymisen tuki on keskeinen opettajankoulutuksen kehittämishaaste. Se edellyttää opettajien perus- ja täydennyskoulutuksen keskinäisen jatkumon muodostamista. Opettajien peruskoulutus, uusien opettajien induktiokoulutus ja opettajien täydennyskoulutus tulee liittää yhteen niin, että niistä muodostuu sisällöllinen kokonaisuus, joka mahdollistaa opettajan ammatillisen kasvun ja kehittymisen.

Opettaja on monipuolinen tietotyön ammattilainen, jolla tulee olla laaja-alainen käsitys kasvatustyön ja koulutuksen kokonaisuudesta. Hän tarvitsee työssään opetettavan aineen tai alan sisältötietoutta ja siihen liittyvää pedagogista tietoa. Koulut kansainvälistyvät ja monikulttuuristuvat, joten opettajalta edellytetään aiempaa laajempaa kieli- ja kulttuuritietoisuutta. Jokainen opettaja on myös kielen opettaja opettaessaan omaa ainettaan tai alaansa. Opettaja tarvitsee valmiuksia suunnitella pitkäjännitteisesti koulutuksen kokonaisuutta, jotta oma työ ei rajoittuisi vain jonkin yksittäisen osuuden ”vartiointiin”. Kokonaisuuksien näkemisen tarve tulee esille varsinkin opetussuunnitelman kehittämistyössä. Opettajalla tulee olla myös käsitys niistä erilaisista asiantuntijaverkostoista, joissa omaan opetettavaan aineeseen tai alaan liittyvää tietoa luodaan ja kehitetään. (Niemi 2005; Välijärvi 2006).

Uudet teknologiat uudistavat ja monipuolistavat oppimisen ympäristöjä kiihtyvällä vauhdilla. Nykyiset ja tulevat perusopetuksen oppilaat ovat 2000-luvun lapsia, joiden elinympäristön erottamaton osa on tieto- ja viestintätekniikkavälitteinen toiminta. Koulun ulkopuolella suuri osa nuorista käyttää teknologiaa aktiivisesti osana elämäänsä, mutta suomalainen koulu on edistynyt hitaasti teknologian käytössä. Koulun tehtävä oppimisympäristöjen ja tasavertaisten osallistumismahdollisuuksien moninaisuudessa on olla tasa-arvoistava ympäristö, joka ohjaa kaikkia opiskelijoita luomaan toimivia tietokäytäntöjä ja hyödyntämään teknologiaa silloin kun se on tarpeen. Ajanmukaisten oppimismenetelmien pedagogisesti järkevä soveltaminen edellyttää opettajalta tietoisuutta uusista mahdollisuuksista, oman asiantuntijuuden ja työn uudistamista sekä valmiutta koulukulttuurin muutoksiin. (Lonka ym. 2013).

On ilmeistä, että yhteinen näkemys koulun tehtävästä on murenemassa. Käsitys koulun tehtävästä uudistuu dialogiksi erilaisten näkemysten kesken. Koulun odotetaan samanaikaisesti välittävän perinteisiä tietoja ja taitoja sekä ohjaavan uusien tietoympäristöjen luovaan käyttöön. Kasvatuksesta ja opetettavista asioista on eri tahoilla keskenään hyvin ristiriitaisia näkemyksiä. Jotta koulu ei ajaudu vain niiden tahojen ohjailemaksi, jotka äänekkäimmin esiintyvät vaatimusten esittäjinä, sen tulee yhteisönä kyetä luomaan päämääriä, toimintalinjoja ja menettelytapoja oman työn arviointiin ja uudistamiseen. Tulevaisuuden opettajuus on valmiutta vuoropuheluun sekä kykyä osallistua ja vaikuttaa koulukeskustelun sisältöön. (Niemi 2005; Välijärvi 2006).

Sekä tiedonkäsityksen että oppimiskäsityksen laajentumisen myötä oppilaitokset ja opettajat ovat joutuneet uusien haasteiden eteen. Oppilaille on opetettava oppimisen hallinnan välineitä tietojen ja taitojen opettamisen lisäksi. Tätä tarvetta vahvistavat ne työelämän muutokset, jotka edellyttävät jatkuvaa kouluttautumista. Tietotyön ammattilaisilta opettajilta odotetaan kykyä toimia elinikäisen oppimisen malleina. Tätä asiantuntijuutta opettaja käyttää joustavasti yli ikä-, kunta- ja oppilaitosrajojen. Oppimisen ja opetuksen osaamista opettaja soveltaa monissa eri muodoissa, tilanteissa ja erilaisten ihmisten kanssa työskennellen. (Niemi 2005; Välijärvi 2006).

Opettajan työ ei rajoitu tietojen ja taitojen välittämiseen, vaan merkittävä osa työstä liittyy koulusta välittyviin yhteiskunnallisiin, sivistyksellisiin ja kulttuurisiin arvoihin. Demokratia, ihmisarvo, suvaitsevaisuus, aktiivinen kansalaisuus ja ihmisten hyvinvointi ovat tavoitteita, joita koulun arkipäivän ratkaisujen tulee edistää. Mikäli koulun tavoitteena on aktiivinen, osallistuva ja vuorovaikutustaitoinen oppilas, on syytä kysyä, millainen opetus ja kouluympäristö parhaiten mahdollistavat tämän. Oppilailta ei voi odottaa olennaisesti kehittyneempää kykyä vuorovaikutukseen ja osallistumiseen kuin mihin koulu yhteisön päivittäinen toimintatapa antaa mallin. Opettajan ammatin eettinen ja sosiaalinen ulottuvuus korostuu yhteiskunnan taloudellisten ja sosiaalisten ongelmien ja mediaympäristöjen muutosten vaikuttaessa yhä voimakkaammin luokkahuoneiden arkeen. Koulu ei voi eikä sen tulekaan pyrkiä yksinään ratkaisemaan yhteiskunnan turvaverkkojen heikentymisestä aiheutuvia ongelmia, mutta opettajilta edellytetään kykyä moniammatilliseen yhteistyöhön, jotta oppilaat saavat tarvitsemansa asiantuntija-avun ongelmatilanteissa. (Niemi 2005; Välijärvi 2006).

Opettajan työssä tarvitaan runsaasti käytännöllistä osaamista. Koulunpidolliset kysymykset, opettajan ja oppilaan oikeudet ja velvollisuudet sekä koulujen talouden ja hallinnon kysymykset ovat esimerkkejä asioista, jotka kuuluvat opettajan ammattitaitoon. Suomalaisopettajan mahdollisuudet vaikuttaa työhönsä ovat kansainvälisessä vertailussa hyvät. Päätöksenteon siirtäminen lähemmäs kouluja ja opettajia on ollut tunnusomaista suomalaiselle koulutusjärjestelmälle jo 1980-luvulta lähtien. Se edellyttää opettajalta koulua koskevaan päätöksentekoon osallistumista ja siinä tarvittavaa asiantuntemusta. (Niemi 2005; Välijärvi 2006).

Ammatillisilta opettajilta edellytetään syvällistä työelämän tuntemusta ja yhteistyötaitoja. Työsäoppiminen ja ammattiosaamisen näytöt ovat lisänneet opetushenkilöstön yhteistyötä oppilaitoksissa sekä oppilaitosten ja työelämän välillä. Opettajien ja työpaikkaohjaajien yhteistyö tukee nuoria ammattitaidon saavuttamisessa ja työelämään siirtymisessä. Yhteistyö oppilaitoksen ja työelämän välillä voi tukea myös opettajia oman osaamisensa täydentämisessä. Yhteistyö työelämän kanssa vaatii opettajalta entistä enemmän verkostotoimijan, työelämän kehittäjän sekä ohjaajan taitoja. (Majuri & Erola 2007.)

Opettajan ammatin houkuttelevuus ja ammatissa pysyminen

Suomalaiseen koulutukseen ja koulutusjärjestelmään on kohdistunut viime vuosina voimakas myönteinen kansainvälinen mielenkiinto, joka pohjautuu erityisesti hyvään menestykseen kansainvälisissä oppimistulosvertailuissa muun muassa PISA-tutkimuksissa. Suomalaisen koulutuksen yhtenä vahvuutena on pidetty laadukasta tutkimusperusteista opettajankoulutusta ja sen antamia hyviä valmiuksia opetustyöhön ja sen kehittämiseen. Opettajankoulutus on Suomessa kansainvälisesti vertailtuna poikkeuksellisen vetovoimaista. Korkeakoulut voivat valita hakijoiden joukosta soveltuvimmat ja motivoituneimmat hakijat. Opettajankoulutuksen ja opettajan ammatin pysyminen vetovoimaisena ja houkuttelevana on yksi koulutusjärjestelmämme tulevaisuuden avainkysymyksiä.

Opettajankoulutuksen valintoja koskevat tutkimukset (Kari 2001; Kari 2002) ovat osoittaneet, että valmistuneen opettajan sitoutuneisuus opetustyöhön on pysyvämpää silloin, kun opettajankoulutuksen valinnoissa on kiinnitetty riittävästi huomiota alalle soveltuvuuteen ja tietoiseen ammatinvalintaratkaisuun. Soveltuvuuden ja sitoutuneisuuden arviointi on ollut jo pitkään tärkeä osa opettajankoulutuksen valintoja, mutta soveltuvuutta on ryhdytty arvioimaan myös aineenopettajankoulutuksen valinnoissa. Soveltuvuuden arviointimenetelmiä kehittävää tutkimusta on vahvistettava kaikessa opettajankoulutuksessa.

Opetusalalle hakeudutaan selvitysten mukaan useista syistä ja kiinnostus ammattia kohtaan voi herätä missä elämänvaiheessa tahansa. Yleissivistävän koulutuksen opettajien motivaatio alalle hakeutumiseen syntyy pääasiassa kiinnostuksesta tiettyä oppiainetta kohtaan, esikuvien antamasta myönteisestä mallista sekä siitä, että ammatti koetaan merkityksellisenä ja haastavana. Ammatillisen koulutuksen opettajille on puolestaan tyypillistä, että päätös opettajaksi hakeutumisesta syntyy oman ammattialan työtehtävien kautta. Opettajan ammattiin hakeutumiseen vaikuttavat ammatillisilla opettajilla halu kehittyä ammatillisesti ja edetä uralla sekä opettajan ammatin luonne ja ominaisuudet kuten vuorovaikutus ihmisten kanssa (Jokinen ym. 2013).

Pääosa opettajista viihtyy työssään. Opettajan työ koetaan houkuttelevaksi ja kiinnostavaksi. Opettajien oman arvion mukaan opettajan työn houkuttelevuutta voidaan lisätä kohentamalla palkkausta, lisäämällä työn arvostusta, tuomalla työn hyviä puolia esille nykyistä enemmän sekä muuttamalla työn julkisuuskuvaa. Opettajan työtä voitaisiin kehittää painottamalla enemmän varsinaista opetustyötä. Työssä jaksamista ja pysymistä voidaan opettajien näkemyksen mukaan vahvistaa täydennyskoulutuksen, vertaistuen, mentoroinnin ja työnohjauksen keinoin sekä koko työyhteisöä kehittämällä. Ammatillisessa koulutuksessa hyvinä keinoina nähtiin lisäksi työelämäjaksot ja omassa organisaatiossa tapahtuva tiimioppiminen. (Jokinen ym. 2013).

Täydennyskoulutukseen osallistui opettajatiedonkeruun tulosten mukaan aktiivisesti neljä viidestä opettajasta. Erityisen aktiivisia osallistujia olivat rehtorit. Osallistumisaktiivisuus oli verrattuna aiempiin opettajatiedonkeruisiin kasvanut oletettavasti Osaava-ohjelman ansiosta. Osallistumisaktiivisuuden kasvusta huolimatta huolestuttavaa on kuitenkin se, että edelleen oli yli 12 000 opettajaa, jotka eivät vuoden 2012 aikana olleet päivittäneet omaa osaamistaan osallistumalla täydennyskoulutukseen. Ammatillisen koulutuksen opettajien osallistuminen työelämäjaksoille oli selvästi jäljessä siitä tavoitteesta, että jokainen opettaja osallistuisi kerran viidessä vuodessa työelämäjaksolle. Vain harvalle opettajalle (14,5 %) oli laadittu koulutus- ja kehittämissuunnitelma, vaikka tällaista suunnitelmaa voi perustellusti pitää opettajan osaamisen ja opetustyön kehittämisen kannalta välttämättömänä.

On aiheellista olettaa, että niiden kuntien, jotka suuntaavat voimavaroja oppilaitosten kehittämiseen ja opettajien täydennyskoulutukseen, on tulevaisuudessa helpompi rekrytoida opettajia kuin niiden, jotka ovat leikanneet täydennyskoulutusvoimavarat minimiin. Kunnan koulutusmyönteinen maine muodostuu kilpailutekijäksi opettajia rekrytoitaessa. Mahdollisuus oman osaamisen päivittämiseen on yksi tärkeistä opettajan työssä jaksamisen ja pysymisen edellytyksistä.

Oppilaitostemme laadukkaan toiminnan turvaamiseksi tarvitaan opettajankoulutuksen jatkumoa, jossa opettajien peruskoulutus, uusien opettajien induktiokoulutus ja täydennyskoulutus muodostavat opettajan työuran eri vaiheita tukevan kokonaisuuden. Suomalainen opettajankoulutus on kehittynyt tutkimusperusteisuuden avulla. Nyt tutkimusperusteisuutta tarvitaan täydennyskoulutuksen kehittämiseksi.

Lähteet

- Jokinen, H., Taajamo, M., Miettinen, M., Weissmann, K., Honkimäki, S., Valkonen, S. & Välijärvi, J. 2013. Pedagoginen asiantuntijuus liikkeessä – hankkeen tulokset. Jyväskylän yliopisto. Koulutuksen tutkimuslaitos.
- Kari, J. 2001. Jyväskylän, Kokkolan, Hämeenlinnan ja Oulun valintakoetutkimus 1991-2000. Julkaisussa Rähkä, P. (toim.) 2001. Valinnat – Koulutus – Luokanopettajan työ. Jyväskylän yliopisto. Opettajankoulutuslaitos. Tutkimuksia 70.
- Kari, J. 2002. Opettajan ammatin suosio ja opettajaksi hakeutumisen ongelmat. Julkaisussa Rähkä, P. & Kari, J. (toim.) 2002. Opettajaksi soveltuvuuden moni-ilmeisyys. Opiskelijavalinta valtakunnallisesti puntaroituna. Jyväskylän yliopisto. Opettajankoulutuslaitos. Tutkimuksia 74.
- Lonka, K., Hietajärvi, L., Makkonen, J., Sandström, N. & Vaara, L. 2013. Tulevaisuuden opettajankoulutus – millaiseen kouluun ja miten? Julkaisussa Uusi oppiminen. 2013. Eduskunnan tulevaisuusvaliokunnan julkaisu 8/2013.
- Majuri, M. & Erola, T. 2007. Työelämäyhteistyö ammatillisen peruskoulutuksen ytimessä. Julkaisussa Jääskeläinen, M., Laukia, J., Luukkainen, O., Mutka, U. & Remes, P. (toim.) 2007. Ammattikasvatuksen soihdunkantaa. Kymmenen vuotta opettajankoulutusta ammatillisissa opettajakorkeakouluissa. PS-kustannus. Juva.
- Niemi, H. 2005. Suomalainen opettajankoulutus valmiina jo pitkään eurooppalaiseen korkeakoulualueeseen. Julkaisussa Jakku-Sihvonen, R. (toim.) 2005. Uudenlaisia maistereita. Kasvatusalan koulutuksen kehittämislinjoja. PS-kustannus. Keuruu.
- Nissinen, K. & Välijärvi, J. 2011. Opettaja- ja opettajankoulutustarpeiden ennakoinnin tuloksia. Jyväskylän yliopisto. Koulutuksen tutkimuslaitos. Tutkimuslauseita 43.
- Taajamo, M. 2013. Pedagoginen asiantuntijuus liikkeessä. Yleissivistävän koulutuksen näkökulma. Esitys Kasvatustieteen päivien esiseminaarissa 20.11.2013.
- Välijärvi, J. 2006. Kansankynttilästä tietotyön ammatillaiseksi. Opettajan työn yhteiskunnallisten ehtojen muutos. Julkaisussa Nummenmaa, A. & Välijärvi, J. (toim.) 2006. Opettajan työ ja oppiminen. Koulutuksen tutkimuslaitos. Jyväskylä.

Behovet av lärare nu och i framtiden

► Prognostisering av lärarbehoven och lärarutbildningen

Välfärden i det finländska samhället baserar sig på kunskap och kompetens. Jämlika utbildningsmöjligheter är en förutsättning för att kunna trygga och förbättra medborgarnas kompetensnivå. Alla studerande har rätt till bra undervisning och handledning oberoende av region och läroanstalt. Möjligheterna till fortsatta studier eller sysselsättning får inte äventyras på grund av dålig undervisning. Därför måste undervisningspersonalen vara kompetent och yrkeskunnig.

Målet med prognostiseringen av lärarbehovet är att säkerställa att omfattningen av lärarutbildningen är tillräcklig för att trygga tillgången på lärare för olika undervisningsuppgifter. En förutsättning för att trygga tillgången är att utbildningen inriktas enligt lärarbehovet. De kvantitativa lösningar som görs i lärarutbildningen inverkar på lärarsituationen vid läroanstalterna först långt in i framtiden. Utan regelbunden prognostisering skulle många förändrade faktorer, som påverkar det framtida lärarbehovet, kanske inte upptäckas.

Ett uppdaterat informationsunderlag som är tillgängligt för utbildningsförvaltningen och lärarutbildningsenheterna behövs vid avgöranden som gäller lärarutbildningen. Sedan 2000-talet har ett sådant informationsunderlag fått genom den riksomfattande insamlingen av uppgifter om lärare, som görs med tre års mellanrum och den prognostisering av lärarbehoven som genomförs med fyra års mellanrum. Innan det här fanns det inte uppdaterad information om lärarsituationen och därför var det inte möjligt att ställa prognoser för lärarbehoven och kvantitativa mål för lärarutbildningen. Resultatet var att lärarutbildningens omfattning var otillräcklig med tanke på lärarbehovet. Som en följd härav rådde det lärarbrist under andra halvan av 1990-talet. För att minska bristen behövdes ett omfattande program för utvidgning av lärarutbildningen under åren 2002–2009.

Riksomfattande insamlingar av uppgifter om lärare har genomförts inom ramen för projektet för prognostisering av lärarbehoven OPEPRO under åren 1998–2000 och därefter under åren 2002, 2005, 2008, 2010 och 2013. Med tanke på prognostiseringen av lärarbehovet ger insamlingen betydelsefull information om lärarkårens åldersstruktur och behörighetssituationen såväl på ett nationellt som på ett regionalt plan. Utifrån insamlingen av uppgifter om lärare är det möjligt att följa förändringar i behörigheten och åldersstrukturen och utifrån dessa styra de kvantitativa besluten gällande lärarutbildningen. Svarsprocenterna i insamlingen har varit höga och följaktligen ger de insamlade uppgifterna en bra bild av lärarsituationen.

Prognostiseringen av lärarbehovet har gjorts inom ramen för prognostiseringsprojektet OPEPRO under åren 1998–2000 och därefter under åren 2003, 2007 och 2011. Vid sidan om uppgifterna om lärare utnyttjar man i prognostiseringen elev- och befolkningsstatistik, befolkningsprognoser, uppgifter om lärarutbildningen (antal studerande, studiernas längd, avbrutna studier och utexaminerade) samt uppgifter om lärarnas pensionsavgång och arbetskarriär (placeringen i och avgången från arbetslivet).

Utgående ifrån resultaten från insamlingen av uppgifter om lärare och prognostiseringen fastställs de kvantitativa målen för den lärarutbildning som ges av universiteten och yrkeshögskolorna. De kvantitativa målen för universitetens och yrkeshögskolornas lärarutbildningar har senast fastställts för avtalsperioden 2013–2016. Målen för universiteten gäller barnträdgårds- och specialbarnträdgårdslärarutbildningen, klasslärarutbildningen, speciallärarutbildningen och studiehandledarutbildningen. För ämneslärarutbildningen finns kvantitativa mål enligt lärargrupp (t.ex. det matematisk-naturvetenskapliga och humanistiska utbildningsområdet). Med yrkeshögskolorna kommer man överens om målen för yrkeslärarutbildningen och dessa mål omfattar även den yrkesinriktade speciallärarutbildningen och studiehandledarutbildningen. Målen för barnträdgårdslärar-, klasslärar- och speciallärarutbildningen samt för yrkeslärarutbildningen höjdes jämfört med den tidigare avtalsperioden.

Därtill genomförs enskilda ökningarna av lärarutbildningen inom de områden där lärarbehoven är avsevärda. Exempel på detta är de extra satsningarna på utbildning av barnträdgårdslärare, studiehandledare och yrkeslärare som har genomförts de senaste åren.

Undervisnings- och kulturministeriet följer upp hur de mål som fastställts för högskolorna i avtalet har uppnåtts med hjälp av statistik. Under avtalsperioden handleder ministeriet därtill högskolorna med hjälp av skriftlig respons. Responsen baserar sig bl.a. på nyckeltal som beskriver utvecklingen av verksamheten och en granskning av genomförandet av högskolornas strategier.

► Framtidsutsikter för lärarutbildningen

Lärarsituationen i ljuset av datainsamlingen 2013

Resultaten av insamlingen av uppgifter om lärare år 2013 visade att behörighetssituationen bland lärarna inom den grundläggande utbildningen ur ett helhetsperspektiv mer eller mindre var den samma under vårterminerna 2013 och 2010. Av rektorerna och lärarna i huvud- och bisyssla inom den grundläggande utbildningen var 88,7 procent behöriga för sin uppgift. Den relativa andelen formellt behöriga lärare hade minskat med 0,2 procentenheter jämfört med tidigare. Behörighetssituationen bland rektorer och lärare i huvudsyssla hade inte ändrats jämfört med år 2010. Av dessa var 89,9 procent behöriga för sin uppgift. Den vanligaste orsaken till att lärare inte är behöriga är avsaknaden av examen.

En granskning enligt undervisningsspråk visar att behörighetssituationen bland lärarna inom den finskspråkiga grundläggande utbildningen hade försämrats en aning. Andelen behöriga lärare inom den svenskspråkiga grundläggande utbildningen hade ökat en aning jämfört med år 2010.

Granskat enligt tjänstetyp hade behörighetssituationen bland rektorerna, klasslärarna och timlärarna i bisyssla försämrats en aning jämfört med år 2010. Av klasslärarna var 94 procent behöriga för sin uppgift. Behörighetssituationen bland klasslärare inom den finsk- och svenskspråkiga utbildningen hade försämrats med cirka en procentenhet jämfört med år 2010. Antalet klasslärare som saknar behörighet uppgick till 900.

Inom andra tjänstetyper hade behörighetssituationen förbättrats jämfört med år 2010. Ett exempel på den här positiva utvecklingen var specialklasslärarna och speciallärarna. I den här gruppen

hade den relativa andelen behöriga lärare ökat med 2,2 procentenheter jämfört med år 2010. Andelen behöriga speciallärare inom den svenskspråkiga utbildningen hade ökat med 4,1 procentenheter. Trots den positiva förändringen är antalet lärare som saknar behörighet fortfarande stor inom specialundervisningen, närmare 1 200 personer.

Av rektorerna och alla lärare i gymnasierna var 93,5 procent behöriga. Vad gäller behörighetssituationen skedde inga förändringar inom den finskspråkiga gymnasieutbildningen jämfört med år 2010. Inom den svenskspråkiga gymnasieutbildningen hade behörighetssituationen förbättrats en aning. Av lärarna var 91,1 procent behöriga, då motsvarande procent var 89,8 år 2010.

Vid en granskning enligt läroämne kan man märka att behörighetssituationen bland språklärare och lärare i matematisk-naturvetenskapliga ämnen hade förbättrats en aning under tidsperioden 2010–2013 med undantag för matematik, där situationen hade försämrats en aning. I andra läroämnen hade behörighetssituationen förbättrats med undantag för handarbete. Trots den allmänt positiva utvecklingen för behörighetssituationen bland ämneslärare, finns det lärargrupper där antalet obehöriga lärare är stort. Sådana ämnen är t.ex. matematik, musik, gymnastik och handarbete. Matematisk-naturvetenskapliga ämnen och gymnastik var problematiska vad gäller behörigheten inom den svenskspråkiga utbildningen.

Bland de lärare som undervisade invandrare uppfyllde cirka 65 procent de uppställda behörighetsvillkoren. Jämfört med tidigare datainsamlingar hade den formella behörighetsgraden ökat en aning, men situationen är fortfarande problematisk. Det handlar om en kvantitativt sett liten lärargrupp, och en förbättring av behörighetssituationen kunde uppnås med en liten ökning av utbildning.

Vid datainsamlingen 2013 utreddes för första gången antalet lärare med s.k. dubbel behörighet. Det visade sig att antalet lärare med dubbel behörighet var relativt stort. Av de heltidsanställda rektorerna och lärarna hade 9,3 procent dubbel behörighet. Dubbel behörighet är vanligare bland lärare inom den finskspråkiga utbildningen. Av dem hade 9,4 procent behörighet för såväl klass- som ämnesundervisning, medan motsvarande procent bland lärare inom den svenskspråkiga utbildningen var 7,3. Den största delen av lärarna med dubbel behörighet var klasslärare med behörighet för ämnesundervisning.

Inom den fria bildningen var andelen behöriga lärare fortfarande på uppgång jämfört med resultaten från tidigare insamlingar av uppgifter om lärare. Denna positiva utveckling syns tydligast vid medborgarinstituten.

Utgående ifrån resultaten av datainsamlingen kan man dra slutsatsen att det var nödvändigt att höja de kvantitativa målen för klasslärarutbildningen för åren 2013–2016, eftersom antalet obehöriga klasslärare uppgick till cirka 900 år 2013. Det är uppenbart att utbildningsmålen för klasslärare ska hållas på minst nuvarande nivå, och en liten höjning vore också motiverad. Höjningen borde gälla såväl den finskspråkiga som den svenskspråkiga utbildningen. Det finns fortfarande ett behov av att höja de kvantitativa målen för speciallärarutbildningen. Vad gäller matematik är en förutsättning för att minska antalet obehöriga lärare att man kan öka intresset för att utbilda sig till matematiklärare. Vid olika universitet har man goda erfarenheter av s.k. direktantagning, där den studerande söker till en ämneslärarinriktad linje för att läsa matematiska ämnen. De studerande förbinder sig på det här sättet mera medvetet till att arbeta med undervisning.

Erfarenheterna hittills har visat att klasslärares möjligheter att skaffa behörighet för den grundläggande utbildningen i sin helhet är goda vid de flesta universitet, men att ämneslärares möjligheter att skaffa dubbel behörighet är relativt små. Vad gäller koncentrationen av dubbel behörighet till gruppen med klasslärare stöder resultaten från datainsamlingen de tidigare iakttagelserna om att klasslärares och ämneslärares möjligheter att få behörighet för den grundläggande utbildningen i sin helhet inte är i balans med varandra. Universiteten ska skapa en sådan balans i sitt utbildningsutbud och i sina utbildningsarrangemang att även ämneslärare har möjlighet att skaffa behörighet för den grundläggande utbildningen i sin helhet. Behörighet för den grundläggande utbildningen i sin helhet underlättar tillgången till lärare i konst- och färdighetsämnen och ökar sysselsättningsmöjligheterna för ämneslärare i läroämnen med ett litet antal undervisningstimmar. Situationen för musik-, handarbets- och gymnastiklärare skulle förbättras om dessa lärare skulle ha antingen dubbel behörighet eller ett annat undervisningsämne i sin examen.

Genom interna lösningar vid universiteten ska resurserna för lärarutbildningen riktas till de lärargrupper där man iaktar problem vad gäller behörigheten och tillgången (t.ex. specialundervisning och lärare som undervisar invandrare) i stället för till vissa ämneslärargrupper där utbildningen är överdimensionerad (t.ex. historia, religion och en del av språken). Att omfördela resurserna är motiverat i en tid av knappa resurser. De tillgängliga resurserna ska vid universiteten riktas in enligt de behov av lärare som finns.

Universiteten motiverar sin överdimensionerade utbildning i förhållande till lärarbehoven med att det vid sidan om tjänsterna i skolorna finns ett behov av och en efterfrågan på lärarnas kompetenser också annanstans i arbetslivet och att lärarutbildning uppskattas i jobbsökningssituationer. Det är uppenbart att behovet av pedagogisk kompetens har ökat i olika delar av arbetslivet. Detta utgör ändå inte en grund för att utöka utbudet av pedagogiska studier som ger lärarbehörighet. En mer motiverad lösning vore att man till studierna inom de olika utbildningsområdena lägger till innehåll som ger beredskap att fungera som utbildare eller personalutvecklare i arbetslivet.

Lärarkårens nuvarande åldersstruktur förutsätter att man, i samband med dimensioneringen av universitetsutbildningen under kommande år, förbereder sig för de framtida behoven vad gäller lärare i matematisk-naturvetenskapliga ämnen och i engelska. Det handlar om stora lärargrupper, där andelen lärare som är 50 år eller äldre nu uppgår till över en tredjedel.

Behörighetssituationen bland lärare inom yrkesutbildningen hade förbättrats jämfört med resultaten av datainsamlingen år 2010. Av lärarna inom yrkesutbildningen var nästan 80 procent formellt behöriga för den huvudsakliga uppgiften, då motsvarande siffra var 73 procent år 2010. Behörighetssituationen har förbättrats inom alla tjänstetyper. Behörighetsgraden bland personer med ledningsuppgifter och lektorer är dock fortsättningsvis avsevärt högre än bland timplärare i huvud- och bisyssla. Behörighetssituationen bland lärare i yrkesinriktade studier varierade också enligt utbildningsområde. Andelen behöriga lärare var fortfarande högst inom turism-, kosthålls- och ekonomibranschen, det humanistiska och pedagogiska området samt inom social-, hälso- och idrottsområdet. Liksom under år 2010 var behörighetssituationen sämst inom det naturvetenskapliga området samt inom teknik och kommunikation.

Behörighetssituationen bland lärare inom den svenskspråkiga yrkesutbildningen var fortfarande klart sämre än bland lärare inom den finskspråkiga yrkesutbildningen. Av lärarna inom den svenskspråkiga yrkesutbildningen hade 62 procent formell behörighet. Särskilt bland timplärare var behörighetssituationen dålig, även om den hade förbättrats från år 2010.

Den förbättrade behörighetssituationen bland lärare inom yrkesutbildningen förklaras delvis av att behörighetskraven för lärare i yrkesinriktade studier och för rektorer inom yrkesutbildningen nyligen har ändrats. Behörigheten för en lärare i yrkesinriktade studier utgörs fortfarande i huvudsak av högskoleexamen, arbetserfarenhet och pedagogiska studier för lärare. Flexibiliteten i den examen som ger behörighet har dock ökat på så sätt att det är möjligt att avvika från kravet på högskoleexamen, om den undervisningsuppgift som utbildningsanordnaren bestämmer kräver en särskilt stor eller specialiserad praktisk yrkesskicklighet. Förutom ändringen av behörighetskraven har yrkeslärarutbildningen under senaste år utökats med extra finansiering.

Av lärarna inom yrkesutbildningen var över hälften 50 år eller äldre. Lärarnas höga åldersstruktur, en förbättring av behörighetssituationen bland lärarna och den större dragningskraften för yrkesutbildningen har ökat behovet av lärarutbildning under de senaste åren. Orsaken till att lärarna inte är behöriga var enligt resultaten från datainsamlingen i de flesta fall avsaknad av pedagogiska studier.

Utmaningar i prognostiseringen av lärarbehovet

Behovet av lärare påverkas av information om lärarnas åldersstruktur och behörighet samt information som beskriver utvecklingen av elevantalet. Dessutom påverkas behovet av lärare bl.a. av gruppstorlekar, förändringar i nätet av läroanstalter, eventuella nya läroämnen, timfördelningslösningar, skillnader i utbildningslängd och studieavbrott inom olika lärargrupper samt lärarnas rörlighet mellan utbildningssektorn och andra uppgifter. Det är svårt att prognostisera en del av de omständigheter som påverkar lärarbehovet. Ett exempel på detta är lärarnas rörlighet mellan utbildningssektorn och andra uppgifter och vice versa samt hur förändringar på arbetsmarknaden påverkar den här rörligheten. De här förändringarna påverkar särskilt behovet av att utbilda lärare inom yrkesutbildningen, men det är svårt att prognostisera effekterna i detalj. (Nissinen & Välijärvi 2011).

Prognostiseringen av lärarbehovet kommer att bli svårare under de kommande åren med anledning av eventuella förändringar i läroanstaltsnätet. Om kommunernas försämrade ekonomiska situation ger upphov till större gruppstorlekar har det en minskande effekt på lärarbehovet.

Den strukturella utvecklingen av anordnarnätet inom yrkesutbildningen fortsätter under de närmaste åren. Målet är att anpassa anordnarnätet till de krympande resurserna som uppstår på grund av ekonomiska nedskärningar samt att trygga den framtida serviceförmågan. Samtidigt reformeras också finansieringssystemet samt examina och examenssystemet inom yrkesutbildningen. Målet är att stärka kompetensinriktningen i examina och öka flexibiliteten. Genom att stärka strukturen, som grundar sig på examensdelar, främjas möjligheterna till flexibla och individuella studievägar. Förändringarna inom yrkesutbildningen medför flera utmaningar för prognostiseringen av lärarbehovet. Den utökade valbarheten och flexibiliteten inom examenssystemet kommer att öka behovet av handledning och handledningskompetens hos lärarna. Även den utökade kompetensinriktningen och bedömningen av kunnande förutsätter en ny form av kompetens hos lärarna.

I bedömningen av lärar- och lärarutbildningsbehoven finns det skäl att rikta uppmärksamhet mot hur de som genomgått en lärarutbildning söker sig till tjänster inom utbildningssektorn och hur de stannar kvar inom läraryrket.

De utredningar som gjorts inom ramen för projektet Pedagoginen asiantuntijuus liikkeessä (Jokinen m.fl. 2013; Taajamo 2013) indikerar att den största delen av lärarna är nöjda med sitt yrke. Av lärarna inom den allmänbildande utbildningen ville 83 procent helst ha ett lärarjobb, medan motsvarande andel för lärare inom yrkesutbildningen var 84 procent. Lärarnas rörlighet från utbildningssektorn till andra uppgifter är inte anmärkningsvärd i en jämförelse med alla finländska arbetstagare. Inom den allmänbildande utbildningen hade cirka en tiondedel av lärarna övergått till en annan tjänst. Motsvarande andel var cirka en femtedel inom yrkesutbildningen. Under sin karriär hade cirka en tiondedel av lärarna inom den allmänbildande utbildningen och en femtedel av lärarna inom yrkesutbildningen övergått från en tjänst inom utbildningssektorn till en annan tjänst. De lärare som hade bytt uppgift inom utbildningssektorn, hade övergått till en uppgift som lärare på ett annat skolstadium, lärare i ett annat ämne, speciallärare eller studiehandledare, till utvecklingsuppgifter eller till olika uppgifter inom utbildningsförvaltningen. Lärarna inom yrkesutbildningen hade börjat arbeta inom den egna yrkesbranschen eller blivit företagare.

Enligt ovan nämnda utredning hade cirka en femtedel av lärarna funderat på yrkesbyte. Knappt en tredjedel av lärarna inom den allmänbildande utbildningen och en fjärdedel av lärarna inom yrkesutbildningen hade funderat på att byta arbetsplats.

För närvarande verkar det inte som om de många hot mot läraryrket som iakttagits i andra länder har fått fotfäste i Finland. Det finns skäl att rikta ännu mer uppmärksamhet mot lärarnas välmående, mot det stöd som fås av fortbildning samt mot hur man värdesätter lärarnas arbete, för att lärarna ska stanna kvar i uppgifter inom utbildningssektorn åtminstone i nuvarande utsträckning.

► Framtidsutsikter för läraryrket

Dimensioner i lärarens yrkesskicklighet

Kraven på yrkesskicklighet för lärare kan delas in i fyra olika delområden: kunskap om innehållet i undervisningsämnet eller -området, sakkunskap gällande inläring och undervisning, sociala och etiska färdigheter samt ett mångsidigt kunnande om det praktiska skolarbetet. Ovan nämnda delområden är inte fristående, utan de är kopplade till varandra på många olika sätt. Att stödja den här kopplingen är en central utmaning för utvecklingen av lärarutbildningen. Den förutsätter att lärarnas grundutbildning och fortbildning bildar ett kontinuum. Lärarnas grundutbildning, introduktionsutbildning för nya lärare och lärarfortbildningen bör sammankopplas så att de bildar en innehållsmässig helhet, som möjliggör att lärarna växer och utvecklas på ett yrkesmässigt plan.

Läraren är ett mångsidigt informationsproffs, som bör ha en bred syn fostringsarbetet och utbildningen som en helhet. I sitt arbete behöver läraren innehållslig kunskap om sitt undervisningsämne eller -område och pedagogisk kunskap i anslutning till det. Skolorna blir allt mer internationella och multikulturella, och därför förutsätts en ännu större språk- och kulturmedvetenhet av lärarna. Varje lärare är också språklärare i det egna undervisningsämnet eller -området. Lärarna behöver beredskap att planera utbildningens helhet långsiktigt, så att det egna arbetet inte endast begränsar sig till att «bevaka» någon enskild del. Behovet av att se helheter kommer fram framför allt vid utvecklandet av läroplanerna. Lärarna ska också ha en uppfattning om de olika nätverken av sakkunniga där kunskap i anslutning till det egna undervisningsämnet eller -området skapas och utvecklas. (Niemi 2005; Välijärvi 2006).

I ett allt ökande tempo förnyar teknologierna inlärningsmiljöerna och gör dem samtidigt allt mångsidigare. Nuvarande och framtida elever inom den grundläggande utbildningen är barn födda på 2000-talet och verksamhet som baserar sig på informations- och kommunikationsteknik är en oskiljaktig del av deras livsmiljö. Utanför skolan använder en stor del av ungdomarna aktivt teknologi som en naturlig del av livet, men den finländska skolan har gått långsamt framåt vad gäller användningen av teknologi. Mitt i mångfalden av inlärningsmiljöer och jämbördiga möjligheter till deltagande är skolans uppgift att vara en jämlik miljö, som leder alla studerande att skapa fungerande informationspraxis och dra nytta av teknologin då detta är nödvändigt. En pedagogiskt förnuftig tillämpning av nutida inlärningsmetoder förutsätter att lärarna är medvetna om de nya möjligheterna, uppdaterar den egna sakkunskapen och det egna arbetet samt att de är beredda på förändringar i skolkulturen. (Lonka m.fl. 2013).

Det är uppenbart att den gemensamma synen på skolans uppgift håller på att smulas sönder. Uppfattningen om skolans uppgift blir till en dialog mellan olika synsätt. Det förväntas att skolan förmedlar traditionella kunskaper och färdigheter och samtidigt handleder eleverna i en kreativ användning av de nya informationsmiljöerna. Det finns väldigt motstridiga synsätt på olika håll när det gäller frågor om fostran och undervisning. För att skolan inte ska styras endast av de aktörer som mest högljutt framför sina krav, bör den som en gemenskap kunna fastställa mål, verksamhetslinjer och förfaringssätt för att utvärdera och förnya det egna arbetet. Framtidens lärarskap är beredskap att föra en dialog och en förmåga att delta i skoldebatten och påverka dess innehåll. (Niemi 2005; Välijärvi 2006).

I och med att såväl kunskaps- som inlärningsynen utvidgats har läroanstalterna och lärarna ställts inför nya utmaningar. Förutom kunskaper och färdigheter ska eleverna få verktyg för att hantera det inlärd. Detta behov förstärks av de förändringar i arbetslivet som förutsätter kontinuerlig utbildning. I egenskap av informationsproffs förväntas lärarna ha en förmåga att fungera som modeller för livslångt lärande. Lärarna använder sin expertis flexibelt över ålders-, kommun- och läroanstaltsgränserna. Lärarna tillämpar sitt kunnande gällande inläring och undervisning i många olika former och situationer samt i samarbete med olika människor. (Niemi 2005; Välijärvi 2006).

Lärarens arbete inskränker sig inte till att förmedla kunskaper och färdigheter, utan en betydande del av arbetet anknyter sig till de samhällliga, bildningsmässiga och kulturella värderingar som förmedlas genom skolan. Demokrati, människovärde, tolerans, aktivt medborgarskap och människornas välmående är mål som ska främjas av lösningar i skolans vardag. Om skolans mål är en aktiv och deltagande elev med interaktionsfärdigheter finns det skäl att fråga sig hurudan undervisning och skolmiljö som bäst möjliggör detta. Det kan inte förväntas att eleverna har en mer utvecklad förmåga till växelverkan och deltagande än den modell som fås av den dagliga verksamheten i skolan. Läraryrkets etiska och sociala dimension understryks då de ekonomiska och sociala problemen i samhället och förändringarna i medielandskapet allt kraftigare påverkar vardagen i klassrummen. Skolan varken kan eller ska sträva efter att ensam lösa problem som orsakas av samhällets allt svagare skyddsnet, men det förutsätts att lärarna har en förmåga till yrkesövergripande samarbete, så att eleverna får den experthjälp som de behöver i problemsituationer. (Niemi 2005; Välijärvi 2006).

I arbetet som lärare behövs en stor mängd praktiskt kunnande. Också skoldriftsfrågor, lärarens och elevens rättigheter och skyldigheter samt skolans ekonomi och administration är exempel på saker som hör till lärarnas yrkesskicklighet. De finländska lärarnas möjligheter att påverka sitt ar-

bete är i en internationell jämförelse stora. Att flytta beslutsfattandet närmare skolorna och lärarna har varit karakteristiskt för det finländska skolsystemet allt sedan 1980-talet. En förutsättning för det här är att lärarna deltar i beslutsfattandet om skolan och har den sakkunskap som behövs för detta. (Niemi 2005; Välijärvi 2006).

Det förutsätts att yrkeslärarna har djupgående kunskap om arbetslivet och samarbetsfärdigheter. Inläring i arbetet och yrkesprov har lett till ett ökat samarbete inom läroanstalterna och mellan läroanstalterna och arbetslivet. Samarbetet mellan lärare och arbetsplatshandledare stöder de unga i att uppnå yrkesskicklighet och i deras etablering i arbetslivet. Samarbetet mellan läroanstalterna och arbetslivet kan också stöda lärarna i att komplettera den egna kompetensen. Samarbetet med arbetslivet kräver att lärarna har ännu större färdigheter att fungera som nätverksaktörer, utvecklare av arbetslivet och handledare. (Majuri & Erola 2007.)

Lärarkets dragningskraft och att stanna kvar i yrket

Under de senaste åren har den finländska utbildningen och utbildningssystemet varit föremål för ett stort positivt internationellt intresse, som särskilt grundar sig på den fina framgången i internationella jämförelser av inlärningsresultaten, bl.a. i PISA-undersökningarna. En av styrkorna i den finländska utbildningen anses vara den högklassiga forskningsbaserade lärarutbildningen och den goda beredskapen för undervisning och utvecklingsarbete som följer av denna. I en internationell jämförelse har lärarutbildningen en exceptionellt stor dragningskraft i Finland. Högskolorna kan välja de lämpligaste och mest motiverade sökande. Att lärarutbildningen och läraryrket fortsättningsvis har en stor dragningskraft och är attraktiva är en av nyckelfrågorna för vårt utbildningssystem i framtiden.

Studier om antagningen till lärarutbildningen (Kari 2001; Kari 2002) har visat att en utexaminerad lärares engagemang för undervisningsarbetet är mer bestående om man vid antagningen till lärarutbildningen har fäst tillräcklig uppmärksamhet vid lämpligheten för branschen och vid ett medvetet yrkesval. Bedömningen av lämpligheten och engagemanget har redan länge varit en viktig del av antagningen till lärarutbildningen, men numera har man också börjat bedöma lämpligheten i antagningen till ämneslärarutbildningen. Den forskning som utvecklar metoderna för att bedöma lämpligheten bör stärkas inom all lärarutbildning.

Undersökningar har visat att orsakerna till att man söker sig till utbildningssektorn är många och att intresset för yrket kan väckas i vilket skede som helst av livet. Motivationen för lärare inom den allmänbildande utbildningen att söka sig till sektorn beror i huvudsak på ett intresse för ett visst läroämne, en positiv förebild och på att yrket upplevs som betydelsefullt och utmanande. För lärare inom yrkesutbildningen är det å andra sidan typiskt att beslutet att söka sig till lärarutbildningen görs utgående ifrån arbetsuppgifterna i den egna yrkesbranschen. Lärare inom yrkesutbildningen söker sig till läraryrket utifrån en vilja att utvecklas på ett professionellt plan och avancera i karriären samt läraryrkets natur och egenskaper, såsom växelverkan med andra människor (Jokinen m.fl. 2013).

Den största delen av lärarna trivs i sitt arbete. De upplever att arbetet som lärare är attraktivt och intressant. Enligt lärarnas egna bedömning kan läraryrkets dragningskraft ökas genom att höja lönerna, värdesätta arbetet mera, föra fram arbetets goda sidor ytterligare och genom att förändra den offentliga bilden av arbetet. Arbetet som lärare kunde utvecklas genom att betona det egent-

liga undervisningsarbetet i större utsträckning. Enligt lärarna kan man genom fortbildning, kollegialt stöd, mentorskap och arbetshandledning samt genom att utveckla hela arbetsgemenskapen få lärarna att orka och stanna kvar i arbetet. Inom yrkesutbildningen sågs arbetslivsperioder och teaminläring i den egna organisationen som andra bra metoder. (Jokinen m.fl. 2013).

Enligt resultaten av datainsamlingen deltog fyra av fem lärare aktivt i fortbildning. Rektorererna var särskilt aktiva. Jämfört med tidigare insamlingar av uppgifter om lärare hade deltagaraktiviteten ökat, antagligen tack vare programmet Kunnig. Trots den ökade deltagaraktiviteten är det ändå oroande att det fortfarande fanns över 12 000 lärare som inte uppdaterat sitt kunnande under år 2012 genom att delta i fortbildning. Vad gäller lärare inom yrkesutbildningen låg deltagandet i arbetslivsperioder klart under målet att varje lärare deltar i en arbetslivsperiod vart femte år. En utbildnings- och utvecklingsplan hade utarbetats endast för ett fåtal lärare (14,5 %), även om en sådan plan på motiverade grunder kan ses som nödvändig för att utveckla lärarens kunnande och undervisning.

Det är befogat att anta att de kommuner som anslår resurser för att utveckla läroanstalterna och fortbildningen av lärare i framtiden har det lättare att rekrytera lärare jämfört med de kommuner som har skärt ned resurserna för fortbildning till ett minimum. Kommunens positiva rykte i fråga om utbildning blir en konkurrensfaktor i rekryteringen av lärare. En möjlighet att uppdatera det egna kunnandet är en av de viktigaste förutsättningarna för att orka och stanna kvar i arbetet som lärare.

För att trygga en högklassig verksamhet vid våra läroanstalter behövs en sammanhängande lärarutbildning, där lärarens grundutbildning, introduktionsutbildningen för nya lärare och fortbildningen bildar en helhet som stöder de olika skedena i en lärares arbetskarriär. Den finländska lärarutbildningen har utvecklats med hjälp av forskning. Nu behövs en forskningsgrund för att utveckla fortbildningen.

Källor

Jokinen, H., Taajamo, M., Miettinen, M., Weissmann, K., Honkimäki, S., Valkonen, S. & Välijärvi, J. 2013. Resultaten av projektet Pedagoginen asiantuntijuus liikkeessä. Jyväskylä universitet. Pedagogiska forskningsinstitutet.

Kari, J. 2001. Jyväskylän, Kokkolan, Hämeenlinnan ja Oulun valintakoetutkimus 1991-2000. I publikationen Räihä, P. (red.) 2001. Valinnat – Koulutus – Luokanopettajan työ. Jyväskylä universitet. Institutionen för lärarutbildning. Studier 70.

Kari, J. 2002. Opettajan ammatin suosio ja opettajaksi hakeutumisen ongelmat. I publikationen Räihä, P. & Kari, J. (red.) 2002. Opettajaksi soveltuvuuden moni-ilmeisyys. Opiskelijavalinta valtakunnallisesti puntarointuna. Jyväskylä universitet. Institutionen för lärarutbildning. Studier 74.

Lonka, K., Hietjärvi, L., Makkonen, J., Sandström, N. & Vaara, L. 2013. Tulevaisuuden opettajankoulutus – millaiseen kouluun ja miten? I publikationen Uusi oppiminen. 2013. Publikation av riksdagens framtidsutskott 8/2013.

Majuri, M. & Erola, T. 2007. Työelämäyhteistyö ammatillisen peruskoulutuksen ytimessä. I publikationen Jääskeläinen, M., Laukia, J., Luukkainen, O., Mutka, U. & Remes, P. (red.) 2007. Ammatikasvatuksen soihdunkantoa. Kymmenen vuotta opettajankoulutusta ammatillisissa opettajakorkeakouluissa. PS-kustannus. Juva.

Niemi, H. 2005. Suomalainen opettajankoulutus valmiina jo pitkään eurooppalaiseen korkeakoulualueeseen. I publikationen Jakku-Sihvonen, R. (red.) 2005. Uudenlaisia maistereita. Kasvatusalan koulutuksen kehittämislinjoja. PS-kustannus. Keuruu.

Nissinen, K. & Välijärvi, J. 2011. Opettaja- ja opettajankoulutustarpeiden ennakkoinnin tuloksia. Jyväskylä universitet. Pedagogiska forskningsinstitutet. Rapport 43.

Taajamo, M. 2013. Pedagoginen asiantuntijuus liikkeessä. Yleissivistävän koulutuksen näkökulma. Föredrag vid förseminariet för Pedagogikdagarna 20.11.2013.

Välijärvi, J. 2006. Kansankynttilästä tietotyön ammattilaiseksi. Opettajan työn yhteiskunnallisten ehtojen muutos. I publikationen Nummenmaa, A. & Välijärvi, J. (red.) 2006. Opettajan työ ja oppiminen. Pedagogiska forskningsinstitutet. Jyväskylä.

Need for teachers now and in future

► Anticipating the need for teachers and teacher education

The welfare of Finnish society is based on knowledge and competence. Securing and improving the level of each and every citizen's competences requires equal access to educational opportunities. Every student has the right to high-quality education and guidance, regardless of where they live or go to school. Access to further education or employment should not be hindered by poor teaching. Therefore, a supply of qualified and professional teachers is vital.

The aim of anticipating the need for teachers is to ensure that a sufficient number of qualified teachers is available. To ensure availability, teacher education must be targeted according to the need for teachers. Changes in the number of teachers educated will only impact on the situation in institutions after some delay. Many factors affecting the future need for teachers could change in a way that may be overlooked without regular forecasting.

Teacher education requires up-to-date information available to the education administration and teacher education institutions. Since the beginning of 2000, such information has been collected every three years through a national teacher survey and every four years through an anticipation of teacher needs. Prior to this, no up-to-date information on the current status was available to enable anticipation of the need for teachers and the setting of quantitative teacher education objectives. This led to a situation in which the number of teachers being trained did not meet the need. As a result, a teacher shortage developed during the latter half of the 1990s. In order to rectify this situation, a programme to expand teacher education was implemented during 2002-2009.

National teacher surveys have been performed for OPEPRO, the 'Anticipatory Project to Investigate Teachers' Initial and Continuing Training Needs', in 1998-2000, 2002, 2005, 2008, 2010 and 2013. These surveys provide data relevant to such anticipation on the age structure and qualification levels of Finnish teachers, both nationally and regionally. Each survey enables the monitoring of changes in age structure and qualification levels and, on the basis of these observations, the provision of guidance for the related quantitative solutions. The high response rates to these surveys ensure a reliable picture of the current situation among teachers.

The need for teachers has been anticipated through OPEPRO in 1998-2000, 2003, 2007, and 2011. In addition to data from the teacher survey, the project has made use of student and population statistics, population projection, teacher education information (student numbers, length of studies, drop-out rates and graduation numbers) and information concerning retirees and their careers (employment entry and exit).

Data from the survey and anticipation results form the basis for determining the quantitative targets for teacher education in universities and polytechnics. Such quantitative targets were last de-

terminated for the performance agreement between the Ministry of Education and higher education institutions for 2013-2016. Targets set for universities relate to the education of kindergarten teachers and special needs kindergarten teachers, class¹ teachers, special needs teachers and guidance counsellors. Quantitative targets by teacher group (for example, sciences and humanities) have been set for the education of subject teachers. Targets for vocational teacher education are agreed with polytechnics, including vocational education for special needs teachers and guidance counsellors. The targets related to vocational teacher education and the education of kindergarten teachers, class teachers and special needs teachers were raised compared to the previous period.

In addition, individual increases were implemented for teacher education in areas and subjects where the need for teachers is high. Examples of this include increases over the last few years in the provision of education for kindergarten teachers, guidance counsellors and vocational teachers.

The Ministry of Education and Culture uses statistical data to monitor the fulfilment of the targets set for higher education institutions. During the agreement period, higher education institutions also receive guidance through written feedback. Such feedback is based on a range of information, such as operational development indicators and an evaluation of the realisation of higher education institution strategies.

► **Future outlook for teacher education**

The situation according to the 2013 survey

The 2013 survey results show that, during the spring term, overall teacher qualification levels in basic education were almost on a par with their level during the corresponding term in 2010. A total of 88.7 per cent of principals and part-time and full-time teachers were deemed to be qualified to perform their tasks. The share of formally qualified teachers fell by 0.2 percentage points compared with the previous period. There has been no change since 2010 in the qualification levels of principals and full-time teachers. Of such staff 89.9 per cent were qualified to perform their tasks. Lack of a university degree was the most common reason for being unqualified in this regard.

When the results are divided by language, a slight decline is revealed in the proportion of qualified teachers in basic education in Finnish. In the case of basic education in Swedish, the proportion of qualified teachers had risen slightly since 2010.

Divided by tasks, the results show something of a decline from 2010 in the proportion of qualified principals, class teachers, and part-time teachers. Some 94 per cent of class teachers were qualified to perform their tasks. In the case of Finnish- and Swedish-speaking class teachers, the overall qualification level declined by 1 percentage point compared with 2010. The number of unqualified class teachers was 900.

1 Class teachers are generalist teachers who mainly teach in grades 1-6 in basic education

For other types of teaching duties, the overall qualification level had increased since 2010. Special needs class teachers and special needs teachers formed part of this positive development. Within this group, the proportion of qualified teachers had increased by 2.2 percentage points from 2010. The proportion of qualified Swedish-speaking special needs teachers increased by 4.1 percentage points. Despite this positive development, the number of unqualified special needs teachers remains high, at almost 1 200 teachers.

Some 93.5 per cent of principals and teachers in general upper secondary schools were qualified to perform their duties. Compared to the level of qualified staff in 2010, no changes had occurred in the case of general upper secondary education in Finnish. The situation has improved slightly in the case of general upper secondary education in Swedish. A total of 91.1 per cent of such teachers were qualified, while the percentage in 2010 was 89.8 per cent.

Examining the results by subject reveals that the proportion of qualified language and science teachers rose slightly in 2010-2013, except mathematics in which the level fell slightly. In other subjects except crafts, the proportion of qualified teachers had increased. Despite the general positive development in the proportion of qualified subject teachers, some teacher groups have large numbers of unqualified staff. These include subjects such as mathematics, music, physical education and crafts. In this respect, sciences and physical education are problematic in the case of education in Swedish.

Around 65 per cent of migrant education teachers fulfil the set qualification level. Compared with prior surveys, their qualification level had increased somewhat, but the situation continues to be problematical. However, as the number of these teachers is small, the qualification situation could be improved by relatively small efforts.

The 2013 survey was the first to investigate the number of teachers with dual qualifications, that is, teachers with both a class teacher qualification and qualification to teach a subject in the last three years of basic education (lower secondary). This number turned out to be very large, accounting for 9.3 per cent of all full-time principals and teachers. Dual qualification is more common among Finnish-speaking teachers, 9.4 per cent of whom had dual qualifications as a class and subject teacher. The corresponding figure among Swedish-speaking teachers was 7.3 per cent. Most dual qualified teachers were class teachers who were also qualified to teach a certain subject.

Within liberal adult education, the proportion of qualified teachers is steadily increasing compared to previous survey results. This positive development is clearest in the case of adult education centres.

From the survey data, we can conclude that raising the quantitative targets for class teacher education during 2013-2016 was necessary, since there were around 900 unqualified teachers in 2013. It is clear that, if not slightly raised, these targets should at least be maintained at their current level. Any raises of the targets should cover education both in Finnish and Swedish. The targets for special needs teachers should be further increased. Reducing the number of unqualified mathematics teachers will require raising the level of interest in mathematics teacher education. Various universities have had good experiences of so-called direct selection, whereby a student applies for a study path with a subject teacher focus when applying to study mathematical subjects. This results in a deeper commitment to teaching.

Experiences so far have shown that, while most universities offer good opportunities for their students to become qualified class teachers in basic education, subject teachers have limited possibilities for dual qualification. Previous findings, which reveal an imbalance between class teachers and subject teachers in terms of the possibilities of achieving dual qualification, are supported by the present survey results. These indicate a dominance of class teachers among the dually qualified. Universities should rebalance their course options and arrangements in order to offer subject teachers the opportunity of becoming qualified to teach across the whole basic education system. This would increase the availability of arts and crafts teachers and improve the employment prospects of teachers who teach subjects with fewer hours on the syllabus. Music, crafts and physical education teachers would be in a stronger position if they were also qualified to teach another subject or had dual qualification.

Through internal rearrangements within universities, teacher education resources should be re-targeted from the education of too many teachers in certain subjects (for example, in history, religion and some languages) towards groups of teachers in which problems have been observed in availability and qualifications (for example, special needs teachers and migrant education teachers). During a time of limited resources, such re-targeting would be entirely justifiable: the resources available in universities should be targeted in line with the current need for teachers.

Universities tend to justify the oversupply of teachers by claiming that teaching skills are needed and in demand elsewhere in working life, and that employers value pedagogy degrees. However, while it is clear that there is a growing requirement for pedagogical expertise in various sectors, this should not imply a need to increase the volume of pedagogical education leading to teacher qualification. Within the various education sectors, it would be more justified to add content equipping the graduates with skills to provide employee training and development in working life.

Given the age structure of the current body of teachers, over the next few years universities should prepare to meet the future need for mathematics, science and English teachers. This concerns large groups of teachers, one third of whom are now 50 years old or older.

The proportion of qualified vocational teachers has improved compared to 2010. Almost 80 per cent of vocational teachers were qualified for their primary teaching duties, while the figure in 2010 was 73 per cent. The proportion of qualified teachers has improved across all teaching tasks. It is still the case that a much higher proportion of those teachers and lecturers who work in leadership positions are qualified than is the case for full-time and part-time teachers. The qualification levels among vocational teachers fluctuated from subject area to subject area. The proportion of qualified teachers was still highest in travel, catering and business; in the humanities and education and in social, health, and physical education. As in 2010, the natural sciences, technology and transport-related subjects accounted for the lowest qualification levels.

Qualification levels among Swedish-speaking vocational teachers were again considerably lower than among their Finnish-speaking peers. Sixty-two per cent of teachers for vocational education in Swedish were formally qualified for their teaching duties. Although the situation has improved somewhat since 2010, the qualification level among part-time teachers was particularly low.

The improvement in qualification levels among vocational teachers can be partly explained by the recent change in the qualification requirements for principals and pedagogical staff in vocational

schools. These are still mainly based on a university degree, work experience and pedagogical studies. However, some flexibility has been introduced: an exception can be made to the requirement for a university degree on the basis that the teaching tasks set by the education provider require particularly strong or specialised professional expertise. In addition to the changes to the required qualifications, over the last few years additional funding has increased the amount of vocational teacher education on offer.

Over half of vocational teachers were 50 years old or older. The age structure, improvements in the qualification level of teachers and an increasing interest in vocational education have increased the need for teacher education over the last few years. According to the survey, lack of pedagogical education was the most common reason for being unqualified.

Challenges in anticipating the need for teachers

In addition to information on teachers' age structures and qualification levels, and on developments in the number of students, demand for teachers is also influenced by group sizes, changes in educational institution networks, possible new subjects, distribution of lessons, differences in the duration of studies between different teacher groups, drop-out rates and transfer from teaching to other tasks. Some factors influencing the need for teachers are difficult to anticipate. Examples include moving into other tasks and how such mobility is influenced by changes in the labour market. This is particularly true when anticipating the need for vocational teachers, even if the effects are difficult to forecast in detail. (Nissinen & Välijärvi 2011).

Anticipating the need for teachers will be rendered more difficult by possible changes in the network of educational institutions over the next few years. If deteriorating municipal finances lead to an increase in class sizes, the demand for teachers will fall.

The structural development of providers of vocational education will continue over the next few years. In this, the aim is to adapt institutions to diminishing resources due to financial cutbacks and to secure their capabilities to provide educational services in future. The funding system is also being renewed. In addition, vocational degrees and the related system are under development, with the aim of basing degrees more on skill acquisition and increasing their flexibility. Flexible and individual study paths will be promoted by reinforcing modular degree structures. These changes will pose a range of challenges when anticipating the need for teachers. More choice and flexibility within degrees may increase the need for additional guidance and guidance skills among teachers. In addition, teachers will need new skills and the ability to evaluate competences, as there is greater emphasis on competence-based learning.

When evaluating the need for teachers and teacher education, account should be taken of how qualified teachers go about seeking employment and staying within the profession.

The results of the Shifting Pedagogical Expertise project (Jokinen et al 2013; Taajamo 2013) suggest that most teachers are content with their choice of profession. Some 83 per cent of teachers in general education and 84 per cent of vocational teachers wished to engage in teaching as a profession. Employee turnover of teachers from teaching into other forms of employment is no more frequent than in the case of other professions in Finland. Around 10 per cent of teachers in general education and 20 per cent of vocational teachers had transferred to another job within

the education sector. Approximately 10 per cent of teachers in general education and 20 per cent of vocational teachers had transferred to a different job during their careers. Teachers who had transferred to another occupation within the education sector had moved to another education level or became subject teachers, special needs teachers or guidance counsellors, or engaged in developmental tasks or duties within educational administration. Vocational teachers had left teaching to work in their own professions or as entrepreneurs.

According to the above-mentioned study, around 20 per cent of teachers had considered changing profession, and fewer than a third of teachers in comprehensive education and 25 per cent of vocational teachers had considered changing employment.

There is no sign that many of the threats facing the teaching profession in other countries are about to become more common in Finland. More attention should be paid to professional well-being among teachers, continuing teacher education as a means of support, and appreciation of the work of teachers, in order to maintain at least the current level of interest in entering the teaching profession.

► Future outlook for teaching

The scope of pedagogical expertise

The professional requirements for teachers can be divided into four categories: knowledge of content of the subject area or sector in question, expertise in teaching and learning, social and ethical skills, and possession of a range of skills in practical educational work. These are not separate categories but overlap in many areas. This overlap presents one of the key challenges in the development of teacher education. It entails the creation of a continuum between initial and continuing teacher education. Initial teacher education, induction of new teachers and continuing teacher education should be connected in order to form a whole in terms of their content, which will in turn assist in the professional development of teachers.

A teacher is a multifaceted knowledge worker who needs a broad grasp of pedagogical work and education. A teacher must be familiar with the content of the subject or profession in question, as well as having the relevant pedagogical expertise. Schools are becoming increasingly multinational with a wide variety of cultures, requiring that teachers have a wider knowledge of languages and cultures than previously. Each teacher is also a language teacher, when engaged in teaching their own subject or profession. A teacher requires skills in the long-term planning of an overall education programme, in order to avoid settling for 'patrolling' the boundaries of a single narrow area. When engaged in curriculum development in particular, the need to see the 'big picture' is emphasised. A teacher should be familiar with various expert networks in which new knowledge on specific subjects is being created and developed. (Niemi 2005; Välijärvi 2006).

New technologies are reshaping and making the learning environment more varied at an increasing pace. The current and future cohorts of students in basic education are children of the 21st century: information and communications technology is a permanent part of their living environment. For a large proportion of young people, technology forms part of their lives outside school. Despite this, Finnish schools have been slow to use technology. In the face of a multifaceted

learning environment amid multiple forms of equal participation, schools are required to be equitable environments guiding all students in developing effective IT practices and when necessary making good use of technology. A pedagogically sound application of current learning methods requires an awareness of these new possibilities on the part of the teacher, as well as renewed forms of expertise and working methods and the ability to adapt to changes in the school culture. (Lonka et al 2013).

It is clear that the general consensus on the role of schools is crumbling. This traditional consensus is giving way to a dialogue between different perspectives. Schools are simultaneously expected to provide traditional knowledge and competences while at the same time guiding students in the creative use of information environments. Education and teaching content are subject to huge differences of opinion in various quarters. In order to avoid undue influence by those who are loudest in voicing their opinions, schools as communities must set goals, educational policies, and policies for the evaluation and renewal of their own work. The pedagogy of the future will involve a readiness to engage in dialogue and the ability to participate in and influence the content of the discussion on education. (Niemi 2005; Välijärvi 2006).

As the concepts of knowledge and learning have broadened, schools and teachers have been faced with new challenges. In addition to knowledge and competences, students must be given the tools to manage their own learning, a need enforced by changes in working life that have created a requirement for continuous education. As knowledge workers, teachers are expected to be able to function as role models for lifelong learning. A teacher applies such expertise flexibly across age, municipal and school boundaries. A teacher applies his or her learning and teaching skills in various forms and situations while working with all kinds of people. (Niemi 2005; Välijärvi 2006).

A teacher's job is not limited to passing on information and competences; much of his or her work includes the sharing of the societal, educational and cultural values represented by the school. Democracy, human dignity, tolerance, active citizenship, and well-being are the goals on which decisions made during everyday schooling should be based. In so far as schools aim to turn out students who are active, participate in activities and have social skills, the key question concerns the kind of teaching and school environment that will best ensure such an outcome. Students cannot be expected to acquire interactive and participative skills that are fundamentally better than those imparted to them by their school through its daily activities. The increasing extent to which economic and social problems and changes in the media environment are being reflected on a daily basis in the classroom only serves to emphasise the ethical and social aspect of the teaching profession. Schools alone neither can nor should attempt to solve the problems caused by the weakening of social safety nets. On the other hand, teachers must be capable of engaging in multi-professional cooperation in order to ensure that students gain access to the specialist help they need when problems occur. (Niemi 2005; Välijärvi 2006).

An abundance of practical expertise is needed in a teacher's work. Issues associated with the running of a school, teacher and student rights and responsibilities, school finances and administration, are examples of issues that belong to the teaching profession. By international comparison, Finnish teachers have relatively good opportunities to influence their work. Moving decision-making closer to schools and teachers has been a hallmark of the Finnish education system since the 1980s. This requires participation by teachers in the decision-making process and ensuring that they have the necessary expertise to do so. (Niemi 2005; Välijärvi 2006).

Vocational teachers are expected to possess extensive knowledge of working life, and cooperation skills. On-the-job learning and demonstrations of vocational skills have led to increased cooperation between teachers within educational institutions, and between such institutions and working life. Cooperation between teachers and workplace instructors supports young people in achieving professional skills and gaining employment. Cooperation between educational institutions and working life also helps teachers to enhance their own professional skills. Among teachers, cooperation with working life is requiring ever more networking, professional development and mentoring skills. (Majuri & Erola 2007.)

The attractiveness of teaching as a profession and teacher retention

Finnish education and its education system have received highly positive international attention in recent years, particularly due to the success in international learning assessments such as PISA. The strengths of Finnish education include its high-quality teacher education based on research and the solid basis provided by this for engaging in teaching duties and their development. By international comparison, teacher education is exceptionally attractive in Finland. Higher education institutions are able to select the most suitable and motivated applicants. A key issue for the future of our education system lies in whether we can maintain the attractiveness of teacher education and the teaching profession.

Research on the selection of teacher students (Kari 2001; Kari 2002) has revealed that qualified teachers are more likely to remain in the profession if the selection process takes sufficiently into account their aptitude and is geared towards their making a conscious career choice. Although aptitude and motivation to remain in the job have long formed an essential part of the selection for teacher education aptitude has also become a criterion in the selection of candidates hoping to become subject teachers. Research aimed at developing methods for assessing the candidates should be stepped up with respect to all forms of teacher education.

According to surveys, motivations for applying for teacher education are varied, and interest in the profession can awaken at any stage of life. In the case of teachers in general education, such motivation tends to be based on interest in a particular subject, positive role models and the impression that the profession is meaningful and challenging. Among vocational teachers, interest in teaching tends to be stimulated by the tasks undertaken within their own profession. Motivation to become a vocational teacher is based on a desire for professional development and career progression, and the nature and aspects of the teaching profession such as interaction with people (Jokinen et al 2013).

Most teachers enjoy their work. Teaching is considered attractive and interesting. Teachers themselves affirm that teaching could be made more attractive by increasing salaries, enhancing appreciation of the job, highlighting the positive aspects more than at present and improving its public image. The work of teachers could be improved through a greater focus on actual teaching. Teachers themselves state that well-being at work and staff retention could be improved through continuing teacher education, peer support, mentoring, job coaching and the development of the working community. In vocational education, work placement periods and team-based learning within one's own organisation are viewed as good means of achieving this. (Jokinen et al 2013).

The survey reveals that four out of five teachers were actively involved in continuing teacher education. Principals were particularly active in this respect. There has been a major increase

in participation since previous surveys, probably due to the national programme for continuing teacher education (Osaava). Despite the increase in active participation, it remains a cause for concern that over 12 000 teachers did not update their skills through continuing teacher education in 2012. Participation by vocational teachers in work placement periods clearly fell short of the goal that every teacher should participate in such placements every five years. A training and development plan had been drawn up for only a small number of teachers (14.5 per cent), even though such a plan can be considered essential to the development of teachers' skills and work.

It is safe to assume that it will be easier to recruit new teachers in municipalities where resources are directed towards the development of educational institutions and continuing teacher education than in those where continuing education has been reduced to a minimum. A reputation for being positive towards continuing education will provide municipalities with a competitive edge in recruitment. The opportunity to update one's skills is a key prerequisite for coping at work and teacher retention.

To ensure high-quality educational institutions, we need to establish a continuum in which initial teacher education, the induction of new teachers, and continuing teacher education form a cohesive whole supporting teachers at the various stages of their careers. Finnish teacher education has developed due to its strong basis in research. Such an approach must now be applied to the development of continuing teacher education.

Sources

- Jokinen, H., Taajamo, M., Miettinen, M., Weissmann, K., Honkimäki, S., Valkonen, S. & Välijärvi, J. 2013. Pedagoginen asiantuntijuus liikkeessä – hankkeen tulokset. Jyväskylän yliopisto. Koulutuksen tutkimuslaitos.
- Kari, J. 2001. Jyväskylän, Kokkolan, Hämeenlinnan ja Oulun valintakoetutkimus 1991-2000. Julkaisussa Räihä, P. (toim.) 2001. Valinnat – Koulutus – Luokanopettajan työ. Jyväskylän yliopisto. Opettajankoulutuslaitos. Tutkimuksia 70.
- Kari, J. 2002. Opettajan ammatin suosio ja opettajaksi hakeutumisen ongelmat. Julkaisussa Räihä, P. & Kari, J. (toim.) 2002. Opettajaksi soveltuvuuden moni-ilmeisyys. Opiskelijavalinta valtakunnallisesti puntaroituna. Jyväskylän yliopisto. Opettajankoulutuslaitos. Tutkimuksia 74.
- Lonka, K., Hietjärvi, L., Makkonen, J., Sandström, N. & Vaara, L. 2013. Tulevaisuuden opettajankoulutus – millaiseen kouluun ja miten? Julkaisussa Uusi oppiminen. 2013. Eduskunnan tulevaisuusvaliokunnan julkaisu 8/2013.
- Majuri, M. & Erola, T. 2007. Työelämäyhteistyö ammatillisen peruskoulutuksen ytimessä. Julkaisussa Jääskeläinen, M., Laukia, J., Luukkainen, O., Mutka, U. & Remes, P. (toim.) 2007. Ammattikasvatuksen soihdunkantaa. Kymmenen vuotta opettajankoulutusta ammatillisissa opettajakorkeakouluissa. PS-kustannus. Juva.
- Niemi, H. 2005. Suomalainen opettajankoulutus valmiina jo pitkään eurooppalaiseen korkeakoulualueeseen. Julkaisussa Jakku-Sihvonen, R. (toim.) 2005. Uudenlaisia maistereita. Kasvatusalan koulutuksen kehittämislinjoja. PS-kustannus. Keuruu.
- Nissinen, K. & Välijärvi, J. 2011. Opettaja- ja opettajankoulutustarpeiden ennakoinnin tuloksia. Jyväskylän yliopisto. Koulutuksen tutkimuslaitos. Tutkimuslauseita 43.
- Taajamo, M. 2013. Pedagoginen asiantuntijuus liikkeessä. Yleissivistävän koulutuksen näkökulma. Esitys Kasvatustieteen päivien esiseminaarissa 20.11.2013.
- Välijärvi, J. 2006. Kansankynttilästä tietotyön ammattilaiseksi. Opettajan työn yhteiskunnallisten ehtojen muutos. Julkaisussa Nummenmaa, A. & Välijärvi, J. (toim.) 2006. Opettajan työ ja oppiminen. Koulutuksen tutkimuslaitos. Jyväskylä.

*Opetusneuvos Tommi Karjalainen
Ylitarkastaja Kirsi Lamberg
Opetus- ja kulttuuriministeriö*

2 Esi- ja perusopetuksen opetusryhmät 2013

► Johdanto

Perusasteen opetusryhmäkoot ovat viimeisten hallituskausien aikana olleet yksi keskeisimmistä teemoista koulutuspoliittisessa keskustelussa. Opetus- ja kulttuuriministeriö on nostanut opetusryhmien pienentämisen yhdeksi peruskoulun kehittämisen painopisteeksi ja jakanut valtionavustuksia ryhmäkokojen pienentämiseen. Hallitusohjelman mukaisesti perusopetuksen laatua ja koulujen työrauhaa pyritään parantamaan ryhmäkokoja pienentämällä. Kohtuullisen kokoisilla opetusryhmillä pyritään siihen, että opettajilla on tosiasialliset mahdollisuudet huomioida erilaisen oppilaiden ja oppilasryhmien tarpeet.

Opetus- ja kulttuuriministeriö ja Opetushallitus ovat selvittäneet peruskoulun opetusryhmien kokoa yhteistyössä Tilastokeskuksen kanssa osana valtakunnallista Opettajatiedonkeruuta. Kyselyn tulokset osoittavat, että keskimääräinen ryhmäkoko on 1.–6. luokilla, esiopetus ja yhdysluokat mukaan luettuna 18,8 oppilasta ja 7.–9. luokilla 16,5 oppilasta. Opetusryhmät pienentyivät vuodesta 2010 kaikilla vuosiluokilla, lukuun ottamatta ensimmäistä vuosiluokkaa. Suurten opetusryhmien osuus pieneni varsinkin 3.–6. luokilla ja lähes puolittui vuodesta 2008.

► Tutkimusaineisto

Perusopetuksen opetusryhmäkoot on selvitetty kolmannen kerran Tilastokeskuksen kanssa osana valtakunnallisesti toteutettavan Opettajatiedonkeruuta. Keväällä 2013 toteutetun Opettajatiedonkeruun yhteydessä selvitettiin esi- ja peruskoulun luokanopettajilta sekä aineenopettajilta heidän opettamiensa opetusryhmien kokoa koskevat tiedot maaliskuun tilanteen mukaisina.

Vuoden 2013 opettajatiedonkeruuseen osallistui yhteensä 2300 peruskoulua, 89 perusasteen erityiskoulua sekä 30 perus- ja lukioasteen kouluja. Opettajatiedonkeruussa vastausaste yhteensä peruskoulujen ja lukioiden osalta oli melko hyvä, 89 prosenttia ja peruskoulujen osalta 88 prosenttia. Peruskoulujen oppilasmäärien mukaan tarkasteltuna erot vastausasteissa olivat pieniä. Ruotsinkielisissä peruskouluissa vastausaste oli hieman heikompi (82 %) kuin suomenkielisissä peruskouluissa (89 %).

Yksityisistä peruskouluista 87 prosenttia vastasi kyselyyn ja valtion omistamista peruskouluista 94 prosenttia. Kuntien omistamien koulujen vastausaste peruskoulujen osalta oli 88 prosenttia ja kuntayhtymien peruskouluista kaikki koulut vastasivat kyselyyn.

► Opetusryhmien keskimääräinen koko

Tiedonkeruussa opetusryhmien keskikokoa tarkasteltiin valtakunnallisesti vuosiluokittain sekä 1.-2. luokilla, 3.-6. luokilla ja 7.-9. luokilla maakuntaakohtaisesti. Lisäksi opetusryhmien keskikokoa selvitettiin 7.-9. luokkien osalta myös oppiainekohtaisesti. Opetusryhmien keskimääräistä kokoa on selvitetty edellisessä kahdessa opettajatiedonkeruussa vuosina 2008 ja 2010. Nyt vuoden 2013 tietoja voitiin verrata vuosien 2008 ja 2010 tietoihin.

Keskimääräiset opetusryhmäkoot vuosiluokilla 1.-6. ja 7.-9.

Keskimääräinen opetusryhmäkoko 1.-6. luokilla oli vuonna 2013 esiopetusluokat ja yhdysluokat huomioiden, 18,8 oppilasta/opetusryhmä. Jos tarkasteluun ottaa mukaan vain 1.-6. vuosiluokat, on keskimääräinen ryhmäkoko 19,7. Keskimääräinen opetusryhmäkoko nousee siirryttäessä alimmilta luokka-asteilta ylemmille. Vuonna 2013 pienimmät opetusryhmäkoot olivat ensimmäisellä vuosiluokalla (18,6) ja suurimmat kuudennella vuosiluokalla (20,7).

Opetusryhmien keskimääräinen koko on vuodesta 2008 lähtien pienentynyt, lukuun ottamatta ensimmäistä vuosiluokkaa ja esiopetusta. Vuodesta 2010 opetusryhmät 1.-6. luokilla pienentyivät keskimäärin 0,6 oppilaan verran ja 7.-9. luokilla 0,7 oppilaan verran. Opetusryhmät ovat pienentyneet voimakkaimmin 3.-6. luokilla.

Taulukko 2.1. Keskimääräinen opetusryhmäkoko 1.-6. luokilla vuosina 2010-2013

	Opetusryhmäkoon keskiarvo 2008	Opetusryhmäkoon keskiarvo 2010	Opetusryhmäkoon keskiarvo 2013	Ryhmäkoon muutos 2008-2010	Ryhmäkoon muutos 2010-2013
Luokka-asteet yhteensä*	19,6	19,2	18,8	-0,4	-0,4
Esiopetus	13,9	14,1	14,7	0,3	0,6
1. vuosiluokka	18,8	18,5	18,6	-0,3	0,1
2. vuosiluokka	19,4	19,1	18,8	-0,3	-0,2
3. vuosiluokka	20,6	20,3	20,0	-0,3	-0,4
4. vuosiluokka	21,4	20,9	19,8	-0,5	-1,1
5. vuosiluokka	21,9	21,3	20,4	-0,6	-0,9
6. vuosiluokka	22,5	21,7	20,7	-0,8	-1,1
Yhdysluokka muu	16,4	16,3	15,8	-0,2	-0,5
1.-6. vuosiluokat yhteensä	20,7	20,2	19,7	-0,5	-0,6

* luokka-asteilla 1.-6., esiopetusluokat ja yhdysluokat huomioiden, 18,8 oppilasta/opetusryhmä vuonna 2013

Luvut pyöristetty yhden desimaalin tarkkuudelle.

Lähde: Tilastokeskus. Opettajakyselyt keväällä 2010 ja 2013

7.-9. luokilla opetusryhmäkoot ovat keskimääräistä pienempiä kuin vuosiluokilla 1.-6. Vuonna 2013 keskimääräinen ryhmäkoko oli 16,5, joka on pienentynyt 0,7 oppilaan verran vuodesta 2010. Pääsääntöisesti opetusryhmät säilyvät samankokoisina 7.-9. luokilla. Usein 7.-9. luokkien opetus järjestetään ainekohtaisesti, joten opetusryhmiä tarkastellaan erikseen ainekohtaisesti vielä myöhemmin.

Taulukko 2.2. Opetusryhmäkoko 7.-9. luokilla vuosina 2008, 2010 ja 2013

	2008	2010	2013	Muutos vuosina 2008-2010	Muutos vuosina 2010-2013
7. luokka	17,4	17,3	16,7	-0,1	-0,6
8. luokka	17,3	17,2	16,3	-0,1	-0,8
9. luokka	17,2	17,0	16,3	-0,2	-0,7
7-9 vuosiluokat yhteensä*	17,3	17,1	16,5	-0,2	-0,7

* 7-9 luokkien oppiaineet yhteensä

Luvut pyöristetty yhden desimaalin tarkkuudelle.

Lähde. Tilastokeskus. Opettajakyselyt keväällä 2008, 2010 ja 2013

Opetusryhmäkoot maakunnittain 1.-2. luokilla

1.-2. luokilla opetusryhmät olivat keskimäärin 18,7 oppilaan kokoisia. Keskimääräinen opetusryhmäkoko vaihteli enimmillään vajaan neljän oppilaan verran. Keskimääräisesti suurimmat opetusryhmät olivat Pirkanmaan maakunnassa (19,7) ja pienimmät Pohjanmaan maakunnassa (15,9).

Opetusryhmät ovat pienentyneet vuosien 2008-2013 välisenä aikana vajaan 0,4 oppilaan verran. Yleisesti tarkastellen 1.-2. vuosiluokkien opetusryhmät eivät ole pienentyneet yhtä paljon kuin muut vuosiluokat. Vuodesta 2010 keskimääräinen ryhmäkoko pieneni eniten Keski-Pohjanmaalla, jossa opetusryhmäkoko pieneni reilun kahden oppilaan verran. Vastaavasti ryhmäkoko kasvoi noin puolen oppilaan verran Kainuussa ja Keski-Suomessa.

Taulukko 2.3. Keskimääräinen opetusryhmäkoko 1.-2. luokilla maakunnittain 2008, 2010 ja 2013

Maakunta	Keskiarvo 2008	Keskiarvo 2010	Keskiarvo 2013	Muutos 2008-2010	Muutos 2010-2013
Uusimaa	20,0	19,8	19,6	-0,2	-0,1
Varsinais-Suomi	19,5	18,5	19,0		0,4
Satakunta	18,4	17,9	17,8	-0,4	-0,2
Kanta-Häme	20,0	19,7	19,2	-0,3	-0,5
Pirkanmaa	19,8	19,9	19,7	0,1	-0,1
Päijät-Häme	19,8	19,7	18,6	-0,1	-1,2
Kymenlaakso	18,4	18,2	18,4	-0,2	0,2
Etelä-Karjala	18,3	17,5	17,5	-0,8	0,0
Etelä-Savo	18,9	19,0	18,1	0,0	-0,9
Pohjois-Savo	18,7	18,3	18,7	-0,3	0,3
Pohjois-Karjala	19,4	18,7	18,3	-0,7	-0,4
Keski-Suomi	18,5	18,4	18,9	-0,1	0,5
Etelä-Pohjanmaa	17,1	16,7	16,8	-0,3	0,0
Pohjanmaa	16,8	16,1	15,9	-0,7	-0,3
Keski-Pohjanmaa	17,9	18,2	16,2	0,4	-2,0
Pohjois-Pohjanmaa	18,8	18,7	18,9	-0,1	0,3
Kainuu	18,2	17,6	18,2	-0,6	0,6
Lappi	17,9	18,1	16,8	0,2	-1,3
Manner-Suomi	19,1	18,8	18,7	-0,3	-0,1

Luvut pyöristetty yhden desimaalin tarkkuudelle.

Lähde: Tilastokeskus. Opettajakyselyt keväällä 2008, 2010 ja 2013

Opetusryhmäkoot maakunnittain 3.-6. luokilla

Valtakunnallisesti keskimääräinen opetusryhmäkoko 3.-6. luokilla oli 20,2. Keskimääräinen opetusryhmäkoko vaihteli maakuntien välillä lähes neljän oppilaan verran. Keskimääräisesti suurimmat opetusryhmät olivat Pirkanmaan maakunnassa (21,5) ja pienimmät Pohjanmaan maakunnassa (17,8).

Vuodesta 2008 opetusryhmät ovat pienentyneet yhteensä 1,4 oppilaan verran. Eniten keskimääräinen ryhmäkoko pieneni vuodesta 2010 Kymenlaaksossa lähes puolentoista oppilaan verran ja vähiten Kanta-Hämeessä. Huomioitavaa kuitenkin on, että keskimääräinen opetusryhmäkoko pienentyi kaikissa maakunnissa vuodesta 2010.

Taulukko 2.4. Opetusryhmien koko 3.-6. luokilla maakunnittain vuosina 2008, 2010 ja 2013

Maakunta	Keskiarvo 2008	Keskiarvo 2010	Keskiarvo 2013	Muutos 2008-2010	Muutos 2010-2013
Uusimaa	22,7	22,2	21,1	-0,5	-1,1
Varsinais-Suomi	21,2	21,0	19,8	-0,2	-1,1
Satakunta	21,2	20,4	19,4	-0,8	-0,9
Kanta-Häme	23,0	21,3	21,0	-1,7	-0,3
Pirkanmaa	22,1	22,2	21,5	0,0	-0,6
Päijät-Häme	21,7	21,4	20,4	-0,3	-1,0
Kymenlaakso	22,3	20,8	19,3	-1,5	-1,4
Etelä-Karjala	20,5	19,7	18,9	-0,8	-0,8
Etelä-Savo	21,7	20,7	19,6	-1,0	-1,1
Pohjois-Savo	21,1	20,6	20,1	-0,5	-0,5
Pohjois-Karjala	20,6	21,5	20,2	0,9	-1,3
Keski-Suomi	21,8	21,1	20,3	-0,7	-0,9
Etelä-Pohjanmaa	20,1	19,6	19,0	-0,4	-0,7
Pohjanmaa	19,0	18,1	17,8	-0,9	-0,3
Keski-Pohjanmaa	19,8	18,7	18,0	-1,1	-0,8
Pohjois-Pohjanmaa	21,5	21,0	20,2	-0,5	-0,8
Kainuu	20,7	19,6	18,9	-1,1	-0,7
Lappi	20,0	19,8	19,2	-0,2	-0,7
Manner-Suomi	21,6	21,1	20,2	-0,5	-0,9

Luvut pyöristetty yhden desimaalin tarkkuudelle.

Lähde: Tilastokeskus. Opettajakyselyt keväällä 2008, 2010 ja 2013.

Opetusryhmäkoot maakunnittain 7.-9. luokilla

7.-9. luokilla opetusryhmäkoot ovat keskimääräistä pienempiä kuin 1.-6. luokilla. Keskimääräinen opetusryhmäkoko 7.-9. luokilla oli 16,5. Keskimääräinen opetusryhmäkoko vaihteli maakuntien välillä noin puolentoista oppilaan verran. Keskimääräisesti suurimmat opetusryhmät olivat Pohjois-Savon maakunnassa (17,1) ja pienimmät Pohjanmaan ja Etelä-Pohjanmaan maakunnassa (15,6)

Vuodesta 2008 opetusryhmät ovat pienentyneet yhteensä 0,8 oppilaan verran. Vuodesta 2010 keskimääräinen ryhmäkoko pieneni eniten Kainuussa, Satakunnassa ja Keski-Suomessa vajaan oppilaan verran ja kasvoi hieman Pohjois-Savossa.

Taulukko 2.5. Opetusryhmien koko 7.-9. luokilla maakunnittain vuosina 2008, 2010 ja 2013

Maakunta	Keskiarvo 2008	Keskiarvo 2010	Keskiarvo 2013	Muutos 2008-2010	Muutos 2010-2013
Uusimaa	17,8	17,4	16,6	-0,4	-0,8
Varsinais-Suomi	17,5	17,4	16,5	-0,1	-0,9
Satakunta	17,5	17,6	16,7	0,2	-0,9
Kanta-Häme	17,8	17,5	16,9	-0,4	-0,6
Pirkanmaa	16,9	17,2	16,5	0,3	-0,6
Päijät-Häme	17,4	17,2	16,4	-0,1	-0,8
Kymenlaakso	17,4	16,9	16,0	-0,5	-0,9
Etelä-Karjala	17,7	17,0	16,8	-0,6	-0,2
Etelä-Savo	17,5	17,3	16,6	-0,2	-0,7
Pohjois-Savo	17,2	16,9	17,1	-0,3	0,1
Pohjois-Karjala	16,8	17,0	16,7	0,2	-0,3
Keski-Suomi	17,4	17,5	16,5	0,0	-0,9
Etelä-Pohjanmaa	16,8	16,3	15,6	-0,5	-0,7
Pohjanmaa	16,7	16,3	15,6	-0,4	-0,8
Keski-Pohjanmaa	16,3	16,7	16,1	0,4	-0,6
Pohjois-Pohjanmaa	17,0	16,9	16,5	-0,1	-0,4
Kainuu	17,0	16,7	15,8	-0,3	-0,9
Lappi	16,4	16,7	15,9	0,4	-0,9
Manner-Suomi	17,3	17,1	16,5	-0,2	-0,7

Luvut pyöristetty yhden desimaalin tarkkuudelle.

Lähde: Tilastokeskus. Opettajakyselyt keväällä 2008, 2010 ja 2013

► Erikokoisten opetusryhmien osuudet ja niiden muutokset vuosina 2008-2013

Keskimääräisen opetusryhmäkoon lisäksi tarkastellaan erikokoisten opetusryhmien prosentuaalisia osuuksia. Ensin tarkastelussa on opetusryhmien jakautuminen oppilasmäärän mukaan: 1-9, 10-14, 15-20, 21-25, 26-30 ja yli 30 oppilasta/opetusryhmä. Seuraavaksi tarkastellaan näiden ryhmien osuuksia sekä opetusryhmien jakautumisessa tapahtuneita muutoksia vuodesta 2008 lähtien. Lopuksi tarkastellaan tarkemmin suurten opetusryhmien osuuksissa tapahtuneisiin muutoksiin 3-6 vuosiluokilla vuosina 2008-2013.

Opetusryhmien osuudet 2013

Opetusryhmien jakautuminen eri kokoluokkiin 1.–6. luokilla noudattaa pääosin normaalijakautuman mukaisia osuuksia, joissa suurin osa ryhmistä on keskikokoisia ja ääripäiden osuus on pieni. Vuonna 2013 opetusryhmistä suurin osa (41,1 %) opetusryhmistä oli 20-24 oppilaan opetusryhmiä. Noin 35 prosenttia opetusryhmistä oli 15-19 oppilaan muodostamia opetusryhmiä. Vuonna

2013 suurten opetusryhmien eli 25 -29 oppilaan opetusryhmien osuus oli reilu 11 prosenttia ja yli 30 oppilaan opetusryhmien osuus oli alle prosentin.

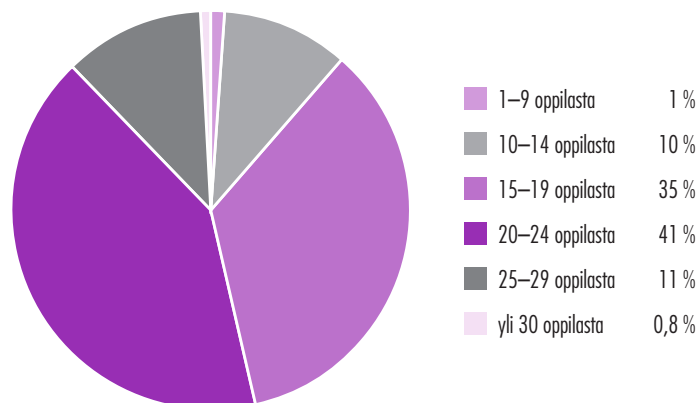
Taulukko 2.6. Opetusryhmien osuudet (%) kokoluokittain 1.-6. luokilla vuosina 2008, 2010 ja 2013

Oppilasmäärä	2008 (%)	2010 (%)	2013 (%)	Muutos 2008-2010	Muutos 2010-2013
1-9 oppilasta	0,8	0,9	1,3	0,1	0,4
10-14 oppilasta	7,9	8,9	10,3	1,0	1,5
15-19 oppilasta	30,3	33,1	35,0	2,8	1,9
20-24 oppilasta	40,8	40,3	41,1	-0,4	0,8
25-29 oppilasta	17,8	15,0	11,4	-2,8	-3,6
yli 30 oppilasta	2,4	1,7	0,8	-0,7	-0,9

Luvut pyöristetty yhden desimaalin tarkkuudelle.

Lähde: Tilastokeskus. Opettajakyselyt keväällä 2008, 2010 ja 2013

Kuvio 2.1. Opetusryhmien osuudet (%) koon mukaan 1.-6. luokilla 2008, 2010 ja 2013

Lähde: Tilastokeskus. Opettajakyselyt keväällä 2008, 2010 ja 2013

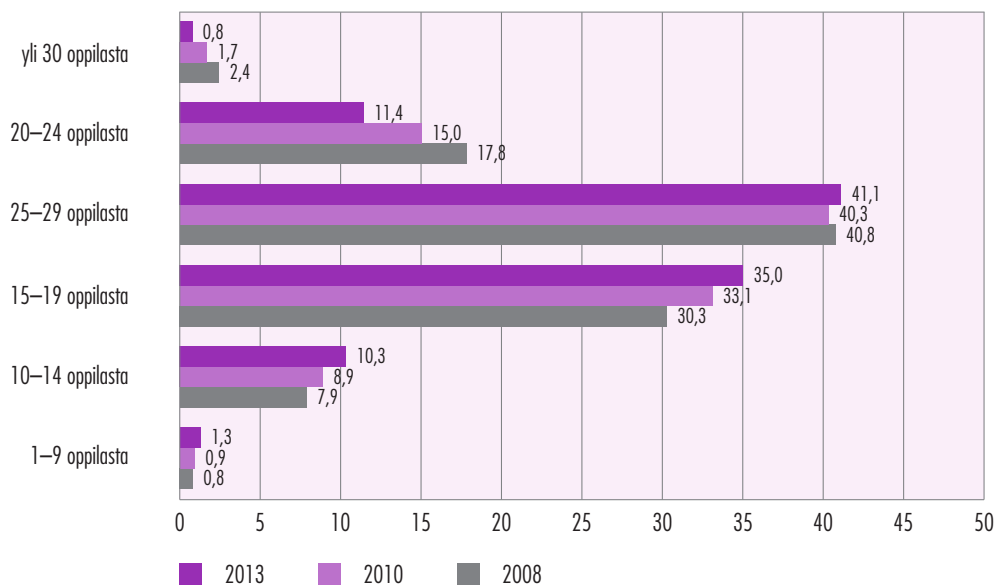
Suurten opetusryhmien osuus kaikista ryhmistä eri luokka-asteilla

Vuosiluokilla 1.-6. suurten oppilasryhmien osuus on pienentynyt vuodesta 2008. Tämä voidaan havaita tarkasteltaessa suurten oppilasryhmien prosentuaalisia osuuksia kaikista opetusryhmistä vuosina 2008, 2010 ja 2013. Pääsääntöisesti yli 20 oppilaiden ryhmien osuus on vähentynyt ja vastaavasti alle 25 oppilaan ryhmien osuus on kasvanut.

Vuonna 2013 suurten opetusryhmien osuus (yli 30 oppilaan) oli 0,8 prosenttia ja 25-29 oppilaan opetusryhmien osuus 11,4 prosenttia. Vuodesta 2008 suurten opetusryhmien (yli 25 oppilaan) osuus on lähes puolittunut. Vuodesta 2008 lähtien 25-29 oppilaan opetusryhmien osuus on laskenut 6,4 prosenttia. Yli 30 oppilaan opetusryhmien osuus on laskenut 1,7 prosenttia. Sitä vastoin 15-19 oppilaan opetusryhmien osuus kasvoi vuodesta 2008 lähes viisi prosenttia. Laskennallisesti vuonna 2013 noin 109 000 peruskoulun oppilaista osallistui opetukseen yli 25 oppilaan opetus-

ryhmässä. Määrä on kuitenkin vain suuntaa antava, koska oppilaat opiskelevat päivittäin joustavasti erikokoisissa ryhmissä opetettavan oppiaineen ja opetusjärjestelyiden mukaisesti.

Kuvio 2.2. Opetusryhmien osuudet (%) koon mukaan 1.-6. luokilla 2008, 2010 ja 2013

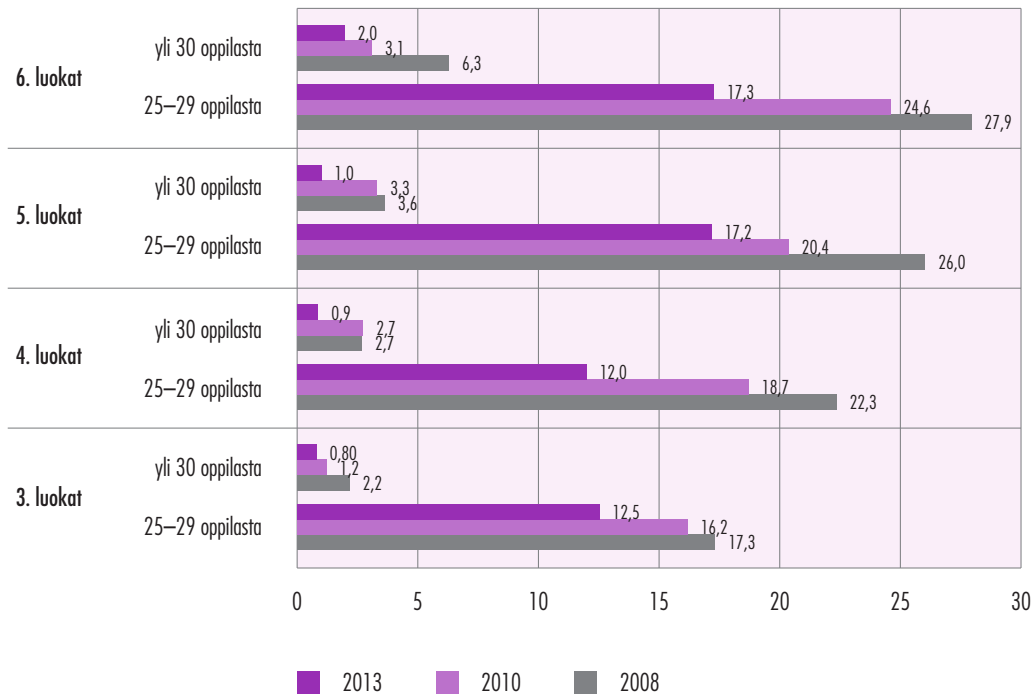
Luvut pyöristetty yhden desimaalin tarkkuudelle.

Lähde: Tilastokeskus. Opettajakyselyt keväällä 2008, 2010 ja 2013

Suuret opetusryhmät

Aikaisempien opetusryhmäselvitysten perusteella suurimmat opetusryhmät ovat 3.-6. luokilla, siksi seuraavaksi tarkastellaan opetusryhmäkokoja näillä vuosiluokilla sekä verrataan opetusryhmäkokojen osuuksia vuosiin 2008 ja 2010. Tässä tarkastelussa suurilla opetusryhmillä tarkoitetaan 25-29 oppilaan ryhmiä sekä yli 30 oppilaan ryhmiä.

Suurten opetusryhmien osuus on vuodesta 2008 lähtien vähentynyt kaikilla vuosiluokilla, mutta erityisesti 3.-6. vuosiluokilla. Kolmansilla vuosiluokilla 25-29 oppilaan opetusryhmät ovat vuodesta 2008 lähtien vähentyneet lähes viisi prosenttiyksikköä (4,8 %) ja yli 30 oppilaan ryhmät reilun prosenttiyksikön verran (1,4 %). Neljäsillä vuosiluokilla 25-29 oppilaan opetusryhmät ovat pienentyneet vuodesta 2008 lähtien reilu 10 prosenttiyksikköä (10,4 %) ja yli 30 oppilaan opetusryhmät ovat pienentyneet lähes kaksi prosenttiyksikköä (1,8 %). Viidensillä vuosiluokilla vuodesta 2008 lähtien 25-29 oppilaan opetusryhmät ovat pienentyneet yhteensä 8,9 prosenttiyksikköä ja yli 30 oppilaan opetusryhmät 2,60 prosenttiyksikköä. Kuudensilla vuosiluokilla 25-29 oppilaan opetusryhmät ovat pienentyneet 2008-2013 välisenä aikana reilu 10 prosenttiyksikköä (10,7 %) ja yli 30 oppilaan opetusryhmät neljä prosenttiyksikön verran (4,3 %).

Kuvio 2.3. Suurten opetusryhmien osuus 3.-6. vuosiluokilla

▶ Opetusryhmäkoot taustamuuttujittain

Opetusryhmien keskimääräisiä kokoja tarkasteltiin vielä eri taustamuuttujittain. Tähän tarkasteluun valittiin taustamuuttujista oppilaitoksen kieli, koulutuksen järjestäjän kuntatyyppi sekä opetuksen järjestäjän oppilasmäärä.

Opetusryhmäkoko kieliryhmittäin

Vuonna 2013 ruotsinkieliset opetusryhmät olivat keskimäärin suomenkielisiä opetusryhmiä pienempiä. Sama tilanne oli myös aikaisempina tilastointivuosina 2008 ja 2010. Suomenkieliset opetusryhmät ovat noin 2,5 oppilasta suurempia kuin ruotsinkieliset opetusryhmät. Ruotsinkielisten oppilaitosten keskimääräinen opetusryhmäkoko oli 16,6. Ryhmäkoko laski verrattuna vuoteen 2010 noin puolen oppilaan verran. Suomenkielisten opetusryhmien keskikoko oli noin 19,2, joka laski noin 0,4 oppilaan verran vuodesta 2010.

Taulukko 2.9. Keskimääräinen opetusryhmäkoko oppilaitoksen opetuskielen mukaan*

Oppilaitoksen kieli	2008	2010	2013	Muutos vuosina 2008-2010	Muutos vuosina 2010-2013
Yhteensä	19,8	19,4	19,0	-0,4	-0,4
Suomi	20,0	19,6	19,2	-0,3	-0,4
Ruotsi	17,4	17,0	16,6	-0,5	-0,4

* Laskennassa on mukana 1-6 luokat sekä yhdysluokat.

Luvut pyöristetty yhden desimaalin tarkkuudelle.

Lähde: Tilastokeskus. Opettajakyselyt keväällä 2008, 2010 ja 2013.

Opetusryhmien keskikoko kuntatyypeittäin

Tarkastellessa opetusryhmiä kuntatyypeittäin havaitaan, että opetusryhmien keskimääräinen koko on pienempi harvaan asutetuilla kuin tiheästi asutetuilla alueilla. Vuonna 2013 pienimmät opetusryhmät oli maaseutumaisissa kunnissa (16,7) ja suurimmat kaupunkimaisen kuntaluokituksen mukaisissa kunnissa (20,1). Vuodesta 2008 keskimääräinen opetusryhmäkoko on laskenut kaikissa kuntatyypeissä. Kaupunkimaisissa kunnissa oppilasmäärä laski yhteensä 1,2 oppilaan verran, taajaan asutuissa kunnissa 1,2 ja maaseutumaisissa kunnissa 0,5 oppilaan verran.

Taulukko 2.10. Opetusryhmien keskikoko kuntatyypeittäin luokilla 1-6

Kuntatyyppi	Keskikoko 2008	Keskikoko 2010	Keskikoko 2013	Muutos vuosina 2008-2010	Muutos vuosina 2010-2013
Kaupunkimaiset kunnat	21,2	20,6	20,1	-0,5	-0,5
Taajaan asutut kunnat	19,3	18,5	18,1	-0,8	-0,5
Maaseutumaiset kunnat	17,2	16,9	16,7	-0,4	-0,1
Manner-Suomi	19,8	19,4	19,0	-0,4	-0,4

*Laskennassa on mukana 1-6 luokat sekä yhdysluokat.

Luvut pyöristetty yhden desimaalin tarkkuudelle.

Opetusryhmäkoko 1.–6. luokilla opetuksen järjestäjän oppilasmäärän mukaan

Koulutuksen järjestäjän piirissä olevien oppilaiden kokonaismäärä vaikutti merkittävästi opetusryhmien keskikokoon. Pienimmillään alakoulun opetusryhmien keskikoko oli alle 49 oppilaan koulutuksen järjestäjillä. Näillä koulutuksen järjestäjillä opetusryhmien koko oli keskimäärin reilu 13 oppilasta. Myös 50–99 oppilaan opetuksen järjestäjillä keskimääräinen ryhmäkoko oli pieni, reilu 15 oppilasta. Keskimääräiset ryhmäkoot kasvavat siirryttäessä suurempiin opetuksen järjestäjiin.

Ryhmäkoot pienenevät vuodesta 2010 jokaisessa opetuksen järjestäjän kokoluokassa. Pienimpien opetuksen järjestäjien vähäinen lukumäärä aiheuttaa keskiarvoissa isoja eroja, joten eri mitauskertojen välistä vertailua tulee tehdä varoen. Yli sadan oppilaan kokoisten opetuksen järjestäjien määrät ovat suurempia ja luvut vertailukelpoisia. Keskimääräinen ryhmäkoko väheni 100 oppilaan opetuksen järjestäjillä -0,2 ja -0,5 välillä.

Taulukko 2.11. Opetusryhmien keskipöte opetuksen järjestäjän koon mukaan luokilla 1-6

Oppilasmäärä perusopetuksessa	Keskikoko 2008	Keskikoko 2010	Keskikoko 2013	Muutos vuosina 2008-2010	Muutos vuosina 2010-2013
-49	*	12,0	13,3	*	-1,4
50-99	15,5	13,8	13,7	-1,7	-0,1
100-199	15,8	15,4	15,2	-0,4	-0,2
200-499	17,3	16,9	16,7	-0,4	-0,2
500-999	18,0	17,4	17,3	-0,6	-0,2
1000-2999	19,5	19,1	18,6	-0,4	-0,5
3000-4999	21,1	20,4	19,9	-0,7	-0,5
5000-9999	20,8	20,1	19,6	-0,7	-0,5
10000-	21,8	21,5	21,0	-0,3	-0,5
Manner-Suomi	19,8	19,4	19,0	-0,4	-0,4

Laskennassa on mukana 1-6 luokat sekä yhdysluokat.

*Pienimmän kokoluokan (-49) koulutuksen järjestäjien vertailua ei tehty vuoden 2008 puuttuvan tiedon vuoksi. vuoden 2013 tietoa ei vielä saatavilla
Luvut pyöristetty yhden desimaalin tarkkuudelle.

Opetusryhmät 7.-9. luokilla oppiainekohtaisesti

Keskimääräistä suuremmat opetusryhmät ovat pääsääntöisesti valtakunnallisen opetussuunnitelman määrittelemisissä lukuaineissa. Suurimmat opetusryhmät vuosiluokilla 7.-9. olivat suomi äidinkielenä (äidinkieli ja kirjallisuus) (17,8), opinto-ohjauksessa (17,9) sekä toisen kotimaisen kielen opetusryhmissä (17,0). Suurimmat opetusryhmät reaaliaineissa olivat maantiedon (18,1), historian (18,7), yhteiskuntaopin (18,5) ja terveystiedon oppiaineissa (18,7).

Taulukko 2.12. Opetettavat oppiaineet vuonna 2013, opetuskielet ja vuosiluokat 7-9 yhteensä

Opetettava aine	Opetusryhmän keskiarvo	Opetettava aine	Opetusryhmän keskiarvo
Maahanmuuttajien perusopetukseen valmistava opetus	2,1	Uskonto, evankelis-luterilainen	17,9
Äidinkieli ja kirjallisuus, suomi äidinkielenä	17,8	Uskonto, ortodoksinen	3,2
Äidinkieli ja kirjallisuus, ruotsi äidinkielenä	16,2	Muut uskonnot	9,4
Äidinkieli ja kirjallisuus, saame äidinkielenä	2,8	Elämäkatsomustieto	6,1
Äidinkieli ja kirjallisuus, romani äidinkielenä	0,0	Historia	18,7
Äidinkieli ja kirjallisuus, viittomakieli äidinkieli	0,0	Yhteiskuntaoppi	18,5
Äidinkieli ja kirjallisuus, muu oppilaan äidinkieli	6,7	Oppilaanohjaus	18,7
Äidinkieli ja kirjallisuus, suomi toisena kielenä	5,2	Opinto-ohjaus	17,9
Äidinkieli ja kirjallisuus, ruotsi toisena kielenä	14,6	Osa-aikainen erityisopetus	6,2
Äidinkieli ja kirjallisuus, suomi saamenkielisille	0,0	Musiikki	17,0
Äidinkieli ja kirjallisuus, suomi viittomakielisille	0,0	Kuvataide	17,2
Äidinkieli ja kirjallisuus, ruotsi viittomakielisille	0,0	Liikunta	17,7
Toinen kotimainen kieli ruotsi (suomenkiel. opet)	17,0	Terveystieto	18,7
Toinen kotimainen kieli suomi (ruotsinkiel. opet)	15,0	Käsityö (tekstiilityö)	12,6
Saame vieraana kielenä	2,0	Käsityö (tekninen työ)	13,2
Englanti	17,1	Käsityö	14,4
Saksa	12,1	Kotitalous	14,3
Ranska	11,4	Filosofia	14,5
Venäjä	10,5	Psykologia	16,6
Espanja	14,7	Tietotekniikka	15,0
Italia	14,9	Maa- ja metsätalous, puutarhanhoito	12,3
Latina	14,6	Kaupalliset aineet ja konekirjoitus	15,3
Muu kieli	11,7	Maahanmuuttajien oma äidinkieli	3,0
Matematiikka	17,0		
Fysiikka	14,9		
Kemia	14,9		
Maantieto tai maantiede	18,1		
Biologia	17,2		
Ympäristö- ja luonnontieteet	14,6		

Luvut pyöristetty yhden desimaalin tarkkuudelle.

Lähde: Tilastokeskus. Opettajakysely keväällä 2013.

Erityisasiantuntija Pirjo Karhu

3 Hakeminen opettajakoulutukseen

Tässä luvussa esitellään yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen järjestämien opettajakoulutusten hakutilastoja. Tiedot perustuvat Opetushallituksen hakurekistereistä saataviin tietoihin.

Tarkastelussa ovat mukana vuosina 2011 - 2013 yhteishauissa mukana olleet koulutukset.

► Luokan- ja lastentarhanopettajien koulutus

Luokan- ja lastentarhanopettajien koulutusta järjestävät Helsingin, Turun, Tampereen, Oulun, Jyväskylän ja Itä-Suomen yliopistot sekä Åbo Akademi. Luokanopettajakoulutusta järjestetään lisäksi Lapin yliopistossa.

Seuraavassa tarkastellaan luokan- ja lastentarhanopettajien koulutukseen yliopistojen yhteishauissa hakeneiden, hyväksytyjen ja paikan vastaanottaneiden määriä sekä uusien ylioppilaiden ja naisten osuuksia. Uudella ylioppilaalla tarkoitetaan hakijaa, joka on suorittanut samana tai edellisenä lukukautena ylioppilastutkinnon ja jolla on myös lukion päättötodistus. Suomen- ja ruotsinkielisen luokan- ja lastentarhanopettajien koulutuksen hakutilastoja käsitellään erikseen.

Tilastotiedot on kerätty Opetushallituksen ylläpitämästä yliopistojen hakija- ja opinto-oikeusrekisteristä (HAREK). Aineen- ja erityisopettajien sekä opinto-ohjaajien koulutuksiin haetaan yleensä vasta opintojen aikana, joten näistä ei ole saatavissa tilastoja HAREKista.

Luokanopettajat

Suomenkielisen luokanopettajakoulutuksen hakijamäärä nousi tarkasteltujen kolmen vuoden aikana 18 prosenttia. Vuonna 2011 hakijoita oli 7 079. Hyväksytyjen määrä nousi lähes samassa suhteessa (16%) ja siksi hyväksytyjen osuus hakijoista pysyi lähes samana (10%). Paikan vastaanottaneiden osuus hyväksytyistä oli koko tarkastellun ajanjakson lähes 90 prosenttia.

Uusien ylioppilaiden osuus hakeneista oli keskimäärin 26 prosenttia ja hyväksytyistä 16 prosenttia tarkastellun ajanjakson aikana.

Taulukko 3.1. Yhteishaussa luokanopettajien koulutukseen hakeneet, hyväksytyt ja opiskelupaikan vastaanottaneet

	Vuosi 2011						Vuosi 2012					
	Hakeneet ¹⁾		Hyväksytyt ²⁾		Opiskelupaikan vastaanottaneet ³⁾		Hakeneet ¹⁾		Hyväksytyt ²⁾		Opiskelupaikan vastaanottaneet ³⁾	
	Yht.	joista naisia	Yht.	joista naisia	Yht.	joista naisia	Yht.	joista naisia	Yht.	joista naisia	Yht.	joista naisia
Helsingin yliopisto	2284	1829	130	105	120	96	2283	1782	127	108	120	102
Itä-Suomen yliopisto (Joensuu)	1083	755	77	54	60	40	1129	784	77	58	61	46
Itä-Suomen yliopisto (Savonlinna)	851	607	73	48	61	37	1001	699	75	48	60	37
Jyväskylän yliopisto	2103	1545	84	64	82	63	2328	1694	100	78	88	67
Lapin yliopisto (Rovaniemi)	872	635	79	59	65	47	932	658	76	61	64	51
Oulun yliopisto	1291	955	49	46	45	42	1450	1049	77	66	62	51
Tampereen yliopisto ⁵⁾	2157	1643	68	50	64	46	2794	2160	66	60	64	58
Turun yliopisto (Turku)	1746	1340	82	65	72	57	1844	1423	99	78	86	66
Turun yliopisto (Rauma)	1185	895	62	49	60	47	1382	1027	82	60	68	48
Hakijat yht ⁴⁾	7079	5306	703	540	629	475	7918	5863	779	617	673	526

	Vuosi 2013					
	Hakeneet ¹⁾		Hyväksytyt ²⁾		Opiskelupaikan vastaanottaneet ³⁾	
	Yht.	joista naisia	Yht.	joista naisia	Yht.	joista naisia
Helsingin yliopisto	2283	1774	132	105	120	96
Itä-Suomen yliopisto (Joensuu)	1290	893	91	78	70	60
Itä-Suomen yliopisto (Savonlinna)	1243	890	86	65	70	50
Jyväskylän yliopisto	2415	1727	87	79	77	69
Lapin yliopisto (Rovaniemi)	1022	724	75	53	73	52
Oulun yliopisto	1537	1098	107	86	103	83
Tampereen yliopisto ⁵⁾	2747	2089	78	67	70	61
Turun yliopisto (Turku)	1974	1493	89	72	86	69
Turun yliopisto (Rauma)	1569	1149	73	56	64	47
Hakijat yht ⁴⁾	8345	6097	818	661	733	587

1) Sama henkilö voi esiintyä sarakkeessa usealla rivillä, mutta yhdellä rivillä vain kerran.

2) Sama henkilö esiintyy sarakkeen luvuissa vain kerran, koska luokanopettajien yhteisvalinnassa hakijalle tarjotaan vain yhtä paikkaa.

3) Yhden opiskelupaikan säännöksen johdosta saman lukukauden aikana voi ottaa vain yhden opiskelupaikan joten sama henkilö esiintyy sarakkeen luvuissa vain kerran.

4) Hakija on laskettu ko. luvussa vain kerran.

5) Tampereen yliopiston Luokanopettajankoulutus oli vielä vuonna 2011 Hämeenlinnassa, mutta vuodesta 2012 lähtien Tampereella.

Lähde: HAREK/Opetushallitus

Lastentarhanopettajat

Lastentarhanopettajien koulutuksen hakijamäärä nousi tarkasteltuna ajanjaksona 27 prosentilla ja hyväksytyjen määrä kasvoi lähes samassa suhteessa (25%), joten hyväksytyjen osuus hakijoista pysyi noin 15 prosentissa.

Uusien ylioppilaiden osuus hakeneista oli noin 24 prosenttia ja hyväksytyistä keskimäärin 14 prosenttia. Paikan vastaanottaneiden osuus hyväksytyistä kasvoi tarkasteltuna ajanjaksona 72 prosentista 76 prosenttiin.

Taulukko 3.2. Yhteishaussa lastentarhanopettajien koulutukseen hakeneet, hyväksytyt ja opiskelupaikan vastaanottaneet

	Vuosi 2011						Vuosi 2012					
	Hakeneet ¹⁾		Hyväksytyt ¹⁾		Opiskelupaikan vastaanottaneet ²⁾		Hakeneet ¹⁾		Hyväksytyt ¹⁾		Opiskelupaikan vastaanottaneet ²⁾	
	Yht.	joista naisia	Yht.	joista naisia	Yht.	joista naisia	Yht.	joista naisia	Yht.	joista naisia	Yht.	joista naisia
Helsingin yliopisto	1102	1020	141	123	100	88	1302	1220	165	153	120	113
Itä-Suomen yliopisto (Savonlinna)	593	536	71	65	49	46	725	652	96	90	68	67
Jyväskylän yliopisto ⁴⁾	954	880	61	54	52	47	1087	1010	99	92	70	65
Oulun yliopisto ⁴⁾	718	651	70	68	57	55	812	726	80	76	63	59
Tampereen yliopisto ⁴⁾	1103	1026	46	45	36	36	1388	1293	61	55	40	36
Turun yliopisto (Rauma)	734	671	78	74	41	39	901	839	99	98	85	85
Hakijat yht ³⁾	3237	2945	467	429	335	311	3830	3488	600	564	446	425

	Vuosi 2013					
	Hakeneet ¹⁾		Hyväksytyt ¹⁾		Opiskelupaikan vastaanottaneet ²⁾	
	Yht.	joista naisia	Yht.	joista naisia	Yht.	joista naisia
Helsingin yliopisto	1324	1194	163	149	120	110
Itä-Suomen yliopisto (Savonlinna)	817	710	107	95	68	61
Jyväskylän yliopisto ⁴⁾	1242	1119	109	99	88	81
Oulun yliopisto ⁴⁾	875	785	82	78	66	62
Tampereen yliopisto ⁴⁾	1389	1273	54	50	40	38
Turun yliopisto (Rauma)	1039	934	70	66	60	57
Hakijat yht ³⁾	4107	3653	585	537	442	409

1) Sama henkilö voi esiintyä sarakkeessa usealla rivillä, mutta yhdellä rivillä vain kerran.

2) Sama henkilö esiintyy sarakkeen luvuissa vain kerran, koska lastentarhanopettajien yhteisvalinnassa hakijalle tarjotaan vain yhtä paikkaa.

3) Yhden opiskelupaikan säännöksen johdosta saman lukukauden aikana voi ottaa vain yhden opiskelupaikan joten sama henkilö esiintyy sarakkeen luvuissa vain kerran.

4) Hakija on laskettu ko. luvussa vain kerran

5) Jyväskylän, Tampereen ja Oulun yliopistojen koulutukset ovat Varhaiskasvatuksen koulutuksia, joissa on mahdollisuus hankkia lastentarhanopettajan kelpoisuus

Lähde: HAREK/Opetushallitus

Ruotsinkielinen luokan- ja lastentarhanopettajien koulutus

Åbo Akademin järjestämään luokanopettajankoulutukseen hakeneiden määrä kasvoi tarkastelujen vuosien aikana 20 prosenttia. Hyväksytyjen osuus hakeneista pysyi noin 25 prosentissa, koska myös hyväksytyjen määrä kasvoi (noin 14 %). Uusien ylioppilaiden osuus hakeneista ja hyväksytyistä oli selvästi suurempi kuin suomenkielisellä puolella: ruotsinkieliseen luokanopettajakoulutukseen hakeneista uusia ylioppilaita oli noin 47 prosenttia ja hyväksytyistäkin uusien ylioppilaiden osuus nousi samalle tasolle (43%<48%). Opiskelupaikan vastaanottaneiden osuus hyväksytyistä nousi 82 prosentista 88 prosenttiin.

Ruotsinkielistä lastentarhanopettajankoulutusta järjesti tarkasteltuna ajanjaksona sekä Helsingin yliopisto että Åbo Akademi. Lastentarhanopettajankoulutukseen hakeneiden määrä laski 10 prosenttia, ja hyväksytyjen määrä 23 prosenttia. Hyväksytyjen osuus hakijoista laski 37 prosentista 29 prosenttiin ja paikan vastaanottaneiden osuus hyväksytyistä nousi 74 prosentista 84 prosenttiin. Hakeneista uusia ylioppilaita oli keskimäärin 36 prosenttia ja hyväksytyistä noin 40 prosenttia.

Taulukko 3.3. Yhteishaussa ruotsinkieliseen luokan- ja lastentarhanopettajien koulutukseen hakeneet, hyväksytyt ja opiskelupaikan vastaanottaneet

	2011						2012					
	Hakeneet ¹⁾		Hyväksytyt ¹⁾		Opiskelupaikan vastaanottaneet ²⁾		Hakeneet ¹⁾		Hyväksytyt ¹⁾		Opiskelupaikan vastaanottaneet ²⁾	
	Yht.	joista naisia	Yht.	joista naisia	Yht.	joista naisia	Yht.	joista naisia	Yht.	joista naisia	Yht.	joista naisia
Barntädgårdslärare (Åbo Akademi)	139	127	56	52	39	36	146	132	55	53	41	40
Barntädgårdsläro utbildning på svenska i Helsingfors/HU	156	141	18	18	14	14	118	107	19	17	14	13
Barntädgårdsläro utbildning på svenska i Helsingfors/ÅA	110	103	19	18	14	14	95	84	18	16	14	12
Lastentarhanopettajien koulutuksen hakijat yhteensä ³⁾	270	246	91	87	67	64	244	222	91	85	69	65
Klasslärare (ÅA)	343	237	84	54	69	46	358	253	95	69	78	55

	2013					
	Hakeneet ¹⁾		Hyväksytyt ¹⁾		Opiskelupaikan vastaanottaneet ²⁾	
	Yht.	joista naisia	Yht.	joista naisia	Yht.	joista naisia
Barntädgårdslärare (Åbo Akademi)	160	154	41	40	30	29
Barntädgårdsläro utbildning på svenska i Helsingfors/HU	113	108	16	16	15	15
Barntädgårdsläro utbildning på svenska i Helsingfors/ÅA	99	96	17	15	14	12
Lastentarhanopettajien koulutuksen hakijat yhteensä ³⁾	242	231	70	67	59	56
Klasslärare (ÅA)	413	292	96	77	84	66

1) Sama henkilö hakijana ja hyväksyttynä voi esiintyä usealla rivillä, mutta yhdellä rivillä vain kerran.

2) Yhden opiskelupaikan säännöksen johdosta saman lukukauden aikana voi ottaa vain yhden opiskelupaikan joten sama henkilö esiintyy sarakkeen luvuissa vain kerran.

3) Sama henkilö esiintyy luvussa vain kerran.

Lähde: HAREK/Opetushallitus

Naisten osuus hakijoista

Suomenkielisissä luokanopettajakoulutuksissa naisten osuus hakeneista oli keskimäärin 74 prosenttia ja hyväksytyistä noin 79 prosenttia. Ruotsinkielisessä luokanopettajakoulutuksessa vastaavat luvut olivat muutamaa prosenttiyksikköä pienempiä. Lastentarhanopettajakoulutuksessa sekä hakeneista että hyväksytyistä oli naisten osuus sekä suomen- että ruotsinkielisissä koulutuksissa yli 90 prosenttia.

► Ammatilliset opettajakorkeakoulut

Ammatillista opettajakoulutusta järjestettiin viiden ammattikorkeakoulun yhteydessä toimivissa ammatillisissa opettajakorkeakouluissa (HAAGA-HELIAN, Hämeen, Jyväskylän, Tampereen ja Oulun seudun ammattikorkeakoulut). Ammatillista erityisopettajakoulutusta järjesti neljä edellä mainittua ammattikorkeakoulua lukuun ottamatta Oulun seudun ammattikorkeakoulua. Opinto-ohjaajakoulutusta järjestivät HAAGA-HELIAN, Hämeen ja Jyväskylän ammattikorkeakoulut sekä vuonna 2013 myös Oulun seudun ammattikorkeakoulu. Koulutuksiin haettiin yhteishaussa.

Ruotsinkielistä ammatillista opettajakoulutusta järjestää Åbo Akademi, joka ei kuulu opettajakorkeakoulujen yhteishakuun eikä ole mukana tässä tarkastelussa.

Ammatillinen opettajakoulutus on ammattikorkeakoulujen ja ammatillisten oppilaitosten opettajille ja opettajiksi aikoville suunnattua koulutusta, joka tuottaa yleisen pedagogisen kelpoisuuden. Ammatillinen erityisopettajakoulutus ja ammatillinen opinto-ohjaajakoulutus ovat opettajakoulutuksen suorittaneille, ammatillisina erityisopettajina tai opinto-ohjaajina toimiville tai näihin tehtäviin aikoville tarkoitettuja ammatillisia jatkokoulutuksia. Kaikki koulutukset ovat 60 opintopisteen laajuisia

Seuraavassa tarkastellaan ammatilliseen opettajan-, erityisopettajan- ja opinto-ohjaajakoulutukseen yhteishaussa hakeneiden, hyväksytyjen ja paikan vastaanottaneiden määriä sekä naisten osuuksia vuosina 2011–2013. Tilastotiedot on kerätty Opetushallituksen ylläpitämästä ammatillisten opettajakorkeakoulujen yhteishakurekisteristä (AMKOPE).

Ammatillinen opettajakoulutus

Ammatillisen opettajakoulutuksen hakijamäärä kasvoi tarkasteltuna ajanjaksona 13 prosenttia. Vuonna 2013 hakijoita oli 5617. Ammatilliseen opettajakoulutukseen hakevalla tulee olla soveltuva tutkinto ja vähintään kolmen vuoden pituinen työkokemus tehtävää vastaavalla alalla. Pääsääntöisesti on vaadittu ylempi korkeakoulututkinto tai soveltuva ammattikorkeakoulututkinto. Hakukelpoisuuden tuottava tutkinto vaihtelee kuitenkin koulutusaloittain. Tarkasteltuna ajanjaksona hakukelpoisten osuus pysyi suunnilleen samana, kelpoisuusehdot täytti keskimäärin 75 prosenttia kaikista hakijoista.

Eniten hakijoita haki koulutukseen tekniikan ja liikenteen alan tutkinnoilla, sosiaali-, terveys- ja liikunta-alan sekä yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon alan tutkinnoilla. Sosiaali-, terveys- ja liikunta-alan tutkinnoilla hakevien osuus kasvoi jopa 109 prosenttia tarkasteltuna ajanjak-

sona. Kasvua selittänee vuonna 2011 voimaan tullut asetusmuutos (16.12.2010/1168), jonka mukaan sosiaali-, terveys- ja liikunta-alalla hakijalta ei enää vaadita ylempää korkeakoulututkintoa, vaan myös ammattikorkeakoulututkinnolla hakevat ovat hakukelpoisia.

Ammatilliseen opettajakoulutukseen hyväksytyjen osuus kelpoisista hakijoista laski lähes puolesta 41 prosenttiin. Tekniikan ja liikenteen alalle koulutetaan eniten opettajia, vaikka alalle hyväksytyjen määrä laski hieman (8%). Tekniikan alalle hyväksytyjen osuus kaikista hyväksytyistä laski 36 prosentista 33 prosenttiin. Toiseksi eniten opettajakoulutukseen valittiin yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon alan tutkinnoilla hakeneita (noin 16%) ja kolmanneksi eniten sosiaali-, terveys- ja liikunta-alan tutkinnolla hakevia. Hyväksytyjen määrä kasvoi em. alalla tarkasteltuna ajanjaksona jopa 56 prosenttia. Hyväksytyistä keskimäärin 96 prosenttia otti opiskelupaikan vastaan.

Ammatilliseen opettajakoulutukseen hakeneiden keski-ikä oli 39 vuotta ja hyväksytyjen 42 vuotta.

Naisten osuus sekä hakijoista että hyväksytyistä nousi tarkasteltuna ajanjaksona neljä prosenttiyksikköä: Osuus hakijoista nousi 68 prosenttiin ja hyväksytyistä 57 prosenttiin. Vaihtelua oli kuitenkin koulutusaloittain: sosiaali-, terveys- ja liikunta-alan, matkailu-, ravitsemis- ja talousalan ja humanistisen ja kasvatustieteiden tutkinnoilla hakeneista oli keskimäärin 87 prosenttia naisia. Sen sijaan tekniikan ja liikenteen alan tutkinnoilla hakeneista naisia oli keskimäärin 24 prosenttia ja hyväksytyistä noin 18 prosenttia.

Taulukko 3.4. Ammatillinen opettajakoulutus

Koulutusala	2011						
	Hakeneet ¹			Hyväksytyt ²	joista naisia	Paikan vast. ottaneet ²	joista naisia
	Yht.	joista naisia	Kelpoiset hakijat				
Humanistinen ja kasvatustieteiden ala	614	522	482	164	134	159	132
Kulttuuriala	437	320	332	149	98	145	95
Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala	772	577	575	253	174	245	169
Luonnontieteiden ala	311	200	269	113	61	108	58
Tekniikan ja liikenteen ala	1341	332	1023	614	121	588	115
Luonnonvara- ja ympäristöala	174	103	127	77	41	72	39
Sosiaali- terveys- ja liikunta-ala	787	690	497	200	174	197	172
Matkailu, ravitsemis- ja talousala	475	402	327	118	102	115	99
Muu koulutus	48	11	30	24	2	23	2
Yhteensä	4959	3157	3662	1712	907	1652	881

Taulukko jatkuu seuraavalla sivulla.

Koulutusala	2012						
	Hakeneet ¹			Hyväksytyt ²	joista naisia	Paikan vast. ottaneet ²	joista naisia
	Yht.	joista naisia	Kelpoiset hakijat				
Humanistinen ja kasvatustieteiden ala	680	590	519	169	146	155	137
Kulttuuriala	417	305	288	119	78	115	76
Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala	973	736	830	257	190	252	187
Luonnontieteiden ala	295	179	252	105	60	100	57
Tekniikan ja liikenteen ala	1201	276	909	602	96	577	90
Luonnonvara- ja ympäristöala	141	83	96	66	35	66	35
Sosiaali- terveys- ja liikunta-ala	1155	1014	843	255	223	247	215
Matkailu-, ravitsemis- ja talousala	473	394	316	109	87	108	86
Muu koulutus	61	7	44	30	1	29	1
Yhteensä	5396	3584	4097	1709	916	1649	884

Koulutusala	2013						
	Hakeneet ¹			Hyväksytyt ²	joista naisia	Paikan vast. ottaneet ²	joista naisia
	Yht.	joista naisia	Kelpoiset hakijat				
Humanistinen ja kasvatustieteiden ala	611	535	460	164	145	158	140
Kulttuuriala	420	307	287	108	73	107	72
Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala	1010	763	836	288	204	280	200
Luonnontieteiden ala	305	173	245	98	46	94	43
Tekniikan ja liikenteen ala	1246	310	930	563	100	537	95
Luonnonvara- ja ympäristöala	134	89	92	54	36	51	34
Sosiaali- terveys- ja liikunta-ala	1385	1250	1037	313	276	305	268
Matkailu-, ravitsemis- ja talousala	439	376	291	109	96	108	95
Muu koulutus	67	17	37	27	3	27	3
Yhteensä	5617	3820	4251	1724	979	1667	950

1) Ensisijaiset hakijat

2) Luvuissa ovat mukana sekä ensimmäiseltä että toiselta hakutoiveelta hyväksytyt

Lähde: AMKOPE/Opetushallitus

Ammatillinen erityisopettajakoulutus

Ammatillisen erityisopettajakoulutuksen hakijamäärä oli tarkasteltuna ajanjaksona keskimäärin 460. Kelpoisuusvaatimuksena on ammatillisten tai yhteisten opintojen opettajan kelpoisuus. Lisäksi opettajakorkeakoulut edellyttävät hakukelpoisuuteen vähintään vuoden mittaisen päätoimisen opetus- tai ohjauskokemuksen ammatillisesta oppilaitoksesta tai ammattikorkeakoulusta. Kelpoisuusehdot täytti noin 78 prosenttia hakijoista.

Opiskelupaikan erityisopettajakoulutuksesta sai noin 44 prosenttia hakukelpoisista hakijoista ja opiskelupaikan otti vastaan noin 97 prosenttia hyväksytyistä. Ammatilliseen erityisopettajakoulutukseen hakeneiden keski-ikä oli 44 vuotta ja hyväksytyjen 45 vuotta. Enemmistö hakijoista (noin 72 %) oli naisia. Poikkeuksena oli tekniikan ja liikenteen ala, jolla naisten osuus oli alle puolet. Naisten osuus hyväksytyistä oli keskimäärin 68 prosenttia.

Taulukko 3.5. Ammatillinen erityisopettajakoulutus

Koulutusala	2011						
	Hakeneet ¹			Hyväksytyt ²	joista naisia	Paikan vast. ottaneet ²	joista naisia
	Yht.	joista naisia	Kelpoiset hakijat				
Humanistinen ja kasvatustieteiden ala	110	92	75	40	29	40	29
Kulttuuriala	46	34	34	17	9	17	9
Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala	40	26	34	14	6	13	6
Luonnontieteiden ala	16	11	14	4	3	4	3
Tekniikan ja liikenteen ala	89	24	74	37	10	34	10
Luonnonvara- ja ympäristöala	10	5	9	3	1	2	0
Sosiaali- terveys- ja liikunta-ala	38	35	27	12	11	12	11
Matkailu-, ravitsemis- ja talousala	90	87	73	35	34	34	33
Muu koulutus	2	0	1	0	0	0	0
Yhteensä	441	314	341	162	103	156	101

Koulutusala	2012						
	Hakeneet ¹			Hyväksytyt ²	joista naisia	Paikan vast. ottaneet ²	joista naisia
	Yht.	joista naisia	Kelpoiset hakijat				
Humanistinen ja kasvatustieteiden ala	136	120	98	44	39	42	37
Kulttuuriala	41	33	31	12	9	12	9
Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala	33	22	27	14	11	14	11
Luonnontieteiden ala	22	16	18	7	4	7	4
Tekniikan ja liikenteen ala	106	31	87	30	6	28	5
Luonnonvara- ja ympäristöala	24	15	20	7	5	7	5
Sosiaali- terveys- ja liikunta-ala	44	39	35	16	14	16	14
Matkailu-, ravitsemis- ja talousala	88	84	77	26	24	26	24
Muu koulutus	2	0	2	0	0	0	0
Yhteensä	496	360	395	156	112	152	109

Taulukko jatkuu seuraavalla sivulla.

Koulutusala	2013						
	Hakeneet ¹			Hyväksytyt ²	joista naisia	Paikan vast. ottaneet ²	joista naisia
	Yht.	joista naisia	Kelpoiset hakijat				
Humanistinen ja kasvatustieteiden ala	125	112	82	35	33	31	29
Kulttuuriala	39	32	31	16	11	16	11
Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala	41	25	28	9	7	9	7
Luonnontieteiden ala	16	12	10	3	2	3	2
Tekniikan ja liikenteen ala	98	25	90	44	12	44	12
Luonnonvara- ja ympäristöala	28	19	22	8	6	8	6
Sosiaali- terveys- ja liikunta-ala	30	25	20	8	7	8	7
Matkailu-, ravitsemis- ja talousala	66	60	59	32	29	32	29
Muu koulutus	4	3	3	2	1	2	1
Yhteensä	447	313	345	157	108	153	104

1) Ensisijaiset hakijat

2) Luvuissa ovat mukana sekä ensimmäiseltä että toiselta hakutoiveelta hyväksytyt

Lähde: AMKOPE/Opetushallitus

Ammatillinen opinto-ohjaajakoulutus

Ammatillisen opinto-ohjaajakoulutuksen hakijamäärä lähes kaksinkertaistui tarkasteltuna ajanjaksona. Kasvua selittänee esimerkiksi se, että Oulun seudun ammattikorkeakoulu tarjosi ammatillista opinto-ohjaajakoulutusta vuonna 2013.

Kelpoisuusvaatimuksena on ammatillisten tai yhteisten opintojen opettajan kelpoisuus. Lisäksi opettajakorkeakoulut edellyttävät hakukelpoisuuteen vähintään vuoden mittaisen päätoimisen opetus- tai ohjauskokemuksen ammatillisesta oppilaitoksesta tai ammattikorkeakoulusta. Tarkasteltuna ajanjaksona hakukelpoisuusehdot täyttävien hakijoiden osuus kaikista hakijoista nousi 66 prosentista reilusti yli 80 prosenttiin.

Koulutukseen hyväksytyjen osuus hakukelpoisista hakijoista laski lähes puolesta 24 prosenttiin, koska kelpoisten hakijoiden määrä kasvoi reippaasti tarkasteltuna ajanjaksona. Saadusta paikasta ei luovuttu; esimerkiksi vuonna 2013 opiskelut aloitti 99 prosenttia hyväksytyistä.

Ammatilliseen opinto-ohjaajakoulutukseen hakeneiden keski-ikä oli 42 ja valittujen 44 vuotta. Naiset olivat kiinnostuneempia ammatillisesta opinto-ohjaajakoulutuksesta kuin miehet: niin hakeneista kuin hyväksytyistäkin keskimäärin 83 prosenttia oli naisia. Myös tekniikan ja liikenteen alan tutkinnoilla hakevista naisten osuus kasvoi 50 prosenttiin.

Taulukko 3.6. Ammatillinen opinto-ohjaajakoulutus

Koulutusala	2011						
	Hakeneet ¹			Hyväksytyt ²	joista naisia	Paikan vast. ottaneet ²	joista naisia
	Yht.	joista naisia	Kelpoiset hakijat				
Humanistinen ja kasvatusala	159	135	92	54	50	51	48
Kulttuuriala	27	24	19	9	7	8	7
Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala	39	35	25	12	10	12	10
Luonnontieteiden ala	19	18	11	5	5	5	5
Tekniikan ja liikenteen ala	27	9	21	9	2	9	2
Luonnonvara- ja ympäristöala	10	4	8	4	1	4	1
Sosiaali- terveys- ja liikunta-ala	34	33	26	7	7	7	7
Matkailu-, ravitsemis- ja talousala	40	36	34	16	13	16	13
Muu koulutus	2	1	1	0	0	0	0
Yhteensä	357	295	237	116	95	112	93

Koulutusala	2012						
	Hakeneet ¹			Hyväksytyt ²	joista naisia	Paikan vast. ottaneet ²	joista naisia
	Yht.	joista naisia	Kelpoiset hakijat				
Humanistinen ja kasvatusala	213	189	182	47	38	45	36
Kulttuuriala	27	23	25	6	5	6	5
Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala	53	44	47	15	14	15	14
Luonnontieteiden ala	36	30	28	8	5	8	5
Tekniikan ja liikenteen ala	51	26	47	17	8	17	8
Luonnonvara- ja ympäristöala	16	11	15	3	2	3	2
Sosiaali- terveys- ja liikunta-ala	37	36	31	10	9	10	9
Matkailu-, ravitsemis- ja talousala	48	44	42	14	14	13	13
Muu koulutus	1	1	0	0	0	0	0
Yhteensä	482	404	417	120	95	117	92

Taulukko jatkuu seuraavalla sivulla.

Koulutusala	2013						
	Hakeneet ¹			Hyväksytyt ²	joista naisia	Paikan vast. ottaneet ²	joista naisia
	Yht.	joista naisia	Kelpoiset hakijat				
Humanistinen ja kasvatustieteiden ala	308	274	259	55	50	54	49
Kulttuuriala	31	29	28	9	8	9	8
Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala	81	66	74	15	13	15	13
Luonnontieteiden ala	53	42	42	7	7	7	7
Tekniikan ja liikenteen ala	64	32	54	16	8	15	8
Luonnonvara- ja ympäristöala	21	16	20	6	5	6	5
Sosiaali- terveys- ja liikunta-ala	65	62	52	23	21	23	21
Matkailu-, ravitsemis- ja talousala	66	61	48	9	9	9	9
Muu koulutus	2	1	0	0	0	0	0
Yhteensä	691	583	577	140	121	138	120

1) Ensisijaiset hakijat

2) Luvuissa ovat mukana sekä ensimmäiseltä että toiselta hakutoiveelta hyväksytyt

Lähde: AMKOPE/Opetushallitus

*Erityisasiantuntija Markku Hartonen
Ylitarkastaja Maija-Liisa Ojala*

4 Perusopetuksen ja lukiokoulutuksen opettajat kevätlukukaudella 2013

Perusopetuksen ja lukion vuoden 2013 opettajatiedot perustuvat Tilastokeskuksen kevätlukukaudella 2013 kokoamiin tietoihin. Tiedot on koottu perusopetusta ja lukiokoulutusta antavista kouluista. Esiopetusta antavista opettajista ovat tässä selvityksessä mukana vain perusopetusta antavien koulujen esiopetuksen opettajat. Peruskouluissa esiopetusta antavia opettajia koskevat tiedot on raportoitu osana perusopetuksen opettajistoa erittelemättä esiopetusta tässä omaksi koulutusmuodokseen.

Tämän artikkelin ja sen liitetaulukoiden tiedot on laskettu Tilastokeskuksen tuottamien pohjataulukoiden perusteella. Tilastokeskus on valmistellut tiedonkeruun ja sen koodistot yhteistyössä opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmän kanssa. Työryhmässä on ollut Opetushallituksen edustus. Tiedonkeruun sisältö oli vuonna 2013 perusopetuksen ja lukion opettajien osalta pääosin sama kuin vuonna 2010.

Kevätlukukauden 2013 tietoihin eivät vuoden 2010 tavoin sisälly Ahvenenmaan maakunnan opettajatiedot. Kaikki perusopetuksen ja lukiokoulutuksen koulut eivät vastanneet Tilastokeskuksen kyselyyn keväällä 2013. Näin kevätlukukauden 2013 opettajatiedot eivät ole kattavat, kuten eivät olleet vuosien 2008 ja 2010 tilastoaineistotkaan.

Vieraskielisiä kouluja koskevat tiedot on sisällytetty suomenkielistä opetusta koskeviin tilastoihin. Tekstissä on käytetty yleisesti käytössä olevia nimikkeitä, esimerkiksi luokanopettaja, erityisluokanopettaja ja erityisopettaja. Maahanmuuttajien opettajat -ryhmään (lähinnä maahanmuuttajien perusopetukseen valmistava opetus) merkityt opettajat on tilastoitu muodollisesti kelpoisiksi antamaan opetusta hoitamassaan tehtävässä, jos heillä on jokin opettajakelpoisuus.

► Perusopetuksen opettajat

Peruskoulujen vastausprosentti oli 88,1 (2 300 koulua, Tilastokeskuksen oppilaitostyyppi 11), peruskouluasteen erityiskoulujen 92,7 (89 koulua, oppilaitostyyppi 12) sekä perus- ja lukioasteen koulujen vastausprosentti oli 73,2 (30 koulua, oppilaitostyyppi 19).

Perusopetuksen opettajat tehtävätyypeittäin

Perusopetuksen opettajien määrä ja muodollinen kelpoisuus

Kyselyyn vastanneissa perusopetuksen kouluissa työskenteli kevätlukukaudella 2013 yhteensä 39 041 rehtoria ja opettajaa, joista päätoimisia oli 38 179. Perusopetuksen opettajista 82 työsken-

teli vapaan sivistystyön oppilaitoksissa. Heistä päätoimisia oli 73. Peruskouluissa työskentelevistä opettajista 551 oli esiopetuksen opettajia.

Selvityksessä mukana olevien perusopetuksen koulujen rehtoreista ja kaikista opettajista 88,7 prosenttia oli muodollisesti kelpoisia toimimaan/antamaan opetusta hoitamassaan tehtävässä. Vastaava osuus rehtoreista ja päätoimisista opettajista oli 89,9 prosenttia. Suomenkielisen perusopetuksen rehtoreista ja päätoimisista opettajista muodollisesti kelpoisia hoitamaansa tehtävään oli 90,4 prosenttia ja ruotsinkielisen perusopetuksen 82,8 prosenttia. Tavallisin opettajan muodollisen kelpoisuuden puuttumisen syy oli tutkinnon puuttuminen. Toiseksi useimmin muodollisen kelpoisuuden puuttuminen johtui opettajan pedagogisten opintojen puuttumisesta.

Taulukko 4.1. Perusopetuksen koulujen rehtoreiden ja opettajien määrä ja muodollinen kelpoisuus tehtävyyteittäin kevätlukukaudella 2013.

Tehtävyytppi	Suomenkieliset koulut			Ruotsinkieliset koulut			Yhteensä		
	Opettaja yht.	Muodoll. kelp. hoit. tehtävään	%	Opettaja yht.	Muodoll. kelp. hoit. tehtävään	%	Opettaja yht.	Muodoll. kelp. hoit. tehtävään	%
	f	f	%	f	f	%	f	f	%
Rehtorit	1 261	1 210	96,0	100	96	96,0	1 361	1 306	96,0
Lehtorit	11 144	10 751	96,5	587	552	94,0	11 731	11 303	96,4
Luokanopettajat ja esiopetuksen opettajat	14 192	13 411	94,5	989	864	87,4	15 181	14 275	94,0
Erytysluokanopettajat ja erityisopettajat	5 203	4 075	78,3	275	217	78,9	5 478	4 292	78,3
Maahanmuuttajien opettajat	157	126	80,3	5	162	131	80,9
Päätoimiset tuntiopettajat	3 933	2 863	72,8	333	161	48,3	4 266	3 024	70,9
Rehtorit ja päätoimiset opettajat yht.	35 890	32 436	90,4	2 289	1 895	82,8	38 179	34 331	89,9
Sivutoimiset tuntiopettajat	733	281	38,3	129	21	16,3	862	302	35,0
Yhteensä	36 623	32 717	89,3	2 418	1 916	79,2	39 041	34 633	88,7

Vastausprosentit 2013: peruskoulu 88,1 %, peruskouluasteen erityiskoulu 92,7 %, perus- ja lukioasteen koulut 73,2 %.

... Tietoa ei ole ilmoitettu tietosuojajäsenistä.

Lähde: Tilastokeskus. Opettajakysely keväällä 2013.

Tehtävyyteittäin tarkasteltuna suhteellisesti eniten hoitamaansa tehtävään muodollista kelpoisuutta vailla olevia opettajia oli sivutoimisissa tuntiopettajissa, toiseksi eniten päätoimisissa tuntiopettajissa ja kolmanneksi eniten erityisluokanopettajissa ja erityisopettajissa.

Osalla niistä rehtoreista ja opettajista, jotka eivät olleet muodollisesti kelpoisia toimimaan/antamaan opetusta hoitamassaan tehtävässä, oli muu opettajakelpoisuus. Tällaisia perusopetuksen rehtoreista ja opettajista oli 4,4 prosenttia. Mitään opettajakelpoisuutta ei ollut 6,4 prosentilla rehtoreista ja opettajista.

Taulukko 4.2. Hoitamaansa tehtävään muodollisesti kelpoisten rehtoreiden ja opettajien prosentuaalinen osuus tehtävätyypeittäin kevätlukukausina 2010 ja 2013 perusopetuksen kouluissa.

Tehtävätyyppi	Suomenkieliset koulut			Ruotsinkieliset koulut			Yhteensä		
	Hoit. tehtävään muod. kelpoisten opettajien %-osuus			Hoit. tehtävään muod. kelpoisten opettajien %-osuus			Hoit. tehtävään muod. kelpoisten opettajien %-osuus		
	Kl 2010	Kl 2013	Muutos %-yks.	Kl 2010	Kl 2013	Muutos %-yks.	Kl 2010	Kl 2013	Muutos %-yks.
	%	%		%	%		%	%	
Rehtorit	98,8	96,0	-2,8	96,8	96,0	-0,8	98,6	96,0	-2,6
Lehtorit	96,1	96,5	0,4	88,1	94,0	5,9	95,6	96,4	0,8
Luokanopettajat ja esiopetuksen opettajat	95,7	94,5	-1,2	88,4	87,4	-1,0	95,2	94,0	-1,2
Erytislukuanopettajat ja erityisopettajat	76,1	78,3	2,2	74,8	78,9	4,1	76,1	78,3	2,2
Maahanmuuttajien opettajat	76,7	80,3	3,6	77,2	80,9	3,7
Päätöimiset tuntiopettajat	71,2	72,8	1,6	48,4	48,3	-0,1	69,2	70,9	1,7
Rehtorit ja päät. opettajat yht.	90,5	90,4	-0,1	81,3	82,8	1,5	89,9	89,9	0,0
Sivutoimiset tuntiopettajat	36,9	38,3	1,4	26,1	16,3	-9,8	35,2	35,0	-0,2
Yhteensä	89,6	89,3	-0,3	78,9	79,2	0,3	88,9	88,7	-0,2

Vastausprosentit 2010: peruskoulut 90,5 %, peruskouluasteen erityiskoulut 82,3 %, perus- ja lukioasteen koulut 81,6 %.

Vastausprosentit 2013: peruskoulut 88,1 %, peruskouluasteen erityiskoulut 92,7 %, perus- ja lukioasteen koulut 73,2 %.

... Tietoa ei ole ilmoitettu tietosuojasystistä.

Lähde: Tilastokeskus. Opettajakyselyt keväällä 2010 ja 2013.

Perusopetuksen opettajien kelpoisuustilanne oli kokonaisuutena tarkasteltuna kevätlukukaudella 2013 lähes samanlainen kuin kevätlukukaudella 2010, muodollisesti kelpoisten opettajien suhteellinen osuus oli vähentynyt 0,2 prosenttiyksikköä. Rehtoreiden ja päätöimisten opettajien kelpoisuustilanne kokonaisuutena ei ollut muuttunut.

Kieliryhmittäin tarkasteltuna suomenkielisessä perusopetuksessa tehtävänsä muodollisesti kelpoisten opettajien suhteellinen osuus oli kevätlukukaudella 2013 tämän aineiston mukaan 0,3 prosenttiyksikköä pienempi kuin kevätlukukaudella 2010, ruotsinkielisessä perusopetuksessa muodollisesti kelpoisten opettajien osuus oli vastaavasti kasvanut 0,3 prosenttiyksikköä.

Tehtävätyypeittäin tarkasteltuna perusopetuksen rehtoreiden, luokanopettajien ja peruskoulujen esiopetuksen opettajien yhteensä sekä sivutoimisten tuntiopettajien kelpoisuustilanne oli hieman heikentynyt, muiden tehtävätyyppien osalta kelpoisuustilanne oli parantanut verrattuna kevätlukukauden 2010. Kevätlukukaudella 2013 muodollisen kelpoisuuden omaavien rehtoreiden suhteellinen osuus rehtoreista oli 3,2 prosenttiyksikköä kevätlukukautta 2008 pienempi.

Luokanopettajan ja aineenopettajan kelpoisuus

Kevätlukukauden 2013 opettajatiedoista selvitettiin myös sellaisten opettajien määrä, joilla oli muodollinen kelpoisuus antaa sekä luokanopetusta että aineenopetusta perusopetuksessa ja/tai lukiossa (niin sanottu kaksoiskelpoisuus). Näitä opettajia oli suomenkielisessä perusopetuksessa 3 414 ja ruotsinkielisessä 167 opettajaa, yhteensä 3 581 opettajaa (9,2 prosenttia kaikista perusopetuksen opettajista). Sekä luokanopettajan että aineenopettajan kelpoisuuden omaavia rehtoreita ja päätöimisiä opettajia perusopetuksessa oli kevätlukukaudella 3 548 (9,3 prosenttia perusopetuksen rehtoreista ja päätöimisistä opettajista).

Taulukko 4.3. Sekä luokanopettajan että aineenopettajan muodollisen kelpoisuuden omaavien perusopetuksen rehtoreiden ja opettajien määrä kevätlukukaudella 2013.

Tehtävyyppi	Suomenkieliset koulut			Ruotsinkieliset koulut			Yhteensä		
	Opettaja yht.	Muod. kelp. antaa sekä luokanopetusta että aineenopetusta		Opettaja yht.	Muod. kelp. antaa sekä luokanopetusta että aineenopetusta		Opettaja yht.	Muod. kelp. antaa sekä luokanopetusta että aineenopetusta	
	f	f	%	f	f	%	f	f	%
Rehtorit	1 261	105	8,3	100	11	11,0	1 361	116	8,5
Lehtorit	11 144	531	4,8	587	31	5,3	11 731	562	4,8
Luokanopettajat ja esiopetuksen opettajat yhteensä	14 192	2 241	15,8	989	96	9,7	15 181	2 337	15,4
– Esiopetuksen opettajat	494	5	1,0	57	0	0,0	551	5	0,9
– Luokanopettajat	13 678	2 236	16,3	932	96	10,3	14 630	2 332	15,9
Erityisluokanopettajat ja erityisopettajat	5 203	208	4,0	275	5	1,8	5 478	213	3,9
Maahanmuuttajien opettajat	157	16	10,2	5	162	18	11,1
Päätoimiset tuntiopettajat	3 933	281	7,1	333	21	6,3	4 266	302	7,1
Rehtorit ja päätoimiset opettajat yht.	35 890	3 382	9,4	2 289	166	7,3	38 179	3 548	9,3
Sivutoimiset tuntiopettajat	733	32	4,4	129	1	0,8	862	33	3,8
Yhteensä	36 623	3 414	9,3	2 418	167	6,9	39 041	3 581	9,2

Vastausprosentit 2013: peruskoulut 88,1 %, peruskouluasteen erityiskoulut 92,7 %, perus- ja lukiouasteen koulut 73,2 %.

... Tietoa ei ole ilmoitettu tietosuojasystä.

Lähde: Tilastokeskus. Opettajakysely keväällä 2013.

Eniten luokanopettajan ja aineenopettajan muodollisen kelpoisuuden omaavia opettajia oli kevätlukukaudella 2013 luokanopettajan virkaa hoitavissa opettajissa, 15,9 prosenttia (2 332 opettajaa).

Perusopetuksen opettajien sukupuoli-jakauma

Tilastoinnissa mukana olevien koulujen perusopetuksen rehtoreista ja opettajista naisia oli 73,6 prosenttia. Suhteellisesti eniten naisia oli maahanmuuttajien opettajissa (92,0 %) ja vähiten rehtoreissa (45,6 %).

Koulun opetuskielen mukaan tarkasteltuna naisten prosentuaalinen osuus opettajista oli keskimäärin hieman suurempi ruotsinkielisessä kuin suomenkielisessä perusopetuksessa.

Taulukko 4.4. Naisten prosentuaalinen osuus perusopetuksen koulujen rehtoreista ja opettajista tehtävätyypeittäin kevätlukukaudella 2013.

Tehtävätyyppi	Suomenkieliset koulut			Ruotsinkieliset koulut			Yhteensä		
	Opettaja yht.	Opettajista naisia		Opettaja yht.	Opettajista naisia		Opettaja yht.	Opettajista naisia	
	f	f	%	f	f	%	f	f	%
Rehtorit	1 261	564	44,7	100	57	57,0	1 361	621	45,6
Lehtorit	11 144	7 997	71,8	587	396	67,5	11 731	8 393	71,5
Luokanopettajat ja esiopetuksen opettajat	14 192	10 652	75,1	989	791	80,0	15 181	11 443	75,4
Erityisluokanopettajat ja erityisopettajat	5 203	4 292	82,5	275	231	84,0	5 478	4 523	82,6
Maahanmuuttajien opettajat	157	144	91,7	5	5	100,0	162	149	92,0
Päätoimiset tuntiopettajat	3 933	2 818	71,7	333	219	65,8	4 266	3 037	71,2
Rehtorit ja päätoimiset opettajat yht.	35 890	26 467	73,7	2 289	1 699	74,2	38 179	28 166	73,8
Sivutoimiset tuntiopettajat	733	496	67,7	129	88	68,2	862	584	67,7
Yhteensä	36 623	26 963	73,6	2 418	1 787	73,9	39 041	28 750	73,6

Vastausprosentit 2013: peruskoulut 88,1 %, peruskouluasteen erityiskoulut 92,7 %, perus- ja lukioasteen koulut 73,2 %.

Lähde: Tilastokeskus. Opettajakysely keväällä 2013.

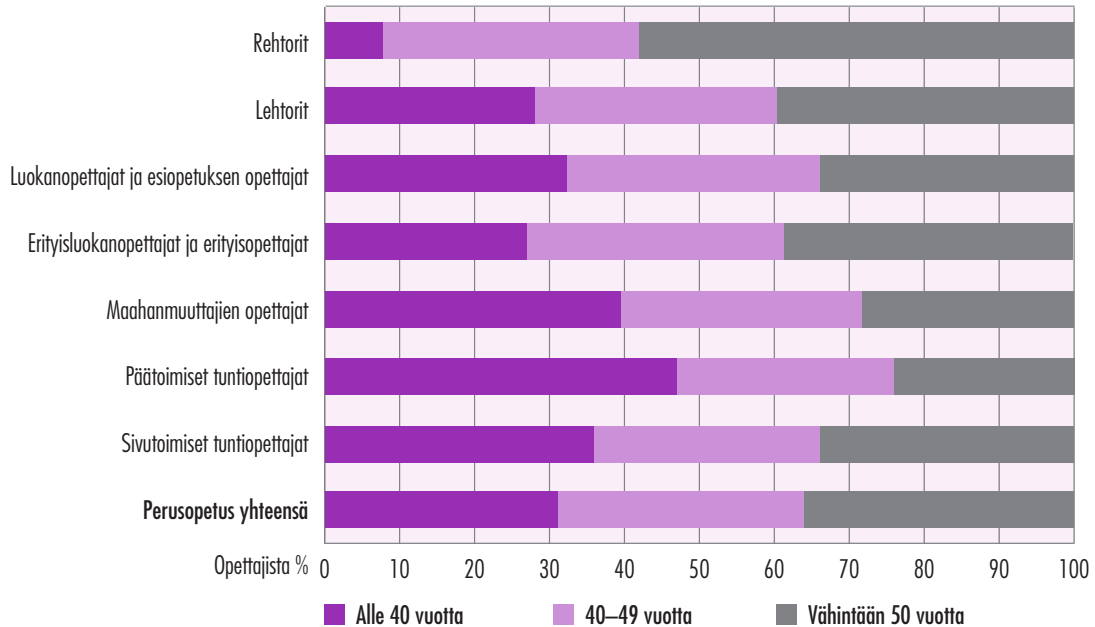
Naisten suhteellinen osuus perusopetuksen rehtoreista ja opettajista yhteensä oli kasvanut 0,8 prosenttiyksikköä kevätlukukaudesta 2010 kevätlukukauden 2013. Eniten naisten suhteellinen osuus oli kasvanut ajanjaksolla 2010–2013 rehtoreiden ja sivutoimisten tuntiopettajien ryhmissä, kummassakin 2,7 prosenttiyksikköä.

Perusopetuksen opettajien ikä

Perusopetuksen koulujen rehtoreista ja päätoimisista opettajista oli kevätlukukaudella 2013 alle 40-vuotiaita 31,0 prosenttia, 40–49-vuotiaita 32,8 prosenttia ja 50-vuotiaita tai vanhempia 36,2 prosenttia.

Kevätlukukaudella 2013 ruotsinkielisen perusopetuksen rehtorit ja päätoimiset opettajat olivat keskimäärin nuorempia kuin suomenkielisen perusopetuksen. Ruotsinkielisen perusopetuksen rehtoreista ja päätoimisista opettajista vähintään 50-vuotiaita oli 30,5 prosenttia ja suomenkielisen 36,5 prosenttia. Vastaavasti alle 40-vuotiaiden opettajien osuus ruotsinkielisen perusopetuksen rehtoreista ja päätoimisista opettajista oli 33,5 prosenttia ja suomenkielisen 30,9 prosenttia.

Kuvio 4.1. Perusopetuksen rehtoreiden ja opettajien prosentuaalinen jakautuminen ikäryhmittäin kevätlukukaudella 2013 selvityksessä mukana olevissa kouluissa.

Viisikymmentä vuotta täyttäneitä oli suhteellisesti eniten perusopetuksen rehtoreissa (58,0 %) ja toiseksi eniten perusopetuksen lehtoreissa (39,7 %).

Taulukko 4.5. Vähintään viisikymmentä vuotta täyttäneiden osuus perusopetuksen koulujen rehtoreista ja päätöisistä opettajista kevätlukukausina 2010 ja 2013 tehtävätyypeittäin.

Tehtävätyyppi	Suomenkieliset koulut			Ruotsinkieliset koulut			Yhteensä		
	Vähintään 50-vuotiaita			Vähintään 50-vuotiaita			Vähintään 50-vuotiaita		
	Kl 2010	Kl 2013	Muutos %-yks.	Kl 2010	Kl 2013	Muutos %-yks.	Kl 2010	Kl 2013	Muutos %-yks.
	%	%		%	%		%	%	
Rehtorit	57,2	59,3	2,1	43,2	42,0	-1,2	56,2	58,0	1,8
Lehtorit	40,4	39,8	-0,6	37,2	36,3	-0,9	40,2	39,7	-0,5
Luokanopettajat ja esiopetuksen opettajat	32,5	34,5	2,0	27,0	27,7	0,7	32,1	34,0	1,9
Erityisluokanopettajat ja erityisopettajat	36,4	39,2	2,8	31,4	29,8	-1,6	36,1	38,7	2,6
Maahanmuuttajien opettajat	25,8	29,3	3,5	25,0	0,0	-25,0	25,8	28,4	2,6
Päätöiset tuntiopettajat	22,8	24,0	1,2	21,1	26,1	5,0	22,7	24,2	1,5
Rehtorit ja päätöiset opettajat yhteensä	35,3	36,5	1,2	30,0	30,5	0,5	35,0	36,2	1,2

Vastausprosentit 2010: peruskoulut 90,5 %, peruskouluasteen erityiskoulut 82,3 %, perus- ja lukiouasteen koulut 81,6 %.

Vastausprosentit 2013: peruskoulut 88,1 %, peruskouluasteen erityiskoulut 92,7 %, perus- ja lukiouasteen koulut 73,2 %.

Lähde: Tilastokeskus. Opettajakyselyt keväällä 2010 ja 2013.

Viisikymmentä vuotta täyttäneiden suhteellinen osuus perusopetuksen rehtoreista ja päätoimisista opettajista yhteensä oli kasvanut 1,2 prosenttiyksikköä vuodesta 2010 vuoteen 2013. Eniten heidän suhteellinen osuutensa oli kasvanut erityisluokanopettajien ja erityisopettajien (2,6 prosenttiyksikköä) ja toiseksi eniten maahanmuuttajien opettajien (2,6 prosenttiyksikköä) ryhmässä. Perusopetuksen lehtoreiden ryhmässä 50 vuotta täyttäneiden ja sitä vanhempien suhteellinen osuus oli hieman (0,5 prosenttiyksikköä) pienentynyt kevätlukukaudesta 2010 kevätlukukauteen 2013.

Perusopetusta antavien koulujen opettajien työsuhteen luonne

Tilastoinnissa mukana olevien perusopetuksen koulujen rehtoreista ja opettajista yhteensä 75,9 prosentilla oli kevätlukukaudella 2013 vakinainen (toistaiseksi määrätty) palvelussuhde. Vastaava osuus päätoimisesta henkilöstöstä oli 77,3 prosenttia.

Naisista vakinainen palvelussuhde oli 74,9 prosentilla ja miehistä 78,7 prosentilla. Tehtävätyypeittäin tarkasteltuna vakinaisessa palvelussuhteessa olevia oli suhteellisesti eniten rehtoreissa, 93,4 prosenttia.

Perusopetuksen koulujen rehtoreista ja opettajista 0,4 prosenttia oli osa-aikaeläkkeellä.

Luokanopettajat ja peruskoulujen esiopetuksen opettajat

Selvityksessä mukana olevissa perusopetuksen kouluissa oli kevätlukukaudella 2013 yhteensä 15 181 luokanopettajaa. Opettajatiedot antaneissa perusopetuksen kouluissa esiopetusta antoi 551 esiopetuksen opettajaa. Kouluissa oli lisäksi tuntiopettajia, jotka antoivat luokanopetusta ja esiopetusta.

Luokanopettajista 94,0 prosenttia oli muodollisesti kelpoisia antamaan opetusta hoitamassaan tehtävässä. Suomenkielisen koulutuksen luokanopettajista muodollinen kelpoisuus oli 94,5 prosentilla, ruotsinkielisen koulutuksen luokanopettajista 86,7 prosentilla. Tavallisin syy muodollisen kelpoisuuden puuttumiseen oli, että opettajalta puuttui vaadittava tutkinto. Osalla opettajista, joilta puuttui muodollinen kelpoisuus antaa luokanopetusta, oli muu opettajakelpoisuus.

Taulukko 4.6. Luokanopettajien ja peruskoulujen esiopetuksen opettajien määrä ja muodollinen kelpoisuus kevätlukukaudella 2013.

Tehtävätyyppi	Suomenkieliset koulut			Ruotsinkieliset koulut			Yhteensä		
	Opettaja yhteensä	Muod. kelpoinen antamaan opet. hoitamassaan tehtävässä	%	Opettaja yhteensä	Muod. kelpoinen antamaan opet. hoitamassaan tehtävässä	%	Opettaja yhteensä	Muod. kelpoinen antamaan opet. hoitamassaan tehtävässä	%
	f	f	%	f	f	%	f	f	%
Esiopetuksen opettajat	494	468	94,7	57	56	98,2	551	524	95,1
Luokanopettajat	13 698	12 943	94,5	932	808	86,7	14 630	13 751	94,0
Yhteensä	14 192	13 411	94,5	989	864	87,4	15 181	14 275	94,0

Vastausprosentit 2013: peruskoulut 88,1 %, peruskouluasteen erityiskoulut 92,7 %, perus- ja lukioasteen koulut 73,2 %.

Lähde: Tilastokeskus. Opettajakysely keväällä 2013.

Muodollisesti kelpoisten luokanopettajien suhteellinen osuus oli hieman pienempi kevätlukukaudella 2013 kuin kevätlukukaudella 2010, jolloin osuus oli 95,2 prosenttia. Kevätlukukaudella 2008 muodollisesti kelpoisten luokanopettajien osuus luokanopetusta antavista opettajista oli 94,2 prosenttia ja kevätlukukaudella 2005 osuus oli 90,7 prosenttia.

Muodollisesti kelpoisten opettajien suhteellinen osuus esiopetusta peruskouluissa antavista opettajista oli kevätlukukaudesta 2010 kevätlukukauteen 2013 säilynyt samana. Opetuskielen mukaan tarkasteltuna muodollisesti kelpoisten esiopetuksen opettajien suhteellinen osuus oli hieman pienentynyt suomenkielisessä koulutuksessa, mutta kasvanut ruotsinkielisessä koulutuksessa.

Taulukko 4.7. Luokanopettajien ja peruskoulujen esiopetuksen opettajien muodollinen kelpoisuus maakunnittain kevätlukukaudella 2013.

Maakunta	Suomenkieliset koulut			Ruotsinkieliset koulut			Yhteensä		
	Opettaja	Muod. kelp. antaa opetusta hoit. teht.		Opettaja	Muod. kelp. antaa opetusta hoit. teht.		Opettaja	Muod. kelp. antaa opetusta hoit. teht.	
	yht.	f	%	yht.	f	%	yht.	f	%
Uusimaa	3 054	2 674	87,6	452	347	76,8	3 506	3 021	86,2
Varsinais-Suomi	1 241	1 219	98,2	55	46	83,6	1 296	1 265	97,6
Satakunta	684	665	97,2	11	9	81,8	695	674	97,0
Kanta-Häme	523	489	93,5				523	489	93,5
Pirkanmaa	1 461	1 407	96,3	6	6	100,0	1 467	1 413	96,3
Päijät-Häme	538	498	92,6				538	498	92,6
Kymenlaakso	459	412	89,8	9	8	88,9	468	420	89,7
Etelä-Karjala	317	304	95,9				317	304	95,9
Etelä-Savo	463	441	95,2				463	441	95,2
Pohjois-Savo	808	786	97,3	2	810	787	97,2
Pohjois-Karjala	426	422	99,1				426	422	99,1
Keski-Suomi	840	829	98,7				840	829	98,7
Etelä-Pohjanmaa	726	686	94,5				726	686	94,5
Pohjanmaa	267	252	94,4	421	415	98,6	688	667	96,9
Keski-Pohjanmaa	155	145	93,5	27	26	96,3	182	171	94,0
Pohjois-Pohjanmaa	1 384	1 363	98,5	6	6	100,0	1 390	1 369	98,5
Kainuu	262	256	97,7				262	256	97,7
Lappi	576	559	97,0				576	559	97,0
Ei tietoa alueesta	8	4	50,0				8	4	50,0
Yhteensä	14 192	13 411	94,5	989	864	87,4	15 181	14 275	94,0

Vastausprosentit 2013: peruskoulu 88,1 %, peruskouluasteen erityiskoulu 92,7 %, perus- ja lukioasteen koulut 73,2 %.

... Tietoa ei ole ilmoitettu tietosuojasystistä.

Lähde: Tilastokeskus. Opettajakysely keväällä 2013.

Luokanopettajien ja esiopetuksen opettajien kelpoisuustilanne vaihteli alueellisesti. Maakunnittain paras kelpoisuustilanne oli Pohjois-Karjalan maakunnassa, jossa luokanopettajista ja peruskoulujen esiopetuksen opettajista yhteensä 99,1 prosentilla oli muodollinen kelpoisuus antaa opetusta hoitamassaan tehtävässä. Toiseksi paras luokanopettajien ja peruskouluissa opettavien esiopetuksen opettajien kelpoisuustilanne oli Keski-Suomen maakunnassa (98,7 % muodollisesti kelpoisia) ja kolmanneksi paras Pohjois-Pohjanmaan maakunnassa (98,5 %). Luokanopettajien ja perus-

kouluissa esiopetusta opettaneiden opettajien kelpoisuustilanne oli vaikein Uudenmaan (86,2 % muodollisesti kelpoisia) ja Kymenlaakson (89,7 %) maakunnissa.

Kevätlukukaudella 2013 luokanopettajista ja peruskoulujen esiopetuksen opettajista 32,3 prosenttia oli alle 40-vuotiaita, 33,7 prosenttia oli 40–49-vuotiaita ja 34,0 prosenttia oli 50-vuotiaita ja sitä vanhempia. Ruotsinkielisessä koulutuksessa työskennelleet luokanopettajat ja peruskoulujen esiopetuksen opettajat yhteensä olivat keskimäärin nuorempia kuin suomenkielisen koulutuksen vastaavat opettajat.

Taulukko 4.8. Vähintään viisikymmentä vuotta täyttäneiden opettajien määrä ja prosentuaalinen osuus luokanopettajista ja peruskoulujen esiopetuksen opettajista maakunnittain kevätlukukaudella 2013.

Maakunta	Suomenkieliset koulut			Ruotsinkieliset koulut			Yhteensä		
	Opettaja yht.	Vähintään 50-vuotiaita op.		Opettaja yht.	Vähintään 50-vuotiaita op.		Opettaja yht.	Vähintään 50-vuotiaita op.	
		f	%		f	%		f	%
Uusimaa	3 054	944	30,9	452	99	21,9	3 506	1 043	29,7
Varsinais-Suomi	1 241	396	31,9	55	16	29,1	1 296	412	31,8
Satakunta	684	251	36,7	11	2	18,2	695	253	36,4
Kanta-Häme	523	168	32,1				523	168	32,1
Pirkanmaa	1 461	488	33,4	6	2	33,3	1 467	490	33,4
Päijät-Häme	538	174	32,3				538	174	32,3
Kymenlaakso	459	182	39,7	9	4	44,4	468	186	39,7
Etelä-Karjala	317	113	35,6				317	113	35,6
Etelä-Savo	463	169	36,5				463	169	36,5
Pohjois-Savo	808	295	36,5	2	0	0,0	810	295	36,4
Pohjois-Karjala	426	173	40,6				426	173	40,6
Keski-Suomi	840	316	37,6				840	316	37,6
Etelä-Pohjanmaa	726	244	33,6				726	244	33,6
Pohjanmaa	267	95	35,6	421	138	32,8	688	233	33,9
Keski-Pohjanmaa	155	74	47,7	27	12	44,4	182	86	47,3
Pohjois-Pohjanmaa	1 384	450	32,5	6	1	16,7	1 390	451	32,4
Kainuu	262	112	42,7				262	112	42,7
Lappi	576	245	42,5				576	245	42,5
Ei tietoa alueesta	8	3	37,5				8	3	37,5
Yhteensä	14 192	4 892	34,5	989	274	27,7	15 181	5 166	34,0

Vastausprosentit 2013: peruskoulut 88,1 %, peruskouluasteen erityiskoulut 92,7 %, perus- ja lukioasteen koulut 73,2 %.

Lähde: Tilastokeskus. Opettajakysely keväällä 2013.

Suhteellisesti eniten 50-vuotiaita ja sitä vanhempia opettajia oli kevätlukukaudella 2013 Keski-Pohjanmaan maakunnan luokanopettajissa ja peruskoulujen esiopetuksen opettajissa, 47,3 prosenttia. Myös Kainuun (42,7 %), Lapin (42,5 %) ja Pohjois-Karjalan (40,6 %) maakunnissa vähintään 50 vuotta täyttäneiden osuus luokanopettajista ja esiopetuksen opettajista oli yli neljäkymmentä prosenttia. Suhteellisesti pienin vähintään viisikymmentä vuotta täyttäneiden osuus luokanopettajista ja esiopetuksen opettajista oli Uudenmaan maakunnassa.

Erityisluokanopettajat ja erityisopettajat

Oppimisen ja koulunkäynnin tukea koskevia säännöksiä perusopetuksessa uudistettiin vuoden 2011 alusta lukien. Muutokset perusopetuslakiin (628/1998) annettiin lailla 642/2010. Erityisopetus on osa oppimisen ja koulunkäynnin tukea. Perusopetuslain 16 §:ssä on säädetty muun muassa osa-aikaisesta erityisopetuksesta. Lain 16 §:n 2 momentin mukaan oppilaalla, jolla on vaikeuksia oppimisessaan tai koulunkäynnissään, on oikeus saada osa-aikaista erityisopetusta muun opetuksen ohessa. Erityinen tuki muodostuu perusopetuslain 17 §:n mukaan erityisopetuksesta ja muusta perusopetuslain mukaan annettavasta tuesta. Voimassa oleviin perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin 2004 oppimisen ja koulunkäynnin tukea koskevat muutokset on tehty Opetushallituksen määräyksellä nro 50/011/2010.

Erityisopetusta antavien opettajien kelpoisuusvaatimuksista koulun opetuskielen hallintaa lukuun ottamatta on säädetty opetustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista annetun asetuksen 8 §:ssä (986/1998), johon oppimisen ja koulunkäynnin tuen säännösmuutosten edellyttämät tarkistukset tehtiin vuonna 2012 (valtioneuvoston asetus 105/2012). Muutokset olivat lakitekniisiä muutoksia säännösviittauksiin.

Opettajatiedonkeruussa erityisopetusta antavien opettajien tehtävätyypeistä on käytetty edellisvuosien tapaan yleisesti käytössä olevia termejä erityisluokanopettaja ja erityisopettaja, joita termejä käytetään myös tässä tekstissä. Edelliseen tiedonkeruuseen verrattuna erityisopetuksen opettajia koskevia koodeja on muutettu niin, että virkojen tilastoinnissa ei säännös- ja opetussuunnitelmamuutosten myötä käytetä vammaisyyden mukaista erittelyä lukuun ottamatta kehitysvammaisten opetusta. Tietojenkeruun työryhmä on katsonut tarpeelliseksi eritellä tilastoinnissa kehitysvammaisten opetuksen opettajat.

Selvityksessä mukana olevissa perusopetuksen kouluissa työskenteli 5 478 erityisluokanopettajaa ja erityisopettajaa kevätlukukaudella 2013. Lisäksi erityisopetusta antoi 126 päätoimista tuntiopettajaa.

Taulukko 4.9. Erityisluokanopettajien ja erityisopettajien määrä ja muodollinen kelpoisuus kevätlukukaudella 2013.

Tehtävätyyppi	Suomenkieliset koulut			Ruotsinkieliset koulut			Yhteensä		
	Opettaja yhteensä	Muod. kelpoinen antamaan opetusta hoitamassaan tehtävissä		Opettaja yhteensä	Muod. kelpoinen antamaan opetusta hoitamassaan tehtävissä		Opettaja yhteensä	Muod. kelpoinen antamaan opetusta hoitamassaan tehtävissä	
	f	f	%	f	f	%	f	f	%
Erityisluokanopettaja, kehitysvammaisten opetus	464	388	83,6	31	19	61,3	495	407	82,2
Erityisluokanopettaja	2 770	2 035	73,5	95	63	66,3	2 865	2 098	73,2
Erityisluokanopettajat yhteensä	3 234	2 423	74,9	126	82	65,1	3 360	2 505	74,6
Erityisopettaja, osa-aikainen erityisopetus	1 969	1 652	83,9	149	135	90,6	2 118	1 787	84,4
Kaikkiaan	5 203	4 075	78,3	275	217	78,9	5 478	4 292	78,3

Vastausprosentit 2013: peruskoulut 88,1 %, peruskouluasteen erityiskoulut 92,7 %, perus- ja lukioasteen koulut 73,2%.

Lähde: Tilastokeskus. Opettajakysely keväällä 2013.

Erityisluokanopettajista ja erityisopettajista 78,3 prosenttia oli muodollisesti kelpoisia antamaan opetusta hoitamassaan tehtävässä. Suomenkielisessä erityisopetuksessa osuus oli 78,3 prosenttia ja ruotsinkielisessä 78,9 prosenttia. Opettajia, jotka olivat muodollisesti kelpoisia antamaan opetusta hoitamassaan tehtävässä, oli suhteellisesti enemmän erityisopettajissa kuin erityisluokanopettajissa.

Erityisluokanopettajan ja erityisopettajan tehtävään muodollista kelpoisuutta vailla olleista opettajista osalla oli muu opettajan kelpoisuus. Kokonaan opettajakelpoisuus puuttui 9,9 prosentilla erityisluokanopettajista ja erityisopettajista. Suomenkielisessä koulutuksessa kokonaan vailla opettajakelpoisuutta oli 9,7 prosenttia erityisluokanopettajista ja erityisopettajista, ruotsinkielisessä koulutuksessa vastaava osuus oli 14,2 prosenttia.

Erityisopetusta antavien opettajien kelpoisuustilanne oli kokonaisuutena tarkasteltuna parantunut kevätlukukaudesta 2010 kevätlukukauteen 2013. Hoitamaansa tehtävään muodollisesti kelpoisten erityisluokanopettajien ja erityisopettajien suhteellinen osuus yhteensä oli kasvanut mainittuna ajanjaksona 2,2 prosenttiyksikköä. Tehtävätyypeittäin eriteltynä osa-aikaista erityisopetusta antavien opettajien kelpoisuustilanne oli kuitenkin hieman heikentynyt, muodollisesti kelpoisten opettajien osuus oli 0,4 prosenttiyksikköä pienempi kevätlukukaudella 2013 kuin kevätlukukaudella 2010.

Taulukko 4.10. Niiden erityisluokanopettajien ja erityisopettajien prosentuaalinen osuus, jotka olivat muodollisesti kelpoisia antamaan opetusta hoitamassaan tehtävässä kevätlukukausina 2010 ja 2013.

Tehtävätyyppi	Suomenkieliset koulut			Ruotsinkieliset koulut			Yhteensä		
	Hoit. tehtävään muod. kelpoisten op. %-osuus			Hoit. tehtävään muod. kelpoisten op. %-osuus			Hoit. tehtävään muod. kelpoisten op. %-osuus		
	Kl 2010 %	Kl 2013 %	Muutos %-yks.	Kl 2010 %	Kl 2013 %	Muutos %-yks.	Kl 2010 %	Kl 2013 %	Muutos %-yks.
Erityisluokanopettaja, kehitysvammaisten opetus	82,4	83,6	1,2	44,4	61,3	16,9	81,0	82,2	1,2
Erityisluokanopettaja	70,6	73,5	2,9	67,7	66,3	-1,4	70,4	73,2	2,8
Erityisluokanopettajat yhteensä	72,2	74,9	2,7	65,4	65,1	-0,3	71,8	74,6	2,8
Erityisopettaja, osa-aikainen erityisopetus	84,6	83,9	-0,7	88,0	90,6	2,6	84,8	84,4	-0,4
Yhteensä	76,1	78,3	2,2	74,8	78,9	4,1	76,1	78,3	2,2

Vastausprosentit 2010: peruskoulut 90,5 %, peruskouluasteen erityiskoulut 82,3 %, perus- ja lukioasteen koulut 81,6 %.

Vastausprosentit 2013: peruskoulut 88,1 %, peruskouluasteen erityiskoulut 92,7 %, perus- ja lukioasteen koulut 73,2 %.

Lähde: Tilastokeskus. Opettajakyselyt keväällä 2010 ja 2013.

Ajanjaksolla 2008–2013 muodollisesti kelpoisten opettajien osuus erityisluokanopettajista oli kasvanut 5,8 prosenttiyksikköä. Muodollisesti kelpoisten opettajien osuus erityisluokanopettajista oli 68,8 prosenttia kevätlukukaudella 2008 ja 74,6 prosenttia kevätlukukaudella 2013. Vastaavana ajanjaksona osa-aikaista erityisopetusta antavien opettajien kelpoisuustilanne oli parantunut 2,4 prosenttiyksikköä. Kevätlukukaudella 2008 muodollisesti kelpoisia erityisopettajista oli 82,0 prosenttia ja kevätlukukaudella muodollisesti kelpoisten osuus oli 84,4 prosenttia.

Alueellisesti tarkasteltuna muodollisesti kelpoisten opettajien osuus erityisluokanopettajista ja erityisopettajista vaihteli maakunnittain.

Taulukko 4.11. Erityisluokanopettajien ja erityisopettajien muodollinen kelpoisuus maakunnittain kevätlukukaudella 2013.

Maakunta	Suomenkieliset koulut			Ruotsinkieliset koulut			Yhteensä		
	Opettaja yhteensä	Muod. kelpoinen antamaan opetusta hoit. tehtävässä		Opettaja yhteensä	Muod. kelpoinen antamaan opetusta hoit. tehtävässä		Opettaja yhteensä	Muod. kelpoinen antamaan opetusta hoit. tehtävässä	
		f	%		f	%		f	%
Uusimaa	1 263	870	68,9	126	90	71,4	1 389	960	69,1
Varsinais-Suomi	490	405	82,7	24	19	79,2	514	424	82,5
Satakunta	220	178	80,9	1	221	179	81,0
Kanta-Häme	180	123	68,3				180	123	68,3
Pirkanmaa	502	398	79,3				502	398	79,3
Päijät-Häme	225	151	67,1				225	151	67,1
Kymenlaakso	193	135	69,9				193	135	69,9
Etelä-Karjala	130	110	84,6				130	110	84,6
Etelä-Savo	185	150	81,1				185	150	81,1
Pohjois-Savo	233	202	86,7				233	202	86,7
Pohjois-Karjala	187	176	94,1				187	176	94,1
Keski-Suomi	350	324	92,6				350	324	92,6
Etelä-Pohjanmaa	197	159	80,7				197	159	80,7
Pohjanmaa	85	68	80,0	118	101	85,6	203	169	83,3
Keski-Pohjanmaa	59	48	81,4	6	6	100,0	65	54	83,1
Pohjois-Pohjanmaa	449	364	81,1				449	364	81,1
Kainuu	92	78	84,8				92	78	84,8
Lappi	163	136	83,4				163	136	83,4
Yhteensä	5 203	4 075	78,3	275	217	78,9	5 478	4 292	78,3

Vastausprosentit 2013: peruskoulut 88,1 %, peruskouluasteen erityiskoulut 92,7 %, perus- ja lukioasteen koulut 73,2 %.

... Tietoa ei ole ilmoitettu tietosuojasystistä.

Lähde: Tilastokeskus. Opettajakysely keväällä 2013.

Erityisluokanopettajien ja erityisopettajien kelpoisuustilanne oli tämän aineiston perusteella suhteellisesti paras Pohjois-Karjalan maakunnassa, jossa 94,1 prosenttia opettajista oli muodollisesti kelpoisia antamaan opetusta hoitamassaan tehtävässä. Toiseksi paras kelpoisuustilanne oli Keski-Suomen maakunnassa. Siellä 92,6 prosenttia opettajista oli muodollisesti kelpoisia antamaan opetusta hoitamassaan erityisluokanopettajan tai erityisopettajan tehtävässä.

Erityisluokanopettajien ja erityisopettajien kelpoisuustilanne oli suhteellisesti vaikein Päijät-Hämeen maakunnassa. Siellä 67,1 prosenttia opettajista ei ollut muodollisesti kelpoisia antamaan opetusta hoitamassaan erityisluokanopettajan tai erityisopettajan tehtävässä. Myös Kanta-Hämeen, Uudenmaan ja Kymenlaakson maakuntien erityisluokanopettajista ja erityisopettajista alle 70 prosentilla oli muodollinen kelpoisuus hoitamaansa tehtävään.

Kevätlukukaudella 2013 erityisluokanopettajista ja erityisopettajista 26,9 prosenttia oli alle 40-vuotiaita, 34,3 prosenttia oli 40–49-vuotiaita ja 38,7 prosenttia oli 50-vuotiaita tai vanhempia. Suomenkielisen erityisopetuksen opettajat olivat keskimäärin vanhempia kuin ruotsinkielisen opetuksen opettajat.

Taulukko 4.12. Vähintään viisikymmentä vuotta täyttäneiden määrä ja prosentuaalinen osuus erityisluokanopettajista ja erityisopettajista maakunnittain kevätlukukaudella 2013.

Maakunta	Suomenkieliset koulut			Ruotsinkieliset koulut			Yhteensä		
	Opettaja yht.	Vähintään 50-vuot. opettaja		Opettaja yht.	Vähintään 50-vuot. opettaja		Opettaja yht.	Vähintään 50-vuot. opettaja	
	f	f	%	f	f	%	f	f	%
Uusimaa	1 263	496	39,3	126	41	32,5	1 389	537	38,7
Varsinais-Suomi	490	176	35,9	24	9	37,5	514	185	36,0
Satakunta	220	82	37,3	1	0	0,0	221	82	37,1
Kanta-Häme	180	58	32,2				180	58	32,2
Pirkanmaa	502	203	40,4				502	203	40,4
Päijät-Häme	225	86	38,2				225	86	38,2
Kymenlaakso	193	84	43,5				193	84	43,5
Etelä-Karjala	130	62	47,7				130	62	47,7
Etelä-Savo	185	80	43,2				185	80	43,2
Pohjois-Savo	233	96	41,2				233	96	41,2
Pohjois-Karjala	187	66	35,3				187	66	35,3
Keski-Suomi	350	152	43,4				350	152	43,4
Etelä-Pohjanmaa	197	63	32,0				197	63	32,0
Pohjanmaa	85	33	38,8	118	29	24,6	203	62	30,5
Keski-Pohjanmaa	59	23	39,0	6	3	50,0	65	26	40,0
Pohjois-Pohjanmaa	449	177	39,4				449	177	39,4
Kainuu	92	29	31,5				92	29	31,5
Lappi	163	73	44,8				163	73	44,8
Yhteensä	5 203	2 039	39,2	275	82	29,8	5 478	2 121	38,7

Vastausprosentit 2013: peruskoulut 88,1 %, peruskouluasteen erityiskoulut 92,7 %, perus- ja lukioasteen koulut 73,2 %.

Lähde: Tilastokeskus. Opettajakysely keväällä 2013.

Vähintään 50-vuotiaita opettajia oli suhteellisesti eniten Etelä-Karjalan (47,7 %), Lapin (44,8 %), Kymenlaakson (43,5 %) ja Keski-Suomen (43,4 %) maakuntien erityisluokanopettajissa ja erityisopettajissa. Suhteellisesti vähiten 50-vuotiaita ja sitä vanhempia opettajia oli Pohjanmaan maakunnan erityisluokanopettajissa ja erityisopettajissa (30,5 %).

Perusopetuksen päätoimiset aineenopettajat oppiaineittain

Kevätlukukaudella 2013 selvityksessä mukana olevissa perusopetuksen kouluissa työskenteli yhteensä 11 731 lehtoria ja 4 266 päätoimista tuntiopettajaa.

Aineenopettajatarkastelu on tehty opettajan eniten opettaman oppiaineen mukaan. Näin tilastoituna perusopetuksen lehtoreissa ja päätoimisissa tuntiopettajissa oli eniten englannin kielen ja toiseksi eniten matematiikan opettajia.

Perusopetuksen lehtoreista 96,4 prosenttia oli muodollisesti kelpoisia antamaan opetusta hoitamassaan tehtävässä. Suomenkielisen perusopetuksen lehtoreista muodollinen kelpoisuus opetukseen hoitamassaan tehtävässä oli 96,5 prosentilla ja ruotsinkielisen 94,0 prosentilla. Tavallisimpia syitä, miksi lehtorilla ei ollut muodollista kelpoisuutta antaa opetusta hoitamassaan tehtävässä, olivat tutkinnon, opettajan pedagogisten opintojen ja muiden tehtävään vaadittavien opintojen puuttuminen.

Perusopetuksen päätoimisista tuntiopettajista 70,9 prosenttia oli muodollisesti kelpoisia antamaan opetusta hoitamassaan tehtävässä. Yleisimmät kelpoisuuden puuttumisen syyt olivat heillä samoja kuin lehtoreillakin.

Tehtävänsä muodollisesti kelpoisten opettajien prosentuaalinen osuus opettajista vaihteli sekä kieliryhmittäin että oppiaineittain.

Taulukko 4.13. Perusopetuksen lehtoreiden ja päätoimisten tuntiopettajien muodollinen kelpoisuus antaa opetusta hoitamassaan tehtävässä opettajan eniten opettaman oppiaineen mukaan kevätlukukaudella 2013.

Opettajan eniten opettama aine	Suomenkieliset koulut			Ruotsinkieliset koulut			Yhteensä		
	Opettaja yhteensä	Muodollisesti kelp. antamaan opet. hoitam. tehtävässä		Opettaja yhteensä	Muodollisesti kelp. antamaan opet. hoitam. tehtävässä		Opettaja yhteensä	Muodollisesti kelp. antamaan opet. hoitam. tehtävässä	
	f	f	%	f	f	%	f	f	%
Äidinkieli ja kirjallisuus, suomi äidinkielenä	1 366	1 258	92,1	3	1 369	1 259	92,0
Äidinkieli ja kirjallisuus, ruotsi äidinkielenä	2	83	67	80,7	85	69	81,2
Äidinkieli ja kirjallisuus, suomi toisena kielenä	174	139	79,9				174	139	79,9
Äidinkieli ja kirjallisuus, ruotsi toisena kielenä	12	12	100,0	2	14	12	85,7
Äidinkieli ja kirjallisuus, muut oppimäärät	18	3	16,7				18	3	16,7
Maahanmuuttajien oma äidinkieli	19	3	15,8				19	3	15,8
Toinen kotimainen kieli ruotsi (suomenkiel. opetus)	779	745	95,6	4	783	748	95,5
Toinen kotimainen kieli suomi (ruotsinkiel. opetus)	10	10	100,0	75	70	93,3	85	80	94,1
Englanti	2 137	2 024	94,7	73	63	86,3	2 210	2 087	94,4
Saksa	134	129	96,3	10	9	90,0	144	138	95,8
Ranska	93	90	96,8	10	9	90,0	103	99	96,1
Venäjä	53	48	90,6				53	48	90,6
Espanja	25	22	88,0	1	26	23	88,5
Muu kieli	25	9	36,0	1	26	10	38,5
Matematiikka	1 699	1 557	91,6	104	75	72,1	1 803	1 632	90,5
Fysiikka	484	465	96,1	26	21	80,8	510	486	95,3
Kemia	283	274	96,8	21	19	90,5	304	293	96,4
Maantieto	228	224	98,2	12	11	91,7	240	235	97,9
Biologia	683	671	98,2	43	35	81,4	726	706	97,2

Opettajan eniten opettama aine	Suomenkieliset koulut			Ruotsinkieliset koulut			Yhteensä		
	Opettaja yhteensä	Muodollisesti kelp. antamaan opet. hoitam. tehtävissä		Opettaja yhteensä	Muodollisesti kelp. antamaan opet. hoitam. tehtävissä		Opettaja yhteensä	Muodollisesti kelp. antamaan opet. hoitam. tehtävissä	
	f	f	%	f	f	%	f	f	%
Ympäristö- ja luonnontieteet	12	8	66,7	1	13	8	61,5
Uskonto, evankelis-luterilainen	407	388	95,3	28	23	82,1	435	411	94,5
Uskonto, ortodoksinen	94	69	73,4	7	0	0,0	101	69	68,3
Muut uskonnot	46	15	32,6	2	48	15	31,3
Elämänkatsomustieto	14	12	85,7	1	15	13	86,7
Historia	669	649	97,0	32	32	100,0	701	681	97,1
Yhteiskuntaoppi	125	119	95,2	13	13	100,0	138	132	95,7
Oppilaanohjaus	633	551	87,0	35	24	68,6	668	575	86,1
Musiikki	494	415	84,0	37	22	59,5	531	437	82,3
Kuvataide	520	477	91,7	34	28	82,4	554	505	91,2
Liikunta	1 118	943	84,3	79	51	64,6	1 197	994	83,0
Terveystieto	130	114	87,7	10	6	60,0	140	120	85,7
Käsityö (tekstiilityö)	559	501	89,6	37	29	78,4	596	530	88,9
Käsityö (tekninen työ)	682	574	84,2	52	39	75,0	734	613	83,5
Käsityö	18	14	77,8				18	14	77,8
Kotitalous	887	832	93,8	49	45	91,8	936	877	93,7
Filosofia									
Psykologia	7	7	100,0				7	7	100,0
Tietotekniikka	126	107	84,9	5	4	80,0	131	111	84,7
Kaupalliset aineet ja konekirjoitus	9	8	88,9	1	10	9	90,0
Luokamuotoinen erityisopetus	80	14	17,5	11	1	9,1	91	15	16,5
Osa-aikainen erityisopetus	54	32	59,3	7	4	57,1	61	36	59,0
Maahanmuuttajien perusop. valmistava opetus	12	8	66,7	1	13	8	61,5
Muu oppiaine tai ei tietoa oppiaineesta	157	72	45,8	10	5	50,0	167	77	46,1
Yhteensä	15 077	13 614	90,3	920	713	77,5	15 997	14 327	89,6

Vastausprosentit 2013: peruskoulut 88,1 %, peruskouluasteen erityiskoulut 92,7 %, perus- ja lukioasteen koulut 73,2 %.

... Tietoa ei ole ilmoitettu tietosuojajäsenistä.

Lähde: Tilastokeskus. Opettajakysely keväällä 2013.

Perusopetuksen suurista aineenopettajaryhmistä opettajien kelpoisuustilanne oli paras maantiedossa, jossa päätoimisista opettajista 97,9 prosentilla oli muodollinen kelpoisuus antaa opetusta hoitamassaan tehtävissä.

Suurista aineenopettajaryhmistä suhteellisesti vähiten muodollisesti kelpoisia opettajia oli tämän aineiston perusteella musiikissa (päätoimisista opettajista 82,3 prosenttia muodollisesti kelpoisia antamaan opetusta hoitamassaan tehtävissä) ja liikunnassa (83,0 prosenttia). Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen suomi toisena kielenä -oppimäärän päätoimisia opettajia (opettajan eniten opettama oppiaine) oli 174 ja heistä 79,9 prosentilla oli muodollinen kelpoisuus antaa opetusta.

► Lukiokoulutuksen opettajat

Lukioiden vastausprosentti oli 94,0 (357 lukiota, Tilastokeskuksen oppilaitostyyppi 15) sekä perus- ja lukioasteen koulujen vastausprosentti oli 73,2 (30 koulua, Tilastokeskuksen oppilaitostyyppi 19).

Lukiokoulutuksen opettajat tehtävätyypeittäin

Lukiokoulutuksen opettajien määrä ja muodollinen kelpoisuus

Selvityksessä mukana olevissa lukioissa oli kevätlukukaudella 2013 yhteensä 8 185 rehtoria ja opettajaa, joista päätoimisia oli 7 778. Näistä vapaan sivistystyön oppilaitoksissa työskenteli 42 päätoimista lukiokoulutuksen opettajaa.

Selvityksen lukioiden rehtoreista ja kaikista opettajista 93,5 prosenttia oli muodollisesti kelpoisia toimimaan/antamaan opetusta hoitamassaan tehtävässä. Rehtoreista ja päätoimisista opettajista vastaava osuus oli 95,6 prosenttia. Suomenkielisen lukiokoulutuksen rehtoreista ja päätoimisista opettajista oli muodollisesti kelpoisia hoitamaansa tehtävään 95,7 prosenttia ja ruotsinkielisen 94,1 prosenttia. Tavallisimpia muodollisen kelpoisuuden puuttumisen syitä olivat tutkinnon tai opettajan pedagogisten opintojen puuttuminen.

Taulukko 4.14. Lukiokoulutuksen rehtoreiden ja opettajien määrä ja muodollinen kelpoisuus tehtävätyypeittäin kevätlukukaudella 2013.

Tehtävätyyppi	Suomenkieliset koulut			Ruotsinkieliset koulut			Yhteensä		
	Opettaja yht.	Muodoll. kelp. hoit. tehtävään		Opettaja yht.	Muodoll. kelp. hoit. tehtävään		Opettaja yht.	Muodoll. kelp. hoit. tehtävään	
	f	f	%	f	f	%	f	f	%
Rehtorit	337	326	96,7	34	34	100,0	371	360	97,0
Lehtorit	5 686	5 515	97,0	398	387	97,2	6 084	5 902	97,0
Maahanmuuttajien opettajat	9	7	77,8				9	7	77,8
Päätoimiset tuntiopettajat	1 222	1 095	89,6	92	72	78,3	1 314	1 167	88,8
Rehtorit ja päät. opettajat yht.	7 254	6 943	95,7	524	493	94,1	7 778	7 436	95,6
Sivutoimiset tuntiopettajat	356	184	51,7	51	31	60,8	407	215	52,8
Yhteensä	7 610	7 127	93,7	575	524	91,1	8 185	7 651	93,5

Vastausprosentit 2013: lukiot 94,0 %, perus- ja lukioasteen koulut 73,2 %.

Lähde: Tilastokeskus. Opettajakysely keväällä 2013.

Tehtävätyypeittäin tarkasteltuna muodollista kelpoisuutta vailla olevia opettajia oli lukiossa lähinnä sivutoimisissa ja päätoimisissa tuntiopettajissa. Rehtoreissa ja lehtoreissa muodollista kelpoisuutta vailla olevia oli vähän.

Taulukko 4.15. Hoitamaansa tehtävään muodollisesti kelpoisten rehtoreiden ja opettajien prosentuaalinen osuus lukiokoulutuksen opettajista kevätlukukausina 2010 ja 2013.

Tehtävätyyppi	Suomenkieliset koulut			Ruotsinkieliset koulut			Yhteensä		
	Hoit. tehtävään muod. kelpoisten opettajien %-osuus			Hoit. tehtävään muod. kelpoisten opettajien %-osuus			Hoit. tehtävään muod. kelpoisten opettajien %-osuus		
	Kl 2010	Kl 2013	Muutos	Kl 2010	Kl 2013	Muutos	Kl 2010	Kl 2013	Muutos
	%	%	%-yks	%	%	%-yks	%	%	%-yks
Rehtorit	98,5	96,7	-1,8	100,0	100,0	0,0	98,7	97,0	-1,7
Lehtorit	97,5	97,0	-0,5	95,2	97,2	2,0	97,3	97,0	-0,3
Maahanmuuttajien opettajat		77,8						77,8	
Päätöimiset tuntiopettajat	86,0	89,6	3,6	79,8	78,3	-1,5	85,6	88,8	3,2
Rehtorit ja päätöimiset opettajat yht.	95,7	95,7	0,0	93,1	94,1	1,0	95,5	95,6	0,1
Sivutoimiset tuntiopettajat	48,9	51,7	2,8	57,4	60,8	3,4	50,0	52,8	2,8
Yhteensä	93,4	93,7	0,3	89,8	91,1	1,3	93,1	93,5	0,4

Vastausprosentit 2010: lukiot 97,2 %, perus- ja lukioasteen koulut 81,6 %.

Vastausprosentit 2013: lukiot 94,0 %, perus- ja lukioasteen koulut 73,2 %.

Lähde: Tilastokeskus. Opettajakyselyt keväällä 2010 ja 2013.

Lukiokoulutuksessa tehtäväänsä muodollisesti kelpoisten rehtoreiden ja päätöimisten opettajien suhteellinen osuus oli kasvanut 0,1 prosenttiyksikköä kevätlukukaudesta 2010 kevätlukukauteen 2013. Suomenkielisessä lukiokoulutuksessa ei rehtoreita ja päätöimisiä tuntiopettajia kokonaisuutena tarkasteltaessa tapahtunut muutosta, mutta muodollisesti kelpoisten rehtorien osuus laski 1,8 prosenttiyksikköä. Ruotsinkielisessä lukiokoulutuksessa muodollisesti kelpoisten rehtoreiden ja päätöimisten opettajien osuus kasvoi 1,0 prosenttiyksikköä.

Tuntiopettajien kelpoisuustilanne oli parantunut kevätlukukaudesta 2010 kevätlukukauteen 2013. Suhteellisesti suurin muutos oli tapahtunut päätöimisten tuntiopettajien kelpoisuustilanteessa. Niiden päätöimisten tuntiopettajien suhteellinen osuus, jotka olivat muodollisesti kelpoisia antamaan opetusta hoitamassaan tehtävässä, oli kasvanut 3,2 prosenttiyksikköä.

Aineenopettajan ja luokanopettajan kelpoisuus

Lukiossa työskenteli kevätlukukaudella 2013 yhteensä 137 sellaista rehtoria ja opettajaa, joilla oli aineenopettajan muodollisen kelpoisuuden lisäksi muodollinen kelpoisuus antaa luokanopetusta. Heistä 130 oli päätöimisiä.

Lukiokoulutuksen opettajien sukupuoli-jakauma

Tilastossa mukana olevien lukioiden rehtoreista ja opettajista naisia oli 66,2 prosenttia. Naisten osuus oli ruotsinkielisessä lukiokoulutuksessa hieman pienempi (65,6 %) kuin suomenkielisessä lukiokoulutuksessa (66,2 %). Suhteellisesti vähiten naisia oli lukion rehtoreissa, 39,6 prosenttia. Suomenkielisten lukioiden rehtoreista naisia oli 38,3 prosenttia ja ruotsinkielisten 52,9 prosenttia.

Taulukko 4.16. Naisten prosentuaalinen osuus lukiokoulutuksen rehtoreista ja opettajista tehtävätyypeittäin kevätlukukaudella 2013.

Tehtävätyyppi	Suomenkieliset koulut			Ruotsinkieliset koulut			Yhteensä		
	Opettaja yht.	Opettajista naisia		Opettaja yht.	Opettajista naisia		Opettaja yht.	Opettajista naisia	
	f	f	%	f	f	%	f	f	%
Rehtorit	337	129	38,3	34	18	52,9	371	147	39,6
Lehtorit	5 686	3 832	67,4	398	264	66,3	6 084	4 096	67,3
Maahanmuuttajien opettajat	9	7	77,8				9	7	77,8
Päätoimiset tuntiopettajat	1 222	857	70,1	92	63	68,5	1 314	920	70,0
Rehtorit ja päätoimiset opettajat yht.	7 254	4 825	66,5	524	345	65,8	7 778	5 170	66,5
Sivutoimiset tuntiopettajat	356	216	60,7	51	32	62,7	407	248	60,9
Yhteensä	7 610	5 041	66,2	575	377	65,6	8 185	5 418	66,2

Vastausprosentit 2013: lukiot 94,0 %, perus- ja lukioasteen koulut 73,2 %.

Lähde: Tilastokeskus. Opettajakysely keväällä 2013.

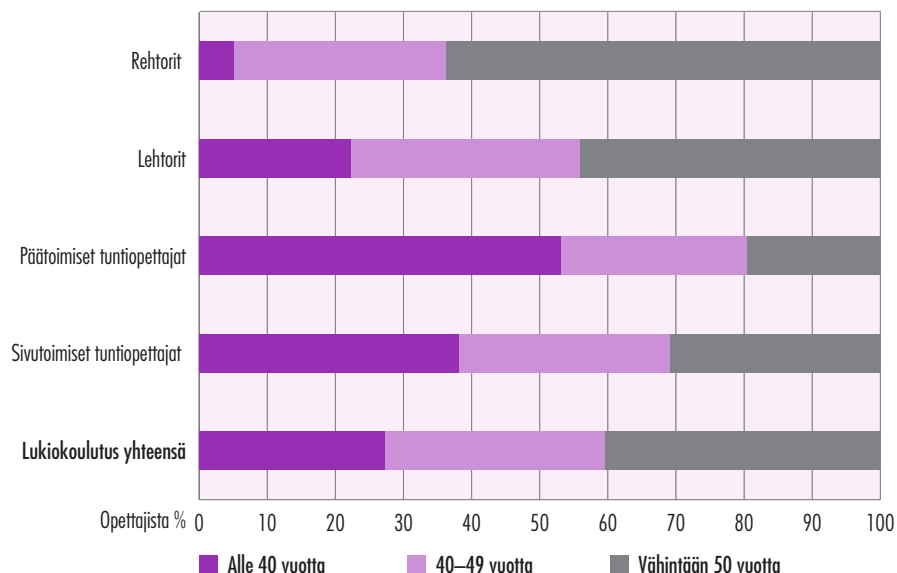
Naisten suhteellinen osuus lukiokoulutuksen opettajista oli tämän tilastoaineiston perusteella kasvanut 0,3 prosenttiyksikköä kevätlukukaudesta 2010 kevätlukukauteen 2013. Naisten suhteellinen osuus oli kasvanut kaikissa muissa tehtävätyypeissä paitsi pää- ja sivutoimisissa tuntiopettajissa. Suhteellisesti eniten naisten osuus oli kasvanut rehtoreiden ryhmässä. Kevätlukukaudella 2013 naisten prosentuaalinen osuus lukion rehtoreista oli 4,1 prosenttiyksikköä suurempi kuin kevätlukukaudella 2010. Suomenkielisessä lukiokoulutuksessa naisten osuuden kasvu oli 3,9 prosenttiyksikköä ja ruotsinkielisessä lukiokoulutuksessa 8,5 prosenttiyksikköä.

Lukiokoulutuksen opettajien ikä

Kevätlukukaudella 2013 rehtorit ja opettajat olivat lukiokoulutuksessa keskimäärin vanhempia kuin perusopetuksessa. Vähintään viisikymmentä vuotta täyttäneiden osuus lukion rehtoreista ja päätoimisista opettajista oli 41,0 prosenttia, mikä on 6,0 prosenttiyksikköä enemmän kuin vastaava osuus perusopetuksen rehtoreista ja päätoimisista opettajista. Alle 40-vuotiaita lukion rehtoreista ja päätoimisista opettajista oli 26,6 prosenttia ja 40–49-vuotiaita 32,4 prosenttia.

Suomenkielisen lukiokoulutuksen henkilöstö oli keskimäärin vanhempaa kuin ruotsinkielisen. Suomenkielisen lukiokoulutuksen rehtoreista ja päätoimisista opettajista 41,4 prosenttia oli 50-vuotiaita tai vanhempia, ruotsinkielisen 35,3 prosenttia.

Kuvio 4.2. Lukiokoulutuksen rehtoreiden ja opettajien prosentuaalinen jakautuminen ikäryhmittäin kevätlukukaudella 2013 selvityksessä mukana olevissa kouluissa.

Tehtävätyypeittäin tarkasteltuna lukion rehtorit olivat keskimäärin vanhempia kuin opettajat, pää- ja sivutoimiset tuntiopettajat olivat keskimäärin nuorempia kuin lehtorit.

Taulukko 4.17. Vähintään viisikymmentä vuotta täyttäneiden osuus lukiokoulutuksen rehtoreista ja päätoimisista opettajista tehtävätyypeittäin kevätlukukausina 2010 ja 2013.

Tehtävätyyppi	Suomenkieliset koulut			Ruotsinkieliset koulut			Yhteensä		
	Vähintään 50-vuotiaita			Vähintään 50-vuotiaita			Vähintään 50-vuotiaita		
	Kl 2010	Kl 2013	Muutos	Kl 2010	Kl 2013	Muutos	Kl 2010	Kl 2013	Muutos
	%	%	%-yks.	%	%	%-yks.	%	%	%-yks.
Rehtorit	58,2	63,5	5,3	66,7	67,6	0,9	59,0	63,9	4,9
Lehtorit	44,4	44,7	0,3	35,7	37,2	1,5	43,8	44,2	0,4
Maahanmuuttajien opettajat		44,4						44,4	
Päätoimiset tuntiopettajat	21,5	20,0	-1,5	20,2	15,2	-5,0	21,4	19,7	-1,7
Rehtorit ja päät op. yht.	41,4	41,4	0,0	35,4	35,3	-0,1	41,0	41,0	0,0

Vastausprosentit 2010: lukiot 97,2 %, perus- ja lukioasteen koulut 81,6 %.
 Vastausprosentit 2013: lukiot 94,0 %, perus- ja lukioasteen koulut 73,2 %.
 Lähde: Tilastokeskus. Opettajajakselyt keväällä 2010 ja 2013.

Vähintään 50-vuotiaiden suhteellinen osuus lukion päätoimisesta henkilöstöstä kokonaisuudessaan oli tämän tilastoinnin mukaan pysynyt lähes ennallaan kevätlukukaudesta 2010 kevätlukukautteen 2013.

Tehtävätyypeittäin suhteellisesti suurin muutos oli tapahtunut rehtoreiden ryhmässä, jossa vähintään viisikymmentä vuotta täyttäneiden suhteellinen osuus oli kasvanut 4,9 prosenttiyksikköä.

Lukiokoulutuksen opettajien työsuhteen luonne

Selvityksessä mukana olevien lukioiden rehtoreista ja opettajista 79,2 prosentilla oli vakinainen (toistaiseksi määräty) palvelussuhde kevätlukukaudella 2013. Päätoimisesta henkilöstöstä vakinainen palvelussuhde oli 82,6 prosentilla. Naisista vakinainen palvelussuhde oli 78,5 prosentilla ja miehistä 80,5 prosentilla.

Selvitysaineiston lukioiden rehtoreista ja kaikista opettajista oli osa-aikaeläkkeellä 2,6 prosenttia. Osa-aikaeläkkeellä olevien osuus päätoimisesta henkilöstöstä oli 2,7 prosenttia.

Lukiokoulutuksen päätoimiset aineenopettajat oppiaineittain

Tilastoinnissa mukana olevissa lukioissa työskenteli kevätlukukaudella 2013 yhteensä 6 084 lehtoria ja 1 314 päätoimista tuntiopettajaa.

Aineenopettajatarkastelu on tehty opettajan eniten opettaman oppiaineen mukaan. Näin tilastoituna lukion lehtoreissa ja päätoimisissa tuntiopettajissa oli eniten matematiikan opettajia ja toiseksi eniten englannin kielen opettajia.

Lukiokoulutuksen lehtoreista 97,0 prosenttia oli muodollisesti kelpoisia antamaan opetusta hoitamassaan tehtävässä. Päätoimisista tuntiopettajista muodollisesti kelpoisia oli 88,8 prosenttia. Lukion lehtoreiden kelpoisuustilanne ei paljonkaan poikennut toisistaan suomen- tai ruotsinkielisessä koulutuksessa. Suomenkielisen lukiokoulutuksen lehtoreista 97,0 prosenttia oli muodollisesti kelpoisia antamaan opetusta hoitamassaan tehtävässä, ruotsinkielisen 97,2 prosenttia.

Taulukko 4.18. Lukiokoulutuksen lehtoreiden ja päätoimisten tuntiopettajien muodollinen kelpoisuus opettajan eniten opettaman oppiaineen mukaan kevätlukukaudella 2013.

Opettajan eniten opettama aine	Suomenkieliset koulut			Ruotsinkieliset koulut			Yhteensä		
	Opettaja yhteensä	Muodollisesti kelp. antam. opetusta hoitam. tehtävässä		Opettaja yhteensä	Muodollisesti kelp. antam. opetusta hoitam. tehtävässä		Opettaja yhteensä	Muodollisesti kelp. antam. opetusta hoitam. tehtävässä	
	f	f	%	f	f	%	f	f	%
Äidinkieli ja kirjallisuus, suomi äidinkielenä	703	686	97,6	1	704	687	97,6
Äidinkieli ja kirjallisuus, ruotsi äidinkielenä				52	51	98,1	52	51	98,1
Äidinkieli ja kirjallisuus, suomi toisena kielenä	60	50	83,3				60	50	83,3
Äidinkieli ja kirjallisuus, ruotsi toisena kielenä	5				5
Äidinkieli ja kirjallisuus, muut oppimäärät	8	5	62,5				8	5	62,5
Maahanmuuttajien oma äidinkieli									
Toinen kotimainen kieli ruotsi (suomenkiel. opetus)	561	554	98,8	1	562	555	98,8
Toinen kotimainen kieli suomi (ruotsinkiel. opetus)	11	11	100,0	44	44	100,0	55	55	100,0
Saame	1				1

Opettajan eniten opettama aine	Suomenkieliset koulut			Ruotsinkieliset koulut			Yhteensä		
	Opettaja yhteensä	Muodollisesti kelp. antam. opetusta hoitam. tehtävissä		Opettaja yhteensä	Muodollisesti kelp. antam. opetusta hoitam. tehtävissä		Opettaja yhteensä	Muodollisesti kelp. antam. opetusta hoitam. tehtävissä	
	f	f	%	f	f	%	f	f	%
Englanti	708	690	97,5	46	44	95,7	754	734	97,3
Saksa	184	182	98,9	21	21	100,0	205	203	99,0
Ranska	111	103	92,8	14	14	100,0	125	117	93,6
Venäjä	62	61	98,4	2	64	63	98,4
Espanja	74	70	94,6	2	76	72	94,7
Italia	11	11	100,0				11	11	100,0
Latina	3				3
Muu kieli	3				3
Matematiikka	964	946	98,1	74	71	95,9	1 038	1 017	98,0
Fysiikka	230	226	98,3	10	9	90,0	240	235	97,9
Kemia	156	151	96,8	9	9	100,0	165	160	97,0
Maantiede	85	84	98,8	4	89	88	98,9
Biologia	369	366	99,2	25	24	96,0	394	390	99,0
Uskonto, evankelis-luterilainen	257	253	98,4	26	26	100,0	283	279	98,6
Uskonto, ortodoksinen	12	10	83,3				12	10	83,3
Muut uskonnot	3				3
Elämäntutkimus	7	7	100,0	1	8	8	100,0
Historia	469	461	98,3	35	35	100,0	504	496	98,4
Yhteiskuntaoppi	60	56	93,3	5	65	60	92,3
Opinto-ohjaus	362	333	92,0	25	20	80,0	387	353	91,2
Musiikki	261	221	84,7	14	12	85,7	275	233	84,7
Kuvataide	265	248	93,6	17	16	94,1	282	264	93,6
Liikunta	460	418	90,9	27	21	77,8	487	439	90,1
Terveystieto	60	53	88,3	7	7	100,0	67	60	89,6
Käsityö	12	7	58,3				12	7	58,3
Kotitalous	15	10	66,7				15	10	66,7
Filosofia	46	46	100,0	5	51	51	100,0
Psykologia	227	219	96,5	12	11	91,7	239	230	96,2
Tietotekniikka	25	20	80,0	3	28	20	71,4
Luokkamuotoinen erityisopetus	2				2
Osa-aikainen erityisopetus	11	5	45,5	2	13	6	46,2
Muu oppiaine tai ei tietoa oppiaineesta	45	32	71,1	6	3	50,0	51	35	68,6
Yhteensä	6 908	6 610	95,7	490	459	93,7	7 398	7 069	95,6

Vastausprosentit 2013: lukiot 94,0 %, perus- ja lukiostaan koulut 73,2 %.

...Tietoa ei ole ilmoitettu tietosuojajärjestelmästä.

Lähde: Tilastokeskus. Opettajakysely keväällä 2013.

Kevätlukukaudella 2013 suurimassa osassa lukion oppiaineita muodollista kelpoisuutta vailla olevia opettajia oli suhteellisen vähän. Suurista opettajaryhmistä paras kelpoisuustilanne oli opettajien ryhmissä, jossa biologia tai saksan kieli olivat opettajien eniten opettamat oppiaineet. Näistä

päätoimisista opettajista 99,0 prosentilla oli muodollinen kelpoisuus antaa opetusta hoitamassaan tehtävässä.

Musiikissa, opinto-ohjauksessa ja liikunnassa muodollista kelpoisuutta vailla olevia opettajia oli keskimääräistä enemmän, samoin eräissä vähäopettajaisissa opettajaryhmissä. Musiikin päätoimisista opettajista muodollisesti kelpoisia hoitamaan tehtävään oli 84,7 prosenttia, opinto-ohjauksen päätoimisista opettajista 91,2 prosenttia ja liikunnan päätoimisista opettajista 90,1 prosenttia.

► Perusopetuksen ja lukiokoulutuksen opettajat yhteensä

Peruskoulujen vastausprosentti oli 88,1, peruskouluasteen erityiskoulujen 92,7, lukkioiden 94,0 sekä perus- ja lukioasteen koulujen vastausprosentti oli 73,2.

Perusopetuksen ja lukiokoulutuksen opettajat yhteensä tehtävätyypeittäin

Selvityksessä mukana olevissa oppilaitoksissa työskenteli peruskoulujen esiopetuksen opettajat mukaan lukien kevätlukukaudella 2013 yhteensä 47 226 rehtoria ja opettajaa, joista muodollinen kelpoisuus toimia hoitamassaan tehtävässä/antaa opetusta hoitamassaan tehtävässä oli 89,5 prosentilla. Päätoimista henkilöstöä oli 45 957. Heistä 90,9 prosenttia oli muodollisesti kelpoisia hoitamaansa tehtävään. Tehtäväänsä muodollisesti kelpoisten prosentuaalinen osuus päätoimisesta henkilöstöstä oli kasvanut 0,1 prosenttiyksikköä kevätlukukaudesta 2010 kevätlukukauteen 2013 ja laskenut koko henkilöstöstä 0,1 prosenttiyksikköä.

Taulukko 4.19. Perusopetuksen ja lukiokoulutuksen rehtoreiden ja opettajien määrä yhteensä ja muodollinen kelpoisuus tehtävätyypeittäin kevätlukukaudella 2013.

Tehtävätyyppi	Suomenkieliset koulut			Ruotsinkieliset koulut			Yhteensä		
	Opettaja yht.	Muodoll. kelp. tehtävään	%	Opettaja yht.	Muodoll. kelp. tehtävään	%	Opettaja yht.	Muodoll. kelp. tehtävään	%
	f	f	%	f	f	%	f	f	%
Rehtorit	1 598	1 536	96,1	134	130	97,0	1 732	1 666	96,2
Lehtorit	16 830	16 266	96,6	985	939	95,3	17 815	17 205	96,6
Luokanopettajat ja esiopetuksen opettajat	14 192	13 411	94,5	989	864	87,4	15 181	14 275	94,0
Erityisluokanopettajat ja erityisopettajat	5 203	4 075	78,3	275	217	78,9	5 478	4 292	78,3
Maahanmuuttajien opettajat	166	133	80,1	5	171	138	80,7
Päätoimiset tuntiopettajat	5 155	3 958	76,8	425	233	54,8	5 580	4 191	75,1
Rehtorit ja päätoimiset opettajat yht.	43 144	39 379	91,2	2 813	2 388	84,9	45 957	41 767	90,8
Sivutoimiset tuntiopettajat	1 089	465	42,8	180	52	28,9	1 269	517	40,7
Yhteensä	44 233	39 844	90,0	2 993	2 440	81,5	47 226	42 284	89,5

Vastausprosentit 2013: peruskoulut 88,1 %, peruskouluasteen erityiskoulut 92,7 %, perus- ja lukioasteen koulut 73,2 %, lukiot 94,0 %.

... Tietoa ei ole ilmoitettu tietosuojasivustilla.

Lähde: Tilastokeskus. Opettajakysely keväällä 2013.

Kevätlukukaudella 2013 perusopetuksen ja lukiokoulutuksen rehtoreista ja opettajista yhteensä oli naisia 72,3 prosenttia. Suhteellisesti eniten naisia oli maahanmuuttajien opettajissa (91,2 %) ja vähiten rehtoreissa (44,3 %).

Perusopetuksen ja lukiokoulutuksen rehtoreista ja päätoimisista opettajista 30,6 prosenttia oli alle 40-vuotiaita, 31,9 prosenttia oli 40–49-vuotiaita ja 37,5 prosenttia oli 50-vuotiaita ja sitä vanhempia.

Perusopetuksen ja lukiokoulutuksen päätoimiset aineenopettajat yhteensä oppiaineittain

Perusopetuksen ja lukiokoulutuksen aineenopettajilla on pääosin yhteinen koulutus, ja perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa on paljon aineenopetusta antavia yhteisiä opettajia. Perusopetuksen ja lukion yhteinen aineenopettajatilastointi on tehty opettajan eniten opettaman oppiaineen mukaisesti.

Selvityksessä mukana olevissa perusopetuksen ja lukiokoulutuksen kouluissa työskenteli kevätlukukaudella 2013 yhteensä 17 815 lehtoria. Heistä 16 830 toimi opettajina suomenkielisissä kouluissa ja 985 ruotsinkielisissä kouluissa. Päätoimisia tuntiopettajia oli yhteensä 5 580, joista 5 155 työskenteli suomenkielisessä ja 425 ruotsinkielisessä koulutuksessa.

Aineistossa mukana olevista perusopetuksen ja lukiokoulutuksen lehtoreista ja päätoimisista tuntiopettajista 91,5 prosenttia oli muodollisesti kelpoisia antamaan opetusta hoitamassaan tehtävässä. Suomenkielisessä koulutuksessa hoitamaansa tehtävään muodollisesti kelpoisten osuus lehtoreista ja päätoimisista tuntiopettajista oli 92,0 prosenttia ja ruotsinkielisessä 83,1 prosenttia.

Taulukko 4.20. Perusopetuksen ja lukiokoulutuksen lehtoreiden ja päätoimisten tuntiopettajien määrä yhteensä ja opettajien muodollinen kelpoisuus maakunnittain kevätlukukaudella 2013.

Maakunta	Lehtorit ja päätoimiset tuntiopettajat								
	Suomenkieliset koulut			Ruotsinkieliset koulut			Yhteensä		
	Opettaja yht.	Muodoll. kelp. antamaan opet. hoit. tehtävissä	%	Opettaja yht.	Muodoll. kelp. antamaan opet. hoit. tehtävissä	%	Opettaja yht.	Muodoll. kelp. antamaan opet. hoit. tehtävissä	%
	f	f	%	f	f	%	f	f	%
Uusimaa	5 346	4 855	90,8	679	554	81,6	6 025	5 409	89,8
Varsinais-Suomi	1 860	1 745	93,8	122	102	83,6	1 982	1 847	93,2
Satakunta	963	887	92,1	16	13	81,3	979	900	91,9
Kanta-Häme	698	644	92,2				698	644	92,2
Pirkanmaa	2 211	2 055	92,9	17	14	82,4	2 228	2 069	92,9
Päijät-Häme	826	760	92,0				826	760	92,0
Kymenlaakso	696	637	91,5	17	9	52,9	713	646	90,6
Etelä-Karjala	552	512	92,8				552	512	92,8
Etelä-Savo	763	700	91,7				763	700	91,7
Pohjois-Savo	1 093	1 026	93,9				1 093	1 026	93,9
Pohjois-Karjala	810	751	92,7				810	751	92,7
Keski-Suomi	1 351	1 272	94,2				1 351	1 272	94,2
Etelä-Pohjanmaa	927	853	92,0				927	853	92,0
Pohjanmaa	365	314	86,0	509	438	86,1	874	752	86,0
Keski-Pohjanmaa	353	320	90,7	41	34	82,9	394	354	89,8
Pohjois-Pohjanmaa	1 938	1 809	93,4	9	8	88,9	1 947	1 817	93,3
Kainuu	337	299	88,7				337	299	88,7
Lappi	878	767	87,4				878	767	87,4
Ei tietoa alueesta	18	18	100,0				18	18	100,0
Yhteensä	21 985	20 224	92,0	1 410	1 172	83,1	23 395	21 396	91,5

Vastausprosentit 2013: peruskoulut 88,1 %, peruskouluasteen erityiskoulut 92,7 %, perus- ja lukioasteen koulut 73,2 %, lukiot 94,0 %.

Lähde: Tilastokeskus. Opettajakysely keväällä 2013.

Tämän aineiston perusteella suhteellisesti eniten hoitamaansa tehtävään muodollisesti kelpoisia opettajia oli Keski-Suomen (94,2 %), Pohjois-Savon (93,9) Pohjois-Pohjanmaan (93,3) sekä Varsinais-Suomen (93,2) maakuntien perusopetuksen ja lukiokoulutuksen lehtoreissa ja päätoimisissa tuntiopettajissa. Suhteellisesti eniten hoitamaansa tehtävään muodollista kelpoisuutta vailla olevia opettajia oli Pohjanmaan maakunnan perusopetuksen ja lukion lehtoreissa ja päätoimisissa tuntiopettajissa (muodollinen kelpoisuus oli 86,0 prosentilla).

Kielten opettajat

Selvityksessä mukana olevissa perusopetuksen ja lukiokoulutuksen kouluissa työskenteli kevätlukukaudella 2013 yhteensä 7 797 sellaista lehtoria ja päätoimista tuntiopettajaa, jonka eniten opettama oppiaine oli jokin kieli äidinkieli ja kirjallisuus mukaan lukien. Kielten opettajien osuus lehtoreista ja päätoimisista tuntiopettajista oli yli kolmannes (36,4 %).

Perusopetuksen ja lukiokoulutuksen kielten lehtoreista ja päätoimisista tuntiopettajista 94,0 prosentilla oli muodollinen kelpoisuus antaa opetusta hoitamassaan tehtävässä.

Taulukko 4.21. Perusopetuksen ja lukiokoulutuksen kielten lehtoreiden ja päätoimisten tuntiopettajien määrä yhteensä ja opettajien muodollinen kelpoisuus opettajan eniten opettaman oppiaineen mukaan kevätlukukaudella 2013.

Opettajan eniten opettama aine	Suomenkieliset koulut			Ruotsinkieliset koulut			Yhteensä		
	Opettaja yhteensä	Muod. kelp. antamaan opetusta hoit. tehtävässä		Opettaja yhteensä	Muod. kelp. antamaan opetusta hoit. tehtävässä		Opettaja yhteensä	Muod. kelp. antamaan opetusta hoit. tehtävässä	
		f	f		%	f		f	%
Äidinkieli ja kirj., suomi äidinkielenä	2 069	1 944	94,0	4	2 073	1 946	93,9
Äidinkieli ja kirj., ruotsi äidinkielenä	2	135	118	87,4	137	120	87,6
Äidinkieli ja kirj., saame äidinkielenä	6	2	33,3				6	2	33,3
Äidinkieli ja kirj., romani äidinkielenä	1				1
Äidinkieli ja kirj., viittomakieli äidinkielenä									
Äidinkieli ja kirj., muu oppilaan äidinkieli	19	5	26,3				19	5	26,3
Äidinkieli ja kirj., suomi toisena kielenä	234	189	80,8				234	189	80,8
Äidinkieli ja kirj., ruotsi toisena kielenä	17	17	100,0	2	19	17	89,5
Äidinkieli ja kirj., suomi saamenkielisille									
Äidinkieli ja kirj., suomi viittomakielisille									
Äidinkieli ja kirj., ruotsi viittomakielisille									
Maahanmuuttajien oma äidinkieli	19	3	15,8				19	3	15,8
Toinen kotim. kieli ruotsi (suomenkiel. op.)	1 340	1 299	96,9	5	4	80,0	1 345	1 303	96,9
Toinen kotim. kieli suomi (ruotsinkiel. op.)	21	21	100,0	119	114	95,8	140	135	96,4
Saame vieraana kielenä	5				5
Englanti	2 845	2 714	95,4	119	107	89,9	2 964	2 821	95,2
Saksa	318	311	97,8	31	30	96,8	349	341	97,7
Ranska	204	193	94,6	24	23	95,8	228	216	94,7
Venäjä	115	109	94,8	2	117	111	94,9
Espanja	99	92	92,9	3	102	95	93,1
Italia	12	11	91,7				12	11	91,7
Latina	7	7	100,0	1	8	8	100,0
Muu kieli	19	6	31,6				19	6	31,6
Yhteensä	7 352	6 929	94,2	445	404	90,8	7 797	7 333	94,0

Vastausprosentit 2013: peruskoulu 88,1 %, peruskouluasteen erityiskoulu 92,7 %, perus- ja lukioasteen koulut 73,2 %, lukiot 94,0 %.

... Tietoa ei ole ilmoitettu tietosuojasystä.

Lähde: Tilastokeskus. Opettajakysely keväällä 2013.

Opettajien kelpoisuustilanne oli eri kielissä erilainen. Suurista aineenopettajaryhmistä suhteellisesti eniten tehtävänsä muodollisesti kelpoisia opettajia selvityksen kouluissa oli saksan kielessä. Saksa oli opettajan eniten opettamana oppiaineena yhteensä 349 lehtorilla ja päätoimisella tuntiopettajalla. Heistä 97,7 prosenttia oli muodollisesti kelpoisia antamaan opetusta hoitamassaan

tehtävässä. Toisen kotimaisen kielen ruotsin lehtoreista ja päätoimisista tuntiopettajista 96,9 prosenttia ja englannin kielen opettajista 95,2 prosenttia oli muodollisesti kelpoisia antamaan opetusta hoitamamassaan tehtävässä.

Vähintään useita kymmeniä opettajia käsittävistä opettajaryhmistä muodollisesti kelpoisia opettajia oli suhteellisesti keskimääräistä vähemmän äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen suomi toisena kielenä -oppimäärässä (80,8 %).

Taulukko 4.22. Tehtävänsä muodollisesti kelpoisten opettajien prosentuaalinen osuus taulukossa mainittujen kielten perusopetuksen ja lukiokoulutuksen lehtoreista ja päätoimisista tuntiopettajista kevätlukukausina 2010 ja 2013.

Opettajan eniten opettama aine	Suomenkieliset koulut			Ruotsinkieliset koulut			Yhteensä		
	Hoit. tehtävään muod. kelpoisten opettajien %-osuus			Hoit. tehtävään muod. kelpoisten opettajien %-osuus			Hoit. tehtävään muod. kelpoisten opettajien %-osuus		
	KI 2010	KI 2013	Muutos %-yks.	KI 2010	KI 2013	Muutos %-yks.	KI 2010	KI 2013	Muutos %-yks.
	%	%		%	%		%	%	
Äidinkieli ja kirj., suomi äidinkielenä	93,3	94,0	0,7				93,2	93,9	0,7
Äidinkieli ja kirj., ruotsi äidinkielenä				81,6	87,4	5,8	81,5	87,6	6,1
Toinen kot. kieli ruotsi (suomenk.op.)	96,6	96,9	0,3	40,0	80,0	40,0	96,4	96,9	0,5
Toinen kot. kieli suomi (ruotsink.op.)	94,7	100,0	5,3	85,0	95,8	10,8	86,2	96,4	10,2
Englanti	96,0	95,4	-0,6	92,2	89,9	-2,3	95,8	95,2	-0,6
Saksa	97,5	97,8	0,3	93,1	96,8	3,7	97,2	97,7	0,5
Ranska	93,8	94,6	0,8	93,1	95,8	2,7	93,8	94,7	0,9
Venäjä	91,6	94,8	3,2		91,6	94,9	3,3
Espanja	88,1	92,9	4,8	87,3	93,1	5,8
Italia	100,0	91,7	-8,3				100,0	91,7	-8,3
Latina	90,0	100,0	10,0	90,9	100,0	9,1

Vastausprosentit 2010: peruskoulut 90,5 %, peruskouluasteen erityiskoulut 82,3 %, perus- ja lukioasteen koulut 81,6 %, lukiot 97,2 %.

Vastausprosentit 2013: peruskoulut 88,1 %, peruskouluasteen erityiskoulut 92,7 %, perus- ja lukioasteen koulut 73,2 %, lukiot 94,0 %.

... Tietoa ei ole ilmoitettu tietosuojasystä.

Lähde: Tilastokeskus. Opettajakyselyt keväällä 2010 ja 2013.

Kielten opettajien kelpoisuustilanne oli suhteellisesti hieman parantunut ajanjaksolla 2010–2013 pääosassa kielten opettajaryhmiä, joskin joissain ryhmissä muodollisesti kelpoisten opettajien suhteellinen osuus oli pienentynyt. Suhteellisesti suurin muodollisesti kelpoisten opettajien osuuden vähentyminen oli tapahtunut italian kielen opettajien ryhmässä, joissa opettajia on vähän ja yhdenkin opettajan vaikutus prosentiosuuteen on suuri.

Vähintään useita kymmeniä opettajia käsittävistä opettajaryhmistä suhteellisesti eniten oli parantunut toisen kotimaisen kielen suomen opettajien kelpoisuustilanne. Tehtävänsä muodollisesti kelpoisten opettajien suhteellinen osuus tämän kielen päätoimisista opettajista oli kasvanut 10,2 prosenttiyksikköä kevätlukukaudesta 2010 kevätlukukauteen 2013.

Ruotsinkielisessä koulutuksessa opettajien kelpoisuustilanne oli parantunut toisen kotimaisen kielen suomen ohella erityisesti äidinkielen ja kirjallisuuden ruotsi äidinkielenä -oppimäärässä sekä saksan kielessä.

Niistä kielten aineenopettajaryhmistä, joissa opettajia oli vähintään useita kymmeniä, suhteellisesti eniten 50-vuotiaita ja sitä vanhempia opettajia oli opettajan eniten opettaman oppiaineen mukaan tarkasteltuna venäjän kielen tehtävänsä muodollisesti kelpoisissa päätoimisissa opettajissa (55,0 %), toiseksi eniten ranskan kielen (43,5 %) ja kolmanneksi eniten englannin kielen opettajissa (42,7 %).

Matemaattis-luonnontieteellisten aineiden opettajat

Tässä tilastoinnissa mukana olevissa perusopetuksen ja lukiokoulutuksen kouluissa työskenteli kevätlukukaudella 2013 yhteensä 5 525 lehtoria ja päätoimista tuntiopettajaa, joiden eniten opettama oppiaine oli matemaattis-luonnontieteellinen aine. Näiden opettajien osuus perusopetuksen ja lukiokoulutuksen lehtoreista ja päätoimisista tuntiopettajista oli vajaa neljännes (23,6 %).

Matemaattis-luonnontieteellisten aineiden lehtoreista ja päätoimisista tuntiopettajista 95,1 prosenttia oli muodollisesti kelpoisia antamaan opetusta hoitamassaan tehtävässä. Opettajien kelpoisuustilanne oli suomenkielisessä koulutuksessa parempi kuin ruotsinkielisessä. Suomenkielisen perusopetuksen ja lukiokoulutuksen matemaattis-luonnontieteellisten aineiden lehtoreista ja päätoimisista tuntiopettajista 95,7 prosenttia oli muodollisesti kelpoisia antamaan opetusta hoitamassaan tehtävässä. Vastaava osuus ruotsinkielisen koulutuksen opettajista oli 84,5 prosenttia.

Taulukko 4.23. Perusopetuksen ja lukiokoulutuksen matemaattis-luonnontieteellisten aineiden lehtoreiden ja päätoimisten tuntiopettajien määrä yhteensä ja opettajien muodollinen kelpoisuus opettajan eniten opettaman oppiaineen mukaan kevätlukukaudella 2013.

Opettajan eniten opettama aine	Suomenkieliset koulut			Ruotsinkieliset koulut			Yhteensä		
	Opettaja yhteensä	Muod. kelpoinen antamaan opetusta hoit. tehtävässä		Opettaja yhteensä	Muod. kelpoinen antamaan opetusta hoit. tehtävässä		Opettaja yhteensä	Muod. kelpoinen antamaan opetusta hoit. tehtävässä	
		f	f		%	f		f	%
Matematiikka	2 663	2 503	94,0	178	146	82,0	2 841	2 649	93,2
Fysiikka	714	691	96,8	36	30	83,3	750	721	96,1
Kemia	439	425	96,8	30	28	93,3	469	453	96,6
Maantieto/maantiede	313	308	98,4	16	15	93,8	329	323	98,2
Biologia	1 052	1 037	98,6	68	59	86,8	1 120	1 096	97,9
Ympäristö- ja luonnontieteet	13	9	69,2	2	1	50,0	15	10	66,7
Maa- ja metsätalous, puutarhanhoito	1				1
Yhteensä	5 195	4 974	95,7	330	279	84,5	5 525	5 253	95,1

Vastausprosentit 2013: peruskoulut 88,1 %, peruskouluasteen erityiskoulut 92,7 %, perus- ja lukioasteen koulut 73,2 %, lukiot 94,0 %.

... Tietoa ei ole ilmoitettu tietosuojasystistä.

Lähde: Tilastokeskus. Opettajakysely keväällä 2013.

Matemaattis-luonnontieteellisissä aineissa perusopetuksen ja lukion päätoimisten opettajien kelpoisuustilanne oli paras maantiedossa/maantieteessä ja biologiassa, kun tilannetta tarkastellaan opettajan eniten opettaman oppiaineen mukaan. Maantiedon/maantieteen päätoimisista opettajista 98,2 prosentilla ja biologian 97,9 prosentilla oli muodollinen kelpoisuus antaa opetusta hoitamassaan tehtävässä. Seuraavaksi paras opettajien kelpoisuustilanne oli kemiassa. Niistä perusopetuksen ja lukion päätoimisista opettajista, joiden eniten opettama oppiaine kevätlukukau-

della 2013 oli kemia, 96,6 prosenttia oli muodollisesti kelpoisia antamaan opetusta hoitamassaan tehtävässä.

Taulukko 4.24. Muodollisesti kelpoisten opettajien prosentuaalinen osuus perusopetuksen ja lukiokoulutuksen matemaattis-luonnontieteellisten aineiden lehtoreista ja päätoimisista tuntiopettajista kevätlukukausina 2010 ja 2013.

Opettajan eniten opettama aine	Suomenkieliset koulut			Ruotsinkieliset koulut			Yhteensä		
	Hoit. tehtävään muod. kelpoisten opettajien %-osuus			Hoit. tehtävään muod. kelpoisten opettajien %-osuus			Hoit. tehtävään muod. kelpoisten opettajien %-osuus		
	Kl 2010	Kl 2013	Muutos	Kl 2010	Kl 2013	Muutos	Kl 2010	Kl 2013	Muutos
	%	%	%-yks.	%	%	%-yks.	%	%	%-yks.
Matematiikka	95,4	94,0	-1,4	81,8	82,0	0,2	94,5	93,2	-1,3
Fysiikka	96,5	96,8	0,3	79,1	83,3	4,2	95,6	96,1	0,5
Kemia	95,5	96,8	1,3	85,7	93,3	7,6	94,7	96,6	1,9
Maantieto/maantiede	98,3	98,4	0,1	53,3	93,8	40,5	96,1	98,2	2,1
Biologia	98,0	98,6	0,6	92,1	86,8	-5,3	97,6	97,9	0,3

Vastausprosentit 2010: peruskoulut 90,5 %, peruskouluasteen erityiskoulut 82,3 %, perus- ja lukioasteen koulut 81,6 %, lukiot 97,2 %.

Vastausprosentit 2013: peruskoulut 88,1 %, peruskouluasteen erityiskoulut 92,7 %, perus- ja lukioasteen koulut 73,2 %, lukiot 94,0 %.

Lähde: Tilastokeskus. Opettajakyselyt keväällä 2010 ja 2013.

Matemaattis-luonnontieteellisten aineiden opettajien kelpoisuustilanne oli ajanjaksolla 2010–2013 jonkin verran parantunut muissa aineissa paitsi matematiikassa, jossa tilanne oli hieman heikentynyt. Parannus oli suhteellisesti suurin maantiedossa/maantieteessä, jossa muodollisesti kelpoisten opettajien osuus opettajan eniten opettamana oppiaineena opettavista päätoimisista opettajista oli kasvanut 2,1 prosenttiyksikköä.

Tehtävänsä muodollisesti kelpoisista perusopetuksen ja lukion päätoimisista opettajista tilastoituna opettajan eniten opettaman oppiaineen mukaan oli 50-vuotiaita ja vanhempia maantiedossa/maantieteessä 39,3 prosenttia, matematiikassa 38,8 prosenttia, fysiikassa 36,9 prosenttia, biologissa 36,9 prosenttia ja kemiassa 34,7 prosenttia.

Muiden oppiaineiden opettajat

Muiden aineiden kuin kielten ja matemaattis-luonnontieteellisten aineiden lehtoreita ja päätoimisia tuntiopettajia työskenteli kevätlukukaudella 2013 tilastossa mukana olevien koulujen perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa yhteensä 10 073. Näistä opettajista suurimmat aineenopettajaryhmät olivat liikunnan, historian ja oppilaanohjauksen/opinto-ohjauksen opettajat.

Taulukko 4.25. Perusopetuksen ja lukiokoulutuksen muiden oppiaineiden kuin kielten ja matemaattis-luonnontieteellisten aineiden lehtoreiden ja päätoimisten tuntiopettajien määrä yhteensä ja opettajien muodollinen kelpoisuus opettajan eniten opettaman oppiaineen mukaan kevätlukukaudella 2013.

Opettajan eniten opettama aine	Suomenkieliset koulut			Ruotsinkieliset koulut			Yhteensä		
	Opettaja yhteensä	Muod. kelp. antamaan opetusta hoit. tehtävissä		Opettaja yhteensä	Muod. kelp. antamaan opetusta hoit. tehtävissä		Opettaja yhteensä	Muod. kelp. antamaan opetusta hoit. tehtävissä	
		f	f		%	f		f	%
Uskonto, evankelis-luterilainen	664	641	96,5	54	49	90,7	718	690	96,1
Uskonto, ortodoksinen	106	79	74,5	7	0	0,0	113	79	69,9
Muut uskonnot	49	17	34,7	2	51	17	33,3
Elämäkatsomustieto	21	19	90,5	2	23	21	91,3
Historia	1 138	1 110	97,5	67	67	100,0	1 205	1 177	97,7
Yhteiskuntaoppi	185	175	94,6	18	17	94,4	203	192	94,6
Oppilaanohjaus/opinto-ohjaus	995	884	88,8	60	44	73,3	1 055	928	88,0
Musiikki	755	636	84,2	51	34	66,7	806	670	83,1
Kuvataide	785	725	92,4	51	44	86,3	836	769	92,0
Liikunta	1 578	1 361	86,2	106	72	67,9	1 684	1 433	85,1
Terveystieto	190	167	87,9	17	13	76,5	207	180	87,0
Käsityö (tekstiilityö)	569	506	88,9	37	29	78,4	606	535	88,3
Käsityö (tekninen työ)	684	576	84,2	52	39	75,0	736	615	83,6
Käsityö	18	14	77,8				18	14	77,8
Kotitalous	902	842	93,3	49	45	91,8	951	887	93,3
Filosofia	46	46	100,0	5	51	51	100,0
Psykologia	234	226	96,6	12	11	91,7	246	237	96,3
Tietotekniikka	151	127	84,1	8	4	50,0	159	131	82,4
Kaupalliset aineet ja konekirjoitus	10	8	80,0	1	11	9	81,8
Luokkamuotoinen erityisopetus	82	15	18,3	11	1	9,1	93	16	17,2
Osa-aikainen erityisopetus	65	37	56,9	9	5	55,6	74	42	56,8
Maahanmuut. perusop. valm. op.	14	9	64,3	1	15	9	60,0
Muu aine tai tieto puuttuu	197	101	51,3	15	7	46,7	212	108	50,9
Yhteensä	9 438	8 321	88,2	635	489	77,0	10 073	8 810	87,5

Vastausprosentit 2013: peruskoulut 88,1 %, peruskouluasteen erityiskoulut 92,7 %, perus- ja lukioasteen koulut 73,2 %, lukiot 94,0 %.

... Tietoa ei ole ilmoitettu tietosuojasystä.

Lähde: Tilastokeskus. Opettajakysely keväällä 2013.

Muiden oppiaineiden kuin kielten ja matemaattis-luonnontieteellisten aineiden lehtoreissa ja päätoimisissa tuntiopettajissa oli muodollisen kelpoisuuden hoitamaansa tehtävään omaavia opettajia suhteellisesti eniten filosofian (100,0 %), historian (97,7 %) ja psykologian (96,3 %) opettajissa. Yli 90 prosenttia perusopetuksen ja lukion päätoimisista opettajista oli muodollisesti kelpoisia antamaan opetusta hoitamassaan tehtävässä myös evankelis-luterilaisessa uskonnossa, yhteiskuntaopissa, kotitaloudessa, kuvataiteessa ja elämäkatsomustiedossa.

Suurista aineenopettajaryhmistä opettajien kelpoisuustilanne oli vaikein musiikissa, liikunnassa ja käsityössä. Perusopetuksen ja lukiokoulutuksen päätoimisista opettajista oli musiikissa 83,1 prosenttia, liikunnassa 85,1 ja käsityössä 85,6 prosenttia muodollisesti kelpoisia antamaan opetusta hoitamassaan tehtävässä.

Taulukko 4.26. Muodollisesti kelpoisten opettajien määrä ja prosentuaalinen osuus taulukossa mainittujen oppiaineiden perusopetuksen ja lukiokoulutuksen lehtoreista ja päätoimisista tuntiopettajista kevätlukukausina 2010 ja 2013.

Opettajan eniten opettama aine	Suomenkieliset koulut			Ruotsinkieliset koulut			Yhteensä		
	Hoit. tehtävään muod. kelpoisten opettajien %-osuus			Hoit. tehtävään muod. kelpoisten opettajien %-osuus			Hoit. tehtävään muod. kelpoisten opettajien %-osuus		
	Kl 2010	Kl 2013	Muutos	Kl 2010	Kl 2013	Muutos	Kl 2010	Kl 2013	Muutos
			%-yks.			%-yks.			%-yks.
Uskonto, evankelis-luterilainen	94,3	96,5	2,2	92,1	90,7	-1,4	94,1	96,1	2,0
Uskonto, ortodoksinen	79,3	74,5	-4,8				77,9	69,9	8,0
Elämäntutkimus	76,5	90,5	14,0		77,8	91,3	13,5
Historia	97,8	97,5	-0,3	96,5	100,0	3,5	97,8	97,7	-0,1
Yhteiskuntaoppi	90,0	94,6	4,6	60,0	94,4	34,4	88,1	94,6	6,5
Oppilaanohjaus/opinto-ohjaus	87,0	88,8	1,8	69,4	73,3	3,9	85,9	88,0	2,1
Musiikki	83,5	84,2	0,7	48,3	66,7	18,4	80,9	83,1	2,2
Kuvataide	91,0	92,4	1,4	85,1	86,3	1,2	90,7	92,0	1,3
Liikunta	83,8	86,2	2,6	75,2	67,9	-7,3	83,3	85,1	1,8
Terveystieto	82,5	87,9	5,4	66,7	76,5	9,8	81,1	87,0	5,9
Käsityö (tekstiilityö)	93,8	88,9	-4,9	81,3	78,4	-2,9	92,8	88,3	-4,5
Käsityö (tekninen työ)	84,2	84,2	0,0	67,3	75,0	7,7	83,0	83,6	0,6
Kotitalous	92,9	93,3	0,4	91,1	91,8	0,7	92,8	93,3	0,5
Filosofia	100,0	100,0	0,0		98,1	100,0	1,9
Psykologia	93,9	96,6	2,7	76,9	91,7	14,8	92,9	96,3	3,4
Tietotekniikka	86,5	84,1	-2,4	20,0	50,0	30,0	84,8	82,4	-2,4

Vastausprosentit 2010: peruskoulut 90,5 %, peruskouluasteen erityiskoulut 82,3 %, perus- ja lukioasteen koulut 81,6 %, lukiot 97,2 %.

Vastausprosentit 2013: peruskoulut 88,1 %, peruskouluasteen erityiskoulut 92,7 %, perus- ja lukioasteen koulut 73,2 %, lukiot 94,0 %.

... Tietoa ei ole ilmoitettu tietosuojasystistä.

Lähde: Tilastokeskus. Opettajakyselyt keväällä 2010 ja 2013.

Hoitamaansa tehtävään muodollisesti kelpoisten opettajien suhteellinen osuus lehtoreista ja päätoimisista tuntiopettajista oli kasvanut taulukossa esitettyjen oppiaineiden ryhmässä kevätlukukaudesta 2010 kevätlukukauden 2013 lähes kaikissa oppiaineissa.

Tämän oppiaineryhmän muodollisesti kelpoisista päätoimisista opettajista vähintään 50 vuotta täyttäneitä oli suhteellisesti eniten suurista opettajaryhmistä kotitaloudessa (49,0 %).

Lisätietoja perusopetuksen ja lukion opettajista on liitetiedoissa.

Erityisasiantuntija Timo Kumpulainen

Opetusneuvos Merja Labdenkauppi

Opetusneuvos Raija Meriläinen

5 Ammatillisen koulutuksen opettajat kevätlukukaudella 2013

Tässä luvussa tarkasteltavat tiedot perustuvat Tilastokeskuksen yhteistyössä opetus- ja kulttuuriministeriön ja Opetushallituksen kanssa keväällä 2013 kokoamiin opettajatietoihin. Tarkastelussa on mukana sekä suomenkielisiä että ruotsinkielisiä ammatillisia opettajia koskevat tiedot. Vastaavat tiedot kerättiin edellisen kerran vuonna 2010.

Vuoden 2013 opettajatietoihin vastasi 90 % (231) kaikista ammatillista koulutusta antavista oppilaitoksista. Mukana olevat oppilaitosmuodot ovat: ammatilliset oppilaitokset, ammatilliset erityisoppilaitokset, ammatilliset erikoisoppilaitokset, ammatilliset aikuiskoulutuskeskukset, musiikkioppilaitokset, liikunnan koulutuskeskukset, kansanopistot ja ryhmä muut oppilaitokset.

Ammatillinen peruskoulutus

Ammatillista koulutusta järjestetään ammatillisissa oppilaitoksissa, ammatillisissa erityisoppilaitoksissa ja muissa oppilaitoksissa sekä oppisopimuskoulutuksena. Ammatilliset perustutkinnot ovat yhteisiä nuorille ja aikuisille riippumatta siitä, suoritetaanko ne ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (630/98) mukaisesti ammatillisena opetussuunnitelmaperusteisena peruskoulutuksena tai ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain (631/98) mukaisesti näyttötutkintona. Näyttötutkinnot ovat ammattitaidon hankkimistavasta riippumattomia tutkintoja.

Vuosina 1999 - 2001 on uudistettu kaikki ammatilliset perustutkinnot laajuudeltaan kolmivuotiseksi (120 opintoviikkoa), joten ne antavat yleisen jatko-opintokelpoisuuden. Vuosina 2008 - 2010 uudistettiin kaikki ammatilliset perustutkinnot, jolloin tutkinnon osien ammattitaitovaatimukset muutettiin työelämän työprosesseiksi ja siten osaamisperusteisuus vahvistui. Ammatilliseen opetussuunnitelmaperusteiseen koulutukseen lisättiin jo vuonna 2006 ammattiosaamisen näytöt, joilla arvioidaan opiskelijan osoittamaa osaamista yhteistyössä työelämän kanssa. Ammattiosaamisen näytöt ovat osa koulutusta ja ajoittuvat koko koulutuksen ajalle. Näyttöjen suunnittelu, toteuttaminen ja arviointi sekä opiskelijoiden ohjaus- ja tukipalvelut vaativat opettajien työpanosta ja työelämän tuntemusta.

Ammatillinen lisäkoulutus

Ammatillinen lisäkoulutus tarkoittaa ammatillisen peruskoulutuksen saaneille tai muulla tavoin ammattitaidon hankkineille järjestettyä täydennys-, jatko- ja uudelleen koulutusta. Ammatti- ja erikoisammattitutkintoihin valmistava koulutus on ammatillista lisäkoulutusta. Nämä tutkinnot suoritetaan aina näyttötutkintoina. Ammatillinen lisäkoulutus voi olla myös muuta tutkinnoista riippumatonta ja lyhytkestoista koulutusta.

Rahoitusmuodon perusteella ammatillinen lisäkoulutus jakaantuu omaehtoiseen koulutukseen, oppisopimuskoulutukseen, työvoimapoliittiseen koulutukseen sekä yritysten ja yhteisöjen osaksi rahoittamaan henkilöstökoulutukseen.

Ammatillinen opettajankoulutus

Laki (L 356/2003) ja asetus (A 357/2003) ammatillisesta opettajankoulutuksesta säätelevät ammatillista opettajankoulutusta. Vuoden 2014 alusta ammatillista opettajankoulutusta koskevat säännökset on siirretty ammattikorkeakoululakiin (351/2003). Ammatillista opettajankoulutusta järjestetään viidessä ammattikorkeakoulussa. Ruotsinkielistä koulutusta järjestää Åbo Akademi. Opintojen laajuus on 60 opintopistettä (aikaisemmin 35 opintoviikkoa), johon kuuluu kasvatus-tieteellisiä perusopintoja, ammattipedagogisia opintoja, opetusharjoittelua sekä muita opintoja. Ammatillisen opettajankoulutuksen voi suorittaa päätoimisina opintoina, monimuoto-opintoina tai verkko-opintoina. Päätoimisena opiskeluna suoritettu opettajankoulutus kestää yhden lukuvuoden ja osa-aikaisesti suoritettuna työn ohessa yleensä 1–3 lukuvuoden ajan. Ammatillisessa opettajankoulutuksessa koulutetaan myös erityisopettajia ja opinto-ohjaajia.

Ammatillisten opintojen opettajan kelpoisuusvaatimukset muuttuivat vuonna 2010 (16.12.2010/1168). Ammatillisten opintojen opettajalta edellytetään pääsääntöisesti soveltuvaa korkeakoulututkintoa, vähintään kolmen vuoden käytännön työkokemusta opetustehtävän sisältöä vastaavissa tehtävissä sekä opettajan pedagogisia opintoja. Soveltuvan korkeakoulututkinnon vaatimuksesta on mahdollista poiketa, jos soveltuvaa korkeakoulututkintoa opetettavalla alalla ei ole tai jos edellytetään erityisen vahvaa tai erikoistunutta käytännön ammattitaitoa (esim. erikoisammattitutkinto tai muu soveltuva tutkinto tai koulutus). Tällöin opettajalta edellytetään vähintään viiden vuoden käytännön työkokemusta. Ammatillisten opintojen opetusta on oikeutettu antamaan opettajaksi otettu henkilö sillä ehdolla, että hän suorittaa kolmen vuoden kuluessa opettajan pedagogiset opinnot (60 opintopistettä). Kelpoisuusvaatimusten muutoksella pyritään lisäämään toimialakohtaista joustoa työelämän osaamistarpeiden mukaisesti.

► Perustietoja ammatillisen koulutuksen opettajista

Kevätlukukaudella 2013 kyselyyn vastanneista ja ammatillisessa koulutuksessa ensisijaisesti työskennelleistä opettajista lähes 80 prosenttia (11 984) täytti muodollisen opettajankelpoisuuden vaatimukset. Kelpoisuusaste koheni vuoden 2010 tilanteesta yli 7 prosenttiyksikköä, jota näyttäisi selittävän osaltaan opettajien kelpoisuusehtojen muutokset vuonna 2010.

Johtavassa asemassa työskentelevien ja lehtoreiden kelpoisuusaste on pysynyt korkeana. Myös muodollisesti kelpoisten erityisopettajien osuus on noussut vuoden 2008 88 prosentista 95 prosenttiin, mutta toisaalta erityisopettajien määrä näyttäisi olevan vahvasti laskusuunnassa. Selittävä tekijänä tähän voi olla se, että monilla ammatillisilla opettajilla on myös erityisopettajan pätevyys mutta he eivät näyttäydy tilastollisesti erityisopettajan tehtävätyypissä. Opinto-ohjaajien määrä näyttäisi lisääntyneen vuoden 2008 tilanteeseen verrattuna.

Taulukko 5.1. Ensisijaisesti ammatillisessa koulutuksessa työskennelleiden opettajien opettajakelpoisuus tehtävätyypeittäin vuosina 2008, 2010 ja 2013

Tehtävätyyppi	2008			2010			2013		
	Opettaja yht.	Opettajakelpoisuus on kunnossa		Opettaja yht.	Opettajakelpoisuus on kunnossa		Opettaja yht.	Opettajakelpoisuus on kunnossa	
		lkm	%		lkm	%		lkm	%
Rehtori, johtaja	185	172	93,0	163	147	90,2	142	135	95,1
Apulaisrehtori, aikuiskoulutusjohtaja, kurssiosaston johtaja, toimialajohtaja jne.	530	471	88,9	641	561	87,5	622	550	88,4
Lehtori	6393	5939	92,9	6160	5711	92,7	6425	6080	94,6
Päätöiminen tuntiopettaja	5790	3054	52,7	5903	3192	54,1	5970	4011	67,2
Sivutoiminen tuntiopettaja	694	233	33,6	603	223	37,0	511	232	45,4
Erityisopettaja	406	357	87,9	195	167	85,6	178	169	94,9
Opinto-ohjaaja	188	162	86,2	230	197	85,7	242	222	91,7
Muu tai tuntematon	642	320	49,8	619	339	54,8	927	585	63,1
Yhteensä	14828	10708	72,2	14514	10537	72,6	15017	11984	79,8

Vastausprosentti vuonna 2008 oli 87,5 %, vuonna 2010 86,2 % ja vuonna 2013 90 %. Lähde : Tilastokeskus. Opettajakyselyt keväällä 2008, 2010 ja 2013.

Kevätlukukaudella 2013 kyselyyn vastanneista ja ammatillisessa koulutuksessa ensisijaisesti työskennelleistä opettajista 53 prosenttia (7 978) oli naisia. Yhteisten opintojen opettajana toimi 1 851 (12 %) opettajaa ja ammatillisten opintojen opettajana 13 166 (88 %). Ammatillisen koulutuksen opettajista oli lehtoreita 43 prosenttia (6 425), päätöimisiä tuntiopettajia 40 prosenttia (5 970) ja sivutoimisia tuntiopettajia 3,4 prosenttia (511). Ruotsinkielisessä koulutuksessa kyselyyn vastasi yhteensä 710 opettajaa, joista yhteisten aineiden opettajia oli 76 ja ammatillisten aineiden opettajia 634.

Ammatillista koulutusta järjestävien oppilaitosten sijaintiin perustuen ammatillisen koulutuksen kaikista kelpoisista opettajasta (11 984) 23 prosenttia työskenteli Uudenmaan maakunnan oppilaitoksissa. Itä-Suomessa näyttää olevan kelpoisimmat ammatillisen koulutuksen opettajat. Etelä-Karjalan maakunnassa lähes 89 prosenttia opettajista täytti muodollisen kelpoisuuden vaatimukset.

► Opettajat tehtävätyypin ja iän mukaan

Opetusta antaneista opettajista 83 prosenttia (12 395) toimi lehtorina tai päätöimisena tuntiopettajana. Rehtorina tai muuna johtajana toimi ensisijaisesti 5 prosenttia (764), sivutoimisena tuntiopettajana 3,4 prosenttia (511), erityisopettajana 1,2 prosenttia (178) ja 1,6 prosenttia opinto-ohjaajana (242).

Kaikista johtavassa asemassa toimivista naisten osuus oli yli puolet (51 %). Vuoden 2010 tilanteeseen verrattuna naisten osuus rehtorin tehtävissä kasvoi lähes 7 prosenttiyksikköä. Vuonna 2013 naisten osuus rehtoreista oli (44 %). Selvästi yliedustettuina naiset olivat erityisopettajien (81 %) ja opinto-ohjaajien (76 %) ryhmissä.

Rehtoreista 71 % oli iältään vähintään 50 vuotta. Yli puolet muissa johtotehtävissä toimivista oli iältään myös vähintään 50 vuotta. Myös lehtoreiden osalta ikäjakauma on painottunut vanhempiin

ikäryhmiin mikä edellyttänee ennakoivia toimenpiteitä tulevina vuosina. Kaikista ammatillisen koulutuksen opettajista 50 -vuotiaita tai sen yli oli yli puolet. Yli 50 -vuotiaiden osuus kasvoi edellisestä tiedonkeruusta lähes kolme prosenttiyksikköä.

Taulukko 5.2. Opettajien sukupuoli ja ikä (ryhmittäin) tehtävätyypin mukaan kevätlukukaudella 2013

	Opettaja yhteensä	joista naisia	%	alle 40 v.		40-49 v.		50 v. tai yli	
				lkm	%	lkm	%	lkm	%
Rehtori, johtaja	142	63	44,4	7	4,9	34	23,9	101	71,1
Apulaisrehtori, aikuiskoulutusjohtaja, kurssiosaston johtaja, toimialajohtaja jne.	622	324	52,1	59	9,5	200	32,2	363	58,4
Lehtori	6425	3393	52,8	667	10,4	1720	26,8	4038	62,8
Päätoiminen tuntiopettaja	5970	3079	51,6	1575	26,4	2000	33,5	2395	40,1
Sivutoiminen tuntiopettaja	511	276	54,0	176	34,4	150	29,4	185	36,2
Erityisopettaja	178	144	80,9	23	12,9	67	37,6	88	49,4
Opinto-ohjaaja	242	185	76,4	33	13,6	76	31,4	133	55,0
Muu tai tuntematon	927	514	55,4	193	20,8	293	31,6	441	47,6
Yhteensä	15 017	7 978	53,1	2733	18,2	4540	30,2	7744	51,6

Vastausprosentti vuonna 2013 90 %. Lähde: Tilastokeskus. Opettajakyselyt keväällä 2013.

► Opettajat kelpoisuuden, tehtävätyypin ja kielen mukaan

Ammatillisen koulutuksen opettajista suurella osalla, lähes 80 prosentilla, oli muodollinen kelpoisuus ensisijaisesti hoitamaansa tehtävään. Kelpoisuus puuttui noin 20 prosentilla opettajista. Kelpoisuuden puuttumisen syynä oli ennen kaikkea opettajalta vaadittavien pedagogisten opintojen puuttuminen, sen sijaan vaadittavan työkokemuksen puuttuminen oli kelpoisuuden puuttumisen syynä varsin vähäinen.

Kelpoisuuden vajavuudet esiintyivät eri tehtävätyyppiryhmissä eri tavoin. Päätoimisista tuntiopettajista muodollisen opettajankelpoisuuden vaatimukset täytti vajaa 70 % opettajista. Vuoteen 2010 verrattuna kelpoisuusaste päätoimisten tuntiopettajien osalta nousi 13 prosenttiyksikköä. Kelpoisuusasteen nousua näyttäisi selittävän vuonna 2010 voimaan tulleet opettajien kelpoisuusehtojen muutokset sekä lisääntynyt ammatillisten opettajien koulutus. Sivutoimisista tuntiopettajista vailla muodollista kelpoisuutta oli yli puolet (kelpoisia 45 %). Parhaiten kelpoisia tehtäviinsä olivat rehtorit (95 %) ja lehtorit (95 %), erityisopettajat (95 %) ja opinto-ohjaajat (92 %). Sekä päätoimisten tuntiopettajien että sivutoimisten tuntiopettajien kohdalla kelpoisuuden puuttuminen painottui pedagogisten opintojen puuttumiseen.

Taulukko 5.3. Opettajien muodollinen kelpoisuus ja mahdollisen epäpätevyuden laatu tehtävätyypin mukaan kevätlukukaudella 2013

	Opettaja yhteensä	Kelpoinen		Kelpoisuus puuttuu (Samalla opettajalla voi olla useampi puuttuva kelpoisuustekijä)				Tieto kelpoisuudesta puuttuu
			%	Yhteensä	Päätettävään vaadittava tuki tai oppimäärä puuttuu	Opettajien pedagogiset opinnot puuttuvat	Vaadittava työkokemus puuttuu	
Rehtori, johtaja	142	135	95,1	7	0	5	0	2
Apulaisrehtori, aikuiskoulutusjohtaja, kurssiosaston johtaja, toimialajohtaja jne.	622	550	88,4	78	17	49	1	11
Lehtori	6425	6080	94,6	391	92	260	14	25
Päätoiminen tuntiopettaja	5970	4011	67,2	2463	702	1410	118	233
Sivutoiminen tuntiopettaja	511	232	45,4	378	102	232	20	24
Erityisopettaja	178	169	94,9	13	6	5	0	2
Opinto-ohjaaja	242	222	91,7	21	8	9	2	2
Muu tai tuntematon	927	585	63,1	380	54	283	15	28
Yhteensä	15 017	11 984	79,8	3731	981	2 253	170	327

Vastausprosentti vuonna 2013 90 %.

Lähde : Tilastokeskus. Opettajakysely keväällä 2013.

Ruotsinkielisten opettajien kelpoisuustilanne oli suomenkielistä opettajistoa heikompi. Kyselyyn vastanneista ruotsinkielisistä opettajista muodollisen opettajakelpoisuuden vaatimukset täyttyivät 62 %:lla. Ruotsinkielisten opettajien alhainen kelpoisuusaste näkyi erityisesti päätoimisten- ja sivutoimisten tuntiopettajien tehtäväryhmissä.

Taulukko 5.4. Opettajien muodollinen kelpoisuus tehtävätyypin ja koulutuksen järjestäjän kielen mukaan vuonna 2013

Tehtävätyyppi	Opettaja yht.	Opettajakelpoisuus on kunnossa		Suomi, Opettaja yht.	Opettajakelpoisuus on kunnossa		Ruotsi, Opettaja yht.	Opettajakelpoisuus on kunnossa	
		lkm	%		lkm	%		lkm	%
Rehtori, johtaja	142	135	95,1	136	129	94,9	6	6	100,0
Apulaisrehtori, aikuiskoulutusjohtaja, kurssiosaston johtaja, toimialajohtaja jne.	764	685	89,7	582	518	89,0	40	32	80,0
Lehtori	6425	6080	94,6	6233	5909	94,8	192	171	89,1
Päätoiminen tuntiopettaja	5970	4011	67,2	5599	3846	68,7	371	165	44,5
Sivutoiminen tuntiopettaja	511	232	45,4	501	229	45,7	10	3	30,0
Erityisopettaja	178	169	94,9	163	155	95,1	15	14	93,3
Opinto-ohjaaja	242	222	91,7	229	211	92,1	13	11	84,6
Muu tai tuntematon	927	585	63,1	864	546	63,2	63	39	61,9
Yhteensä	15159	12119	79,9	14307	11543	80,7	710	441	62,1

Vastausprosentti vuonna 2013 90 %.

Lähde : Tilastokeskus. Opettajakysely keväällä 2013.

Ensisijaisesti opetussuunnitelmaperusteisessa ammatillisessa peruskoulutuksessa työskennelleistä opettajista 83,5 prosenttia täytti muodollisen opettajankelpoisuuden vaatimukset. Muodollisesti kelpoisten opettajien osuus oli näin ollen hieman korkeampi kuin kaikissa ammatillisen koulutuksen opettajissa yhteensä. Vuoteen 2010 verrattuna muodollisesti kelpoisten opettajien osuus kasvoi 6,5 prosenttiyksikköä. Rehtoreista lähes kaikki täyttivät kelpoisuusvaatimukset.

Vuonna 2013 ensisijaisesti opetussuunnitelmaperusteisessa ammatillisessa peruskoulutuksessa työskenteli lähes 72 prosenttia kaikista ammatillisen koulutuksen opettajista.

Taulukko 5.5. Ensisijaisesti opetussuunnitelmaperusteisessa ammatillisessa peruskoulutuksessa työskennelleiden opettajien opettajakelpoisuus tehtävyyteittäin vuosina 2010 ja 2013

Tehtävyyppi	2010			2013		
	Opettaja yht.	Opettajakelpoisuus on kunnossa		Opettaja yht.	Opettajakelpoisuus on kunnossa	
		lkm	%		lkm	%
Rehtori, johtaja	113	108	95,6	91	89	97,8
Apulaisrehtori, aikuiskoulutusjohtaja, kurssiasaston johtaja, toimialajohtaja jne.	359	333	92,8	344	325	94,5
Lehtori	5071	4832	95,3	5257	5110	97,2
Päätoiminen tuntiopettaja	3910	2148	54,9	4327	2924	67,6
Sivutoiminen tuntiopettaja	385	148	38,4	315	151	47,9
Erityisopettaja	128	110	85,9	145	136	93,8
Opinto-ohjaaja	201	179	89,1	194	184	94,8
Muu tai tuntematon	116	61	52,6	99	71	71,7
Yhteensä	10283	7919	77,0	10772	8990	83,5

Vastausprosentti vuonna 2010 86,2 % ja vuonna 2013 90 %.

Lähde: Tilastokeskus. Opettajakyselyt keväällä 2010 ja 2013.

Ensisijaisesti ammatillisessa aikuiskoulutuksessa työskennelleistä opettajista 71,3 prosenttia täytti muodollisen opettajankelpoisuuden vaatimukset. Muodollisesti kelpoisten opettajien osuus oli aikuiskoulutuksen opettajistossa alempi kuin nuorille suunnatun koulutuksen opettajissa. Vuoteen 2010 verrattuna muodollisesti kelpoisten opettajien osuus kasvoi yli 5 prosenttiyksikköä.

Vuonna 2013 ensisijaisesti aikuisille suunnatussa ammatillisessa koulutuksessa työskenteli 19 prosenttia kaikista ammatillisen koulutuksen opettajista.

Taulukko 5.6. Ensisijaisesti ammatillisessa aikuiskoulutuksessa* työskennelleiden opettajien opettajakelpoisuus tehtävätyypeittäin vuosina 2010 ja 2013

Tehtävätyyppi	2010			2013		
	Opettaja yht.	Opettajakelpoisuus on kunnossa		Opettaja yht.	Opettajakelpoisuus on kunnossa	
		lkm	%		lkm	%
Rehtori, johtaja	20	17	85,0	18	17	94,4
Apulaisrehtori, aikuiskoulutusjohtaja, kurssiosaston johtaja, toimialajohtaja jne.	139	122	87,8	134	111	82,8
Lehtori	831	667	80,3	947	763	80,6
Päätöiminen tuntiopettaja	1170	690	59,0	1110	751	67,7
Sivutoiminen tuntiopettaja	93	24	25,8	110	37	33,6
Erityisopettaja	13	12	92,3	12	12	100,0
Opinto-ohjaaja	16	11	68,8	18	16	88,9
Muu tai tuntematon	244	123	50,4	526	343	65,2
Yhteensä	2526	1666	66,0	2875	2050	71,3

* Sisältää oppilaitos- ja oppisopimusmuotoisen näyttötutkintoon valmistavan ammatillisen peruskoulutuksen sekä ammatti- ja erikoisammattitutkintoon valmistavan koulutuksen. Vastausprosentti oli vuonna 2010 86,2 % ja vuonna 2013 90 % .
Lähde : Tilastokeskus. Opettajakyselyt keväällä 2010 ja 2013.

Opettajien kelpoisuus sukupuolen mukaan maakunnittain

Kaikki tehtävätyypit huomioon ottaen kelpoisten opettajien osuus vaihteli maakuntakohtaisesti välillä 89 prosenttia (Etelä-Karjala) ja 67 prosenttia (Kymenlaakso). Naisten muodollinen kelpoisuus oli miehiä parempi. Etelä-Karjalan 183 naisopettajasta yli 95 prosenttia täytti muodollisen kelpoisuuden vaatimukset.

Uudenmaan miesopettajista 65 prosenttia täytti muodollisen opettajakelpoisuuden vaatimukset. Muodollisesti kelpoisten miesopettajien osuus Uudellamaalla jäi näin ollen selkeästi valtakunnallista tasoa heikommaksi.

Taulukko 5.7. Opettajien muodollinen kelpoisuus sukupuolen mukaan maakunnittain kevätlukukaudella 2013

Maakunta	Opettajat yhteensä		Muodollisesti kelpoiset opettajat (%)	joista naisia		Muodollisesti kelpoiset naiset (%)
	lkm	kelp.	%	lkm	kelp.	%
Uusimaa	3640	2722	74,8	2081	1705	81,9
Varsinais-Suomi	1063	900	84,7	573	500	87,3
Satakunta	864	637	73,7	407	312	76,7
Kanta-Häme	540	435	80,6	305	251	82,3
Pirkanmaa	1247	1091	87,5	640	596	93,1
Päijät-Häme	443	363	81,9	235	203	86,4
Kymenlaakso	343	228	66,5	181	142	78,5
Etelä-Karjala	332	295	88,9	183	174	95,1
Etelä-Savo	614	466	75,9	339	269	79,4
Pohjois-Savo	794	691	87,0	422	382	90,5
Pohjois-Karjala	464	408	87,9	218	197	90,4
Keski-Suomi	731	636	87,0	393	356	90,6
Etelä-Pohjanmaa	659	507	76,9	302	246	81,5
Pohjanmaa	633	461	72,8	344	264	76,7
Keski-Pohjanmaa	315	230	73,0	161	124	77,0
Pohjois-Pohjanmaa	1335	1070	80,1	707	604	85,4
Kainuu	334	279	83,5	161	141	87,6
Lappi	666	565	84,8	326	291	89,3
KOKO MAA	15017	11984	79,8	7978	6757	84,7

Vastausprosentti vuonna 2013 90 %.

Lähde : Tilastokeskus. Opettajaikyselyt keväällä 2010 ja 2013.

Yhteisten opintojen opettajien kelpoisuus palvelussuhteen ja eniten opettaman aineen mukaan

Yhteisten opintojen opettajista oli päätoimisia opettajia yhteensä 1 696 ja sivutoimisia 155. Sivutoimisista opettajista 58 prosenttia oli muodollisesti kelpoisia hoitamaansa tehtävään. Päätoimisista opettajista kelpoisia oli 89 prosenttia. Molemmista tehtävätyypeissä kelpoisuusaste on kohentunut 7 prosenttiyksikköä edelliseen tiedonkeruuseen verrattuna.

Päätoimisten opettajien opettamissa suuremmissa aineissa kuten suomenkielessä ja matematiikassa opettajien kelpoisuusaste oli keskimääräistä hieman korkeampi, kummassakin näissä aineissa n. 92 prosenttia. Sivutoimisten yhteisten opintojen opettajien muodollinen kelpoisuusaste oli kautta linjan alhainen, mutta on kohentunut vuoden 2010 tilanteesta.

Taulukko 5.8. Yhteisten opintojen opettajien muodollinen kelpoisuus ja palvelussuhteen päätoimisuus/sivutoimisuus opettajan ensisijaisesti opettaman aineen mukaan kevätlukukaudella 2013

Yhteisten opintojen opettajat	Päätoimiset opettajat			Sivutoimiset opettajat		
	Yhteensä	Kelpoisia	%	Yhteensä	Kelpoisia	%
Äidinkieli, suomi	345	318	92,2	21	9	42,9
Äidinkieli, ruotsi	40	35	87,5	2	2	100,0
Äidinkieli, saame	0	0		0	0	
Äidinkieli, viittomakieli	0	0		0	0	
Äidinkieli, muu oppilaan äidinkieli	0	0		0	0	
Äidinkieli, suomi toisena kielenä	69	64	92,8	11	9	81,8
Äidinkieli, ruotsi toisena kielenä	10	6	60,0	0	0	
Matematiikka	274	240	87,6	12	10	83,3
Tietotekniikka	106	88	83,0	14	6	42,9
Fysiikka ja kemia	50	44	88,0	9	6	66,7
Ympäristötieto	5	4	80,0	1	0	0,0
Yhteiskunta- ja työelämä tieto	127	109	85,8	14	9	64,3
Toinen kotimainen kieli (suomi)	11	10	90,9	2	2	100,0
Toinen kotimainen kieli (ruotsi)	80	76	95,0	4	2	50,0
Englanti	241	220	91,3	16	7	43,8
Ranska	5	4	80,0	1	0	0,0
Saksa	2	1	50,0	1	0	0,0
Venäjä	10	8	80,0	0	0	
Muu kieli	4	4	100,0	2	1	50,0
Yritystoiminnan perusteet	29	24	82,8	11	8	72,7
Psykologia	25	23	92,0	3	3	100,0
Liikunta	180	157	87,2	11	2	18,2
Terveystieto	25	20	80,0	6	4	66,7
Taide- ja kulttuuri	53	49	92,5	14	10	71,4
Etiikka	0	0		0	0	
Vieraat kulttuurit	5	5	100,0	0	0	
Tieto opetettavasta aineesta puuttuu	0	0		0	0	
Yhteensä	1 696	1 509	89,0	155	90	58,1

Vastausprosentti vuonna 2013 90 %.

Lähde : Tilastokeskus. Opettajakysely keväällä 2013.

Ammatillisten opintojen opettajien kelpoisuus palvelussuhteen ja koulutusalan mukaan

Ammatillisten opintojen opettajista oli päätoimisia 11 883 ja sivutoimisia 1 283. Päätoimisista opettajista muodolliset kelpoisuusvaatimukset täytti 81 prosenttia opettajista (9 658) ja sivutoimisista 57 prosenttia (727). Päätoimisten opettajien kelpoisuusaste on kohentunut 7 prosenttiyksikköä ja

sivutoimisten opettajien jopa 12 prosenttiyksikköä. Kelpoisuusasteen nousua näyttäisi selittävän opettajien kelpoisuusehtoihin vuonna 2010 tehdyt muutokset.

Kelpoisten päätoimisten opettajien osuus verrattuna maan keskiarvoon oli vuoden 2010 tapaan suuri matkailu-, ravitsemis- ja talousalalla (92 %) ja sosiaali-, terveys- ja liikunta-alalla (86 %). Päätoimisten opettajien kelpoisten osuus oli edelleen heikoin luonnontieteiden alalla (72 %), vaikka kohenikin vuoden 2010 tilanteesta 16 prosenttiyksikköä. Paras tilanne sivutoimisten opettajien kelpoisuudessa oli kulttuurialalla.

Taulukko 5.9. Ammatillisten opintojen opettajien muodollinen kelpoisuus ja palvelussuhteen päätoimisuus/sivutoimisuus koulutusalan mukaan kevätlukukaudella 2013

Ammatillisten opintojen opettajat koulutusaloittain	Päätoimiset opettajat			Sivutoimiset opettajat		
	Yhteensä	Kelpoisia	%	Yhteensä	Kelpoisia	%
Humanistinen ja kasvatusala	267	242	90,6	33	24	72,7
Kulttuuriala	968	802	82,9	175	135	77,1
Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala	912	728	79,8	151	77	51
Luonnontieteiden ala	166	119	71,7	32	13	40,6
Tekniikan ja liikenteen ala	4 278	3 198	74,8	347	151	43,5
Luonnonvara ja ympäristöala	852	696	81,7	92	48	52,2
Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala	2 115	1 811	85,6	148	92	62,2
Matkailu-, ravitsemis- ja talousala	1 316	1 213	92,2	112	85	75,9
Muu opetus	1009	849	84,1	193	102	52,8
Yhteensä	11 883	9 658	81,3	1283	727	56,7

Vastausprosentti vuonna 2013 90 %.

Lähde : Tilastokeskus. Opettajakysely keväällä 2013.

► Opettajat opetettavan aineen ja koulutusalan mukaan

Yhteisten aineiden opettajista suurin määrä toimi äidinkielen (suomi), 19 prosenttia, ja matematiikan, 15 prosenttia, opettajina. Seuraavaksi eniten oli englannin (13 %) ja liikunnan (10 %) opettajia. Ammatillisista opettajista suurimman ryhmän muodostivat tekniikan ja liikenteen alan, 35 prosenttia, opettajat, sosiaali-, terveys- ja liikunta-alan, 17 prosenttia, opettajat sekä matkailu-, ravitsemis- ja talousalan, 11 prosenttia, opettajat.

Taulukko 5.10. Opettajien määrät opettajan eniten opettaman aineen ja koulutusalan mukaan kevätlukukaudella 2013

Opettajan eniten opettama aine	yhteensä	osuus	Opettajan eniten opettama koulutusala	yhteensä	osuus
yhteisten aineiden opettajat (12 % kaikista opettajista)	1 851		ammatillisten aineiden opettajat (88% kaikista opettajista)	13 166	
Yhteiset ja muut kuin ammatilliset opinnot ^{x)}					
Äidinkieli, suomi	345	19%	Humanistinen ja kasvatusala	300	2%
Äidinkieli, ruotsi	40	2%	Kulttuuriala	1 143	9%
Äidinkieli, suomi toisena kielenä	69	4%	Yht.tieteiden,liiketal. ja hallinnon ala	1 063	8%
Matematiikka	274	15%	Luonnontieteiden ala	198	2%
Tietotekniikka	106	6%	Tekniikan ja liikenteen ala	4 625	35%
Fysiikka ja kemia	50	3%	Luonnonvara- ja ympäristöala	944	7%
Yhteiskunta- ja työelämä-tieto	127	7%	Sosiaali,terveys- ja liikunta-ala	2 263	17%
Toinen kotimainen kieli (ruotsi)	80	4%	Matkailu-,ravitsemis- ja talousala	1 428	11%
Englanti	241	13%	Muu tai tuntematon ala	1 202	9%
Yritystoiminnan perusteet	29	2%			
Psykologia	25	1%			
Liikunta	180	10%			
Terveystieto	25	1%			
Taide- ja kulttuuri	53	3%			

x) Listassa mukana ne aineet jotka antoivat yli prosentin osuuden.
Vastausprosentti vuonna 2013 90 %.
Lähde : Tilastokeskus. Opettajakysely keväällä 2013.

Yhteisten opintojen opettajien joukko (yhteensä 1 851) koostui toisaalta hyvin suurista ja toisaalta hyvin pienistä eri aineiden opettajien ryhmistä. Eniten opettajia oli seuraavissa ryhmissä:

- äidinkieli, suomi (366)
- matematiikka (286)
- englanti (257)
- liikunta (191)
- yhteiskunta- ja työelämä-tieto (138)

Lähes kaikissa yhteisten opintojen opettajien ryhmissä oli selvästi yli 50 vuotiaita. Keskimäärin selvästi vanhimmat opettajat (50 vuotta tai yli) olivat tietotekniikan, terveystiedon ja yritystoiminnan perusteiden ja opettajissa. Toisen kotimaisen kielen (ruotsi) opettajien määrä painottuu vahvasti 50 vuotiaisiin tai vanhempiin opettajiin.

Taulukko 5.11. Yhteisten opintojen opettajat ikäryhmittäin opettajan eniten opettaman aineen mukaan kevätlukukaudella 2013

	Yhteensä	Alle 40 v	%	40 - 49 v	%	50 v ja yli	%
Yhteensä	1851	474	26	470	25	907	49
Äidinkieli, suomi	366	119	33	90	25	157	43
Äidinkieli, ruotsi	42	17	40	12	29	13	31
Äidinkieli, suomi toisena kielenä	80	35	44	24	30	21	26
Äidinkieli, ruotsi toisena kielenä	10	2	20	5	50	3	30
Matematiikka	286	78	27	69	24	139	49
Tietotekniikka	120	10	8	36	30	74	62
Fysiikka ja kemia	59	20	34	10	17	29	49
Ympäristötieto	6	1	17	2	33	3	50
Yhteiskunta- ja työelämätieto	141	20	14	42	30	79	56
Toinen kotimainen kieli (suomi)	13	4	31	3	23	6	46
Toinen kotimainen kieli (ruotsi)	84	20	24	22	26	42	50
Englanti	257	64	25	68	26	125	49
Ranska	6	1	17	4	67	1	17
Saksa	3	1	33	2	67	0	0
Venäjä	10	3	30	3	30	4	40
Muu kieli	6	1	17	2	33	3	50
Yritystoiminnan perusteet	40	3	8	7	18	30	75
Psykologia	28	2	7	8	29	18	64
Liikunta	191	58	30	38	20	95	50
Terveystieto	31	3	10	7	23	21	68
Taide- ja kulttuuri	67	10	15	16	24	41	61
Vieraat kulttuurit	5	2	40	0	0	3	60

Vastausprosentti vuonna 2013 90 %.

Lähde : Tilastokeskus. Opettajakysely keväällä 2013.

Ammatillisten opintojen opettajia oli yhteensä 13 166, joista hieman yli viidennes opetti kolmen suurimman opintoalan parissa; ajoneuvo- ja kuljetustekniikka (988 opettajaa), arkkitehtuuri ja rakentaminen (920 opettajaa) ja majoitus- ja ravitsemisala (906 opettajaa).

Ryhmään ”muu opetus” kirjattiin 1 032 opettajaa. Todennäköisesti tämä ryhmä sisältää mm. ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavien koulutusten (Ammatilliseen peruskoulutuksen ohjaava ja valmentava koulutus, Maahanmuuttajien ammatillisen peruskoulutukseen valmentava koulutus ja Vammaisten opiskelijoiden valmentava ja kuntouttava opetus ja ohjaus ammatillisessa peruskoulutuksessa) opettajia ja lisäksi erilaisia koordinaattoreita nimettyinä esim. kansainvälisyyden, opinto-ohjauksen tai opetussuunnitelmien kehittämiseen. Kyseiset opettajat eivät välttämättä opeta mitään tiettyä ainetta tai yksittäistä alaa.

Lähes kaikilla opintoaloilla ikärakenteessa korostui yli 50 vuotiaiden opettajien määrä. Näin ollen lähitulevaisuudessa ammatillisen koulutuksen opettajatarve tulee lisääntymään. Vain 17 prosenttia opettajista oli alle 40-vuotiaita. Suurista opintoaloista etenkin kone-, metalli- ja energiatekniikan ja

sähkö- ja automaatiotekniikan opettajisto on ikääntynyt. Kyseisten opintoalojen opettajista vain kolmannes on alle 50 -vuotiaita.

Taulukko 5.12. Ammatillisten opintojen opettajat ikäryhmittäin koulutusalan mukaan kevätlukukaudella 2013

	Yhteensä	Alle 40 v	%	40 - 49 v	%	50 v ja yli	%
Vapaa-aika- ja nuorisotyö	90	20	22	35	39	35	39
Kielitieteet	21	6	29	6	29	9	43
Opetus- ja kasvatustyö	152	27	18	38	25	87	57
Muu humanistisen ja kasvatustieteiden koulutus	37	10	27	15	41	12	32
Käsi- ja taideteollisuus	452	50	11	160	35	242	54
Viestintä ja tietotieteet	212	54	25	69	33	89	42
Teatteri ja tanssi	20	5	25	7	35	8	40
Musiikki	360	104	29	109	30	147	41
Kuvataide	40	8	20	14	35	18	45
Muu kulttuurialan koulutus	59	13	22	17	29	29	49
Liiketalous ja kauppa	854	129	15	294	34	431	50
Hallinto	50	9	18	15	30	26	52
Muu yhteiskuntatiet., liiketal. ja hall.alan koul.	159	23	14	54	34	82	52
Tietojenkäsittely	190	39	21	69	36	82	43
Muu luonnontieteiden alan koulutus	8	3	38	4	50	1	13
Arkkitehtuuri ja rakentaminen	920	103	11	262	28	555	60
Kone-, metalli- ja energiatekniikka	721	82	11	170	24	469	65
Sähkö- ja automaatiotekniikka	574	74	13	126	22	374	65
Tieto- ja tietoliikennetekniikka	214	34	16	54	25	126	59
Graafinen ja viestintätieteiden koulutus	50	8	16	16	32	26	52
Elintarvikeala ja biotekniikka	143	19	13	45	31	79	55
Prosessi-, kemian- ja materiaalitieteiden koulutus	285	53	19	83	29	149	52
Tekstiili- ja vaatetustekniikka	116	10	9	30	26	76	66
Ajoneuvo- ja kuljetustekniikka	988	208	21	283	29	497	50
Tuotantotalous	2	0	0	0	0	2	100
Muu tekniikan ja liikenteen alan koulutus	612	114	19	192	31	306	50
Maatilatalous	241	61	25	66	27	114	47
Puutarhatalous	169	31	18	55	33	83	49
Kalatalous	15	0	0	6	40	9	60
Metsätalous	315	43	14	72	23	200	63
Luonto- ja ympäristöala	83	16	19	31	37	36	43
Muu luonnonvara- ja ympäristöalan koulutus	121	35	29	50	41	36	30
Sosiaaliala	229	39	17	62	27	128	56
Terveysala	507	62	12	177	35	268	53
Sosiaali- ja terveysala (alojen yht. ohjelmat)	825	140	17	269	33	416	50
Hammaslääketiede ja muu hammashuolto	22	1	5	6	27	15	68

Taulukko jatkuu seuraavalla sivulla.

	Yhteensä	Alle 40 v	%	40 - 49 v	%	50 v ja yli	%
Kuntoutus ja liikunta	144	46	32	46	32	52	36
Tekniset terveyspalvelut	7	0	0	1	14	6	86
Kauneudenhoitoala	272	65	24	120	44	87	32
Muu sosiaali- ja terv.- ja liikunta-alan koulutus	257	75	29	65	25	117	46
Matkailuala	106	19	18	39	37	48	45
Majoitus- ja ravitsemisala	906	112	12	326	36	468	52
Kotitalous- ja kuluttajapalvelut	166	11	7	55	33	100	60
Muu matkailu-, ravitsemis- ja talousalan koulutus	250	29	12	91	36	130	52
Lukio-opetus	4	3	75	1	25	0	0
Aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutus	132	55	42	31	23	46	35
Luku- ja kirjoitustaidottomien maahanmuutt. koul.	34	12	35	11	32	11	32
Muu opetus	1032	199	19	323	31	510	49
Yhteensä	13166	2259		4070		6837	

Vastausprosentti vuonna 2013 90 %.

Lähde : Tilastokeskus. Opettajajakysely keväällä 2013.

Ammatillisten opettajien nuorimpaan ikäluokkaan (alle 40 v) sijoittui 17 prosenttia (2 259) opettajista, ikäluokkaan 40-49 v sijoittui 31 prosenttia (4 070) opettajista ja korkeimpaan ikäluokkaan 52 prosenttia (6 837) opettajista. Vastaavasti yhteisten opintojen opettajien nuorimpaan ikäluokkaan sijoittui 26 prosenttia (474) opettajista, seuraavaan ikäluokkaan 25 prosenttia (516) ja korkeimpaan ikäluokkaan 49 prosenttia (834).

Opetusneuvos Pertti Pitkänen
Erityisasiantuntija Timo Kumpulainen

6 Vapaan sivistystyön opettajat kevätlukukaudella 2013

Seuraavassa tarkasteltavat tiedot perustuvat Tilastokeskuksen yhteistyössä opetus- ja kulttuuriministeriön ja Opetushallituksen keväällä 2013 kokoamiin tietoihin. Vastaava tiedonkeruu suoritettiin edellisen kerran vuonna 2010. Mukana olevat oppilaitostyypit ovat kansalaisopistot, kansanopistot, opintokeskukset ja liikunnan koulutuskeskukset. Kyselyn piiriin saatiin 231 oppilaitosta, joloin vastausprosentiksi muodostui n. 90.

Taulukko 6.1. Vapaan sivistystyön päätoimisten opettajien lukumäärä ja naisten osuus tehtävätyypin mukaan vuonna 2013

Tehtävätyyppi vapaaan sivistystyön oppilaitoksessa	Oppilaitostyyppi														
	Kansalaisopistot			Kansanopistot			Liikunnan koulutuskeskukset			Opintokeskukset			Yhteensä		
	lkm	Nainen lkm	Nainen %	lkm	Nainen lkm	Nainen %	lkm	Nainen lkm	Nainen %	lkm	Nainen lkm	Nainen %	lkm	Nainen lkm	Nainen %
Rehtori, johtaja	141	87	62	47	14	30	5	1	20	6	2	33,3	199	104	52
Apulaisrehtori, alurehtori, vararehtori	43	30	70	31	20	65	3	0	0	0	0	0,0	77	50	65
Opettaja, linja- johtaja, lehtori	504	408	81	347	208	60	21	11	52	7	5	71,4	879	632	72
Päätoiminen tuntiopettaja	157	121	77	32	20	63	12	8	67	0	0	0,0	201	149	74
Muu	19	14	74	25	12	48	5	2	40	15	12	80,0	64	40	63
Yhteensä	864	660	76%	482	274	57%	46	22	50%	28	19	64%	1420	975	69%
Oppilaitostyyppin osuus kaikista	61%			34%			4%			3%					

Lähde: Tilastokeskus. Opettajakysely keväällä 2013. Vastausprosentti vuonna 2013 oli 90 %.

Vapaan sivistystyön opettajisto on kokonaisuudessaan naisvaltaista. Erityisesti tämä ilmenee kansalaisopistojen kohdalla. Siellä myös rehtorikunnan enemmistö muodostuu naisista. Muissa oppilaitostyypeissä erot ovat pienempiä ja rehtorikuntakin on perinteisen miesvaltaista.

Taulukko 6.2. Vapaan sivistystyön päätoimisten opettajien opettajakelpoisuus oppilaitostyypeittäin vuosina 2002, 2005, 2008, 2010 ja 2013

Oppilaitostyyppi	2013			2010			2008			2005			2002		
	Opet-tajia yht.	Opettajakelpoisuus on kunnossa		Opet-tajia yht.	Opettajakelpoisuus on kunnossa		Opet-tajia yht.	Opettajakelpoisuus on kunnossa		Opet-tajia yht.	Opettajakelpoisuus on kunnossa		Opet-tajia yht.	Opettajakelpoisuus on kunnossa	
		lkm	%		lkm	%		lkm	%		lkm	%		lkm	%
Kansalaisopistot	864	729	84%	943	789	84%	876	715	82%	1126	776	69%	1039	792	76%
Kansanopistot	482	322	67%	495	315	64%	468	298	64%	413	247	60%	478	282	59%
Liikunnan koulutuskeskukset	46	28	61%	62	26	42%	69	30	43%	52	27	52%	52	17	33%
Opintokeskukset	28	17	61%	45	26	58%	41	26	63%	39	21	54%	65	23	35%
Yhteensä	1420	1096	77%	1545	1156	75%	1454	1069	74%	1630	1071	66%	1634	1114	68%

Lähde : Tilastokeskus. Opettajakysely keväällä 2013. Vastausprosentti vuonna 2013 oli 90 %.

Tarkasteltaessa vapaan sivistystyön opettajien kelpoisuutta voidaan pidemmän aikajakson kehityksestä todeta, että kelpoisten opettajien osuus on ollut kasvusuunnassa. Kun vuonna 2002 muodollinen opettajakelpoisuus oli 68 prosentilla opettajista, niin vuonna 2013 jo 77 prosenttia vapaan sivistystyön opettajistosta oli muodollisesti kelpoisia. Opintokeskusten ja liikunnan koulutuskeskusten opettajien kelpoisuusaste on parantunut viimeisen kymmenen vuoden aikana merkittävästi, joskin on edelleen verrattain alhaalla. Volyyimiltaan suurimmassa oppilaitostyyppissä, kansalaisopistoissa, muodollisesti kelpoisten opettajien osuus on noussut 84 prosenttiin. Eroavuutta ryhmien välillä saattaa selittää ainakin, että eri oppilaitosmuodoissa tarvitaan eri tavoin päätoimisten opettajien ja tuntiopettajien panosta. Päätoimiset opettajat ovat hankkineet kelpoisuuden, mutta tuntiopettajilta se usein puuttuu.

Taulukko 6.3. Vapaan sivistystyön koulutuksen päätoimisten opettajien opettajakelpoisuus oppilaitostyyppin ja opettajan tehtävätyypin mukaan vuonna 2013

Oppilaitostyyppi Tehtävätyyppi vapaan sivistystyön oppilaitoksessa	Opettaja yhteensä lkm	Opettaja-kelpoisuus kunnossa lkm	Opettaja-kelpoisuus kunnossa %	Vaadittava tutkinto puuttuu* %	Opettajan pedagogiset opinnot puuttuvat* %	Kelpoisuuste- kijöitä puut- tuu, mutta ei tietoa mitä* %
Kansalaisopistot						
Rehtori, johtaja	141	138	97,9	0,7	0,7	0,7
Apulaisrehtori, aluerehtori, vararehtori	43	42	97,7	2,3	2,3	0,0
Opettaja, linjajohtaja, lehtori	504	467	92,7	2,2	5,8	0,2
Päätoiminen tuntiopettaja	157	72	45,9	21,0	47,8	0,6
Muu	19	10	52,6	21,1	26,3	0,0
Yhteensä	864	729	84,4			
Kansanopistot						
Rehtori, johtaja	47	44	93,6	0,0	6,4	0,0
Apulaisrehtori, aluerehtori, vararehtori	31	29	93,5	0,0	6,5	0,0
Opettaja, linjajohtaja, lehtori	347	229	66,0	11,8	27,7	2,0
Päätoiminen tuntiopettaja	32	10	31,3	34,4	40,6	6,3
Muu	25	10	40,0	12,0	44,0	4,0
Yhteensä	482	322	66,8			
Liikunnan koulutuskeskukset						
Rehtori, johtaja	5	4	80,0	0,0	20,0	0,0
Apulaisrehtori, aluerehtori, vararehtori	3	3	100,0	0,0	0,0	0,0
Opettaja, linjajohtaja, lehtori	21	18	85,7	4,8	9,5	0,0
Päätoiminen tuntiopettaja	12	3	25,0	33,3	41,7	0,0
Muu	5	0	0,0	20,0	80,0	0,0
Yhteensä	46	28	60,9			
Opintokeskukset						
Rehtori, johtaja	6	5	83,3	16,7	16,7	0,0
Apulaisrehtori, aluerehtori, vararehtori	0	0				
Opettaja, linjajohtaja, lehtori	7	2	28,6	57,1	42,9	0,0
Päätoiminen tuntiopettaja	0	0				
Muu	15	10	66,7	33,3	0,0	0,0
Yhteensä	28	17	60,7		0,0	
Yhteensä						
Rehtori, johtaja	199	191	96,0	1,0	3,0	0,5
Apulaisrehtori, aluerehtori, vararehtori	77	74	96,1	1,3	3,9	0,0
Opettaja, linjajohtaja, lehtori	879	716	81,5	6,5	14,8	0,9
Päätoiminen tuntiopettaja	201	85	42,3	23,9	46,3	1,5
Muu	64	30	46,9	20,3	31,3	1,6
Yhteensä	1 420	1 096	77,2			

* Muodollisesti epäpätevällä opettajalla on voinut olla useampi syy kelpoisuuden puuttumiseen.

Tästä johtuen prosentuaalinen tarkastelu voi ylittää sadan.

Lähde : Tilastokeskus. Opettajakysely keväällä 2013. Vastausprosentti vuonna 2013 oli 90 %.

Eri opettajaryhmissä kelpoisuus on korkeinta johtavassa asemassa olevilla opettajakunnan edustajilla (rehtorit, johtajat, apulaisrehtorit, aluerehtorit ja vararehtorit). Kansalaisopistojen rehtoreista lähes kaikki täyttivät muodollisen kelpoisuuden vaatimukset. Vastaavasti päätoimisten tuntiopettajien ja muiden ryhmässä kelpoisuuden omaavien osuus on keskimäärin alle 50 %.

Taulukko 6.4. Kansalaisopistojen ja kansanopistojen päätoimisten opettajien opettajakelpoisuus koulutusaloittain vuonna 2013*

Koulutusala	Kansalaisopistot								
	Opettaja yhteensä	Opettajakelpoisuus on kunnossa		Pedag. opinnot puuttuvat		Tutkinto puuttuu		Kelpoisuustekijöitä puuttuu, mutta ei tietoa mitä	
Maahanmuuttajien opetus	24	20	83%	0	0%	4	17%	0	0,0 %
Humanistinen ja kasvatustieteiden ala	123	110	89%	1	1%	13	11%	0	0,0 %
Kulttuuriala	396	332	84%	22	6%	54	14%	1	0,3 %
Yht.tieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala	17	16	94%	0	0%	1	6%	0	0,0 %
Luonnontieteiden ala	18	17	94%	1	6%	1	6%	0	0,0 %
Tekniikan ja liikenteen ala	21	16	76%	3	14%	3	14%	0	0,0 %
Luonnonvara- ja ympäristöala	0	0	0%	0	0%	0	0%	0	0,0 %
Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala	38	21	55%	4	11%	15	39%	0	0,0 %
Matkailu-, ravitsemis- ja talousala	8	8	100%	0	0%	0	0%	0	0,0 %
Muu koulutus	219	189	86%	19	9%	20	9%	2	0,9 %
Yhteensä	864	729	84%	50	6%	111	13%	3	0,3 %

Koulutusala	Kansanopistot								
	Opettaja yhteensä	Opettajakelpoisuus on kunnossa		Pedag. opinnot puuttuvat		Tutkinto puuttuu		Kelpoisuustekijöitä puuttuu, mutta ei tietoa mitä	
Maahanmuuttajien opetus	60	48	80%	6	10%	7	12%	2	3%
Humanistinen ja kasvatustieteiden ala	119	94	79%	5	4%	22	18%	1	1%
Kulttuuriala	110	59	54%	23	21%	39	35%	3	3%
Yht.tieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala	20	16	80%	1	5%	3	15%	0	0%
Luonnontieteiden ala	24	14	58%	4	17%	8	33%	0	0%
Tekniikan ja liikenteen ala	10	2	20%	3	30%	4	40%	2	20%
Luonnonvara- ja ympäristöala	4	0	0%	0	0%	4	100%	0	0%
Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala	21	10	48%	4	19%	9	43%	1	5%
Matkailu-, ravitsemis- ja talousala	6	2	33%	2	33%	2	33%	0	0%
Muu koulutus	108	77	71%	7	6%	27	25%	1	1%
Yhteensä	482	322	67%	55	11%	125	26%	10	2%

*) Muodollisesti epäpätevillä opettajalla on voinut olla useampi syy kelpoisuuden puuttumiseen.
Lähde : Tilastokeskus. Opettajakysely keväällä 2013. Vastausprosentti vuonna 2013 oli 90 %.

Tarkasteltaessa kansalaisopistojen ja kansanopistojen opetushenkilöstön kelpoisuutta eri koulutusaloilla voidaan todeta, että kelpoisuudet vaihtelevat suuresti molemmissa oppilaitosmuodoissa. Maahanmuuttajien opetuksessa, humanistisella ja kasvatustieteiden alalla sekä yhteiskuntatieteiden, liiketa-

louden ja hallinnon alalla kelpoisten opettajien osuus on kuitenkin korkea molemmissa oppilaitosmuodoissa vaihdellen 79 %:n ja 94 %:n välillä. Sosiaali-, terveys- ja liikunta-alalla kelpoisuudet ovat taas suhteellisen alhaisella tasolla molemmissa ryhmissä (48 % - 55 %). Ensin mainitut ryhmät muodostavat suhteellisen vakiintuneita opetusaloja, mikä selittää korkeat prosenttiluvut. Liikunnallisen harrastustoiminnan yhteys alan vapaan sivistystyön koulutukseen saattaa tässä tapauksessa taas olla yhteydessä opettajakelpoisuuden alhaisiin lukuihin.

Taulukko 6.5. Vapaan sivistystyön koulutuksen päätoimiset opettajat oppilaitostyyppittäin opettajan tehtävätyypin ja ikäryhmän mukaan vuonna 2013

	Kansalaisopistot		Kansanopistot		Liikunnan koulutuskeskukset		Opintokeskukset		Oppilaitokset yhteensä	
	lkm	%	lkm	%	lkm	%	lkm	%	lkm	%
Rehtori, johtaja										
Alle 40 v.	5	4	4	9	1	20	1	17	11	6
40-49 v.	33	23	11	23	2	40	1	17	47	24
50 v. ja yli	103	73	32	68	2	40	4	67	141	71
Yhteensä	141	100	47	100	5	100	6	100	199	100
Apulaisrehtori aluerehtori, vararehtori										
Alle 40 v.	3	7	6	19	0	0	0	0	9	12
40-49 v.	12	28	10	32	2	67	0	0	24	31
50 v. ja yli	28	65	15	48	1	33	0	0	44	57
Yhteensä	43	100	31	100	3	100	0	0	77	100
Opettaja, linjajohtaja, lehtori										
Alle 40 v.	65	13	107	31	8	38	2	29	182	21
40-49 v.	140	28	95	27	7	33	2	29	244	28
50 v. ja yli	299	59	145	42	6	29	3	43	453	52
Yhteensä	504	100	347	100	21	100	7	100	879	100
Päätoiminen tuntiopettaja										
Alle 40 v.	34	22	9	28	6	50	0	0	49	25
40-49 v.	35	22	9	28	4	33	0	0	48	24
50 v. ja yli	88	56	14	44	2	17	0	0	102	51
Yhteensä	157	100	32	100	12	100	0	0	199	100
Muu										
Alle 40 v.	2	11	8	32	3	60	5	33	18	28
40-49 v.	4	21	11	44	2	40	3	20	20	31
50 v. ja yli	13	68	6	24	0	0	7	47	26	41
Yhteensä	19	100	25	100	5	100	15	100	64	100
Kaikki										
Alle 40 v.	109	13	134	28	18	39	8	29	269	19
40-49 v.	224	26	136	28	17	37	6	21	383	27
50 v. ja yli	531	61	212	44	11	24	14	50	768	54
Yhteensä	864	100	482	100	46	100	28	100	1420	100

Lähde: Tilastokeskus. Opettajakysely keväällä 2013. Vastausprosentti vuonna 2013 oli 90 %.

Vapaan sivistystyön opettajien ikärakenne osoittaa opettajakunnan kokonaisuutena olevan varsin ikääntynyttä. Yli puolet kaikista opettajista on täyttänyt 50 vuotta. Liikunnan koulutuskeskukset tekevät poikkeuksen kokonaisuuteen, sillä näissä oppilaitoksissa vajaa neljännes opettajakunnasta on täyttänyt 50 vuotta. Kansalaisopistot taas muodostavat selkeän vastakohdan liikunnan koulutuskeskuksille. Siellä vain 13 % opettajista on alle 40 vuotiaita, mutta 61 % on jo täyttänyt 50 vuotta. Kansalaisopistojen opettajien suuri lukumäärä vaikuttaakin edellä mainittuun kokonaiskuvaan. Opettajaryhmittäin tarkasteltuna voidaan pääpiirteissään todeta, että opettajakunnan ikärakenne noudattelee useimmissa oppilaitoksissa luonnollista urakehitystä. Vanhin ikärakenne on johtavassa asemassa olevilla, sitten tulevat opettajat ja tuntiopettajat.

*Erityisasiantuntija Timo Kumpulainen
Opetusneuvos Leena Nissilä*

7 Maahanmuuttajia opettavat opettajat kevätlukukaudella 2013

Maahanmuuttajien koulutuksesta

Maahanmuuttajien koulutuspolitiikkaan vaikuttavat lainsäädännön lisäksi valtioneuvoston periaatepäätökset ja hallitusohjelmat. Yleisenä tavoitteena on pidetty kaikkien maahanmuuttajien joustavaa ja tehokasta integroimista eli kotouttamista suomalaiseen yhteiskuntaan ja työelämään. Lisäksi on nähty, että huomattava osa opettajistamme tarvitsee maamme uusiin vähemmistökulttuureihin perehdyttävää koulutusta. Koulutuksessa panostetaan erityisesti maahanmuuttajaoppilaiden riittävään suomen tai ruotsin kielen hallintaan, joka luo pohjan myöhemmille opinnoille. Myös maahanmuuttajaoppilaiden oman äidinkielen säilyttämistä ja kehittämistä pyritään tukemaan.

Maahanmuuttajataustaisten opettajat on tilastoitu opettajan eniten opettaman aineen mukaisesti. Perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa maahanmuuttajia opettavat opettajat on jaettu viiteen ryhmään; maahanmuuttajien perusopetukseen valmistava opetus, suomi tai ruotsi toisena kielenä, muut uskonnot ja maahanmuuttajien oma äidinkieli. Ammatillisen koulutuksen osalta näitä olivat maahanmuuttajien ammatilliseen peruskoulutukseen valmistava koulutus ja äidinkielen osalta suomi tai ruotsi toisena kielenä sekä muu oppilaan äidinkieli. Vapaassa sivistystyössä aineet olivat maahanmuuttajien opetus, suomi tai ruotsi toisena kielenä, suomalainen yhteiskunta- ja työelämätaito sekä muu maahanmuuttajille tarkoitettu opetus.

► Perusopetuksen ja lukiokoulutuksen maahanmuuttajien opettajat

Maahanmuuttajia opettavien opettajien tilastointia vaikeuttaa mm. opettajien koulutus- ja työtilanteen monimuotoisuus. Opettajat liikkuvat perusopetuksen ja lukiokoulutuksen välillä ja saattavat opettaa samalla ammatillisessakin koulutuksessa. Lisäksi perusopetuksen luokissa toimivia ns. tukiopettajia ei ole maahanmuuttajien opettajiksi useinkaan tilastoitu.

Keväällä 2013 suoritetun opettajatiedonkeruun mukaan perusopetukseen ilmoitettuja maahanmuuttajien opettajia oli 517 ja lukiokoulutuksen puolella 92. Näin ollen perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa toimi kaikkiaan 609 maahanmuuttajien parissa pääsääntöisesti työskentelevää opettajaa. Vuoteen 2010 verrattaessa maahanmuuttajien parissa pääsääntöisesti työskentelevän opettajiston määrä on kasvanut noin 14 prosenttia. Erityisesti lukiokoulutuksen suomi toisena kielenä – aineen opettajien määrä on yli kaksinkertaistunut vuoteen 2010 verrattuna.

Perusopetukseen valmistavassa opetuksessa toimi koulujen oman ilmoituksen mukaan 186 opettajaa. Opettajien lukumäärä näyttäisi pysytelleen maahanmuuttajien perusopetukseen valmistavan opetuksen osalta vuoden 2010 tilanteen mukaisena.

Taulukko 7.1. Perusopetuksen maahanmuuttajien opettajat opettajan eniten opettaman aineen ja/tai tehtävätyypin mukaisesti vuonna 2010 ja 2013

Vuosi	Maahanmuuttajaopettaja (perusopetukseen valmistava opetus)		Perusopetuksen lehtori		Päätoiminen tuntiopettaja perusopetuksessa		Sivutoiminen tuntiopettaja perusopetuksessa		Yhteensä	
	2010	2013	2010	2013	2010	2013	2010	2013	2010	2013
Maahanmuuttajien perusopetukseen valmistava opetus	167	162	0	5	12	8	1	0	180	175
Äidinkieli ja kirjallisuus, suomi toisena kielenä	0	0	63	73	95	101	2	5	160	179
Äidinkieli ja kirjallisuus, ruotsi toisena kielenä	0	0	0	9	3	5	0	0	3	14
Äidinkieli ja kirjallisuus, muu oppilaan äidinkieli	0	0	0	1	18	14	10	7	28	22
Muut uskonnot	0	0	2	1	37	47	33	39	72	87
Maahanmuuttajien oma äidinkieli	0	0	3	1	27	18	14	21	44	40
Yhteensä	167	162	68	90	192	193	60	72	487	517

Lähde: Tilastokeskus – Opettajakyselyt keväällä 2010 ja 2013
Vastausprosentit peruskouluissa vuonna 2010 (91%) ja 2013 (88%).

Taulukko 7.2. Lukioiden maahanmuuttajien opettajat opettajan eniten opettaman aineen ja/tai tehtävätyypin mukaisesti vuonna 2010 ja 2013

Vuosi	Maahanmuuttajaopettaja (perusopetukseen valmistava opetus)		Lukion lehtori		Päätoiminen tuntiopettaja lukiossa		Sivutoiminen tuntiopettaja perusopetuksessa		Yhteensä	
	2010	2013	2010	2013	2010	2013	2010	2013	2010	2013
Maahanmuuttajien perusopetukseen valmistava opetus	0	9	0	0	4	2	0	0	4	11
Äidinkieli ja kirjallisuus, suomi toisena kielenä	0	0	4	22	20	38	3	5	27	65
Äidinkieli ja kirjallisuus, ruotsi toisena kielenä	0	0	3	5	1	0	0	1	4	6
Äidinkieli ja kirjallisuus, muu oppilaan äidinkieli	0	0	0	1	0	3	0	0	0	4
Muut uskonnot	0	0	1	0	0	3	0	3	1	6
Maahanmuuttajien oma äidinkieli	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0
Yhteensä	0	9	8	28	25	46	4	9	37	92

Lähde: Tilastokeskus – Opettajakyselyt keväällä 2010 ja 2013
Vastausprosentti lukioissa vuonna 2010 97,2% ja vuonna 2013 94,0%.

Opettajien muodollinen kelpoisuus

Perusopetukseen valmistavan opetuksen opettajista oli muodollisesti kelpoisia noin 79 prosenttia. Muita aineita opettavien kelpoisuusaste oli selvästi alhaisempi. Muiden uskontojen 93 opettajasta vain noin neljäsnes täytti opettajan muodollisen kelpoisuuden ehdot. Muiden uskontojen opettajista samoin kuin maahanmuuttajien oman äidinkielen opettajista lähes kaikki olivat pää- tai sivutoimisia tuntiopettajia.

Kokonaisuutena maahanmuuttajien parissa työskennelleistä opettajista noin 65 prosenttia täytti asetetut kelpoisuusehdot. Tässä suhteessa on huomioitava, että osa maahanmuuttajia opettavista opettajista on itsekin maahanmuuttajataustaisia. Heidän on haettava Suomessa ulkomailla suoritetun tutkintonsa tunnustamista. Tutkintojen tunnustamisella tarkoitetaan päätöstä siihen, millaisen kelpoisuuden ulkomainen tutkinto antaa työmarkkinoilla tai jatko-opintoihin Suomessa. Aikaisempiin tiedonkeruisiin verrattaessa maahanmuuttajataustaisia opettavien opettajien muodollinen kelpoisuusaste on hieman kohentunut.

Taulukko 7.3. Perusopetuksessa maahanmuuttajia opettavien kelpoisuus opettajan eniten opettaman aineen mukaisesti vuonna 2013

Opettajan eniten opettama aine tässä oppilaitoksessa	Yhteensä	Kelpoinen antamaan opetusta hoitamassaan tehtävässä		Muu opettajakelpoisuus		Opettajakelpoisuus puuttuu		Tieto kelpoisuudesta puuttuu	
			%		%		%		%
(perusopetukseen valmistava opetus)	175	139	79,4	3	1,7	33	18,9	0	0,0
Äidinkieli ja kirjallisuus (suomi toisena kielenä)	179	139	77,7	25	14,0	15	8,4	0	0,0
Äidinkieli ja kirjallisuus (ruotsi toisena kielenä)	14	12	85,7	1	7,1	1	7,1	0	0,0
Äidinkieli ja kirjallisuus (muu oppilaan äidinkieli)	22	5	22,7	8	36,4	5	22,7	4	18,2
Muut uskonnot	87	23	26,4	13	14,9	34	39,1	17	19,5
Maahanmuuttajien oma äidinkieli	40	8	20,0	5	12,5	17	42,5	10	25,0
Yhteensä	517	326	63,1	55	10,6	105	20,3	31	6,0

Lähde: Tilastokeskus – Opettajakysely keväällä 2013
Vastausprosentti peruskouluissa vuonna 2013 (88,1 %).

Taulukko 7.4. Lukioissa maahanmuuttajia opettavien kelpoisuus opettajan eniten opettaman aineen mukaisesti vuonna 2013

Opettajan eniten opettama aine tässä oppilaitoksessa	Yhteensä	Kelpoinen antamaan opetusta hoitamassaan tehtävissä		Muu opettajakelpoisuus		Opettajakelpoisuus puuttuu		Tieto kelpoisuudesta puuttuu	
			%		%		%		%
(perusopetukseen valmistava opetus)	11	8	72,7	2	18,2	1	9,1	0	0,0
Äidinkieli ja kirjallisuus (suomi toisena kielenä)	65	52	80,0	9	13,8	4	6,2	0	0,0
Äidinkieli ja kirjallisuus (ruotsi toisena kielenä)	6	6	100,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Äidinkieli ja kirjallisuus (muu oppilaan äidinkieli)	4	3	75,0	1	25,0	0	0,0	0	0,0
Muut uskonnot	6	3	50,0	0	0,0	2	33,3	1	16,7
Maahanmuuttajien oma äidinkieli	0	0		0		0		0	
Yhteensä	92	72	78,3	12	13,0	7	7,6	1	1,1

Lähde: Tilastokeskus – Opettajakysely keväällä 2013.
Vastausprosentti lukioissa vuonna 2013 (94,0 %).

► Ammatillisen koulutuksen maahanmuuttajien opettajat

Ammatillisen koulutuksen maahanmuuttajien opettajat kartoitettiin opettajan eniten opettaman aineen mukaisesti. Tarkastelu jaottui maahanmuuttajien ammatilliseen peruskoulutukseen valmistavaan koulutukseen ja suomi tai ruotsi toisena kielenä -opetukseen. Tämän lisäksi äidinkielen opetuksessa huomioitiin muu oppilaan äidinkieli. Tiedonkeruussa ei jaoteltu ammatillisen koulutuksen opettajistoa erikseen ammatillisen perus- ja lisäkoulutuksen opettajiin, vaan opettajia tarkasteltiin tässä suhteessa yhtenä kokonaisuutena.

Valtaosa maahanmuuttajien parissa työskentelevistä opettajista on edelleen naisia. Opettajan muodolliset kelpoisuusehdot täyttyivät 86 prosentilla opettajista, mikä on noin kuusi prosenttiyksikköä parempi osuus kuin ammatillisessa koulutuksessa keskimäärin. Maahanmuuttajien parissa työskentelevien opettajien kelpoisuustilanne oli kohentunut kymmenellä prosenttiyksiköllä vuoden 2010 tilanteeseen verrattaessa. Opettajien lukumäärä näyttäisi pysytelleen vuoden 2010 tasolla.

Taulukko 7.5. Ammatillisen koulutuksen maahanmuuttajien opettajat eniten opettamansa aineen mukaisesti vuosina 2010 ja 2013

Vuosi 2010	Yhteensä	Nainen	%	Opettajalla kaikki kelpoisuusehdot täytyvät	%
Opettaja yhteensä	14 514	7 582	52,2	10 537	72,6
Maahanmuuttajien ammatilliseen peruskoulutukseen valmistava koulutus	347	257	74,1	260	74,9
Äidinkieli, muu oppilaan äidinkieli	2	2	0,0	1	50,0
Äidinkieli, suomi toisena kielenä	74	63	85,1	61	82,4
Äidinkieli, ruotsi toisena kielenä	6	5	83,3	4	66,7
Yhteensä	429	327	76,2	326	76,0

Vuosi 2013	Yhteensä	Nainen	%	Opettajalla kaikki kelpoisuusehdot täytyvät	%
Opettaja yhteensä	15 017	7 978	53,1	11 984	79,8
Maahanmuuttajien ammatilliseen peruskoulutukseen valmistava koulutus	332	214	64,5	285	85,8
Äidinkieli, muu oppilaan äidinkieli	0	0		0	
Äidinkieli, suomi toisena kielenä	80	73	91,3	73	91,3
Äidinkieli, ruotsi toisena kielenä	10	9	90,0	6	60,0
Yhteensä	422	296	70,1	364	86,3

Lähde: Tilastokeskus – Opettajakyselyt keväällä 2010 ja 2013

Vastausprosentti ammatillista koulutusta antavissa oppilaitoksissa vuonna 2010 86,2 % ja vuonna 2013 90,4 %.

Maahanmuuttajien kotoutumiskoulutus

Kotoutumiskoulutus on yleensä TE-keskusten hankkimaa työvoimapolitiittista aikuiskoulutusta. Kotoutumiskoulutuksen tärkeä tehtävä on työllistyminen, joten ammattipainotteisen koulutuksen osuus on keskeinen. Koulutukseen kuuluu usein myös työharjoittelu työpaikalla. Kotoutumiskoulutuksen tarpeet ja laajuus ulottuvat luku- ja kirjoitustaidottomien opetuksesta akateemisesti koulutettujen koulutukseen.

Opettajatiedonkeruussa kotoutumiskoulutuksen parissa työskentelevät opettajat kerättiin ammatillisen koulutuksen opettajiston yhteydessä. Kotoutumiskoulutus oli tähän sarakkeeseen kirjatun opettajan eniten opettama aine kyseisessä oppilaitoksessa. Luku- ja kirjoitustaidottomien parissa työskentelevät opettajat tilastoitiin omaksi ryhmäkseen.

Vuonna 2013 maahanmuuttajien kotoutumiskoulutusta opetti 132 opettajaa ja luku- ja kirjoitustaidottomien maahanmuuttajien koulutusta 34 opettajaa. He opettivat kyseisiä aineita eniten opettamana aineenaan kyseisessä oppilaitoksessa. Tämän lisäksi kotoutumiskoulutuksen parissa työskenteli joukko opettajia opettaen aineita joko toiseksi tai kolmanneksi eniten opettamana aineenaan.

► Vapaa sivistystyö

Vapaan sivistystyön oppilaitoksien maahanmuuttajataustaisen opiskelijoiden ja heidän opetuksensa tilastointia lähdettiin kehittämään ns. suuntaviivaohjauksen myötä. Suuntaviivaohjauksen yksi keskeisimmistä painopistealueista oli maahanmuuttajataustaisten kieli- ja kulttuurikoulutus.

Eriyisesti maahanmuuttajataustaisille kohdennetuissa koulutuksissa (suomi- tai ruotsi toisena kielenä, suomalainen yhteiskunta- ja työelämätiето ja muu maahanmuuttajille tarkoitettu opetus) opettaneista 68 prosenttia täytti opettajan muodolliset kelpoisuusvaatimukset. Valtaosa ko. koulutuksissa opettaneista toimi kansanopistoissa.

Taulukko 7.6. Vapaassa sivistystyössä maahanmuuttajia opettavien kelpoisuus opettajan eniten opettaman aineen mukaisesti vuonna 2013

Opettajan eniten opettama aine	Opettajiä yhteensä	Opettajakelpoisuus on kunnossa sekä tutkinnon että opettajakoulutuksen osalta	%
Vapaan sivistystyön opettajat yhteensä	1 420	1 096	77
Äidinkieli, suomi toisena kielenä	49	37	75,5
Äidinkieli, ruotsi toisena kielenä	12	10	83,3
Suomalainen yhteiskunta- ja työelämätiето	12	12	100,0
Muu maahanmuuttajille tarkoitettu opetus	12	9	75,0
Yhteensä	85	68	80,0

Lähde: Tilastokeskus – Opettajakysely keväällä 2013
Vastausprosentti vapaan sivistystyön oppilaitoksissa vuonna 2013 (90 %).

Taulukko 7.7. Vapaan sivistystyön maahanmuuttajien opettajat oppilaitostyypeittäin vuonna 2013

Opettajan eniten opettama opintoala tässä oppilaitoksessa Opettajan eniten opettama aine tässä oppilaitoksessa	Liikunnan koulutuskeskukset	Kansanopistot	Kansalaisopistot	Opinto-keskukset	Muut oppilaitokset
Äidinkieli, suomi toisena kielenä	0	33	16	0	0
Äidinkieli, ruotsi toisena kielenä	0	10	2	0	0
Suomalainen yhteiskunta- ja työelämätiето	0	9	3	0	0
Muu maahanmuuttajille tarkoitettu opetus	0	8	3	1	0
Yhteensä	0	60	24	1	0

Lähde: Tilastokeskus – Opettajakysely keväällä 2013
Vastausprosentti vapaan sivistystyön oppilaitoksissa vuonna 2013 (90 %).

Specialsakkunnig Annika Westerholm

8 Lärarsituationen inom den svenskspråkiga utbildningen våren 2013

Lärarsituationen i de svenskspråkiga skolorna och läroanstalterna inom den grundläggande utbildningen, gymnasieutbildningen och yrkesutbildningen på andra stadiet samt den fria bildningen kommer nedan att presenteras utgående från den situation som gällde 1.3.2013. Uppgifterna har samlats in av Statistikcentralen. Motsvarande insamling har tidigare gjorts åren 1998–2000, 2002, 2005, 2008 och 2010. De insamlade uppgifterna gäller både rektorer och lärare, men omfattar år 2013 inte de som är tjänstlediga. År 2008 omfattade insamlingen även lärarna på Åland, medan de inte finns med i den statistiska insamlingen för år 2010 och 2013.

Alla skolor och läroanstalter svarade inte på Statistikcentralens förfrågan våren 2013 och statistiken är därför inte heltäckande (situationen var den motsvarande år 2008 och 2010). Lärarstatistikens svarsprocent var 88,1 procent för skolorna inom den grundläggande utbildningen år 2013, för specialskolorna inom den grundläggande utbildningen 92,7 procent och för skolor med både grundläggande utbildning och gymnasieutbildning 73,2 procent. Vidare var svarsprocenten 94,0 för gymnasierna och 90,4 procent för yrkesläroanstalterna. Svarsprocenten inom den fria bildningen var 93,3 procent.

I det följande beskrivs i huvudsak situationen inom den svenskspråkiga utbildningen och ibland görs jämförelser med den finskspråkiga utbildningen och utbildningen i hela landet. Speciellt betonas den formella behörigheten och ålders- och könsfördelningen samt den regionala fördelningen sett ur ett finlandssvenskt perspektiv. Då antalet lärare är litet, vilket ofta är fallet inom den svenskspråkiga utbildningen, blir en procentuell jämförelse ibland missvisande. En lärare anges som lärare i varje läroanstalt där han eller hon verkar som lärare, vilket innebär att en lärare som t.ex. undervisar vid två läroanstalter, uppges som lärare av båda läroanstalterna. Skolor med ett annat undervisningsspråk än finska eller svenska har lagts till i gruppen med skolor där undervisningsspråket är finska. Endast de lärare inom förskoleundervisningen som undervisar i en skola inom den grundläggande utbildningen ingår i statistiken.

Mera information om situationen inom den svenskspråkiga utbildningen finns på finska bland annat i bilagorna, i kapitlen om den grundläggande utbildningen och gymnasieutbildningen nationellt samt i kapitlet om lärarnas deltagande i fortbildning och påbyggnadsutbildning samt arbetslivsperioder. Dessutom finns information om antagningen till den svenskspråkiga utbildningen för klass- och barnträdgårdslärare i det kapitel som behandlar antagningen till utbildning nationellt. Pedagogiska fakulteten vid Åbo Akademi, med Vasa som huvudsaklig utbildningsort, handhar bl.a. den pedagogiska utbildningen av svenskspråkiga barnträdgårds-, klass-, ämnes- och yrkeslärare i Finland. Den svenskspråkiga barnträdgårdsläraryrkesutbildningen i Helsingfors ordnas som ett samarbete mellan Åbo Akademi och Helsingfors universitet.

► Lärarsituationen inom den grundläggande utbildningen

Totalt 39 041 rektorer och lärare inom den grundläggande utbildningen omfattas av det insamlade datamaterialet år 2013. Av dessa är 2 418 rektorer och lärare med svenska som undervisningsspråk, vilket motsvarar 6,2 procent av alla rektorer och lärare i landet. Det totala antalet rektorer och lärare i huvudsyssla är 2 289 inom den svenskspråkiga utbildningen.

De ordinarie anställda (förordnande tillsvidare) lärarnas antal inom den svenskspråkiga grundläggande utbildningen uppgår till 1 694, dvs. 70,1 procent av alla rektorer och lärare. De visstidsanställdas antal är 514 och vikarierna är 207. Det är lika vanligt bland kvinnorna och männen att ha en ordinarie anställning; av kvinnorna har 70,1 procent ordinarie anställning och av männen 69,9 procent. Av alla tjänstetyper är rektorerna den grupp som har den största andelen ordinarie anställda, till och med 91,0 procent. Av klasslärarna och lärarna inom förskoleundervisningen, som är den största lärarkategorin med 989 lärare, är 75,6 procent ordinarie anställda. I hela landet är det vanligare med ordinarie anställning bland rektorer och lärare inom den grundläggande utbildningen än i de svenskspråkiga skolorna (75,9 % är ordinarie anställda). I hela landet är 0,4 procent av alla rektorer och lärare i deltidspension.

Den största gruppen av lärare inom den svenskspråkiga grundläggande utbildningen utgörs av klasslärarna och lärarna inom förskoleundervisningen (40,9 % av alla rektorer och lärare). Lektorerna utgör 24,3 procent av det totala antalet rektorer och lärare. Fördelningen mellan de olika tjänstetyperna skiljer sig såtillvida att en större andel av lärarkåren i de svenskspråkiga skolorna utgörs av timlärare i huvud- och bisyssla än i de finskspråkiga skolorna, samtidigt som lektorerna utgör en större andel i de finskspråkiga skolorna.

Tabell 8.1. Rektorer och lärare inom den grundläggande utbildningen enligt tjänstetyper och undervisningsspråk år 2013.

Tjänstetyper	Undervisningsspråk svenska		Undervisningsspråk finska		Sammanlagt	
	Lärare totalt	Andel av alla lärare	Lärare totalt	Andel av alla lärare	Lärare totalt	Andel av alla lärare
	f	%	f	%	f	%
Rektorer	100	4,1	1 261	3,4	1 361	3,5
Lektorer	587	24,3	11 144	30,4	11 731	30,0
Klasslärare och lärare inom förskoleundervisning	989	40,9	14 192	38,8	15 181	38,9
Specialklass- och speciallärare	275	11,4	5 203	14,2	5 478	14,0
Lärare för invandrare	5	0,2	157	0,4	162	0,4
Timlärare i huvudsyssla	333	13,8	3 933	10,7	4 266	10,9
Rektorer och lärare i huvudsyssla sammanlagt	2 289	94,7	35 890	98,0	38 179	97,8
Timlärare i bisyssla	129	5,3	733	2,0	862	2,2
Totalt	2 418	100,0	36 623	100,0	39 041	100,0

Svarsprocenten 2013: Skolor inom grundläggande utbildning 88,1 %, specialskolor inom grundläggande utbildning 92,7 %, skolor med både grundläggande och gymnasieutbildning 73,2 %.

Källa: Statistikcentralen. Lärarförfrågan, våren 2013.

Lärarnas behörighet

Av alla rektorer och lärare i de svenskspråkiga skolorna är 79,2 procent formellt behöriga för sin uppgift. I hela landet är behörighetssituationen betydligt bättre eftersom 88,7 procent är behöriga. Av alla rektorer och lärare i huvudsyssla är 82,8 procent behöriga i de svenskspråkiga skolorna, medan 89,9 procent är behöriga i hela landet. Dubbel behörighet (behöriga både som klasslärare och ämneslärare inom den grundläggande utbildningen och/eller inom gymnasieutbildningen) har 167 av rektorerna och lärarna inom den svenskspråkiga utbildningen (6,9 %). I hela landet har 3 581 rektorer och lärare dubbel behörighet (9,2 %).

De som helt saknar lärarbehörighet uppgår till 13,7 procent i de svenskspråkiga skolorna och endast 6,4 procent i hela landet. De vanligaste orsakerna till att lärarna inte är behöriga är att den examen som krävs för läraruppgiften saknas (287 lärare) och/eller att de pedagogiska studierna för lärare saknas (76 lärare). En återspeglning av den stora andelen obehöriga lärare kan också ses i anställningsförhållandets art. Endast 70,1 procent av lärarna inom den svenskspråkiga grundläggande utbildningen är ordinarie anställda, medan 75,9 procent är ordinarie anställda i hela landet. I de svenskspråkiga skolorna är det betydligt vanligare med visstidsanställda (som inte är vikarier).

Tabell 8.2. Den formella behörigheten bland rektorer och lärare inom den grundläggande utbildningen enligt tjänstetyp och undervisningsspråk år 2013.

Tjänstetyp	Undervisningsspråk svenska			Undervisningsspråk finska			Sammanlagt		
	Lärare totalt	Formellt behöriga		Lärare totalt	Formellt behöriga		Lärare totalt	Formellt behöriga	
	f	f	%	f	f	%	f	f	%
Rektorer	100	96	96,0	1 261	1 210	96,0	1 361	1 306	96,0
Lektorer	587	552	94,0	11 144	10 751	96,5	11 731	11 303	96,4
Klasslärare och lärare inom förskoleundervisning	989	864	87,4	14 192	13 411	94,5	15 181	14 275	94,0
Lärare inom förskoleundervisning	57	56	98,2	494	468	94,7	551	524	95,1
Klasslärare	932	808	86,7	13 698	12 943	94,5	14 630	13 751	94,0
Specialklass- och speciallärare	275	217	78,9	5 203	4 075	78,3	5 478	4 292	78,3
Specialklasslärare, undervisning av utvecklingsstörda elever	31	19	61,3	464	388	83,6	495	407	82,2
Specialklasslärare	95	63	66,3	2 770	2 035	73,5	2 865	2 098	73,2
Speciallärare, specialundervisning på deltid	149	135	90,6	1 969	1 652	83,9	2 118	1 787	84,4
Lärare för invandrare	5	*	*	157	126	80,3	162	131	80,9
Timlärare i huvudsyssla	333	161	48,3	3 933	2 863	72,8	4 266	3 024	70,9
Rektorer och lärare i huvudsyssla sammanlagt	2 289	1 895	82,8	35 890	32 436	90,4	38 179	34 331	89,9
Timlärare i bisyssla	129	21	16,3	733	281	38,3	862	302	35,0
Totalt	2 418	1 916	79,2	36 623	32 717	89,3	39 041	34 633	88,7

Svarsprocenten 2013: Skolor inom grundläggande utbildning 88,1 %, specialskolor inom grundläggande utbildning 92,7 %, skolor med både grundläggande och gymnasieutbildning 73,2 %.

*) Uppgiften anges ej p.g.a. bestämmelser om integritetsskydd.

Källa: Statistikcentralen. Lärarfrågan, våren 2013.

Av alla lektorer och timlärare i huvudsyssla är 77,5 procent formellt behöriga (713 av 920), medan 13,3 procent helt saknar behörighet. I de finskspråkiga skolorna är 90,3 procent behöriga, medan 5,3 procent helt saknar behörighet. Skillnaderna i behörighet är stora både beroende på undervisningsspråk och mellan olika undervisningsämnen, då man beaktar de ämnen som läraren huvudsakligen undervisar i. Eftersom ämneslärarnas antal är litet i många undervisningsämnen, speciellt inom den svenskspråkiga utbildningen, ska man inte dra alltför långtgående slutsatser gällande andelen behöriga.

Behörigheten i de fem största undervisningsämnena är: i matematik 75 behöriga lärare av 104 (72,1 %), i modersmål och litteratur (svenska) 67 behöriga lärare av 83 (80,7 %), i gymnastik 51 behöriga lärare av 79 (64,6 %), i det andra inhemska språket finska 70 behöriga lärare av 75 (93,3 %) och i engelska 63 behöriga lärare av 73 (86,3 %). Av lektorer och timlärarna i huvudsyssla i matematik och naturvetenskapliga ämnen (fysik, kemi, geografi, biologi, miljö- och naturvetenskaper) är 161 behöriga av 207 (77,8 %) inom den svenskspråkiga utbildningen. Inom den finskspråkiga utbildningen är andelen behöriga lärare i engelska och det andra inhemska språket svenska omkring 95 procent, medan andelen behöriga i matematik och modersmål och litteratur (finska) är omkring 92 procent. I gymnastik är 84,3 procent av lärarna behöriga. Av lektorer och timlärarna i huvudsyssla i matematik och naturvetenskapliga ämnen (fysik, kemi, geografi, biologi, miljö- och naturvetenskaper) är 3 199 behöriga av 3 389 (94,4 %) inom den finskspråkiga utbildningen.

Av alla 2 418 rektorer och lärare inom den svenskspråkiga grundläggande utbildningen undervisar 1 140 i Nyland, 951 i Österbotten och 178 i Egentliga Finland. Behörighetsgraden varierar mycket beroende på landskap; i Österbotten är 89,5 procent av alla behöriga, i Egentliga Finland 77,0 procent och i Nyland 71,0 procent.

Tabell 8.3. Den formella behörigheten bland rektorer och lärare inom den svenskspråkiga grundläggande utbildningen enligt landskap år 2013.

Landskap	Rektorer och lärare i huvudsyssla			Timlärare i bisyssla			Alla rektorer och lärare sammanlagt		
	Lärare totalt	Formellt behöriga att sköta uppgiften		Lärare totalt	Formellt behöriga att sköta uppgiften		Lärare totalt	Formellt behöriga att sköta uppgiften	
	f	f	%	f	f	%	f	f	%
Nyland	1 046	795	76,0	94	14	14,9	1 140	809	71,0
Egentliga Finland	167	137	82,0	11	0	0,0	178	137	77,0
Satakunta	25	20	80,0	1	*	*	26	21	80,8
Birkaland	17	14	82,4	2	*	*	19	15	78,9
Kymmenedalen	22	14	63,6	2	*	*	24	15	62,5
Norra Savolax	2	*	*	1	*	*	3	*	*
Österbotten	934	847	90,7	17	4	23,5	951	851	89,5
Mellersta Österbotten	65	57	87,7	1	*	*	66	57	86,4
Norra Österbotten	11	10	90,9				11	10	90,9
Totalt	2 289	1 895	82,8	129	21	16,3	2 418	1 916	79,2

Svarsprocenten 2013: Skolor inom grundläggande utbildning 88,1 %, specialskolor inom grundläggande utbildning 92,7 %, skolor med både grundläggande och gymnasieutbildning 73,2 %.

*) Uppgiften anges ej p.g.a. bestämmelser om integritetsskydd.

Källa: Statistikcentralen. Lärarförfrågan, våren 2013.

Av klasslärarna (808 av totalt 932) och lärarna inom förskoleundervisningen (56 av totalt 57) är totalt 87,4 procent behöriga för sin uppgift och annan lärarbehörighet innehas av 2,7 procent, medan 9,7 procent helt saknar lärarbehörighet. Den största andelen behöriga klasslärare och lärare inom förskoleundervisningen, om man bortser från områden med mycket få lärare som undervisar på svenska, finns i Österbotten (98,6 %) och Mellersta Österbotten (96,3 %). I Egentliga Finland är 83,6 procent behöriga, medan den minsta andelen behöriga finns i Nyland (76,8 %). Det här betyder att 105 av 452 klasslärare och lärare inom förskoleundervisningen i Nyland har konstaterats sakna formell lärarbehörighet.

När det gäller lektorerna är skillnaderna mellan landskapen betydligt mindre och totalt sett är andelen behöriga lektorer 94,0 procent. I Österbotten är 96,8 procent av lektorerna behöriga och i Nyland 93,1 procent. År 2010 var skillnaderna mellan landskapen större; i Österbotten och Mellersta Österbotten var 93,7 procent av lektorerna behöriga år 2010 och i Nyland och Östra Nyland 83,9 procent.

Tabell 8.4. Den formella behörigheten bland klasslärare och lärare inom förskoleundervisningen samt lektorer inom den svenskspråkiga grundläggande utbildningen enligt landskap år 2013.

Landskap	Klasslärare och lärare inom förskoleundervisning			Lektorer		
	Lärare totalt	Formellt behöriga att sköta uppgiften		Lärare totalt	Formellt behöriga att sköta uppgiften	
	f	f	%	f	f	%
Nyland	452	347	76,8	277	258	93,1
Egentliga Finland	55	46	83,6	46	44	95,7
Satakunta	11	9	81,8	7	6	85,7
Birkaland	6	6	100,0	4	*	*
Kymmenedalen	9	8	88,9	6	4	66,7
Norra Savolax	2	*	*			
Österbotten	421	415	98,6	222	215	96,8
Mellersta Österbotten	27	26	96,3	24	21	87,5
Norra Österbotten	6	6	100,0	1	*	*
Totalt	989	864	87,4	587	552	94,0

Svarsprocenten 2013: Skolor inom grundläggande utbildning 88,1 %, specialskolor inom grundläggande utbildning 92,7 %, skolor med både grundläggande och gymnasieutbildning 73,2 %.

*) Uppgiften anges ej p.g.a. bestämmelser om integritetsskydd.

Källa: Statistikcentralen. Lärarförfrågan, våren 2013.

Av de 2 418 rektorerna och lärarna inom den grundläggande utbildningen är 79,2 procent formellt behöriga för sin uppgift. Graden av behörighet var i stort sett den samma år 2010 med en skillnad på enbart 0,3 procentenheter (78,9 %). Förändringen i behörighet varierar mycket beroende på lärarkategori och t.ex. andelen behöriga lektorer har ökat med till och med 5,9 procentenheter från år 2010 till 2013.

Mellan åren 2005 och 2008 ökade andelen behöriga speciallärare och specialklasslärare med 4,0 procentenheter från 66,3 procent till 70,3 procent och mellan åren 2008 och 2010 med ytterligare 4,5 procentenheter till 74,8 procent. Från år 2010 till 2013 har andelen behöriga speciallärare och

specialklasslärare igen ökat med 4,1 procentenheter. Om man ser endast till specialklasslärarna så har andelen behöriga ändå minskat en aning sedan år 2010.

Andelen behöriga klasslärare har minskat en aning både i de svenskspråkiga och finskspråkiga skolorna sedan år 2010, medan andelen behöriga lärare inom förskoleundervisningen har ökat en aning i de svenskspråkiga skolorna och minskat i de finskspråkiga skolorna. Behörighets-situationen är fortfarande betydligt bättre i de finskspråkiga skolorna (totalt en skillnad på 10 procentenheter) och detta gäller alla lärarkategorier förutom lärare inom förskoleundervisningen och speciallärare med specialundervisning på deltid.

Tabell 8.5. Andelen formellt behöriga rektorer och lärare inom den grundläggande utbildningen enligt tjänstetyp och undervisningsspråk åren 2010 och 2013.

Tjänstetyp	Undervisningsspråk svenska			Undervisningsspråk finska			Sammanlagt		
	Andelen behöriga lärare för uppgiften			Andelen behöriga lärare för uppgiften			Andelen behöriga lärare för uppgiften		
	2010 %	2013 %	Förändring %-enheter	2010 %	2013 %	Förändring %-enheter	2010 %	2013 %	Förändring %-enheter
Rektorer	96,8	96,0	-0,8	98,8	96,0	-2,8	98,6	96,0	-2,6
Lektorer	88,1	94,0	5,9	96,1	96,5	0,4	95,6	96,4	0,8
Klasslärare och lärare inom förskoleundervisning	88,4	87,4	-1,0	95,7	94,5	-1,2	95,2	94,0	-1,2
Lärare inom förskoleundervisning	95,4	98,2	2,8	95,0	94,7	-0,3	95,1	95,1	0,0
Klasslärare	87,9	86,7	-1,2	95,7	94,5	-1,2	95,2	94,0	-1,2
Specialklass- och speciallärare	74,8	78,9	4,1	76,1	78,3	2,2	76,1	78,3	2,2
Specialklasslärare, undervisning av utvecklingsstörda elever	44,4	61,3	16,9	82,4	83,6	1,2	81,0	82,2	1,2
Specialklasslärare	67,7	66,3	-1,4	70,6	73,5	2,9	70,4	73,2	2,8
Speciallärare, specialundervisning på deltid	88,0	90,6	2,6	84,6	83,9	-0,7	84,8	84,4	-0,4
Lärare för invandrare	*	*	*	76,7	80,3	3,6	77,2	80,9	3,7
Timlärare i huvudsyssla	48,4	48,3	-0,1	71,2	72,8	1,6	69,2	70,9	1,7
Rektorer och lärare i huvudsyssla sammanlagt	81,3	82,8	1,5	90,5	90,4	-0,1	89,9	89,9	0,0
Timlärare i bisyssla	26,1	16,3	-9,8	36,9	38,3	1,4	35,2	35,0	-0,2
Totalt	78,9	79,2	0,3	89,6	89,3	-0,3	88,9	88,7	-0,2

Svarsprocenten 2010: Skolor inom grundläggande utbildning 90,5 %, specialskolor inom grundläggande utbildning 82,3 %, skolor med både grundläggande och gymnasieutbildning 81,6 %.

Svarsprocenten 2013: Skolor inom grundläggande utbildning 88,1 %, specialskolor inom grundläggande utbildning 92,7 %, skolor med både grundläggande och gymnasieutbildning 73,2 %.

*) Uppgiften anges ej p.g.a. bestämmelser om integritetsskydd.

Källa: Statistikcentralen. Lärarförfrågan, våren 2010 och 2013.

Ålders- och könsfördelningen bland lärarna

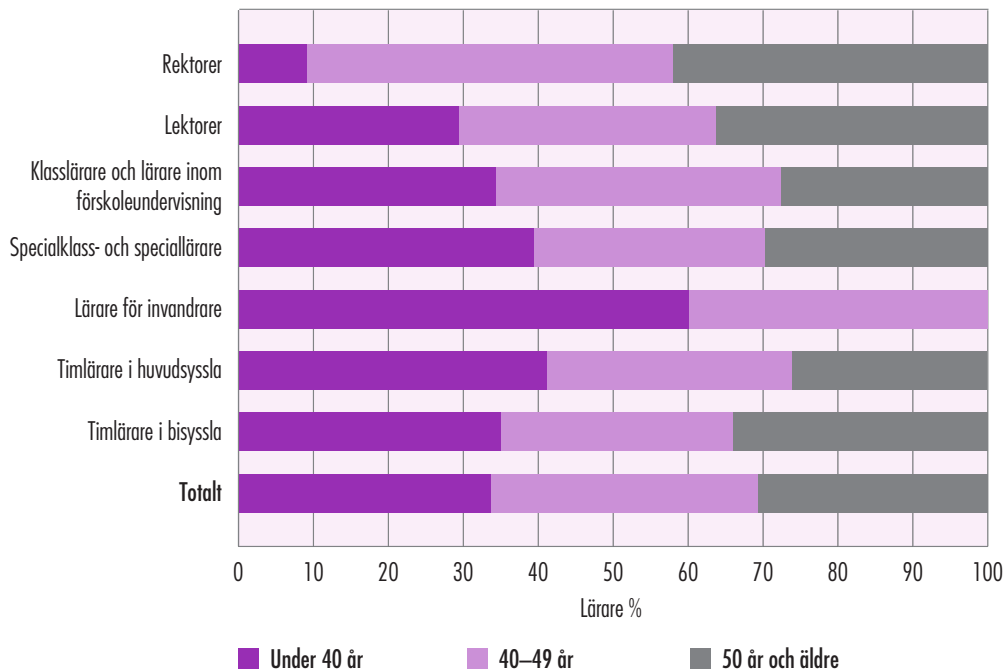
Åldersstrukturen för rektorerna och lärarna inom den grundläggande utbildningen visar att de svenskspråkiga skolorna fortfarande, liksom i tidigare kartläggningar, har en yngre lärarkår än de finskspråkiga skolorna. En utjämning av åldersfördelningen har skett sedan år 2008 och 2010 och det här är naturligtvis av betydelse, eftersom en jämn åldersstruktur leder till en jämnare pensionsavgång. Av alla rektorer och lärare som undervisar på svenska är 33,6 procent under 40 år, 35,7 procent är i ålderskategorin 40–49 år och 30,7 procent är 50 år eller äldre. Inom de finskspråkiga skolorna är det rektorerna och lärarna som är 50 år eller äldre som utgör den största gruppen; 31,0 procent är under 40 år, 32,6 procent är 40–49 år och resten eller 36,5 procent är 50 år eller äldre.

Åldersfördelningen för lektorerna och timlärarna i huvudsyssla enligt undervisningsämne är också av intresse för att tillräckligt med lärare inom respektive ämnesområde skall utbildas med tanke på pensionsavgången. Av alla formellt behöriga lektorerna och timlärare i huvudsyssla inom den svenskspråkiga grundläggande utbildningen och gymnasieutbildningen är 31,5 procent under 40 år, 35,0 procent är 40–49 år och 33,5 procent är 50 år eller äldre. Trots att gruppen med lärare som är 50 år eller äldre är störst i matematik och engelska, så är det inte fråga om några stora skillnader mellan de olika åldersgrupperna och undervisningsämnena och långtgående slutsatser kan inte tas eftersom antalet lärare i de flesta undervisningsämnena är så litet.

Av alla 1 895 behöriga rektorer och lärare i huvudsyssla inom den grundläggande utbildningen är 602 lärare (31,8 %) 50 år eller äldre i de svenskspråkiga skolorna och lika stor är gruppen med lärare under 40 år (605 lärare eller 31,9 %). Både i Österbotten och i Nyland är det 40–49-åringarna som utgör den största gruppen av behöriga rektorer och lärare i huvudsyssla. Skillnaderna mellan landskapen är inte speciellt stora ur ett regionalt finlandssvenskt perspektiv, men Österbotten har en något större andel som är 50 år eller äldre än Nyland (33,1 % i jämförelse med 30,1 %).

Åldersfördelningen visar att det är framförallt rektorerna som är 50 år eller äldre (42,0 %). Nästan hälften av rektorerna är ändå mellan 40 och 49 år. Också när det gäller lektorerna är en ganska stor andel 50 år eller äldre (36,3 %), medan det inom de flesta av de övriga tjänstekategorierna är vanligare med lärare under 40 år. Av timlärarna i huvudsyssla och av specialklass- och speciallärarna är omkring 40 procent under 40 år. Den största gruppen av klasslärarna och lärarna inom förskoleundervisningen är 40–49 år (38,0 %) och endast 27,7 procent är 50 år eller äldre. Ur ett regionalt perspektiv kan konstateras att samtidigt som graden av behörighet är högre bland klasslärarna och lärarna inom förskoleundervisningen i Österbotten så är också medelåldern något högre. Som exempel kan nämnas att 32,8 procent av klasslärarna och lärarna inom förskoleundervisningen har fyllt 50 år i Österbotten, medan 21,9 procent av klasslärarna och lärarna inom förskoleundervisningen har fyllt 50 år i Nyland.

Diagram 8.1. Rektorernas och lärarnas procentuella fördelning (%) enligt åldersgrupp och tjänstetyp inom den svenskspråkiga grundläggande utbildningen år 2013.

Svarsprocenten 2013: Skolor inom grundläggande utbildning 88,1 %, specialskolor inom grundläggande utbildning 92,7 %, skolor med både grundläggande och gymnasieutbildning 73,2 %.

Källa: Statistikcentralen. Lärarförfrågan, våren 2013.

Nationellt sett har andelen rektorer och lärare i huvudsyssla som är 50 år eller äldre ökat med 1,2 procentenheter mellan åren 2010 och 2013. I de svenskspråkiga skolorna är ökningen 0,5 procentenheter och ökningen gäller framförallt timplärarna i huvudsyssla (ökning med 5 procentenheter).

Inom den grundläggande utbildningen är majoriteten av lärarna kvinnor och situationen är som helhet i stort sett den samma både i skolor med svenska som undervisningsspråk och i hela landet. Enligt uppgifterna för år 2013 är till och med 1 787 (73,9 %) av lärarna i de svenskspråkiga skolorna kvinnor. I hela landet är de kvinnliga lärarnas antal 28 750 (73,6 %). I de svenskspråkiga skolorna är det vanligare med kvinnliga klasslärare och lärare inom förskoleundervisningen, medan det i hela landet är vanligare med kvinnliga lektorer. I Svenskfinland är det också en aning vanligare med kvinnliga rektorer; 57,0 procent av rektorerna eller 57 av 100 är kvinnor i de svenskspråkiga skolorna, medan endast 44,7 procent av rektorerna är kvinnor i de finskspråkiga skolorna.

Störst är andelen kvinnor då det gäller lärarna inom förskoleundervisningen (98,2 %). Andra lärargrupper där kvinnornas andel är speciellt stor är t.ex. specialklasslärarna och speciallärarna med 84,0 procent. Också bland klasslärarna råder en ojämn könsfördelning, eftersom endast 21,1 procent är män. Inom den svenskspråkiga utbildningen är kvinnornas andel av rektorerna och lärarna lika stor år 2013 som den var år 2010, men i hela landet har kvinnornas andel ökat med 0,8 procentenheter.

Tabell 8.6. Den procentuella andelen (%) kvinnor bland rektorer och lärare inom den grundläggande utbildningen enligt tjänstetyp och undervisningsspråk år 2013.

Tjänstetyp	Undervisningsspråk svenska			Undervisningsspråk finska			Sammanlagt		
	Lärare totalt	Varav kvinnor		Lärare totalt	Varav kvinnor		Lärare totalt	Varav kvinnor	
	f	f	%	f	f	%	f	f	%
Rektorer	100	57	57,0	1 261	564	44,7	1 361	621	45,6
Lektorer	587	396	67,5	11 144	7 997	71,8	11 731	8 393	71,5
Klasslärare och lärare inom förskoleundervisning	989	791	80,0	14 192	10 652	75,1	15 181	11 443	75,4
Lärare inom förskoleundervisning	57	56	98,2	494	480	97,2	551	536	97,3
Klasslärare	932	735	78,9	13 698	10 172	74,3	14 630	10 907	74,6
Specialklass- och speciallärare	275	231	84,0	5 203	4 292	82,5	5 478	4 523	82,6
Lärare för invandrare	5	5	100,0	157	144	91,7	162	149	92,0
Timlärare i huvudsyssla	333	219	65,8	3 933	2 818	71,7	4 266	3 037	71,2
Rektorer och lärare i huvudsyssla sammanlagt	2 289	1 699	74,2	35 890	26 467	73,7	38 179	28 166	73,8
Timlärare i bisyssla	129	88	68,2	733	496	67,7	862	584	67,7
Totalt	2 418	1 787	73,9	36 623	26 963	73,6	39 041	28 750	73,6

Svarsprocenten 2013: Skolor inom grundläggande utbildning 88,1 %, specialskolor inom grundläggande utbildning 92,7 %, skolor med både grundläggande och gymnasieutbildning 73,2 %.

Källa: Statistikcentralen. Lärarförfrågan, våren 2013.

► Lärarsituationen inom gymnasieutbildningen

Totalt 8 185 rektorer och lärare inom gymnasieutbildningen omfattas av det insamlade datamaterialet år 2013. Av dessa är 575 rektorer och lärare med svenska som undervisningsspråk, vilket motsvarar omkring 7 procent av alla rektorer och lärare i landet. Det totala antalet rektorer och lärare i huvudsyssla är 524 inom den svenskspråkiga gymnasieutbildningen.

De ordinarie anställda (förordnande tillsvidare) rektorernas och lärarnas antal inom den svenskspråkiga gymnasieutbildningen uppgår till 455, dvs. 79,1 procent av alla rektorer och lärare. De visstidsanställdas antal är 87 och vikarierna är 28. Mellan könen finns inga egentliga skillnader när det gäller andelen med ordinarie anställning; av kvinnorna har 79,0 procent ordinarie anställning och av männen 79,3 procent. Av alla tjänstetyper är rektorerna den grupp som har den största andelen ordinarie anställda, eftersom alla, 34 av 34, är ordinarie anställda. Av lektorerna som är den största lärarkategorin är 90,7 procent ordinarie anställda. I hela landet är det lika vanligt med ordinarie anställning bland rektorer och lärare inom gymnasieutbildningen som inom den svenskspråkiga gymnasieutbildningen (79,2 % är ordinarie anställda). I hela landet är 2,6 procent av alla rektorer och lärare i deltidspension.

Den största gruppen av lärare inom den svenskspråkiga gymnasieutbildningen utgörs av lektorer (398 av 575 eller 69,2 % av alla rektorer och lärare). Timlärarna i huvudsyssla är den näst största

gruppen och de utgör 16,0 procent av det totala antalet rektorer och lärare. Fördelningen är i stort sett den samma i hela landet, förutom att andelen lektorer är större inom den finskspråkiga utbildningen samtidigt som andelen timlärare i bisyssla är mindre.

Tabell 8.7. Rektorer och lärare inom gymnasieutbildningen enligt tjänstetyp och undervisningsspråk år 2013.

Tjänstetyp	Undervisningsspråk svenska		Undervisningsspråk finska		Sammanlagt	
	Lärare totalt	Andel av alla lärare	Lärare totalt	Andel av alla lärare	Lärare totalt	Andel av alla lärare
	f	%	f	%	f	%
Rektorer	34	5,9	337	4,4	371	4,5
Lektorer	398	69,2	5 686	74,7	6 084	74,3
Lärare för invandrare			9	0,1	9	0,1
Timlärare i huvudsyssla	92	16,0	1 222	16,1	1 314	16,1
Rektorer och lärare i huvudsyssla sammanlagt	524	91,1	7 254	95,3	7 778	95,0
Timlärare i bisyssla	51	8,9	356	4,7	407	5,0
Totalt	575	100,0	7 610	100,0	8 185	100,0

Svarsprocenten 2013: Gymnasier 94,0 %, skolor med både grundläggande och gymnasieutbildning 73,2 %.

Källa: Statistikcentralen. Lärarförfrågan, våren 2013.

Lärarnas behörighet

För gymnasieutbildningens del är behörighetsgraden bland rektorerna och lärarna inom de svenskspråkiga läroanstalterna 91,1 procent (524 av 575). I hela landet är 93,5 procent formellt behöriga. De som helt saknar lärarbehörighet uppgår till 37 personer (6,4 %) inom den svenskspråkiga gymnasieutbildningen och motsvarande grupp i hela landet består av 285 personer (3,5 %). De vanligaste orsakerna till att en lärare är obehörig är att den examen som krävs för läraruppgiften saknas och/eller att de pedagogiska studierna som krävs för lärare saknas. De vanligaste orsakerna till att den formella behörigheten saknas är de samma i de svenskspråkiga gymnasierna som i hela landet.

Gemensamt för de svenskspråkiga gymnasierna och övriga gymnasier i landet är att behörighetsgraden för lektorerna är 97 procent. Studiehandledarna är den grupp av lektorerna som har den lägsta andelen behöriga i de svenskspråkiga läroanstalterna, endast 66,7 procent. I de svenskspråkiga gymnasierna är till och med alla rektorer behöriga enligt den insamlade statistiken och också i hela landet är en stor andel av rektorerna behöriga (97,0 %).

Lite större är skillnaden när det gäller timlärarna i bisyssla där endast 60,8 procent är formellt behöriga i de svenskspråkiga gymnasierna och en ännu mindre andel, eller 52,8 procent, i hela landet. Inom den svenskspråkiga utbildningen utgör timlärarna i bisyssla en större andel av alla rektorer och lärare i läroanstalterna och samtidigt är en större andel av dem behöriga om man jämför med situationen i hela landet. När det gäller timlärarna i huvudsyssla är 78,3 procent behöriga i de svenskspråkiga gymnasierna och 88,8 procent i hela landet.

Tabell 8.8. Den formella behörigheten bland rektorer och lärare inom gymnasieutbildningen enligt tjänstetyp och undervisningsspråk år 2013.

Tjänstetyp	Undervisningsspråk svenska			Undervisningsspråk finska			Sammanlagt		
	Lärare totalt	Formellt behöriga		Lärare totalt	Formellt behöriga		Lärare totalt	Formellt behöriga	
	f	f	%	f	f	%	f	f	%
Rektorer	34	34	100,0	337	326	96,7	371	360	97,0
Lektorer	398	387	97,2	5 686	5 515	97,0	6 084	5 902	97,0
Studiehandledare	21	14	66,7	277	244	88,1	298	258	86,6
Gemensam elevhandledare och studiehandledare	1	*	*	15	11	73,3	16	12	75,0
Lektor, gymnasieutbildning	264	262	99,2	3 712	3 612	97,3	3 976	3 874	97,4
Lektor, gemensam för gymnasium och grundläggande utbildning	110	108	98,2	1 638	1 609	98,2	1 748	1 717	98,2
Annan kombinationstjänst	2	*	*	44	39	88,6	46	41	89,1
Lärare för invandrare				9	7	77,8	9	7	77,8
Timlärare i huvudsyssla	92	72	78,3	1 222	1 095	89,6	1 314	1 167	88,8
Rektorer och lärare i huvudsyssla sammanlagt	524	493	94,1	7 254	6 943	95,7	7 778	7 436	95,6
Timlärare i bisyssla	51	31	60,8	356	184	51,7	407	215	52,8
Totalt	575	524	91,1	7 610	7 127	93,7	8 185	7 651	93,5

Svarsprocenten 2013: Gymnasier 94,0 %, skolor med både grundläggande och gymnasieutbildning 73,2 %.

*) Uppgiften anges ej p.g.a. bestämmelser om integritetsskydd.

Källa: Statistikcentralen. Lärarfrågan, våren 2013.

Bland alla lektorer och timlärare i huvudsyssla är 93,7 procent formellt behöriga, medan 4,3 procent helt saknar lärarbehörighet. Variationer i behörighetsgrad finns om man ser till de ämnen som läraren huvudsakligen undervisar i, men i många fall är det fråga om så få lärare att jämförelser är svåra. Situationen för de fyra största undervisningsämnena är den att 71 lärare av totalt 74 är behöriga i matematik (95,9 %) och 51 lärare av totalt 52 är behöriga i modersmål och litteratur (svenska) (98,1 %). I engelska är 44 lärare av 46 lärare behöriga (95,7 %) och i det andra inhemska språket finska är alla de 44 lärarna behöriga (100,0 %). Av lektorerna och timlärarna i huvudsyssla i matematik och naturvetenskapliga ämnen (fysik, kemi, geografi och biologi) är 117 av 122 (95,9 %) behöriga i de svenskspråkiga gymnasierna. I de finskspråkiga gymnasierna är 95,7 procent av alla lektorer och timlärare i huvudsyssla behöriga och andelen behöriga i motsvarande ämnen är i samtliga fall mellan 97 och 99 procent.

Av alla 575 rektorer och lärare inom den svenskspråkiga utbildningen undervisar 293 i Nyland, 200 i Österbotten och 49 i Egentliga Finland. Om man ser till alla de 575 rektorerna och lärarna enligt landskap är andelen behöriga i Österbotten och Nyland lika stor (91 %) och också i Egentliga Finland är andelen nästan lika stor (87,8 %).

Totalt finns det 524 rektorer, lektorer och timlärare i huvudsyssla inom den svenskspråkiga gymnasieutbildningen varav 493 eller 94,1 procent är behöriga (finskspråkiga gymnasieutbildningen 95,7 %). De regionala skillnaderna i behörighet, mellan de landskap där svenskspråkig undervisning förekommer i större utsträckning, är inte särskilt stora även om variationer förekommer.

Av alla rektorer och lärare i huvudsyssla i svenskspråkiga gymnasier är 93,4 procent behöriga i Nyland och 95,4 procent i Österbotten. Lägst är behörighetsgraden i Egentliga Finland (91,1 %).

Den största förändringen, när det gäller andelen behöriga år 2010 och 2013, har inom den svenskspråkiga gymnasieutbildningen skett i fråga om lektorerna där andelen behöriga har ökat med 2 procentenheter och timlärarna i bisyssla där andelen behöriga har ökat med 3,4 procentenheter. Som helhet ökade behörigheten med 1 procentenhet för rektorer och lärare i huvudsyssla, medan andelen behöriga inom motsvarande tjänstegrupper inom den finskspråkiga gymnasieutbildningen är oförändrad. Inom den svenskspråkiga gymnasieutbildningen är det endast andelen behöriga timlärare i huvudsyssla som har minskat mellan åren 2010 och 2013.

Tabell 8.9. Andelen formellt behöriga rektorer och lärare inom gymnasieutbildningen enligt tjänstetyp och undervisningsspråk åren 2010 och 2013.

Tjänstetyp	Undervisningsspråk svenska			Undervisningsspråk finska			Sammanlagt		
	Andelen behöriga lärare för uppgiften			Andelen behöriga lärare för uppgiften			Andelen behöriga lärare för uppgiften		
	2010 %	2013 %	Förändring %-enheter	2010 %	2013 %	Förändring %-enheter	2010 %	2013 %	Förändring %-enheter
Rektorer	100,0	100,0	0,0	98,5	96,7	-1,8	98,7	97,0	-1,7
Lektorer	95,2	97,2	2,0	97,5	97,0	-0,5	97,3	97,0	-0,3
Lärare för invandrare					77,8			77,8	
Timlärare i huvudsyssla	79,8	78,3	-1,5	86,0	89,6	3,6	85,6	88,8	3,2
Rektorer och lärare i huvudsyssla sammanlagt	93,1	94,1	1,0	95,7	95,7	0,0	95,5	95,6	0,1
Timlärare i bisyssla	57,4	60,8	3,4	48,9	51,7	2,8	50,0	52,8	2,8
Totalt	89,8	91,1	1,3	93,4	93,7	0,3	93,1	93,5	0,4

Svarsprocenten 2010: Gymnasier 97,2 %, skolor med både grundläggande och gymnasieutbildning 81,6 %.

Svarsprocenten 2013: Gymnasier 94,0 %, skolor med både grundläggande och gymnasieutbildning 73,2 %.

Källa: Statistikcentralen. Lärarförfrågan, våren 2010 och 2013.

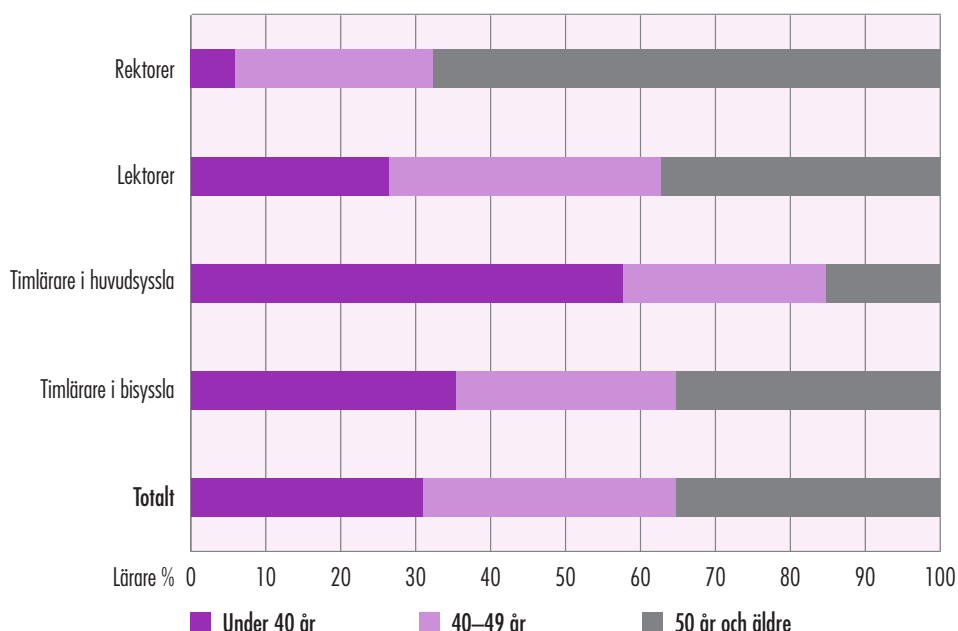
Ålders- och könsfördelningen bland lärarna

Inom gymnasieutbildningen är den svenskspråkiga lärarkåren yngre än i landet i övrigt, men samtidigt är medelåldern bland rektorerna och lärarna i gymnasiet överhuvudtaget en aning högre än inom den grundläggande utbildningen. Åldersstrukturen inom den svenskspråkiga gymnasieutbildningen är jämnare mellan de tre olika kategorierna än inom den finskspråkiga gymnasieutbildningen. Knappt en tredjedel av rektorerna och lärarna är under 40 år, en tredjedel är mellan 40 och 49 år och resten eller drygt en tredjedel är 50 år eller äldre. Av rektorerna och lärarna inom den finskspråkiga gymnasieutbildningen är 26,9 procent under 40 år, medan 32,2 procent är mellan 40 och 49 år och 40,9 procent är 50 år eller äldre.

Åldersfördelningen visar att det är framförallt rektorerna som är 50 år eller äldre (67,6 %). Inom den svenskspråkiga gymnasieutbildningen utgör de lektorer som 50 år eller äldre den största gruppen, men nästan lika många av lektorerna är i ålderskategorin 40–49 år. Inom den finskspråkiga utbildningen utgör de lektorer som är 50 år eller äldre den största gruppen. Inom den svenskspråkiga gymnasieutbildningen är majoriteten av timlärarna i huvudsyssla under 40 år,

medan det bland timlärarna i bisyssla finns lika många som är under 40 år och som är 50 år eller äldre.

Diagram 8.2. Rektorer och lärares procentuella fördelning (%) enligt åldersgrupp och tjänstetyp inom den svenskspråkiga gymnasieutbildningen år 2013.

Svarsprocenten 2013: Gymnasier 94,0 %, skolor med både grundläggande och gymnasieutbildning 73,2 %.

Källa: Statistikcentralen. Lärarförfrågan, våren 2013.

Av alla 493 behöriga rektorer och lärare i huvudsyssla är 143 under 40 år (29,0 %) och av de finlandssvenska regionerna har Nyland den yngsta lärarkåren med 30,0 procent under 40 år och till och med 37,5 procent mellan 40 och 49 år. Av alla behöriga rektorer och lärare i huvudsyssla är 178 (36,1 %) över 50 år i de svenskspråkiga gymnasierna. Störst andel behöriga rektorer och lärare i huvudsyssla över 50 år finns i Österbotten (41,3 %). Till de behöriga rektorerna och lärarna i huvudsyssla räknas de lärare som är formellt behöriga för sin uppgift, men inte sådana som innehar en annan lärarbehörighet.

Könsfördelningen är något jämnare bland rektorer och lärare i gymnasierna än inom den grundläggande utbildningen. Men även här är kvinnorna i majoritet, eftersom 377 av de totalt 575 lärarna är kvinnor (65,6 %). Inom gymnasieutbildningen i hela landet finns 5 418 kvinnor (66,2 %). En skillnad mellan de svensk- och finskspråkiga gymnasierna är att det är vanligare med kvinnliga rektorer i de svenskspråkiga gymnasierna; ungefär hälften av rektorerna i de svenskspråkiga gymnasierna är kvinnor (jämfört med 38,3 % i de finskspråkiga gymnasierna). Samtidigt är rektorerna den kategorin som har den minsta andelen kvinnor både i de svensk- och finskspråkiga gymnasierna. Nationellt sett har kvinnornas andel av rektorerna och lärarna ökat en aning (0,3 procentenheter) i gymnasierna sedan år 2010 enligt den insamlade statistiken. Allra mest har kvinnornas andel ökat bland rektorerna (med 4,2 procentenheter i hela landet mellan åren 2010 och 2013). Störst är andelen kvinnor inom den svenskspråkiga utbildningen bland timlärarna i huvudsyssla (68,5 %).

Tabell 8.10. Den procentuella andelen (%) kvinnor bland rektorer och lärare inom gymnasieutbildningen enligt tjänstetyp och undervisningsspråk år 2013.

Tjänstetyp	Undervisningsspråk svenska			Undervisningsspråk finska			Sammanlagt		
	Lärare totalt	Varav kvinnor		Lärare totalt	Varav kvinnor		Lärare totalt	Varav kvinnor	
	f	f	%	f	f	%	f	f	%
Rektorer	34	18	52,9	337	129	38,3	371	147	39,6
Lektorer	398	264	66,3	5 686	3 832	67,4	6 084	4 096	67,3
Lärare för invandrare				9	7	77,8	9	7	77,8
Timlärare i huvudsyssla	92	63	68,5	1 222	857	70,1	1 314	920	70,0
Rektorer och lärare i huvudsyssla sammanlagt	524	345	65,8	7 254	4 825	66,5	7 778	5 170	66,5
Timlärare i bisyssla	51	32	62,7	356	216	60,7	407	248	60,9
Totalt	575	377	65,6	7 610	5 041	66,2	8 185	5 418	66,2

Svarsprocenten 2013: Gymnasier 94,0 %, skolor med både grundläggande och gymnasieutbildning 73,2 %.

Källa: Statistikcentralen. Lärarförfrågan, våren 2013.

► Lärarsituationen inom yrkesutbildningen

Den sammanställda statistiken för år 2013 omfattar, liksom insamlingen år 2008 och 2010, alla de läroanstalter som erbjuder yrkesutbildning på andra stadiet (både grundläggande yrkesutbildning och yrkesinriktad tilläggsutbildning). Statistiken är inte helt jämförbar med insamlad statistik för år 2005, där den grundläggande yrkesutbildningen och den yrkesinriktade tilläggsutbildningen bearbetades och presenterades separat. Inom den svenskspråkiga yrkesutbildningen undervisar i stort sett samma lärare inom den läroplansbaserade grundläggande yrkesutbildningen som inom den yrkesinriktade vuxenutbildningen (båda kan avläggas vid en läroanstalt eller som läroavtalsutbildning). Antalet lärare är inte tillräckligt stort för att det skall vara ändamålsenligt att göra en indelning enligt olika utbildningsformer. I det här kapitlet presenteras i första hand statistiken gällande den yrkesutbildning som arrangeras av svenskspråkiga utbildningsanordnare.

Det insamlade datamaterialet år 2013 omfattar inom den svenskspråkiga yrkesutbildningen totalt 710 rektorer och lärare, varav 634 eller knappt 90 procent undervisar i yrkesinriktade ämnen och resten eller 76 (drygt 10 %) undervisar i gemensamma ämnen. De lärare som undervisar i gemensamma ämnen undervisar med andra ord i ämnen inom examensdelar som kompletterar yrkeskompetensen. I hela landet omfattas totalt 15 017 yrkeslärare av insamlingen (varav 13 166 är lärare i yrkesämnena). De lärare som undervisar i de svenskspråkiga yrkesläroanstalterna utgör 4,7 procent av alla yrkeslärare i landet.

De ordinarie anställdas (förordnande tillsvidare) antal uppgår till 497 (70,0 %) och 190 (26,8 %) är visstidsanställda (som inte är vikarier). Av alla rektorer och lärare inom de gemensamma ämnena är 78,9 procent ordinarie anställda och av alla rektorer och lärare i de yrkesinriktade ämnena är 68,9 procent ordinarie anställda. Nästan alla rektorer, chefer och andra i motsvarande position (t.ex. föreståndare för vuxenutbildningsavdelningar eller kursavdelningar, enhetschefer och chefer för utbildningsområden) är ordinarie anställda. Också bland lektorerna är de flesta anställda tills

vidare (89,1 %), medan endast 53,0 procent av timlärarna i huvud- och bisyssla är ordinarie anställda. Detta är speciellt iögonfallande eftersom timlärarna i huvudsyssla är den överlägset största lärarkategorin med över hälften av lärarna (371 lärare av 710 är timlärare i huvudsyssla). Det finns inga stora skillnader mellan könen när det gäller fördelningen mellan ordinarie anställning och visstidsanställning.

Den största gruppen av lärare inom den svenskspråkiga yrkesutbildningen utgörs av timlärare i huvudsyssla (52,3 % av alla rektorer och lärare). Fördelningen mellan de olika tjänstetyperna skiljer sig såtillvida att en större andel av lärarkåren inom den svenskspråkiga yrkesutbildningen utgörs av timlärare i huvudsyssla än inom den finskspråkiga utbildningen (39,1 %). Inom den finskspråkiga yrkesutbildningens lärarkår är det i stället lektorerna som utgör den största gruppen (43,6 %).

Tabell 8.11. Rektorer och lärare inom yrkesutbildningen på andra stadiet enligt tjänstetyp och utbildningsanordnarens språk år 2013.

Tjänstetyp	Svenskspråkig yrkesutbildning		Finskspråkig yrkesutbildning		Sammanlagt	
	Lärare totalt	Andel av alla lärare	Lärare totalt	Andel av alla lärare	Lärare totalt	Andel av alla lärare
	f	%	f	%	f	%
Rektorer, chefer	6	0,8	136	1,0	142	0,9
Bitr. rektorer, föreståndare, andra chefer	40	5,6	582	4,1	622	4,1
Lektorer	192	27,0	6 233	43,6	6 425	42,8
Timlärare i huvudsyssla	371	52,3	5 599	39,1	5 970	39,8
Timlärare i bisyssla	10	1,4	501	3,5	511	3,4
Speciallärare	15	2,1	163	1,1	178	1,2
Studiehandledare	13	1,8	229	1,6	242	1,6
Övriga	63	8,9	864	6,0	927	6,2
Totalt	710	100,0	14 307	100,0	15 017	100,0

Svarsprocenten 2013: Yrkesläroanstalter 90,4 %.

Källa: Statistikcentralen. Lärarförfrågan, våren 2013.

Lärarnas behörighet

Av samtliga rektorer och lärare som undervisar i de svenskspråkiga yrkesläroanstalterna är 62,1 procent formellt behöriga för sin tjänst. Den motsvarande andelen för rektorerna och lärarna i hela landet är 79,8 procent. Det totala antalet lärare som saknar behörighet uppgår till 269 (37,9 %). De främsta orsakerna till att lärarna saknar behörighet är att de saknar pedagogiska studier för lärare (239 lärare) och/eller saknar examen eller lärokurs som krävs för tjänsten (129 lärare). Inom de finskspråkiga läroanstalterna är avsaknaden av de pedagogiska studierna för lärare den överlägset vanligaste orsaken.

Behörighetsgraden varierar också mycket beroende på tjänstetyp. Om man ser till den totala situationen, oberoende av om lärarna huvudsakligen undervisar i gemensamma eller yrkesinriktade ämnen, så är alla rektorer behöriga. I fråga om lektorerna, som är den näst största kategorin av lärare, är andelen behöriga relativt stor i jämförelse med andra kategorier (89,1 % eller 171 av 192).

Hela 94,6 procent av lektorerna i hela landet är behöriga. När det gäller timlärarna i huvudsyssla är endast 44,5 procent behöriga. Timlärarna i huvudsyssla har en mycket högre behörighetsgrad i hela landet (67,2 %), medan timlärarna i bisyssla har en behörighetsgrad på 45,4 procent. Timlärarna i bisyssla är så få till antalet i Svenskspråkig utbildning att inga egentliga slutsatser kan dras.

Det finns stora skillnader gällande lärarnas behörighet beroende på vilken typ av ämnen som de undervisar i. I hela landet är behörighetsgraden i fråga om lärare i gemensamma ämnen 86,4 procent och lärare i yrkesämnen 78,9 procent. På finlandssvenskt håll är skillnaderna ännu större. Medan 82,9 procent av lärarna i gemensamma ämnen är behöriga så är endast 59,6 procent av lärarna i yrkesämnen behöriga. De två största tjänstekategorierna inom de yrkesinriktade ämnena visar på stora skillnader i behörighet; 89,2 procent av lektorerna är behöriga, medan endast 41,6 procent av timlärarna i huvudsyssla är behöriga.

Tabell 8.12. Den formella behörigheten bland rektorer och lärare inom yrkesutbildningen på andra stadiet enligt tjänstetyp och utbildningsanordnarens språk år 2013.

Tjänstetyp	Svenskspråkig yrkesutbildning			Finskspråkig yrkesutbildning			Sammanlagt		
	Lärare totalt	Formellt behöriga		Lärare totalt	Formellt behöriga		Lärare totalt	Formellt behöriga	
		f	f		%	f		f	%
Lärare i gemensamma ämnen totalt	76	63	82,9	1 775	1 536	86,5	1 851	1 599	86,4
Lärare i yrkesinriktade ämnen totalt	634	378	59,6	12 532	10 007	79,9	13 166	10 385	78,9
Rektorer, chefer	6	6	100,0	131	124	94,7	137	130	94,9
Bitr. rektorer, föreståndare, andra chefer	38	30	78,9	555	492	88,6	593	522	88,0
Lektorer	158	141	89,2	5 403	5 100	94,4	5 561	5 241	94,2
Timlärare i huvudsyssla	341	142	41,6	4 883	3 280	67,2	5 224	3 422	65,5
Timlärare i bisyssla	7	1	14,3	392	173	44,1	399	174	43,6
Speciallärare	9	9	100,0	130	125	96,2	139	134	96,4
Studiehandledare	12	10	83,3	217	199	91,7	229	209	91,3
Övriga	63	39	61,9	821	514	62,6	884	553	62,6
Totalt	710	441	62,1	14 307	11 543	80,7	15 017	11 984	79,8

Svarsprocenten 2013: Yrkesläroanstalter 90,4 %.

Källa: Statistikcentralen. Lärarförfrågan, våren 2013.

Inom de gemensamma ämnena finns några undervisningsämnen där andelen behöriga är speciellt liten. Man bör dock ta i beaktande att det totalt sett är väldigt få lärare inom alla dessa ämnen, vilket är naturligt eftersom det allt som allt finns bara 76 lärare som undervisar inom de gemensamma ämnena. I modersmålet svenska undervisar 27 lärare (det huvudsakliga undervisningsämnet) och till och med 24 av dessa uppfyller alla behörighetsvillkor. I matematik undervisar 14 lärare och av dessa är 12 behöriga.

Behörigheten bland lärarna inom de yrkesinriktade ämnena varierar kraftigt beroende på utbildningsområde. Inom alla utbildningsområden är behörighetssituationen sämre inom den svenskspråkiga utbildningen än inom den finskspråkiga. Behörighetsnivån är högst inom det humanistiska och pedagogiska området (87,5 % är behöriga) samt inom turism-, kosthålls- och ekonomibranschen (80,0 % är behöriga). Inom det största utbildningsområdet teknik och kom-

munikation är endast 100 lärare av 171 behöriga, vilket betyder att till och med 71 lärare saknar behörighet (41,5 %).

Behörigheten varierar också mycket mellan de olika landskapen. Av alla lärare inom den svenskspråkiga yrkesutbildningen är andelen behöriga störst i Österbotten där behörighetsgraden är 67,2 procent. I Nyland är 57,1 procent av lärarna behöriga. Av lärarna i de gemensamma ämnena är 89,7 procent behöriga i Nyland (35 lärare av 39) och 75,7 procent i Österbotten (28 lärare av 37). Inom yrkesämnena är 66,2 procent av lärarna behöriga i Österbotten (208 av 314), medan 53,1 procent är behöriga i Nyland (170 av 320).

Nationellt sett har andelen behöriga ökat med över 7 procentenheter inom yrkesutbildningen mellan åren 2010 och 2013; inom den svenskspråkiga yrkesutbildningen betyder det här en ökning med 2,1 procentenheter, medan det inom den finskspråkiga yrkesutbildningen innebär en ökning med 7,5 procentenheter. Inom den svenskspråkiga yrkesutbildningen har andelen behöriga lärare i gemensamma ämnen ökat med nästan 13 procentenheter. En ändring av behörighetsvillkoren gjordes år 2010 genom Statsrådets förordning om ändring av förordningen om behörighetsvillkoren för personal inom undervisningsväsendet (16.12.2010/1168). Ändringen av behörighetsvillkoren gäller bland annat lärare inom yrkesinriktade ämnen, så att avvikelser kan göras från kravet på lämplig högskoleexamen och från kravet på slutförda pedagogiska studier.

Tabell 8.13. Andelen formellt behöriga rektorer och lärare inom yrkesutbildningen på andra stadiet enligt tjänstetyp och utbildningsanordnarens språk åren 2010 och 2013.

Tjänstetyp	Svenskspråkig yrkesutbildning			Finskspråkig yrkesutbildning			Sammanlagt		
	Andelen behöriga lärare för uppgiften			Andelen behöriga lärare för uppgiften			Andelen behöriga lärare för uppgiften		
	2010 %	2013 %	Förändring %-enheter	2010 %	2013 %	Förändring %-enheter	2010 %	2013 %	Förändring %-enheter
Lärare i gemensamma ämnen totalt	70,0	82,9	12,9	79,7	86,5	6,8	79,0	86,4	7,4
Lärare i yrkesinriktade ämnen totalt	58,0	59,6	1,6	72,3	79,9	7,6	71,7	78,9	7,2
Rektorer, chefer	88,9	100,0	11,1	90,8	94,7	3,9	90,7	94,9	4,2
Bitr. rektorer, föreståndare, andra chefer	73,3	78,9	5,6	88,3	88,6	0,3	87,2	88,0	0,8
Lektorer	84,7	89,2	4,5	92,4	94,4	2,0	92,1	94,2	2,1
Timlärare i huvudsyssla	34,6	41,6	7,0	53,3	67,2	13,9	52,3	65,5	13,2
Timlärare i bisyssla	40,0	14,3	-25,7	36,2	44,1	7,9	36,3	43,6	7,3
Speciallärare	*	100,0	*	86,3	96,2	9,9	86,1	96,4	10,3
Studiehandledare	90,0	83,3	-6,7	86,0	91,7	5,7	86,2	91,3	5,1
Övriga	42,4	61,9	19,5	53,8	62,6	8,8	53,1	62,6	9,5
Totalt	60,0	62,1	2,1	73,2	80,7	7,5	72,6	79,8	7,2

Svarsprocenten 2010: Yrkesläroanstalter 86,2 %.

Svarsprocenten 2013: Yrkesläroanstalter 90,4 %.

*) Uppgiften anges ej p.g.a. bestämmelser om integritetsskydd.

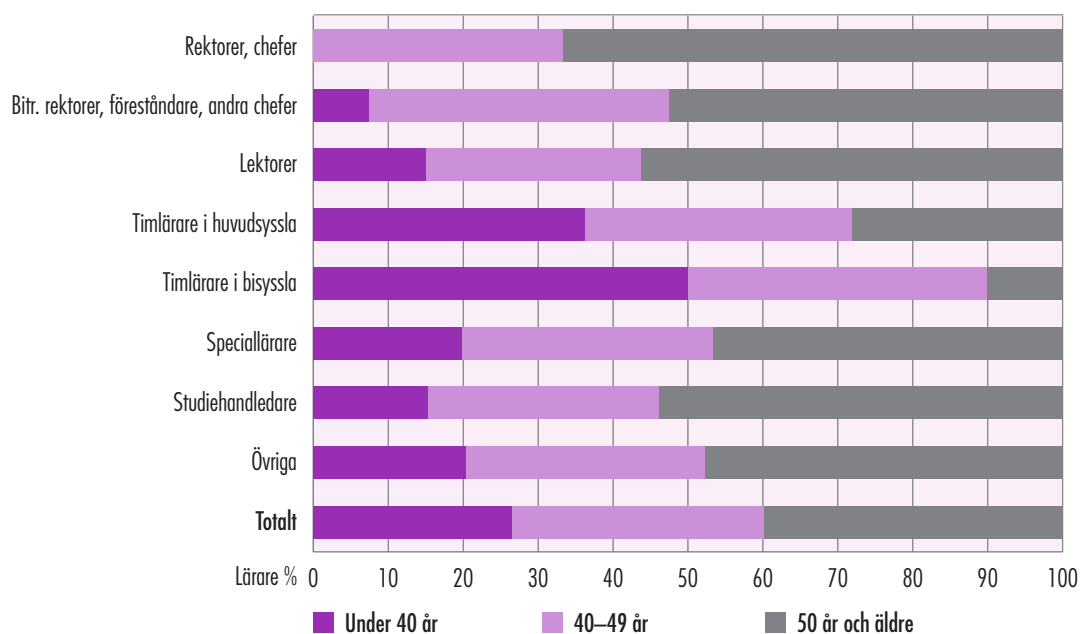
Källa: Statistikcentralen. Lärafrågan, våren 2010 och 2013.

Ålders- och könsfördelningen bland lärarna

Rektorerna och lärarna inom den svenskspråkiga yrkesutbildningen fördelar sig jämnare mellan de tre ålderskategorierna än rektorerna och lärarna inom den finskspråkiga yrkesutbildningen. Drygt en fjärdedel av rektorerna och lärarna är under 40 år (190 lärare), omkring 34 procent är 40–49 år (238 lärare) och knappt 40 procent är 50 år och äldre (282 lärare). Rektorerna och lärarna inom de svenskspråkiga yrkesläroanstalterna är i medeltal yngre än rektorerna och lärarna i hela landets läroanstalter, där den absolut största gruppen är de rektorer och lärare som är 50 år eller äldre (51,6 %).

Timlärarna i huvudsyssla utgör den största tjänstekategorin inom yrkesutbildningen och av alla 371 är 135, eller den största gruppen, under 40 år (36,4 %). Av de 192 lektorerna är största delen 50 år eller äldre (56,3 %).

Diagram 8.3. Rektorernas och lärarnas procentuella fördelning (%) enligt åldersgrupp och tjänstetyp inom den svenskspråkiga yrkesutbildningen på andra stadiet år 2013.

Svarsprocenten 2013: Yrkesläroanstalter 90,4 %.
Källa: Statistikcentralen. Lärarförfrågan, våren 2013.

Om man ser till de gemensamma ämnena är det svårt att dra några slutsatser om lärarnas ålder inom den svenskspråkiga utbildningen, eftersom antalet lärare är så litet per ämne. De lärare som undervisar i modersmålet svenska verkar ändå t.ex. vara förhållandevis unga i jämförelse med lärarna i matematik. Totalt sett är 22 procent av lärarna inom gemensamma ämnen under 40 år och omkring 41 procent av lärarna över 50 år.

Medelåldern av lärarna inom de yrkesinriktade ämnena är något lägre än medelåldern av lärarna inom de gemensamma ämnena; en större andel av lärarna inom yrkesämnena är under 40 år

(27 %). Skillnaderna mellan de olika utbildningsområdena är ganska stora. Inom t.ex. det samhällsvetenskapliga, företagsekonomiska och administrativa området är lärarna betydligt äldre än t.ex. inom social-, hälso- och idrottsområdet. Också inom det till lärarantalet största utbildningsområdet teknik och kommunikation är en stor andel av lärarna 50 år eller äldre. Inom t.ex. maskin-, metall- och energiteknik samt el- och automationsteknik är majoriteten av lärarna 50 år eller äldre.

De rektorer och lärare som är formellt behöriga att undervisa inom den svenskspråkiga yrkesutbildningen är 441 till antalet. Av dessa är 89 under 40 år, 147 är mellan 40 och 49 år och resten eller 205 är 50 år eller äldre. Åldersfördelningen regionalt i fråga om de behöriga rektorerna och lärarna visar att det finns något större andel rektorer och lärare som är 50 år eller äldre i Österbotten (49,6 %) än i Nyland (42,9 %). I de gemensamma ämnena finns det 63 behöriga lärare, varav 26 lärare är 40–49 år och nästan lika många, eller 25 lärare, är 50 år eller äldre. I de yrkesinriktade ämnena är de behöriga lärarna 378 till antalet. Största gruppen utgörs av de som är 50 år eller äldre (180 lärare) och den näst största gruppen är 40–49 år (121 lärare). Endast 77 av de behöriga lärarna i yrkesämnen är under 40 år.

Könsfördelningen inom den svenskspråkiga yrkesutbildningen är totalt sett ganska jämn; av alla rektor och lärare är något över hälften kvinnor (54,2 %). I hela landet är könsfördelningen ungefär lika jämn. Det är vanligare med kvinnliga lärare inom de gemensamma ämnena och också det mönstret är gemensamt för Svenskfinland (75,0 % kvinnor) och hela landet (69,9 %). Kvinnornas andel av lärarna inom de yrkesinriktade ämnena är 51,7 procent. Totalt sett är männen i majoritet bland lektorerna och timlärarna i bisyssla, men i alla övriga tjänstegrupper är kvinnorna flera. I hela landet är männen i majoritet endast när det gäller rektorerna och cheferna.

Tabell 8.14. Den procentuella andelen (%) kvinnor bland rektorer och lärare inom yrkesutbildningen på andra stadiet enligt tjänstetyp och utbildningsanordnarens språk år 2013.

Tjänstetyp	Svenskspråkig yrkesutbildning			Finskspråkig yrkesutbildning			Sammanlagt		
	Lärare totalt	Varav kvinnor		Lärare totalt	Varav kvinnor		Lärare totalt	Varav kvinnor	
	f	f	%	f	f	%	f	f	%
Rektorer, chefer	6	3	50,0	136	60	44,1	142	63	44,4
Bitr. rektorer, föreståndare, andra chefer	40	25	62,5	582	299	51,4	622	324	52,1
Lektorer	192	86	44,8	6 233	3 307	53,1	6 425	3 393	52,8
Timlärare i huvudsyssla	371	214	57,7	5 599	2 865	51,2	5 970	3 079	51,6
Timlärare i bisyssla	10	4	40,0	501	272	54,3	511	276	54,0
Speciallärare	15	9	60,0	163	135	82,8	178	144	80,9
Studiehandledare	13	11	84,6	229	174	76,0	242	185	76,4
Övriga	63	33	52,4	864	481	55,7	927	514	55,4
Totalt	710	385	54,2	14 307	7 593	53,1	15 017	7 978	53,1

Svarsprocenten 2013: Yrkesläroanstalter 90,4 %.

Källa: Statistikcentralen. Lärarförfrågan, våren 2013.

► Lärarsituationen inom den fria bildningen

Datainsamlingen inom fritt bildningsarbete omfattar genomgående endast heltidsanställda rektorer och lärare. Totalt 98 heltidsanställda rektorer och lärare inom den fria bildningen, vid de läroanstalterna som har svenska som undervisningsspråk, omfattas av det insamlade materialet år 2013. I hela landet ingår 1 420 heltidsanställda rektorer och lärare inom den fria bildningen i resultaten. Inom de svenskspråkiga läroanstalterna undervisar 57 rektorer och lärare vid en folkhögskola och 39 vid ett medborgarinstitut. En större andel av rektorerna och lärarna är heltidsanställda i en folkhögskola (58,2 %) än i ett medborgarinstitut i Svenskfinland, medan majoriteten av rektorerna och lärarna inom fritt bildningsarbete i hela landet är anställda i ett medborgarinstitut (60,8 %).

Inom den svenskspråkiga utbildningen finns 13 rektorer, 7 biträdande rektorer, områdesrektorer eller prorektorer och 10 timlärare i huvudsyssla inom den fria bildningen. Den största gruppen utgörs av lektorer, lärare och linjeledare där 66 lärare har registrerats. Om man ser till de huvudsakliga undervisningsämnena så är lärarna i finska och svenska som andra språk, hantverk och konstindustri, musik samt språkvetenskaper i medborgarinstitut och folkhögskolor de största enskilda grupperna av lärare. Inom utbildningsområdet kultur undervisar 29 lärare, medan 21 lärare undervisar inom invandrarundervisningen och 13 lärare inom det humanistiska och pedagogiska området.

Majoriteten av rektorerna och lärarna inom den fria bildningen är kvinnor (72,4 %) och speciellt inom medborgarinstituten finns det nästan enbart kvinnliga rektorer och lärare (35 av 39). Könsfördelningen i hela landet följer i stort sett samma mönster, förutom att kvinnornas andel är betydligt mindre i medborgarinstituten i hela landet än i medborgarinstituten i Svenskfinland. Av alla rektorer och lärare inom den fria bildningen i hela landet är 68,7 procent kvinnor.

Tabell 8.15. Heltidsanställda rektorer och lärare inom den fria bildningen med svenska som undervisningsspråk enligt undervisningsplats, tjänstetyp och kön år 2013.

Tjänstetyp	Medborgarinstitut			Folkhögskolor			Övriga läroanstalter			Sammanlagt		
	Lärare totalt	Varav kvinnor		Lärare totalt	Varav kvinnor		Lärare totalt	Varav kvinnor		Lärare totalt	Varav kvinnor	
	f	f	%	f	f	%	f	f	%	f	f	%
Rektorer	8	7	87,5	4	1	25,0	1	0	0,0	13	8	61,5
Bitr. rektorer, områdesrektorer, prorektorer	2	2	100,0	5	4	80,0				7	6	85,7
Lärare, linjeledare, lektorer	21	19	90,5	45	29	64,4				66	48	72,7
Timlärare i huvudsyssla	7	6	85,7	3	2	66,7				10	8	80,0
Övriga	1	1	100,0				1	0	0,0	2	1	50,0
Totalt	39	35	89,7	57	36	63,2	2	0	0,0	98	71	72,4

Svarsprocenten 2013: Läroanstalter inom den fria bildningen 93,3 %.

Källa: Statistikcentralen. Lärarförfrågan, våren 2013.

Behörighetsgraden inom den fria bildningen är 66,3 procent när det gäller den svenskspråkiga utbildningen, vilket betyder att 65 rektorer och lärare av 98 är behöriga (år 2010 var 68,8 % behöriga). För 25 av rektorerna och lärarna saknas de pedagogiska studierna för lärare och 6 saknar

den examen som krävs för att behörigheten skall uppfyllas. I medborgarinstituten med svenska som undervisningsspråk är 31 av 39 rektorer och lärare behöriga, medan 33 av 57 är behöriga i folkhögskolorna. Av rektorena och lärarna i hela landet är 77,2 procent behöriga.

Av alla de 98 rektorena och lärarna är 24 mellan 40 och 49 år, 30 lärare och rektorer är under 40 år och resten eller 44 rektorer och lärare är 50 år eller äldre. I åldersfördelningen för hela landet är de rektorer och lärare som är 50 år eller äldre den absolut största gruppen (54,1 %).

Kehittämispäällikkö Jouni Kangasniemi, OKM

Opetusneuvos Kimmo Hämäläinen, OPH

Opetusneuvos Matti Kyrö, OPH

9 Opettajien osallistuminen jatko- ja täydennyskoulutukseen, asiantuntijavaihtoon sekä työelämäjaksoille

Opettajien osallistumista jatko- ja täydennyskoulutukseen on selvitetty osana kansallista opettajätiedonkeruuta vuodesta 2008 lähtien. Osallistumistiedot on kerätty perusopetuksen, lukiokoulutuksen, toisen asteen ammatillisen koulutuksen opetushenkilöstön sekä vapaan sivistystyön päätoimisen henkilöstön osalta.

Nyt kuvatut täydennyskoulutustiedot on kysytty vuodelta 2012 (osallistuminen täydennyskoulutukseen 1.1.-31.12.2012 välisenä aikana). Kyselyn ensisijaisena tarkoituksena on ollut tuottaa tietoa opetushenkilöstön aktiivisuudesta kehittää omaa ammatillista osaamista tai osallistumattomuudesta sekä kerätä tietoa koulutuksellisen tasa-arvon toteutumisesta työyhteisöissä (koko henkilöstön mahdollisuudet osallistua täydennyskoulutukseen).

Koulutukseen osallistumista on seurattu kouluttautumiseen käytetyllä ajalla. Käytetty aika on pyydetty kuvaamaan henkilötyöpäivän tarkkuudella, jossa henkilötyöpäivällä tarkoitetaan vähintään 6 tunnin työpanosta. Esimerkiksi kaksi 8 tunnin mittaista täydennyskoulutuspäivää on laskettu kahdeksi täydennyskoulutuspäiväksi. Vastaavasti kaksi vähintään 3 tunnin työpanosta on laskettu yhdeksi täydennyskoulutuspäiväksi. Alle 3 tuntia kestäneitä tilaisuuksia ei ole huomioitu näissä tilastoissa. Tiedossa kuitenkin on, että täydennyskouluttautumiseen hyödynnetään myös lyhyitä 1-2 tunnin tuokioita.

Kyselyn vastausprosentti oli korkea, hieman yli 90 %, joka antaa hyvän suuntaa-antavan tilannekuvan koko opetustoimen henkilöstön yleisestä osallistumisesta. Opettajia oli mukana tiedonkeruussa yhteensä 63 663, joista perusopetuksessa oli 39 041, lukiokoulutuksen parissa 8 185 henkilöä, toisen asteen ammatillisessa koulutuksessa 15 017 sekä vapaassa sivistystyössä 1 420 henkilöä. Kerätyistä tiedoista puuttuvat Ahvenanmaan tiedot ja mm. virkavapaalla olevat henkilöt.

Vuoden 2013 tiedonkeruussa selvitettiin osallistumisen lisäksi tarkemmin myös täydennyskoulutukseen osallistumisen muotoja. Eri muotoja on muutettu verrattuna aikaisempina vuosina toteutettuihin vastaaviin kyselyihin. Siksi koulutustavoitteita koskevat tiedot eivät ole vertailukelpoisia edellisiin vuosiin verrattuina.

Vuoden 2013 tiedonkeruussa täydennyskoulutuksen osallistumisen muodot on kuvattu seuraavasti:

- **Tutkintotavoitteinen koulutus** sisältää osallistumisen tutkintotavoitteisen koulutuksen, kuten tohtori- ja lisensiaattitutkintoon, ylempään/alempaan korkeakoulututkintoon, ammatti- tai erikoisammattitutkintoon tai muuhun tutkintoon johtavaan koulutukseen.

- **Kelpoisuuden tai erityispätevyyden tuottava koulutus:** sisältää mm. opettajan pedagogiset opinnot tai ammatilliset opettajaopinnot, erityisopettajakoulutuksen, opo-koulutuksen tai korkeakoulujen erilliset arvosanaopinnot, opintohallinnon tutkinnon, PD-koulutuksen tai ammatilliset erikoistumisopinnot sekä muun pidempikestoisen erikoistumiskoulutuksen.
- **Työnantajan järjestämä henkilöstökoulutus:** sisältää osallistumista koskevat tiedot työnantajan järjestämästä tai hankkimasta tai virka- ja työsopimukseen kuuluvasta henkilöstökoulutuksesta.
- **Muu täydenniskoulutus, ammatillista osaamista päivittävä tai kehittävä toiminta:** koostuu osallistumisesta esimerkiksi aine- tai ammattijärjestön järjestämään täydenniskoulutukseen, omaehtoiseen kouluttautumiseen, osallistumisen valtion tai aluehallinnon rahoittamaan henkilöstökoulutukseen tai muuhun vastaavaan täydenniskoulutukseen.
- **Asiantuntijavaihtoon osallistuminen:** osallistuminen vähintään viikon pituiseen joko kotimaiseen tai kansainväliseen oman alan asiantuntijavaihtoon.

Lisäksi lomakkeessa on kysytty opettajan kanssa sovitun koulutus- ja kehittämissuunnitelman hyödyntämisestä ammatillisen osaamisen kehittämisen tukena sekä osallistumisesta työelämäjaksoille.

Opettajien osallistuminen ammatillista osaamista kehittävään toimintaan vuonna 2012

Vuonna 2012 opettajat ja oppilaitosjohto osallistui täydennys- tai jatkokoulutukseen aktiivisesti. Neljä viidestä eli 80 % henkilöstöstä on päivittänyt vuoden aikana omaa ammatillista osaamistaan täydenniskoulutuksessa. Eri henkilöstöryhmien aktiivisuudessa ja kouluttautumisen tarpeissa on eroja.

Aktiivisimpia opettajaryhmiä osallistumaan jatko- ja täydenniskoulutukseen olivat perusopetuksen (87,6 %) ja lukiokoulutuksen rehtorit (89,5 %) sekä perusopetuksen (82,3 %) ja lukiokoulutuksen lehtorit (84,4 %) ja perusopetuksen erityisluokanopettajat (80,0 %). Toisen asteen ammatillisessa koulutuksessa aktiivisimpia ryhmiä olivat rehtorit ja johtajat (80,3 %), apulaisrehtorit (92,5 %), aikuiskoulutus- ja kurssiosaston johtajat (88,7 %), opinto-ohjaajat (89,7 %) sekä lehtorit 88,9 % osuudella. Vapaan sivistystyön osalta aktiivisin ryhmä olivat rehtorit (67,3 %).

Taulukko 9.1 Perusopetuksen opettajien osallistuminen täydenniskoulutukseen tai asiantuntijavaihtoon tehtävätyypin mukaan (%)

PERUSKOULUOPETUKSEN OPETTAJAT	Opettajia yhteensä	Osallistunut täydenniskoulutukseen tai asiantuntijavaihtoon 2013 ja (2010) (%)	Ei osallistunut täydenniskoulutukseen tai asiantuntijavaihtoon 2013 (%)
Perusopetus	39 041	78,6 (76,6)	21,4
Rehtorit	1 361	87,6 (84,6)	12,4
Lehtorit	11 731	82,3 (79,4)	17,7
Luokanopettajat ja esiopetuksen opettajat	15 181	77,5 (76,6)	22,5
Eriytyisluokanopettajat ja erityisopettajat	5 478	80,6 (78,3)	20,0
Maahanmuuttajien opettajat	162	75,3 (74,9)	24,7
Päätöimiset tuntiopettajat	4 266	74,7 (71,2)	25,3
Sivutoimiset tuntiopettajat	862	45,0 (38,0)	55,0

Lähde: Tilastokeskus. Opettajakyselyt keväällä 2010 ja 2013

Taulukko 9.2 Lukiokoulutuksen opettajien osallistuminen täydennyskoulutukseen tai asiantuntijavaihtoon tehtävätyypin mukaan (%)

LUKIOKOULUTUKSEN OPETTAJAT	Opettajia yhteensä	Osallistunut täydennys-koulutukseen tai asiantuntijavaihtoon 2013 ja (2010) (%)	Ei osallistunut täydennyskoulutukseen tai asiantuntijavaihtoon 2013 (%)
Lukiokoulutus	8 185	82,9 (79,8)	17,1
Rehtorit	371	89,5 (87,4)	10,5
Lehtorit	6084	84,4 (82,3)	15,6
Päätoimiset tuntiopettajat	1314	81,0 (77,8)	19,0
Sivutoimiset tuntiopettajat	407	60,0 (44,6)	40,0

Lähde: Tilastokeskus. Opettajakyselyt keväällä 2010 ja 2013.

Taulukko 9.3 Ammatillisen toisen asteen koulutuksen opettajien osallistuminen täydennyskoulutukseen tai asiantuntijavaihtoon tehtävätyypin mukaan (%)

AMMATILLISEN TOISEN ASTEEN KOULUTUKSEN OPETTAJAT	Opettajia yhteensä	Osallistunut täydennys-koulutukseen tai asiantuntijavaihtoon 2013 ja (2010) (%)	Ei osallistunut täydennyskoulutukseen tai asiantuntijavaihtoon 2013 (%)
Ammatillinen toisen asteen koulutus	15 017	83,1 (80,2)	16,9
Rehtorit, johtajat	142	80,3 (79,0)	19,7
Lehtorit	6425	88,9 (85,5)	11,1
Päätoimiset tuntiopettajat	5970	81,0 (79,5)	19,0
Sivutoimiset tuntiopettajat	511	48,9 (39,4)	51,1

Lähde: Tilastokeskus. Opettajakyselyt keväällä 2010 ja 2013.

Taulukko 9.4 Vapaan sivistystyön koulutuksen päätoimisten opettajien osallistuminen täydennyskoulutukseen tai asiantuntijavaihtoon tehtävätyypin mukaan (%)

VAPAAN SIVISTYSTYÖN PÄÄTOIMISET OPETTAJAT	Opettajia yhteensä	Osallistunut täydennyskoulutukseen tai asiantuntijavaihtoon 2013 ja (2010) (%)	Ei osallistunut täydennyskoulutukseen tai asiantuntijavaihtoon (%)
Vapaa sivistystyö päätoimiset	1 420	60,8	39,2
Rehtorit	199	67,3 (67,1)	32,7
Apulaisrehtori, aluerehtori, vararehtori	77	62,3 (62,0)	37,7
Opettaja, linjajohtaja, lehtori	879	61,6 (54,1)	38,4
Päätoiminen tuntiopettaja	201	51,8 (46,4)	48,2
Muut	64	57,8 (54,0)	42,2

Lähde: Tilastokeskus. Opettajakyselyt keväällä 2010 ja 2013.

Opettajien ikä ja osallistuminen täydennyskoulutukseen tai asiantuntijavaihtoon (%)

Täydennyskoulutukseen osallistuivat aktiivisimmin 45 - 54 -vuotiaat opettajat. Hieman vähemmän osallistuivat nuorimmat ja vanhimmat henkilöstön jäsenet eli alle 34- ja yli 60-vuotiaat opettajat.

Taulukko 9.5 Eri ikäisten opettajien osallistuminen täydennyskoulutukseen tai asiantuntijavaihtoon koulutusasteen mukaan (%)

Osallistuminen täydennyskoulutukseen tai asiantuntijavaihtoon (%)	Perusopetus	Lukio	Ammatillinen II aste	Vapaa sivistystyö
Ikä				
-29	64,6	64,6	69,0	47,0
30-34	75,8	81,1	75,3	62,9
35-39	77,9	81,2	80,8	57,3
40-44	80,0	84,9	82,0	63,1
45-49	81,3	86,8	85,0	67,9
50-54	81,7	85,2	85,9	64,5
55-59	80,8	85,4	84,8	57,2
60-64	76,3	80,4	84,5	61,3
65-	65,4	74,2	69,3	39,1

Lähde: Tilastokeskus. Opettajajaksely keväällä 2013

Opettajien osallistuminen erimuotoisesti toteutettuun täydennyskoulutukseen (käytetty aika, htpv)

Eri tavoitteita toteuttavaan jatko- ja täydennyskoulutukseen käytettiin runsaasti aikaa. Eniten työaikaa käytettiin työnantajan järjestämään henkilöstökoulutukseen osallistumiseen (83 %). Myös muuhun täydennyskoulutukseen käytetyistä henkilötyöpäivistä 64 % oli tapahtunut työajalla. Tutkintotavoitteiseen tai muuhun pitkäkestoiseen ja pätevöittävään koulutukseen käytetystä ajasta 84 % oli tapahtunut henkilön omalla ajalla. Kelpoisuuden tuottavaan koulutukseen osallistuttiin pääosin (79 %) omalla ajalla. Asiantuntijavaihtoon käytetystä ajasta 62 % toteutui työajalla ja 38 % omalla ajalla.

Taulukko 9.6 Henkilöstöryhmien osallistuminen eri tavoitteita toteuttavaan jatko- ja täydennyskoulutukseen tai asiantuntijavaihtoon

PERUSOPETUKSEN OPETTAJAT	Tutkintotavoitteinen koulutus (htpv)	Kelpoisuuden tuottava koulutus (htpv)	Henkilöstökoulutus (htpv)	Muu täydennyskoulutus (htpv)	Asiantuntijavaihto (htpv)
Perusopetus	19 570	36 245	95 917	64 795	4 658
Rehtorit	1 280	1 530	5 641	3 705	275
Lehtorit	4 421	7 497	26 772	19 692	1 207
Luokanopettajat ja esiopetuksen opettajat	7 224	12 295	40 522	23 499	1 679
Erytysluokanopettajat ja erityisopettajat	3 224	8 467	14 002	11 340	995
Maahanmuuttajien opettajat	128	288	336	232	7
Päätöiset tuntiopettajat	2 888	5 975	8 130	5 662	490
Sivutoimiset tuntiopettajat	405	193	514	665	5

LUKIOKOULUTUKSEN OPETTAJAT	Tutkintotavoitteinen koulutus (htpv)	Kelpoisuuden tuottava koulutus (htpv)	Henkilöstökoulutus (htpv)	Muu täydennyskoulutus (htpv)	Asiantuntijavaihto (htpv)
Lukiokoulutus	3704	6065	16120	13993	762
Rehtorit	248	201	1338	1386	190
Lehtorit	2212	3511	12534	11052	529
Luokanopettajat ja esiopetuksen opettajat	0	0	0	0	0
Erytysluokanopettajat ja erityisopettajat	0	0	0	0	0
Maahanmuuttajien opettajat	14	0	10	13	0
Päätöiset tuntiopettajat	963	1981	2094	1426	43
Sivutoimiset tuntiopettajat	267	372	144	116	0

AMMATILLISEN TOISEN ASTEEN KOULUTUKSEN OPETTAJAT	Tutkintotavoitteinen koulutus (htpv)	Kelpoisuuden tuottava koulutus (htpv)	Henkilöstökoulutus (htpv)	Muu täydennyskoulutus (htpv)	Asiantuntijavaihto (htpv)
Ammatillinen toisen asteen koulutus	15464	18865	33445	27534	2293
Rehtorit, johtajat	56	43	443	612	32
Apulaisrehtorit	161	43	403	495	37
Aikuiskoulutusjohtajat, kurssiosaston johtajat	512	281	1687	1381	113
Lehtorit	4290	4244	14798	11676	1041
Päätöiset tuntiopettajat	6667	10788	12637	9574	697
Sivutoimiset tuntiopettajat	813	521	387	265	28
Erytisopettajat	166	194	406	541	85
Opinto-ohjaajat	400	196	605	861	41
Muut	2399	2555	2079	2129	219

VAPAAN SIVISTYSTYÖN OPETTAJAT	Tutkintotavoitteinen koulutus (htpv)	Kelpoisuuden tuottava koulutus (htpv)	Henkilöstökoulutus (htpv)	Muu täydenniskoulutus (htpv)	Asiantuntijavaihto (htpv)
Vapaa sivistystyö	1467	2547	2297	3660	120
Rehtorit	757	420	440	621	33
Apulaisrehtorit, alurehtorit, vararehtorit	43	279	200	326	0
Opettajat, linjanjohtajat, lehtorit	606	1484	1170	2315	53
Päätöiset tuntiopettajat	61	356	257	298	0
Muut	0	8	230	100	34

Lähde: Tilastokeskus. Opettajakysely keväällä 2013.

Opettajien osallistuminen täydenniskoulutukseen tai asiantuntijavaihtoon (%) aluehallintovirastojen toiminta-alueittain tarkasteltuna

Täydenniskoulutukseen osallistumisessa on havaittavissa merkittäviä alueellisia eroja. Itä-Suomen perusopetuksen opettajat osallistuivat aktiivisimmin täydenniskoulutukseen tai asiantuntijavaihtoon (83,3 %). Lounais-Suomen ja Lapin opettajat perusopetuksessa osallistuivat lähes 10 prosenttiyksikköä vähemmän täydenniskoulutukseen (74 %).

Lapissa lukion opettajista vain kaksi kolmesta (63,6 %) osallistui vuoden aikana täydenniskoulutukseen, kun vastaava luku Itä-Suomessa oli lähes yhdeksän kymmenestä (89 %). Ammatillisen koulutuksen opettajien osallistuminen on suhteellisen tasaisinta koko Suomessa. Ammatillisen toisen asteen opettajat osallistuivat täydenniskoulutukseen aktiivisimmin Pohjois-Suomessa (86,4 %). Vapaan sivistystyön opettajien osallistuminen oli aktiivisinta Lapissa (79,4 %), kun vastaavasti Etelä-Suomessa vain joka toinen vapaan sivistystyön opettaja osallistui täydenniskoulutukseen. Länsi- ja Sisä-Suomen AVI-alueella sekä Pohjois-Suomen AVI-alueella eri oppilaitosmuodoissa työskentelevien opettajien osallistuminen oli tasaisinta.

Taulukko 9.7 Aktiivisuus osallistua täydenniskoulutukseen tai asiantuntijavaihtoon (%) alueittain tarkasteltuna (aluehallintoviraston toiminta-alue)

Aluehallintovirasto	Perusopetus	Lukiokoulutus	Ammatillinen toisen asteen koulutus	Vapaa sivistystyö
Etelä-Suomen aluehallintovirasto	77,2	83,1	81,8	55,8
Lounais-Suomen aluehallintovirasto	74,8	79,5	85,0	61,4
Itä-Suomen aluehallintovirasto	83,3	88,8	77,8	59,6
Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto	80,9	87,1	85,1	61,0
Pohjois-Suomen aluehallintovirasto	79,9	77,6	86,4	68,3
Lapin aluehallintovirasto	73,4	63,6	85,3	79,7

Lähde: Tilastokeskus. Opettajakysely keväällä 2013.

Suomen- ja ruotsinkielisten opettajien osallistuminen täydennyskoulutukseen

Kieliryhmittäin tarkasteltuna, ruotsinkieliset yleissivistävän koulutuksen opettajat osallistuivat suomenkielisiä opettajia selvästi aktiivisemmin täydennyskoulutukseen. Ero aktiivisuudessa on noin 10 prosenttiyksikköä. Ammatillisen koulutuksen opettajien osalta tilanne oli päinvastainen ja ero vastaava noin 10 prosenttiyksikköä. Suomenkielisistä perusopetuksen opettajista osallistui jatko- ja täydennyskoulutukseen keskimäärin 77,9 % ja ruotsinkielisistä 88,6 %.

Taulukko 9.8 Suomen- ja ruotsinkielisten opettajien osallistuminen täydennyskoulutukseen tai asiantuntijavaihtoon (%)

Suomenkieliset opettajat	Opettaja yhteensä	Osallistunut täydennyskoulutukseen tai asiantuntijavaihtoon (%)	Ei osallistunut täydennyskoulutukseen tai asiantuntijavaihtoon (%)
Perusopetus	36 623	77,9	22,1
Lukiokoulutus	7 610	82,7	17,3
Ammatillinen toisen asteen koulutus	14 307	83,7	16,3
Vapaa sivistystyö	1 322	61,2	38,8

Ruotsinkieliset opettajat	Opettaja yhteensä	Osallistunut täydennyskoulutukseen tai asiantuntijavaihtoon (%)	Ei osallistunut täydennyskoulutukseen tai asiantuntijavaihtoon (%)
Perusopetus	2 418	88,6	11,4
Lukiokoulutus	575	85,5	14,5
Ammatillinen toisen asteen koulutus	710	72,0	28,0
Vapaa sivistystyö	98	55,1	44,9

Lähde: Tilastokeskus. Opettajakysely keväällä 2013.

Henkilökohtaisen koulutus- ja kehittämissuunnitelman hyödyntäminen eri koulutusmuodoissa (%)

Harvalla (14,5 %) rehtorilla tai opettajalla on sovittuna henkilökohtainen koulutus- ja kehittämissuunnitelma oman ammatillisen kehittymisen tukena. Perusopetuksessa vain joka kymmenennelle oli sovittu henkilökohtainen koulutus- ja kehittämissuunnitelma. Toisen asteen koulutuksessa lukiokoulutuksen henkilöstön tilanne vastaa perusopetuksen henkilöstöä (9,8 %). Ammatillisen koulutuksen henkilöstöllä henkilökohtainen kehittämissuunnitelma on sovittuna vähintään joka neljännellä (26,9 %). Vapaassa sivistystyössä tilanne on toistaiseksi paras (30 %).

Taulukko 9.9 Henkilökohtaisten koulutus- ja kehittämissuunnitelmien hyödyntäminen eri koulutusmuodoissa

KOULUTUSMUOTO	Vastanneiden lukumäärä	Sovittu henkilö-kohtaisesta koulutus- ja kehittämissuunnitelmasta (%)
Eri oppilaitosmuodot yhteensä	63 663	14,5 %
Perusopetus	39 041	10,2 %
– rehtorit	1 361	10,9 %
– opetushenkilöstö	35 680	10,1 %
Lukiokoulutus	8 185	9,8 %
– rehtorit	371	8,9 %
– opetushenkilöstö	7 814	9,6 %
Ammatillinen toisen asteen koulutus	15 017	26,9 %
– rehtorit, johto	764	31,0 %
– opetushenkilöstö	14 253	26,7 %
Vapaa sivistystyö	1 420	30,0 %
– rehtorit, johto	276	21,4 %
– opetushenkilöstö	1 144	32,1 %

Yhteenveto

Vuosien 2013 ja 2010 vertailukelpoisiin tuloksiin verrattuna havaitaan, että osallistuminen täydennyskoulutukseen on noussut edelleen hieman. Vuonna 2012 neljä viidestä (80 %) opettajasta osallistui täydennyskoulutukseen. Vastaava luku vuonna 2010 oli 77 %. Verrattuna vuoden 2008 lähtötilanteeseen (68 %), muutos on ollut huomattava.

Osallistumisaktiivisuudessa on havaittavissa eroa suomen- ja ruotsinkielisen henkilöstön osalta. Ruotsinkielinen henkilöstö on osallistunut pääosin suomenkielistä henkilöstöä aktiivisemmin täydennyskoulutukseen vuonna 2012.

Opetustoimen toimintaympäristö on muuttunut voimakkaasti vuodesta 2008 lähtien, jolloin koottiin ensimmäisen kerran tiedot osallistumisesta täydennyskoulutukseen opettajatiedonkeruun yhteydessä (Opettajat Suomessa 2010). Merkittävimpiä muutoksia edellisen, vuoden 2010 kyselyn jälkeen ovat olleet kuntatalouden ja koulutusta koskevan rahoituksen merkittävä kiristyminen ja toiseksi, oppilaitoskentän rakenteellinen kehittäminen on jatkunut vilkkaana. Kolmas merkittävä muutos on ollut samanaikainen taloussuhdanteiden kiristyminen kansainvälisesti ja Suomen teollisuudessa käynnistynyt samanaikainen rakennemuutos. Toimintaympäristön muuttuessa voimakkaasti, korostetaan uuden osaamisen merkitystä kansallisena kilpailutekijänä ja kasvun pohjana.

Valtio kohdentaa osana sen informaatio-ohjausta vuosittain runsaat 20 miljoonaa euroa suoraan opetustoimen henkilöstökoulutukseen. Osallistuminen näihin koulutuksiin on maksutonta. Työntekijän, opettajan tai rehtorin maksettavaksi jäävät lähinnä mahdolliset matka- ja majoituskulut lähiopetuksen paikkakunnalle sekä sijaiskulut koulutuksen ajalta. Kyselyssä tätä on osin kartoitettu selvittämällä täydennyskoulutukseen osallistumiseen käytetty aika, joko työaikana tai työn ulkopuolella henkilön omalla ajalla. Lisäksi yhteiskunta tukee useilla eri valtionavustuksilla koulujen ja oppilaitosten hanke- ja kehittämistoimintaa. Hankkeiden osana kehitetään myös paljon

henkilökohtaista osaamista. Tällöin toiminta mielletään harvoin myös tilastoitavaksi täydennyskoulutukseksi.

Kuntatalouden kiristyessä useat kunnat ovat ajautuneet taloudellisiin vaikeuksiin, eivätkä kaikki koulutusta haluavat opettajat ole päässeet osallistumaan tarvitsemaansa, muualla järjestettyyn täydennyskoulutukseen. Erityiseksi esteeksi näissä on noussut se, että kunnilla ei ole oman ilmoituksensa mukaan ollut varaa palkata opettajille sijaisia koulutuksen ajaksi, vaikka koulutuksen kaikki muut kulut olisi jo katettu muulla rahoituksella. Valtio ei edelleenkään kustanna samanaikaisesti sijaisten palkkaamisesta aiheutuvia kuluja sen rahoittaessa täydennyskoulutusta muutoin.

Tilastojen perusteella voidaan havaita, että vain harvalle opettajalle (14,5 %) on laadittu henkilökohtainen koulutus- ja kehittämissuunnitelma, jossa sovittaisiin tarkemmin ammatillisen osaamisen kehittämisen henkilökohtaisista tavoitteista. Erityisesti yleissivistävässä koulutuksessa käytäntö on vain harvoilla koulutuksen järjestäjillä. Opettajien ammatillisen osaamisen kehittämistä vastaavat kuitenkin ensisijaisesti työnantaja ja opettaja itse. Työehtosopimuksissa sovitaan yleisesti TES/VESO -koulutuksista ja niihin osallistumisesta.

Vuonna 2010, juuri taloudellisten suhdanteiden kääntyessä Suomelle epäsuotuisiksi, opetus- ja kulttuuriministeriö käynnisti yhteistyössä Opetushallituksen ja aluehallintovirastojen kanssa määrällisen Osaava-ohjelman, jo tarjolla olevan valtion rahoittaman perinteisen henkilöstökoulutuksen lisäksi. Ohjelma oli osaltaan vastausta vuoden 2008 opettajatiedonkeruussa saatuihin tuloksiin, joiden mukaan opettajien osallistuminen täydennyskoulutukseen oli laskenut selvästi vuosituhannen alun tilanteesta. Toimintaa oli myös edeltänyt vilkas keskustelu täydennyskoulutuksen velvoittavuudesta lainsäädännön keinoin.

Toimintaympäristön muuttuessa päädyttiin toimiin, joilla velvoitteen sijaan koulutuksen järjestäjiä kannustettiin luomaan uusia suunnitelmia sekä mahdollisimman kattavia, kohtaavia ja opettajille itselleen luontevia toimintamalleja kehittää omaa osaamistaan. Ohjelman ansiosta opetustoimen henkilöstökoulutukseen käytettävissä oleva valtion rahoitus lähes kaksinkertaistui vuositasona runsaaseen 20 miljoonaan euroon. Ohjelman tarkoituksena oli erityisesti aktivoida perinteisesti vähän täydennyskoulutukseen osallistuvia, edistää kouluttautumisen suunnitelmallisuutta ja koulutuksen järjestäjien omaehtoista verkostoitumista sekä tuoda uusia vaikuttavia ja työelämäläheisiä täydennyskouluttautumisen tapoja osaksi henkilöstökoulutusta.

Nyt kerätyt tiedot koskevat ensimmäistä kertaa tilannetta, jossa Osaava-ohjelma on jo käynnistynyt. Tilastojen perusteella osallistuminen täydennyskoulutukseen on toimintaympäristön käynnistyneestä voimakkaasta muutoksesta huolimatta noussut hieman.

Täydennyskouluttautumisella on monenlaisia tehtäviä, kuten esimerkiksi oman tiedon ja osaamisen lisääminen, tilivelvollisuuden noudattaminen, työyhteisön kehittäminen ja tulevaisuuden muutokseen varautuminen. Tärkeintä on, että osaamisen kehittäminen nähdään laaja-alaisesti sekä henkilöitä että organisaatioita koskeväksi prosessiksi.

Koulutus on parhaiten vaikuttavaa silloin, kun sen sisällöt, menetelmät ja ajoitus valitaan aina erikseen kohderyhmien ja kulloinkin kehitettävien alueiden mukaisesti. Koulutuksissa on painotettu ajankohtaista tutkimus-, tilasto-, arviointi- ja muuta selvitystietoa uusien toimintamallien perustelemiseksi ja juurruttamiseksi.

Erityisesti ammatillisessa koulutuksessa ja vapaassa sivistystyössä yhä useammin koulutuksista ja niihin osallistumisesta sovitaan työnantajan ja työntekijän välillä käydyissä kehityskeskusteluissa. Jokaista työajalla suoritettua koulutusta edeltää tarveharkinta.

Julkisen talouden kiristyminen viime vuosina on selvästi vaikuttanut tiukkenevina vaatimuksina osallistua harkitummin. Joissakin kunnissa on jopa tehty päätös säästää kaikesta osaamisen kehittämisestä ja jätetty siitä huolehtiminen opettajalle itselleen omalla ajalla toteutettavaksi. Kehityksen suunta on tältä osin huolestuttava.

Täydennyskoulutuksesta kerättävä palaute on tärkeää. Arviointitiedon keruussa on oltava mahdollisuus tunnistaa ja huomioida usein marginaaliin jääviä osallistujia ja eri koulutussektoreiden erilaisuutta. Koko työyhteisöjen aktivointi ja sen myötä tasa-arvoisen osallistumisen lisääminen ja kouluttautumisen kasautumisen välttäminen on ollut yksi kansallisesti rahoitettujen täydennyskoulutusten keskeisistä tavoitteista.

Lopuksi

Neljä viidestä opettajista osallistui täydennys- tai jatkokoulutukseen vuoden 2012 aikana. Opettajien osallistuminen täydennyskoulutukseen on kokonaisuutena ottaen hieman lisääntynyt vuoteen 2010 verrattuna. Viidenneksen osalta osallistumattomuuden syiksi on eri selvityksissä osoitettu mm. pitkät välimatkat koulutukseen, oman alueen koulutustarjonnan vähäisyys tai soveltuvan koulutuksen puute sekä koulutuksen ja opetuksen järjestäjien jatkuvasti heikentyvä oma taloudellinen tilanne, joka ei ole mahdollistanut sijais- ja matkakustannusten korvaamista.

Opetustoimen henkilöstökoulutuksen kohtaanto riippuu viime kädessä paljolti koulutuksen ja opetuksen järjestäjien resursseista. Oman henkilöstökoulutuksen ja valtion rahoittaman täydennyskoulutuksen aktiivinen ja tasapainoinen hyödyntäminen edellyttää, että koulutuksen järjestäjä on arvioinut omaa toimintaansa ja henkilöstönsä koulutustarpeita sekä luonut rakenteet ja suunnitelmat, jotka edesauttavat henkilöstön osallistumista omaa ammatillisen osaamista kehittävään toimintaan.

► Ammatillisen koulutuksen opettajien työelämäjaksot

Työelämäjaksojen tavoitteista

Opettajan työelämäosaamista edistetään työelämäjaksoilla, jotka voi suorittaa monin eri järjestyksin. Perustavoitteena on, että opettaja ajanmukaistaa ammattitaitoaan ja kehittää työelämäosaamistaan työskentelemällä koulutusalaansa vastaavissa yrityksissä tai työyhteisöissä. Hän perehtyy työpaikalla käytettäviin työprosesseihin, työmenetelmiin, välineisiin ja materiaaleihin.

Yksi keskeinen tapa suorittaa työelämäjakso on tehdä se osana opettajan työelämäosaamisen 25 opintopisteen täydennyskoulutusta. Opetushallitus on laatinut perusteet tälle täydennyskoulutukselle. Työelämäosaamisen täydennyskoulutus on tarkoitettu ammattikoulutuksessa työskentelevil-

le opettajille ja opetustoimen henkilöstölle työelämäosaamisen täydentämiseen, laajentamiseen ja syventämiseen.

Työpaikalla toiminnan tavoitteena on, että opettaja päivittää opettamansa alan ajanmukaisen ammattitaidon. Hänen tulee myös hallita keskeisen suomalaisen työterveys- ja työturvallisuuslainsäädännön sekä alansa erityissäädökset. Työpaikalla toimiessaan hänen tulee edistää oppilaitoksen ja työpaikan välistä yhteistyötä sekä kehittää osaamistaan työpaikkaohjaajien perehdyttäjänä ja kouluttajana. Opettaja kehittää yhdessä työpaikan edustajien kanssa työelämälähtöistä opetussuunnitelmaa sekä työssäoppimisen järjestämistä ja toteutusta.

Aiemmin asetettiin tavoitteeksi, että jokainen ammatillisen koulutuksen opettaja pääsisi vähintään kerran viidessä vuodessa päivittämään oman alansa osaamistaan työelämäjaksolla. Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelmassa vuosiksi 2011–2016 määrällisiä tavoitteita ei aseteta, mutta siinä todetaan, että työelämäyhteistyö on olennainen osa ammatillista koulutusta. Kehittämissuunnitelman linjaus on, että opetushenkilöstön mahdollisuudet päästä määrärajoin työelämäjaksoille turvataan ammatillisessa koulutuksessa.

Opettajien työelämäjaksot ovat yksi keino koulutuksen järjestäjän strategiseen henkilöstön osaamisen kehittämiseen. Opettajien ammattitaidon ja työelämäosaamisen ajan tasalla pitämistä tukee opettajien säännöllinen lähteminen työelämäjaksolle. Useiden koulutuksen järjestäjien henkilöstöstrategioihin onkin jo kirjattu säännöllisesti toteutuvat työelämäjaksot, jolloin tavoitteena on työelämäjaksojen vakiintuminen osaksi opettajan työtä ja osaamisen kehittämistä. Systemaattisessa henkilöstön kehittämisessä työelämäjakson suorittamisen tarve otetaan esille esimiehen ja opettajan välisessä kehityskeskustelussa. (Tarja Frisk (toim.): Opas ammatillisten opettajien työelämäjaksojen toteuttamiseen. Educa-instituutti, 2012)

Opettajien työelämäjaksot tarjoavat luontevan mahdollisuuden työelämäyhteyksien luomiseen. Koulutuksen järjestäjä voi linjata työelämäjaksot myös osaksi laajempaa koulutuksen järjestäjän työelämäyhteyksien rakentamista, ylläpitämistä ja kehittämistä. Tällöin työelämäjaksojen sisällöt myös määritetään tästä näkökulmasta. (Tarja Frisk (toim.): Opas ammatillisten opettajien työelämäjaksojen toteuttamiseen. Educa-instituutti, 2012)

Työelämäjaksoihin osallistuminen

Opettajatiedonkeruun kyselyyn saatiin vastaukset 90,4 prosentista ammatillisista oppilaitoksista, noin 15 000 opettajalta. Tässä osiossa käsitellään opettajien työelämäjaksoilla osallistumista prosentiosuuksina, koska absoluuttiset luvut eivät kata aivan koko ammatillisen koulutuksen opettajakuntaa.

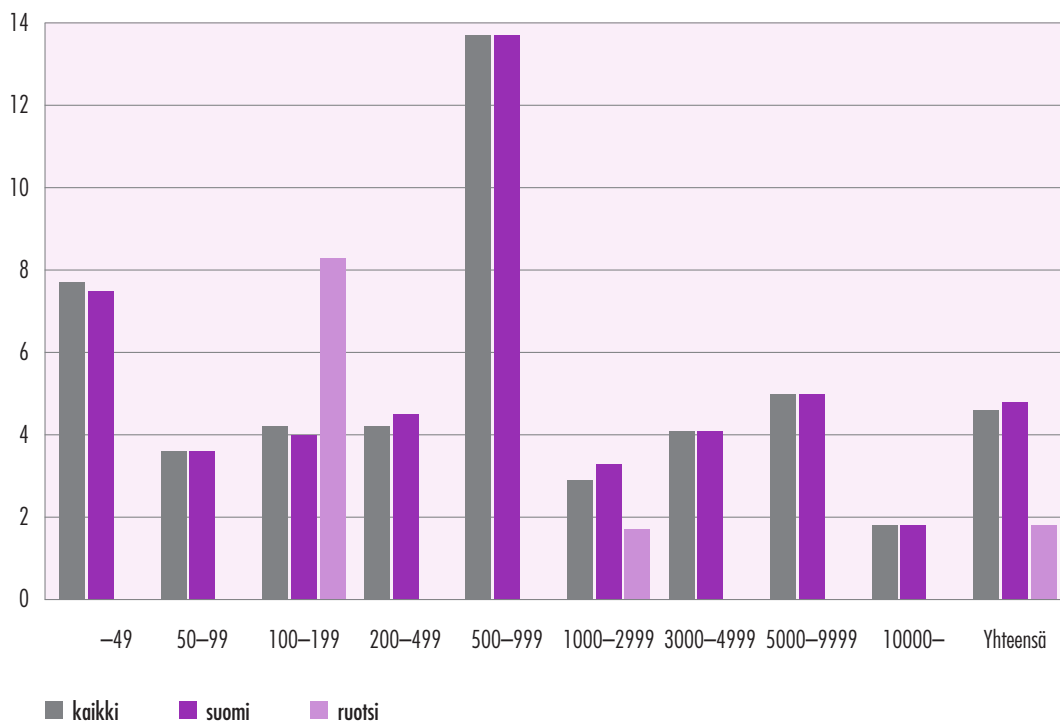
Vajaat viisi prosenttia ammatillisen koulutuksen opettajista oli vuoden 2012 aikana ollut työelämäjaksolla. Suomenkielisten koulutuksen järjestäjien opettajat osallistuivat selvästi useammin kuin ruotsinkielisten järjestäjien opettajat työelämäjaksoille. Ruotsinkielisten järjestäjien opettajista vain 1,8 prosenttia osallistui työelämäjaksoille, kun osuus suomenkielisellä puolella oli 4,8 prosenttia.

Pienten koulutuksen järjestäjien opettajat osallistuvat suhteellisesti eniten työelämäjaksoille. Alle 50 oppilaan järjestäjien opettajista yli seitsemän prosenttia osallistui työelämäjaksolle vuonna 2012, kun suurimpien, yli 10 000 opiskelijan järjestäjien opettajista vain 1,8 prosenttia osallistui

työelämäjaksolle. Voisi olettaa, että suuren koulutuksen järjestäjän olisi helpompi järjestellä esimerkiksi työelämäjaksolla olevan opettajien sijaisuuksia. Toisaalta pienillä koulutuksen järjestäjillä opettajien oman alansa kehityksen päivittäminen voi olla jopa kriittisempää kuin isoilla järjestäjillä. Eniten työelämäjaksoille osallistuivat kuitenkin sellaisten koulutuksen järjestäjien opettajat, joilla on 500-999 opiskelijaa. Melkein 14 prosenttia tämän ryhmän opettajista oli vuoden 2012 aikana työelämäjaksolla.

Valtaosa ruotsinkielisen ammatillisen koulutuksen opettajista toimii sellaisten koulutuksen järjestäjien palveluksessa, joilla on 1000-2999 opiskelijaa. Ruotsinkielisessäkin koulutuksessa pienten järjestäjien suhteellinen osallistumisaktiivisuus oli korkeampi kuin suurilla järjestäjillä.

Kuvio 9.1 Toisen asteen ammatillisen koulutuksen opettajien osallistuminen työelämäjaksoille vuonna 2012 koulutuksen järjestäjän koon ja kielen mukaan*

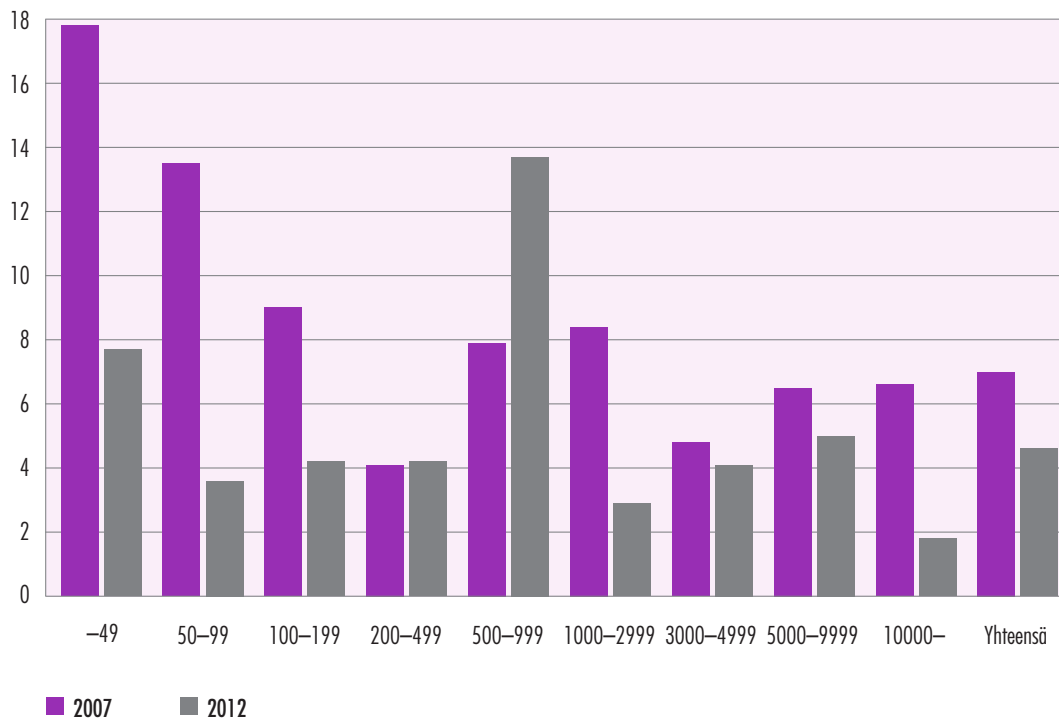
* Sekä opettajien kokonaismäärä että työelämäjaksoille osallistuneiden määrä alle 50 opiskelijan ruotsinkielisten koulutuksen järjestäjillä oli niin pieni, että tietoja ei voida tietosuojasystä esittää.

Opettajatiedonkeruu on tehty kolmena vuotena niin, että työelämäjaksoihin osallistumisen trendiä voidaan seurata. Vuoden 2007 korkeista osuuksista tultiin huomattavasti alaspäin vuoden 2009 luvuissa. Vuonna 2012 osallistuminen taas lisääntyi verrattuna kolme vuotta aikaisempaan tilanteeseen. Näitä vaihteluja selittänee taloudellinen tilanne. Vuosi 2009 oli näistä kolmesta vertailuvuodesta pahimman taantuman vuosi ja siten työpaikkojen löytäminen työelämäjaksoja varten tavallista hankalampaa ja toisaalta koulutuksen järjestäjien taloudelliset mahdollisuudet irrottaa opettajiaan jaksolle oli vaikeampaa.

Seuraavassa taulukossa tarkastellaan työelämäjaksoja vain vuosina 2007 ja 2012, koska vuotta 2009 koskevat tiedot oli luokiteltu eri perustein kuin kaksi muuta vuotta. Suurimpien koulutuksen järjestäjien opettajien osallistuminen työelämäjaksoille on vähentynyt vuosina 2007-2012. Kasvua osal-

listumisessa on ollut vain kokoryhmässä 500-999 opiskelijaa. Näin ollaan jäljessä vuoden 2007 tasosta ja aikaisemmin ilmaistusta tavoitteesta saada jokainen opettaja vähintään kerran viidessä vuodessa osallistumaan työelämäjaksolle. Nykyisellään osallistumisaste tarkoittaa keskimääräisesti ottaen sitä, että jokainen ammatillinen opettaja olisi työelämäjaksolla kerran runsaassa 20 vuodessa.

Kuvio 9.2 Toisen asteen ammatillisen koulutuksen opettajien osallistuminen työelämäjaksolle vuosina 2007 ja 2012 koulutuksen järjestäjän koon mukaan

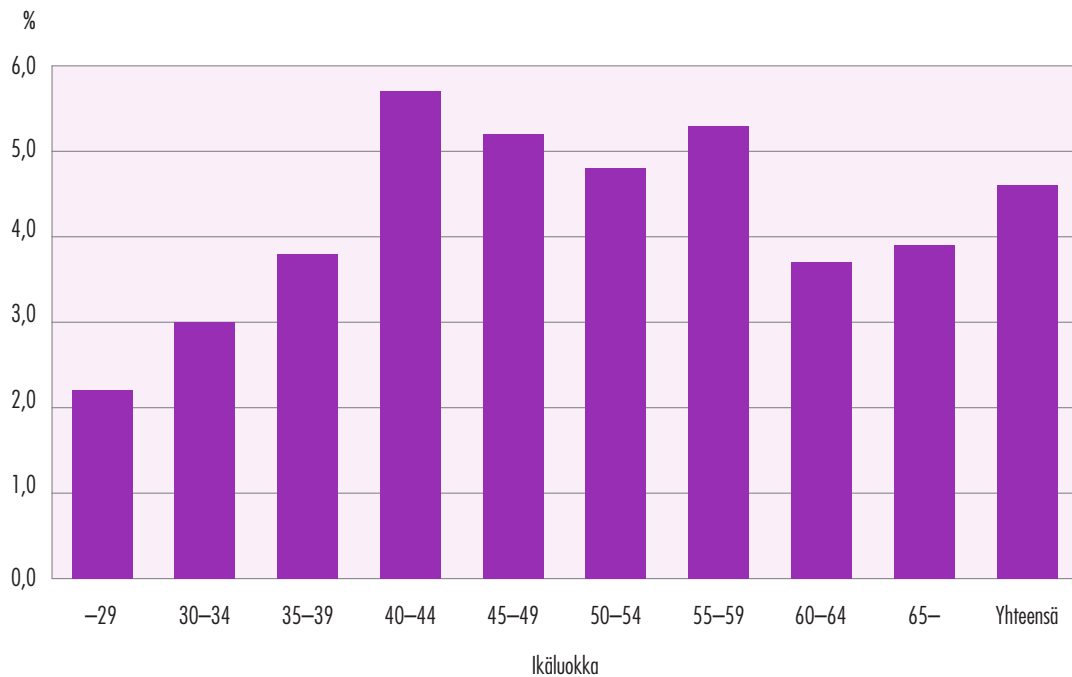

Tuntuu aika luonnolliselta, että työelämäjaksolle osallistuvat muita enemmän 40-59 -vuotiaat opettajat. He ovat jo ehtineet toimia opettajina sen verran pitkään, että tarvetta työelämäosaamisen päivittämiseen on syntynyt. Kaikista ammatillisen koulutuksen opettajista 66 prosenttia kuuluu tähän ikäluokkaan, mutta työelämäjaksolle osallistuneista ikäluokan osuus on 74 prosenttia. Sekä alle 40-vuotiaat että 60-vuotiaat ja sitä vanhemmat ovat työelämäjaksolle osallistujissa aliedustettuina.

Kahdessa edellisen opettajatiedonkeruun mukaan osallistuminen työelämäjaksolle kasvoi tasaisesti 40-49 -vuotiaiden ikäryhmään asti ja sen jälkeen taas pieneni tasaisesti vanhempiin ikäryhmiin siirryttäessä. Vuonna 2012 sen sijaan oli lievää laskua osallistumisaktiivisuudessa 45 ja 54 vuoden välillä ja lisäksi 60-64 -vuotiaat osallistuivat vähemmän aktiivisesti kuin 65 vuotta täyttäneet.

Koulutusalat erosivat toisistaan selkeästi osallistujien ikäjakautuksen suhteen. Matkailu-, ravitsemis- ja talousalalla sekä kulttuurialalla noin kuusi prosenttia opettajista oli työelämäjaksolla vuonna 2012. Kulttuurialalla työelämäjaksolla kävivät tasaisesti kaikenikäiset. Ainoana poikkeuksena oli 65 vuotta täyttäneiden pieni joukko, josta neljäsosa oli ollut työelämäjaksolla. Sen sijaan matkailu-, ravitsemis- ja talousalalla erityisesti 40-44 -vuotiaiden osallistumisaste oli suhteellisen korkea. Joka kymmenes osallistui työelämäjaksolle vuonna 2012.

Kuvio 9.3 Toisen asteen ammatillisen koulutuksen opettajien osallistuminen työelämäjaksoille vuonna 2012 ikäryhmittäin

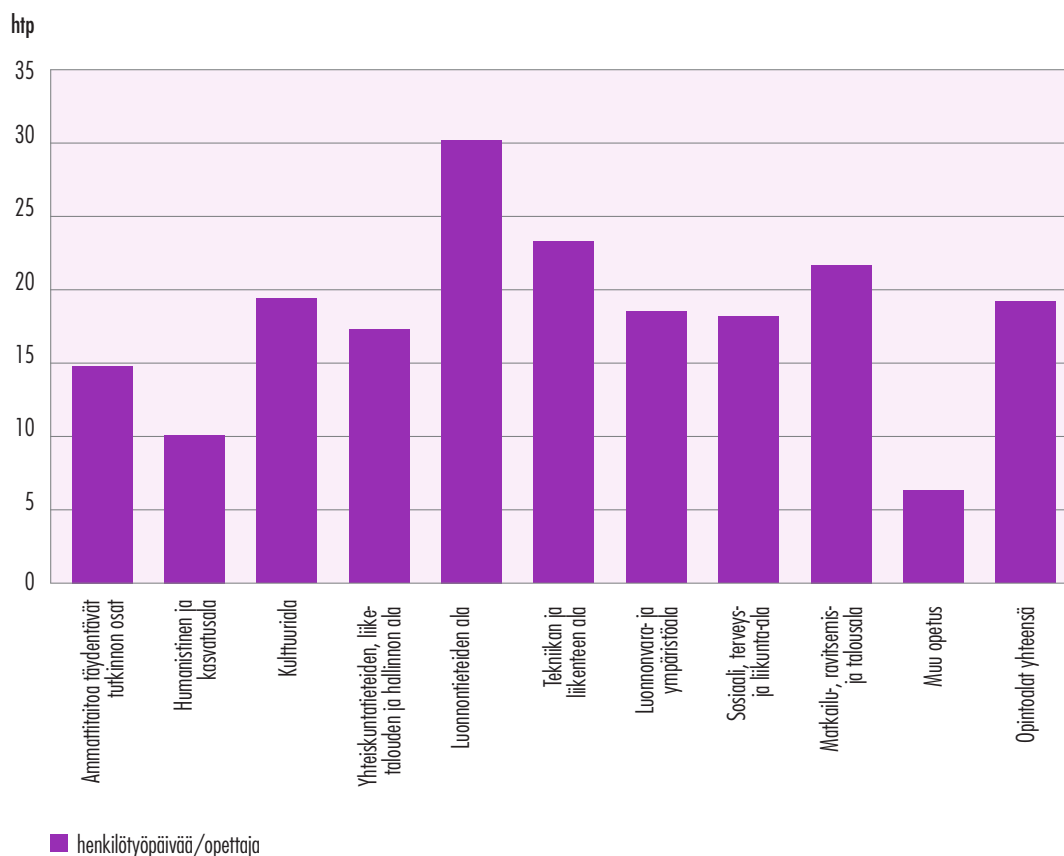
Opettajien työelämäjaksot olivat keskimäärin noin kolmen työviikon mittaisia. Luonnontieteiden alalla ne olivat pisimpiä, keskimäärin 30 henkilötyöpäivää ja kuusi prosenttia alan opettajista osallistui työelämäjaksolle. Tosin opettajien määrä ja siten myös työelämäjaksoille osallistuneiden määrä tällä koulutusosalalla oli pieni. Kulttuurialalla, jolla osallistumisaste oli alojen korkeimpia, jaksot olivat keskimäärin vajaan neljän työviikon mittaisia.

Sosiaali-, terveys- ja liikunta-alan opettajien osallistumisaste oli keskimääräistä korkeampi, 5,5 prosenttia, mutta jaksot, jotka he olivat työelämässä keskimääräistä lyhyempiä. Toisella suurella koulutusosalalla, tekniikan ja liikenteen alalla tilanne taas oli päinvastainen. Keskimääräistä harvemmat kävivät tutustumassa alansa viimeisimpään kehitykseen työpaikalla, mutta viipyivät jaksoiltaan keskimääräistä pitempään.

Vaikka työelämäjaksoille osallistuneiden osuudet olivat kasvaneet vuoden 2009 tilanteesta, niin niiden keskimääräinen kesto oli lyhentynyt yhdellä työviikolla. Tämä kertonee siitä, että edelleenkin koulutuksen järjestäjien on vaikea irrottaa opettajiaan työskentelemään perehtymisjaksoja oman alansa työpaikkoihin. Mitä lyhyemmästä jaksosta on kyse sitä helpommin opetuksen sijaisjärjestelyt voidaan organisoida.

Pitemmänkin aikavälin trendi työelämäjaksosten kestossa on ollut laskeva, sillä vuonna 2007 työelämäjaksoille osallistuneiden keskimääräinen jakso oli hiukan yli 30 työpäivää. Toisin sanoen jaksot ovat lyhentyneet viiden vuoden aikana yli kolmanneksella.

Kuvio 9.4 Toisen asteen ammatillisen koulutuksen opettajien osallistuminen työelämäjaksoille koulutusalan mukaan vuonna 2012, henkilötyöpäivää/jaksolle osallistunut opettaja

Opettajien kokemuksia työelämäjaksoista on selvitetty viime vuosina mm. Ville Krannilan toimitamassa selvityksessä (Työssäoppimisen portaat 2009–2012. Omnian julkaisu C12), Martti Majurin ja Tuomas Eerolan raportissa (Eivät he muuta tekisikään. Tarkastelussa työpaikkaohjaajien koulutus, opettajien työelämäjaksot ja työssäoppiminen. Opetushallitus, Edita Prima Oy, Helsinki, 2007) ja Timon Ollin lisensiaattitutkimuksessa (Työelämäjaksojen merkitys ammatinopettajien ammatilliselle kasvuille. Kasvatustieteiden tiedekunta, Tampereen yliopisto, 2011). Tutkimukset ja selvitykset osoittavat, että työelämäjaksoille osallistuneet opettajat kokevat hyötynensä monin tavoin työelämäjaksoista. Ne ovat lisänneet heidän motivaatiotaan ja innostuneisuutta työstään. Yhteydet oppilaitoksen ja työelämän välillä ovat parantuneet ja työelämäjaksoilla käyneet opettajat ovat voineet tuoda oppilaitokseensa ajankohtaista tietoa alansa työelämän arkitodellisuudesta.

Koulutuksen järjestäjien oman henkilöstön kehittämiseen varattu rahoitus on jatkossa tärkeä osa opettajien työelämäjaksojen rahoitusta. On toivottavaa, että opettajien työelämäjaksot alettaisiin vähitellen nähdä kiinteänä osana henkilöstön kehittämistä myös rahoituksen näkökulmasta, sillä muualta saatavat tukijärjestelmät eivät takaa opettajien riittävää pääsyä työelämäjaksoille. (Tarja Frisk (toim.): Opas ammatillisten opettajien työelämäjaksojen toteuttamiseen. Educa-instituutti, 2012)

Opetusneuvos Matti Kyrö

10 Suomalaiset opettajat kansainvälisessä vertailussa

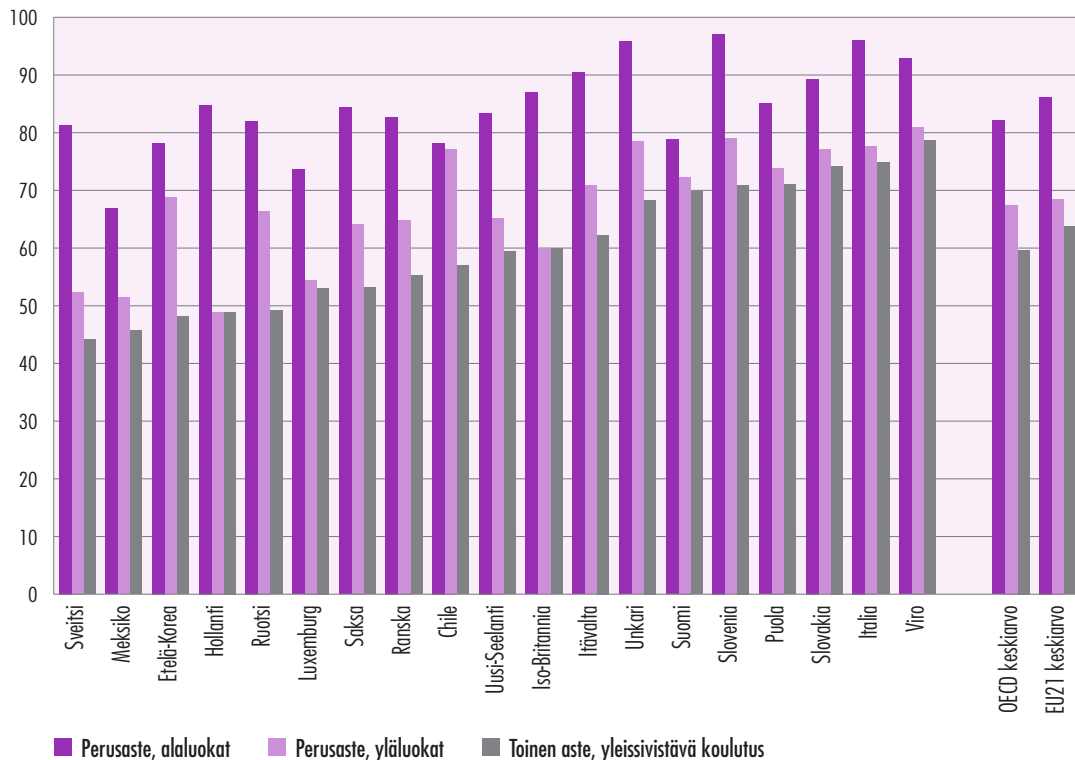
Tämän luvun tiedot perustuvat pääosin taloudellisen kehityksen ja yhteistyön järjestön OECD:n koulutusindikaattoriprojektin (INES) tuottaman vuosijulkaisun Education at a Glance tietoihin. Indikaattorit tuotetaan kolmen kansainvälisen organisaation, OECD:n, YK:n kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestön UNESCO:n ja Euroopan unionin tilastoviraston Eurostatin yhteisen tiedonkeruun pohjalta.

Kansainväliset indikaattorit kertovat opettajatilanteen eroista suuntaa antavasti. Kansallisesti tieto- ja kerätään eri tavoin, osassa maista otantatietona ja osassa, kuten Suomessa, käytännössä koko opettajakuntaa koskien. Koulutusjärjestelmien erot näkyvät vaikkapa luokkien koossa. Etelä-Korean ja Japanin suuret luokat heijastelevat autoritaarisen ja yhdensuuntaiseen opettamiseen perustuvan järjestelmän piirteitä.

Maiden väliset erot ammatillisen koulutuksen järjestelmissä ovat niin suuria, että eritellysti ammatillisen koulutuksen opettajatietoja ei ainakaan toistaiseksi ole pystytty vertailukelpoisesti kokoaamaan kansainvälisten järjestöjen tiedonkeruissa. Siksi tämän luvun tauluissa ei ole erikseen toisen asteen ammatillisen koulutuksen opettajista tietoja, vaan lähinnä yleissivistävästä, lukiotamme vastaavasta koulutuksesta. Sukupuoli- ja palkkajakaumat on koottu erikseen ammatillisesta (ja esiammatillisesta, jollaista koulutusta monista maista löytyy) ja yleissivistävästä koulutusta, mutta hyvin harva maa pystyy antamaan molemmista koulutusmuodoista tiedot. Siksi vertailu näiden tekijöiden mukaan on esitetty koskien koko toista astetta.

Opettajan ammatti on naisvaltainen ammatti kaikissa OECD-maissa. Melkein kaikkialla sekä perus- että toisen asteen opettajien enemmistö on naisia. Vain muutamissa maissa toisen asteen opettajien lievä enemmistö on miehiä ja Hollannissa myös perusopetuksen yläluokkien opettajista yli puolet on miehiä. Mitä korkeammalle koulutusasteelle mennään sitä pienempi naisenemmistö on. Tämä ilmiö näkyy kaikissa maissa, jotka tiedot sukupuolijakaumasta Education at a Glancea varten tuottivat. Suomessa kuitenkin luokanopettajista on miehiä kansainvälisessä vertailussa suhteellisen paljon. Vain neljässä tarkastellussa maassa on miesten osuus perusopetuksen alaluokilla Suomen osuutta korkeampi. Toki Suomessakaan miehiä ei luokanopettajista ole kuin alle neljäsosa.

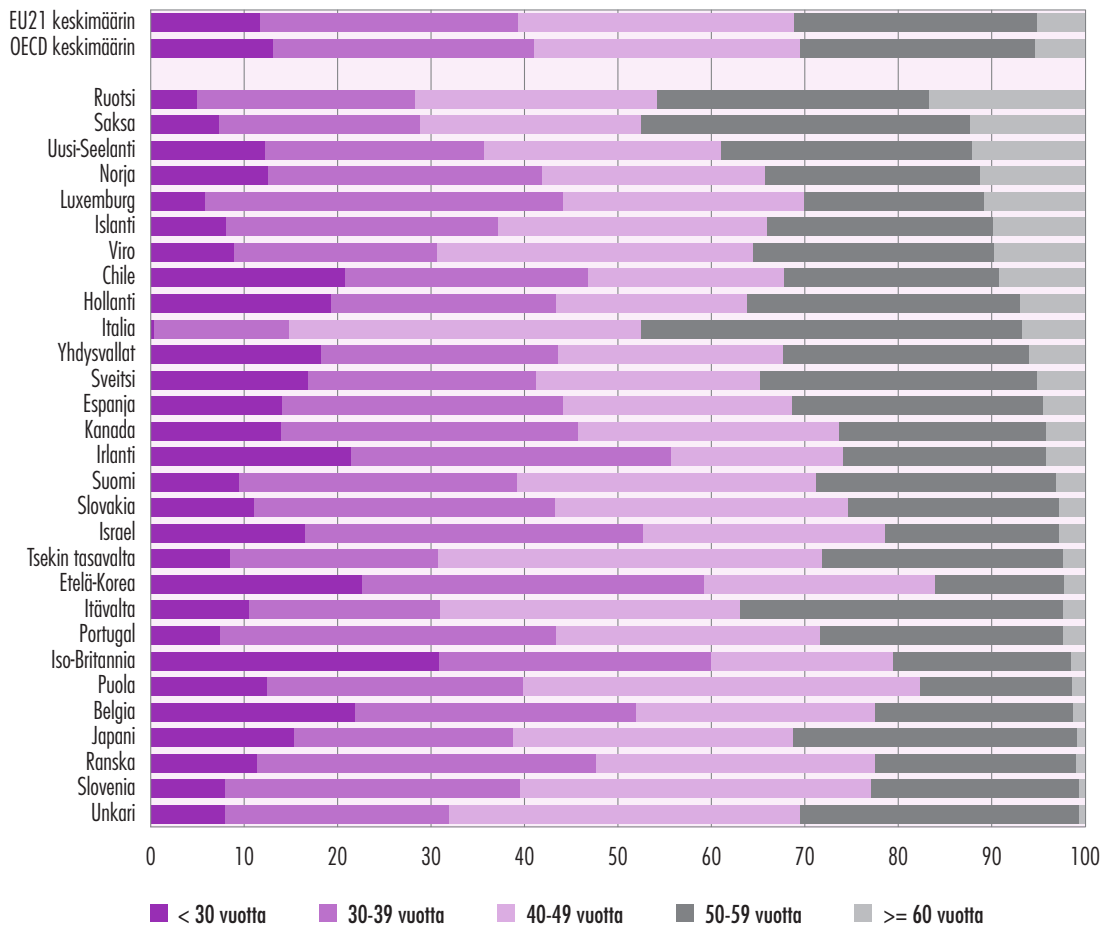
Ylemmillä koulutusasteilla naisvaltaisuus meillä on suurempi kuin OECD-maissa keskimäärin, koska meillä erot eri koulutusasteiden sukupuolijakaumassa ovat pienimmät. Esimerkiksi Sveitsissä perusopetuksen alaluokkien opettajista on naisia yli 81 prosenttia, kun toisen asteen koulutuksessa heidän osuutensa opettajista on 44 prosenttia.

Kuvio 10.1. Naisten osuus opettajista perusopetuksessa ja toisella asteella eräissä OECD-maissa (2011)

Lähde: Education at a Glance 2013, OECD

Suomessa perusopetuksen opettajat, sekä luokanopettajat että aineenopettajat, ovat OECD-maiden keskimääräistä nuorempia tarkasteltaessa yli 50-vuotiaiden opettajien osuutta. Sen sijaan alle 30-vuotiaita opettajia Suomessa on hiukan vähemmän kuin OECD-maissa yleensä. Alle 10 prosenttia luokanopettajista on alle 30-vuotiaita, kun taas esimerkiksi Iso-Britanniassa perusopetuksen alaluokkien opettajista yli 30 prosenttia on alle 30-vuotiaita. Tämä selittyy osittain sillä, että Suomessa korkeakoulutuksesta ylipäänsä siirrytään työelämään huomattavasti myöhemmin kuin Iso-Britanniassa. Ruotsissa, Saksassa ja Italiassa melkein puolet perusopetuksen alaluokkien opettajista on 50 vuotta täyttäneitä, mikä kertoo näiden maiden opettajarekrytoinnin ongelmista.

Kuvio 10.2. Opettajien ikärakenne perusopetuksen alaluokilla OECD-maissa (2011)

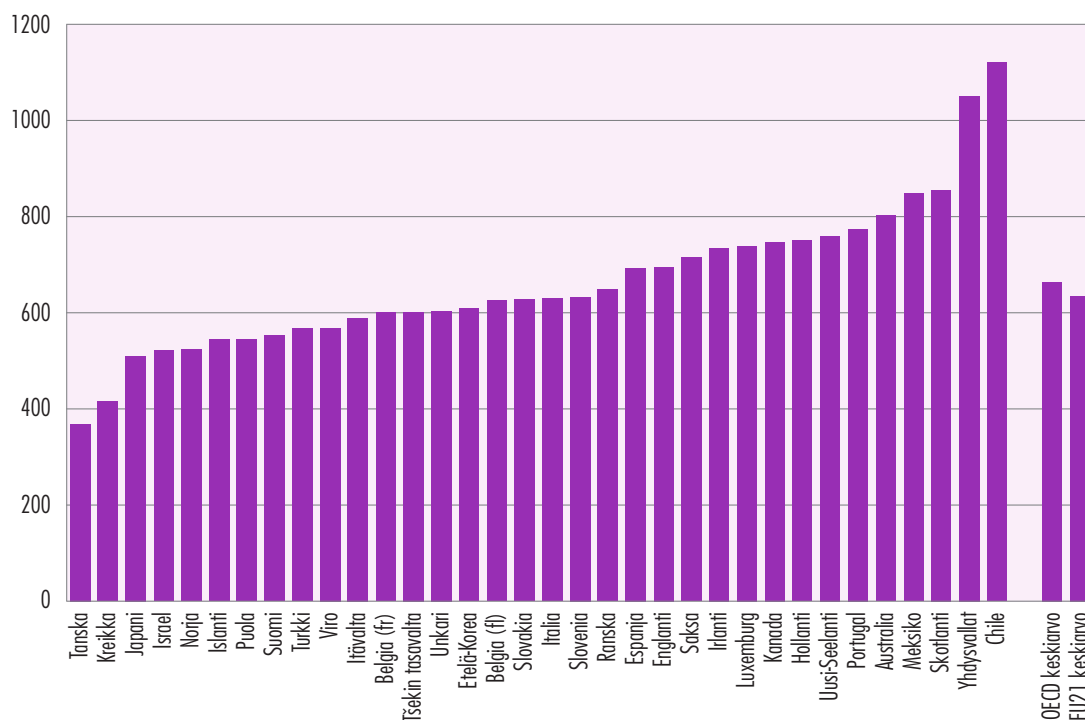

Lähde: Education at a Glance 2013, OECD

Suomessa lukion opettajista yli 40 prosenttia on jo 50 vuotta täyttäneitä, kun OECD-maiden keskiarvo jää selvästi alle 40 prosentin. Kaikissa maissa toisen asteen opettajat ovat keski-ikältään vanhempia kuin perusopetuksen opettajat. Silti maiden väliset erot ovat hyvin suuria. Chilessä ja Iso-Britanniassa melkein puolet tämän asteen opettajista on alle 40-vuotiaita, kun Suomessa osuus on runsas neljäsosa ja Italiassa alle 10 prosenttia.

Kansainvälisessä vertailussa opettajien työajan vertailussa käytetään indikaattorina kokopäiväisen opettajan tekemien opetustuntien määrää. Vertailussa on vain opetusvelvollisuus, ei opettajan todellinen työaika. Indikaattori on laskettu opettajan vuotuisten työpäivien määrä kerrottuna päivittäisten opetustuntien määrällä (välitunnit pois lukien).

Kuviossa xx. on vertailtu lukion opettajien, siis kansainvälisen koulutusluokituksen ISCEDin tason 3 yleissivistävän koulutuksen opettajien vuotuisten opetustuntien määrää. OECD-maiden ääripäät ovat sängen kaukana toisistaan. Chilelaisellä lukion opettajalla on kolminkertainen määrä opetustunteja tanskalaiseen kollegaansa verrattuna. Suomalaisella opettajalla on vuodessa yli 100 tuntia vähemmän opetusta kuin OECD-maiden opettajille keskimäärin, mutta toisaalta yli 180 tuntia enemmän kuin tanskalaisella opettajalla.

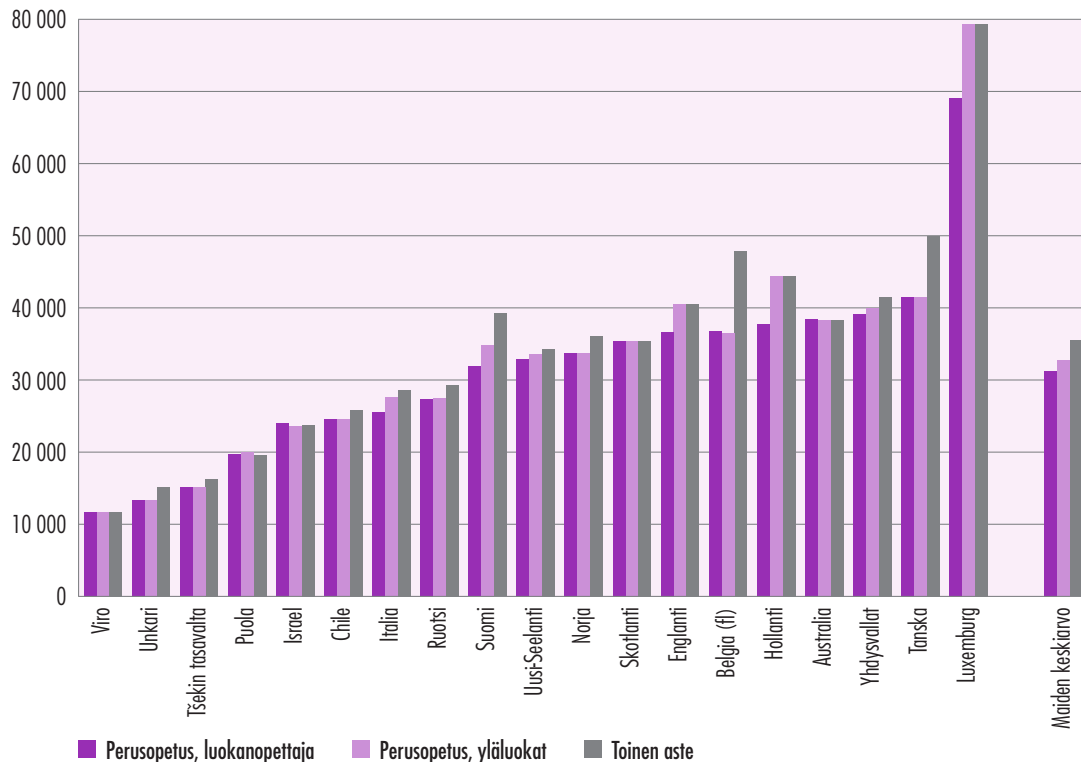
Kuvio 10.3. Lukion opettajien vuotuinen opetustuntien määrä OECD-maissa, tuntia (2011)

Lähde: Education at a Glance 2013, OECD

Suomalaisten peruskoulun yläluokkien opettajien opetustuntien määrä on kolmanneksi pienin OECD-maissa ja luokanopettajat sijoittuvat maiden joukossa opetusvelvollisuutensa mukaan suurin piirtein samoin kuin lukion opettajat. Chilen ja Yhdysvaltojen opettajilla on kaikilla koulutusasteilla selkeästi eniten opetustunteja. Kreikkalaiset opettajat puolestaan pääsevät vähimmillä opetustunneilla. Heillä tosin työsuhteen pysyvyys ja palkkatason säilyminen siedettävällä tasolla ovat tämän päivän suuria ongelmia.

Opettajien palkkausta vertaillaan kansainvälisesti sekä sopimusten mukaisina että todellisina palkkoina. Tarkasteltaessa opettajien todellisia palkkoja perus- ja toisella asteella suomalaiset opettajat sijoittuvat hiukan OECD:n keskimääräisen palkkatason yläpuolelle. Luokanopettajan palkka on noin 31 900 euroa vuodessa, kun vertailtavissa olevat palkkatiedot toimittamaan pystyneissä maissa vuosipalkka oli 31 300 euroa vuonna 2011. Suomalaiset luokanopettajat jäävät kuitenkin kauas luxemburgilaisista kollegoistaan, jotka ansaitsevat melkein 70 000 euroa vuodessa. Pohjoismaista Tanskan opettajat olivat vuonna 2011 nousseet toiseksi (Sveitsi puuttuu tilastosta; siellä on todennäköisesti toiseksi paras palkkaus) OECD-maiden joukossa. Tanskalaisten opettajien vuosiansiot ovat keskimäärin melkein 10 000 euroa suomalaisten luokanopettajien ansioita korkeampia.

Palkkaerot eri koulutusasteiden opettajien välillä ovat Suomessa isommat kuin useimmissa muissa OECD-maissa. Kun esimerkiksi Ruotsissa toisen asteen opettaja ansaitsee vuodessa noin 2 000 euroa enemmän kuin luokanopettaja, niin Suomessa ero on 7 500 euroa vuodessa.

Kuvio 10.4. Opettajien todelliset vuosipalkat eräissä OECD-maissa, euroa ostovoimalla tasoitettuna (2011)¹⁾

Lähde: Education at a Glance 2013, OECD

¹⁾ Palkat muunnettu euroiksi päivän kurssiin. Education at a Glance:ssa indikaattoriluvut ovat dollareina.

Luokanopettajien palkkakehitys on kuitenkin 2000-luvulla ollut Suomessa suotuisampaa kuin Ruotsissa. Vuosina 2000–2011 palkat nousivat noin viidenneksellä, kun Ruotsissa saman koulutusasteen opettajien ansiot paranivat vain kymmenenneksellä. Heikoimpien opettajapalkkojen maissa, kuten Virossa ja Tšekin tasavallassa, palkat sen sijaan ovat parantuneet aivan toisenlaiseen tahtiin. Tšekin tasavallassa ansiot perusopetuksen alaluokkien opettajilla ovat kaksinkertaistuneet 2000-luvun ensimmäisellä vuosikymmenellä. Silti näissä maissa palkat ovat edelleen vain 11 000 – 15 000 euroa vuodessa.

Uranaikainen palkkakehitys eri kouluasteilla on Suomessa ja muissa Pohjoismaissa melko tasainen verrattuna OECD-maihin keskimäärin. Kun OECD-maissa korkeimmat palkat ovat yli 1,5-kertaisia verrattuna lähtöpalkkaan kyseisellä kouluasteella, niin Suomessa esiluokanopettajalla suhdeluku on 1,14 ja perusopetuksessa ja toisella asteella hiukan yli 1,3. Suomessa voi siis sanoa opettajien keskimääräisen palkkatason olevan suhteellisen hyvä, mutta mikäli he pysyvät opettajina samalla koulutusasteella he eivät voi odottaa palkan kohentuvan samaan tahtiin kuin ulkomaisilla kollegoillaan. Esimerkiksi Etelä-Koreassa ja Japanissa ylimmät palkat ovat reilusti yli kaksinkertaisia lähtöpalkkaan verrattuna. Tosin tässä tarkastelussa palkkakehityksen aikajänne on eri Suomessa (20 vuotta) ja näissä Aasian maissa (yli 30 vuotta).

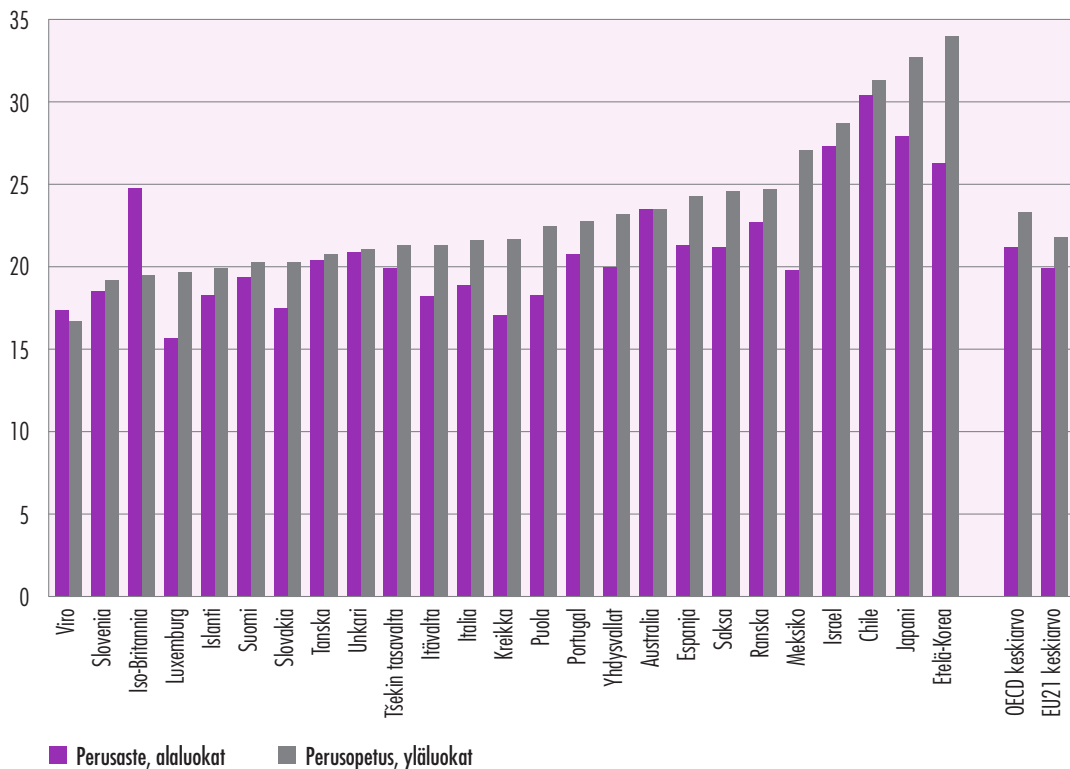
Seuraavassa esiteltävät kansainvälisen vertailun luokkakotitietoja ei voi suoraan verrata tässä julkaisussa esiteltäviin ryhmäkotitietoihin. Education at a Glance 2013:n luvut perustuvat vuo-

den 2010 opettajatiedonkeruuseen. Lisäksi kansainväliseen käyttöön tiedot toimitetaan tarkoista ryhmäkokotiedoista laskennallisesti muodostettu luokkakoko. Se on käytännössä perusopetuksen yläluokilla hiukan suurempi kuin opettajatiedonkeruun kautta saatava ryhmäkokoo, joka muodostuu jokaisen aineopettajan kustakin opetusryhmästä.

Suomessa perusopetuksen luokat ovat kansainvälisesti ottaen pieniä. Keskikoko on sekä alaluokilla yläluokilla noin 20 oppilasta. OECD-maiden keskimääräiset luokkakoot ovat alaluokilla yli 21 ja yläluokilla yli 23 oppilasta. Suurimmat luokat ovat Etelä-Koreassa, Japanissa ja Chilessä. Näissä maissa lapset opiskelevat yleensä yli 30 oppilaan luokissa. Eteläkorealaiset 13-15 -vuotiaat peruskoululaiset opiskelevat keskimäärin 34 oppilaan luokissa eli siellä tavallisessa luokassa on 13 oppilasta enemmän kuin meillä.

Useassa maassa pienet lapset saavat käydä koulua suhteellisen pienissä luokissa, ainakin pienimmissä luokissa kuin peruskoulun lopussa. Iso-Britannia tekee kuitenkin poikkeuksen. Siellä peruskoulun alaluokat ovat keskimäärin 25 oppilaan luokkia, kun taas yläluokkalaisten saavat opiskella alle 20 oppilaan luokissa.

Kuvio 10.5. Keskimääräiset luokkakoot perusopetuksen alaluokilla (primary education, ISCED 1) ja perusopetuksen yläluokilla (lower secondary education, ISCED 2) OECD-maissa (2011)

Lähde: Education at a Glance 2013, OECD

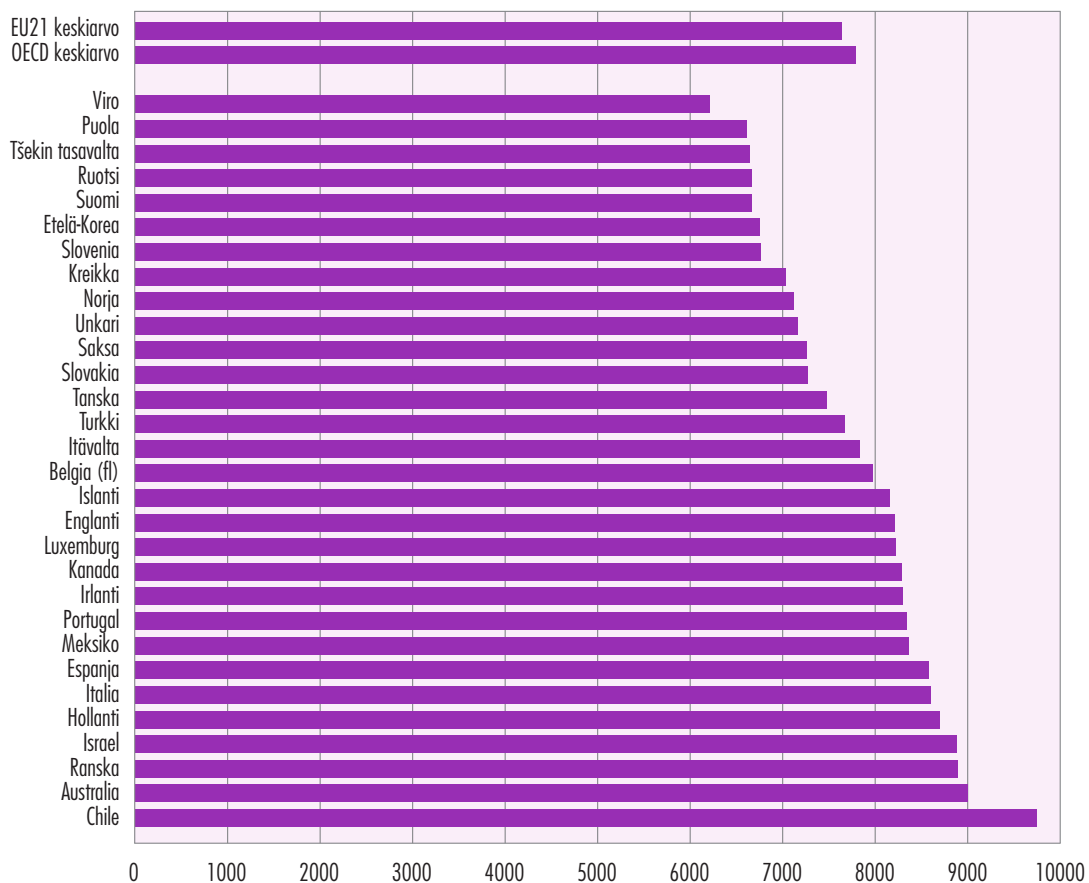
Toinen indikaattori, joka kuvaa henkilöresurssien määrää jäsenmaissa, on opetushenkilöstön ja oppilaiden suhdeluku. Suomessa erityisesti peruskoulun yläluokilla, missä on aineopettajia käytettävissä, suhdeluku on lähellä OECD-maiden kärkeä. Vuonna 2010 Suomessa oli noin 9 oppilas-

ta yhtä opetushenkilökuntaan kuuluvaa kohti, mikä oli Slovenian, Belgian ja Itävallan neljänneksi pienin suhdeluku.

Opetussuunnitelman mukaisten oppituntien määrä OECD-maissa 7-15 -vuotiailla oppilailla on keskimäärin vajaat 7800 tuntia. Suomessa tuntijakopäätöksen mukainen kokonaistuntimäärä peruskouluikäisillä on noin 6 700 tuntia eli yli 14 prosenttia vähemmän. Vähemmän opetustunteja kuin Suomessa on Virossa, Puolassa, Tšekin tasavallassa ja Ruotsissa. Chileläiset lapset taas saavat yli kolmanneksen enemmän opetustunteja kuin virolaiset lapset.

Opetussuunnitelmien mukaiset opetustuntien määrät eivät näytä korreloivan koulutuksen tuloksellisuuden kanssa. Hyvien oppimistulosten maista Etelä-Koreassa ja Suomessa opetustunteja on lähes yhtä vähän kuin Virossa, mutta toisaalta taas esimerkiksi Kanadassa ja Hollannissa opetustunteja on selvästi enemmän kuin OECD-maissa keskimäärin, yli 8000 tuntia. Toki on muistettava, että Etelä-Koreassa koulussa annettavan opetuksen lisäksi valtaosa vanhemmista hankkii lapsilleen yksityisopetusta iltaisin.

Kuvio 10.6. Opetussuunnitelman mukaisten opetustuntien määrä 7-15 -vuotiailla oppilailla OECD-maissa, tuntia (2011)

Lähde: Education at a Glance 2013, OECD

Matti Kyrö, Counsellor of education

Finnish teachers in international comparisons

The data given in this chapter is largely based on *Education at a Glance*, an annual publication published by the Indicators of Education Systems (INES), a programme of the Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). The indicators used in the INES programme are derived from three sources: the OECD, the UN Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO), and the European Union statistical office Eurostat.

International indicators reveal differences in teaching conditions. Data is collected in different ways within each nation: some countries use samples while others, such as Finland, gather data based on the entire teaching community. Differences between educational systems can be seen in group sizes, for example. The large group sizes in South-Korea and Japan reflect features of a system based on the authority of the teacher and one-way teaching methods.

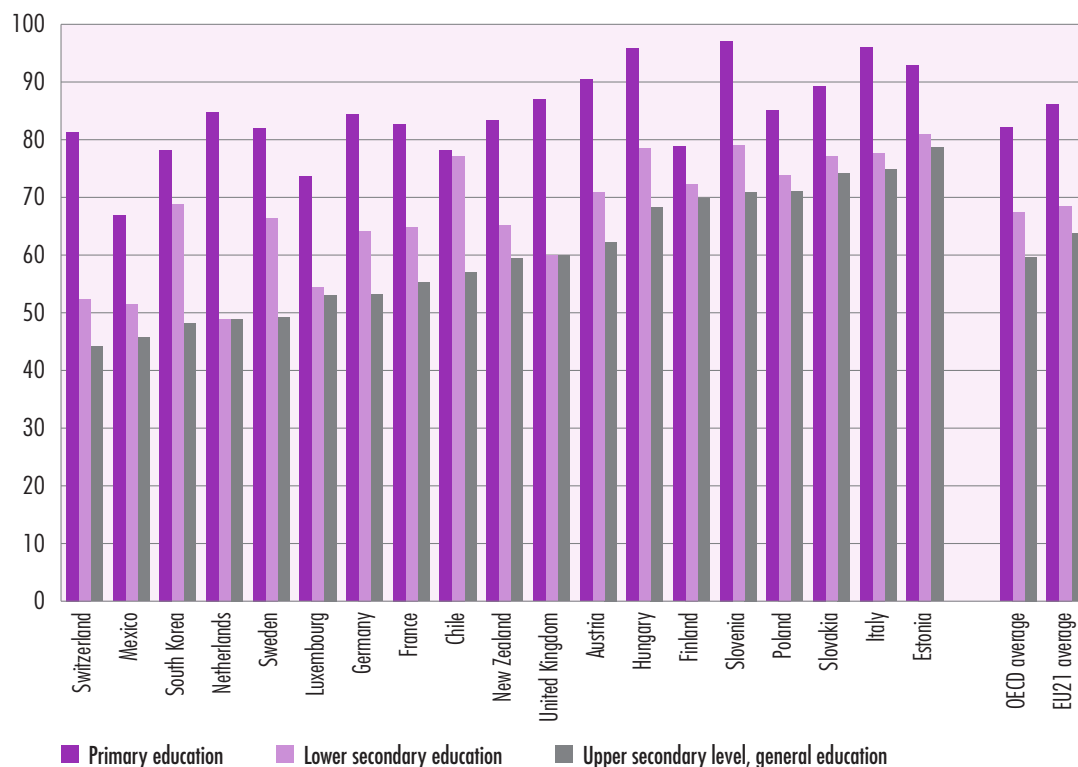
Major differences in vocational education and training systems between countries have resulted, at least for the time being, in the inability of international organisations to collect specific comparable data on teachers in vocational education. Hence, the tables in this chapter lack data on teachers in upper secondary vocational education and training. Instead, they largely refer to general education of a level corresponding to Finnish general upper secondary school (*lukio*). Data on gender and salary distributions has been collected from vocational and general education (and pre-vocational programmes found in a number of countries), but only a few countries have data available on both of these educational structures. Comparisons based on these factors therefore refer to the entire upper secondary level.

Teaching is a female-dominated profession in all OECD countries. Almost everywhere, women make up the majority of teachers in both basic and upper secondary education. Only a few countries have a small majority of male teachers in upper secondary education. In the Netherlands, men also account for over 50% of the teachers in lower secondary education. However, the proportion of female teachers decreases as the level of education increases. This phenomenon was distinguishable in all countries which provided data on gender distribution for *Education at a Glance*. By international comparison, Finland has a relatively large number of men among its class¹ teachers. In only four of the countries observed for this study did the proportion of men in primary education exceed that of Finland. Nevertheless, even in Finland less than 25% of class teachers are men.

At the higher levels of education, the proportion of women is higher in Finland than in the OECD countries on average. This is explained by the fact that Finland has the narrowest gender gap between educational levels. For example, in Switzerland women make up over 81% of teachers in primary education, while the proportion of female teachers at upper secondary level is 44%.

1 Class teachers are generalist teachers who mainly teach in grades 1-6 in basic education.

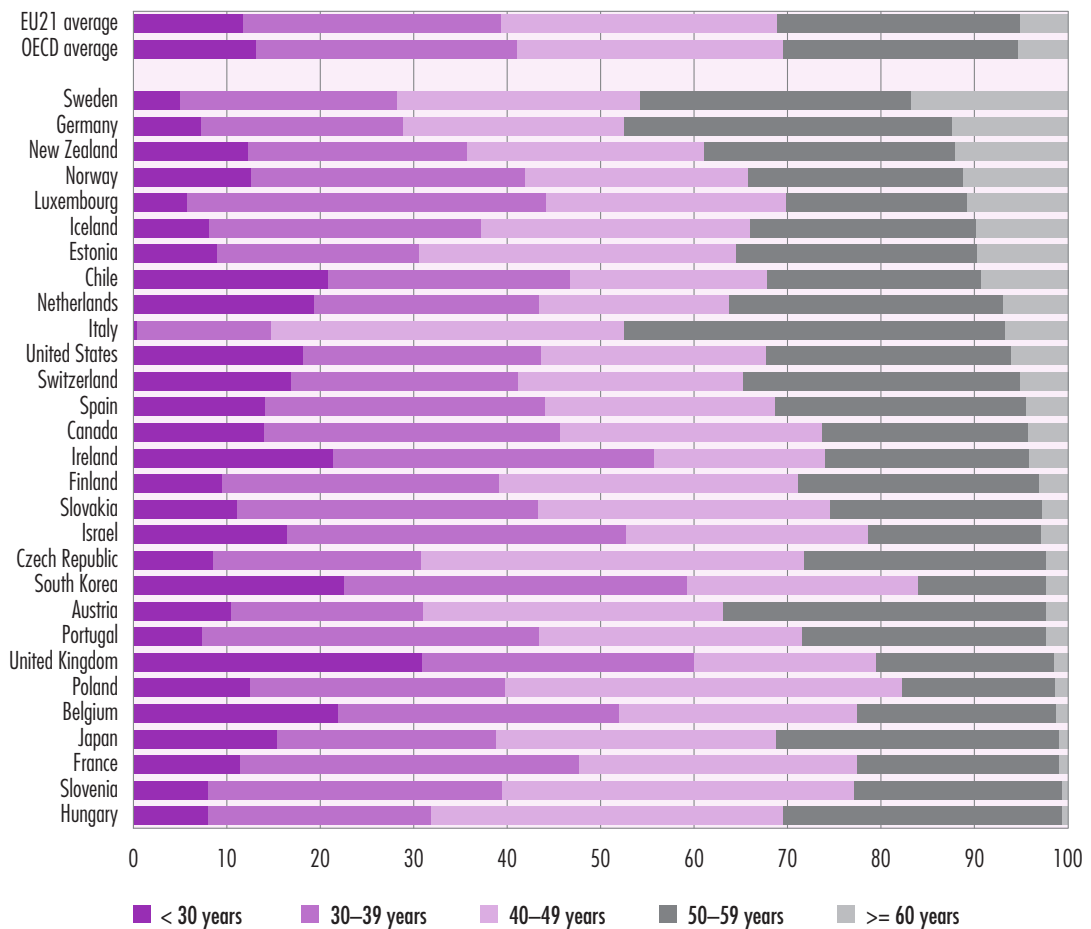
Figure 10.7. Proportion of female teachers in basic education and upper secondary education in certain OECD countries (2011)

Source: Education at a Glance 2013, OECD

In Finland, teachers in basic education, including both class teachers and subject teachers, are younger than the OECD average when considering the proportion of teachers aged 50 years and over. However, Finland has slightly fewer teachers aged 30 and under than the OECD countries in general. Less than 10% of Finnish class teachers are aged 30 and under, while in the United Kingdom more than 30% of teachers in primary education are aged under 30. This is partly explained by the considerably later transition from higher education to work in Finland compared to the United Kingdom. In Sweden, Germany and Italy, nearly 50% of teachers in primary education are over 50, reflecting the problems these countries are experiencing in recruiting teachers.

Figure 10.8. Age structure of teachers in primary education in the OECD countries (2011)

Source: Education at a Glance 2013, OECD

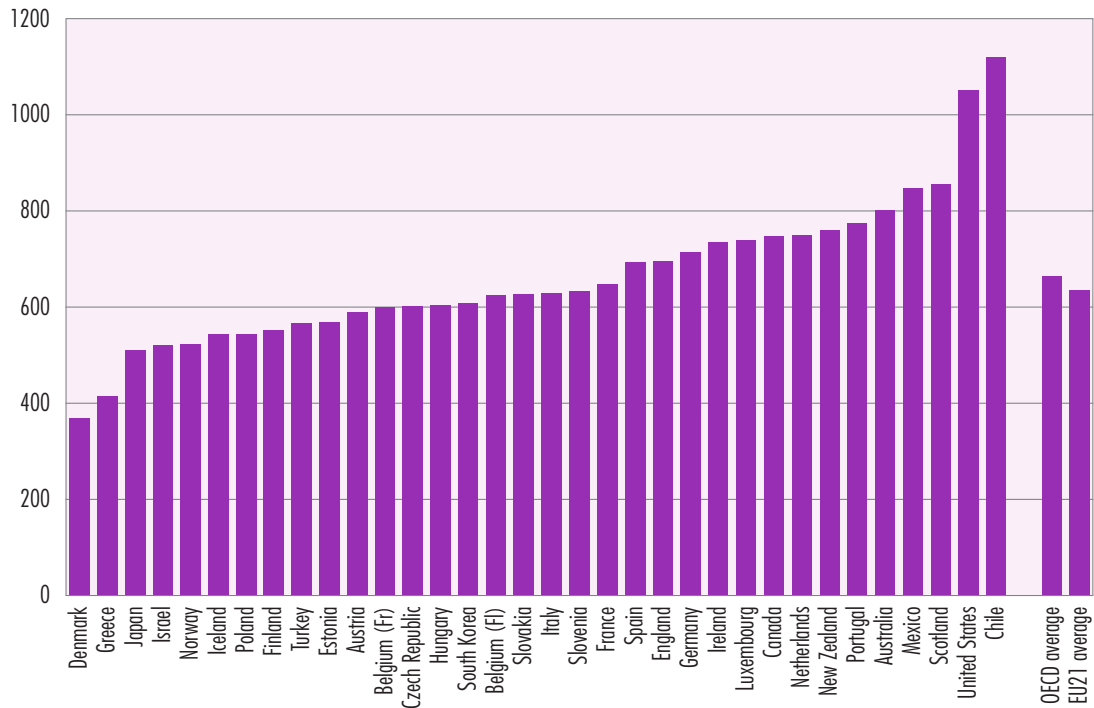
In Finland, more than 40% of teachers in general upper secondary school are aged 50 or over, compared to the OECD average of clearly under 40%. While in all countries the average age of teachers in upper secondary education is higher than that in basic education, the differences between countries are marked. In Chile and the United Kingdom, nearly half of teachers at this level are under 40, while the respective proportions are slightly over 40% in Finland and under 10% in Italy.

In international comparisons, the number of full-time teachers' teaching hours is used as the indicator for teachers' working time. Only statutory teaching hours are compared, not the teachers' actual working hours. The indicator has been calculated by multiplying a teacher's annual working days by the number of teaching hours per day (excluding breaks between lessons).

Figure xx. presents a comparison of general upper secondary school teachers' annual teaching hours, i.e. at level 3 based on the International Standard Classification of Education (ISCED). There is a large gap between the opposing ends of the spectrum among OECD countries. The number of teaching hours among upper secondary school teachers in Chile is three times higher

than for their Danish colleagues. While the average teaching load of a Finnish teacher falls below the OECD average by over 100 hours, it still exceeds teaching time in Denmark by 180 hours.

Figure 10.9. Number of annual teaching hours in general upper secondary schools in the OECD countries (2011)

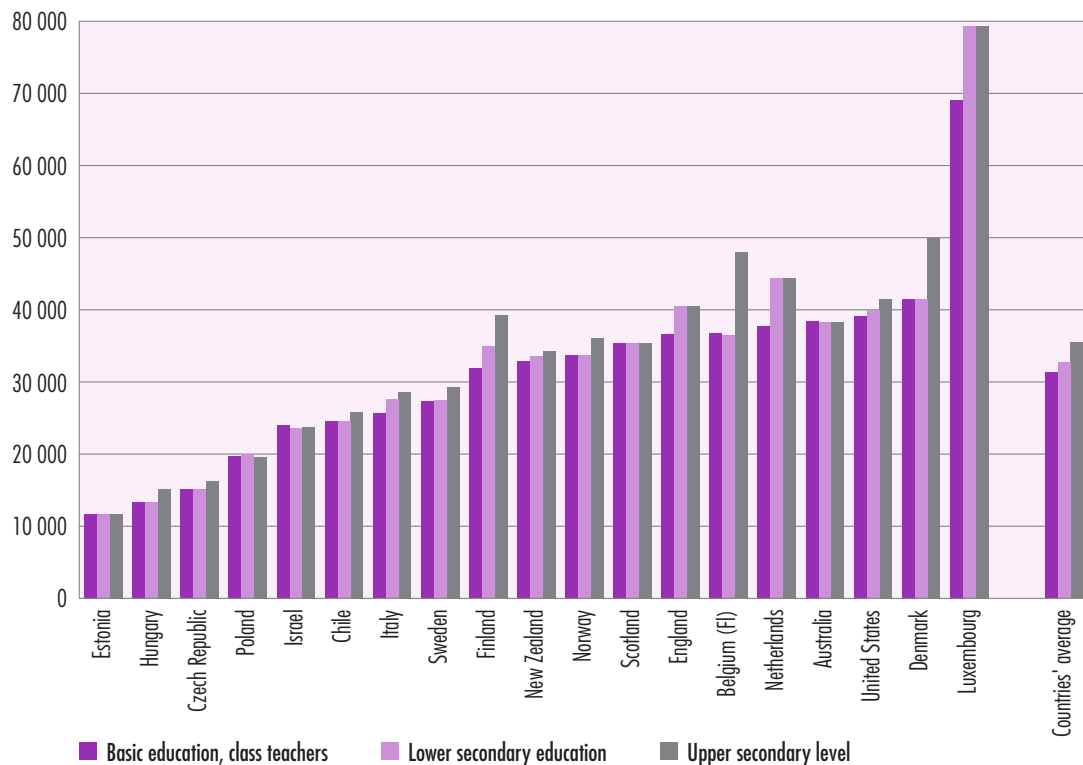
Source: Education at a Glance 2013, OECD

Finnish lower secondary school teachers have the third lowest teaching load in the OECD countries, while, in terms of their statutory teaching hours, class teachers are placed similarly to upper secondary school teachers among the OECD countries. The teaching time required of teachers at all levels of education is the highest, by some distance, in Chile and the United States, while Greek teachers have the smallest teaching load. Greek teachers, however, are struggling with unreliable employment contracts and retaining a tolerable salary level.

Teachers' salaries are compared according to salary agreements and actual salaries among countries. When examining the data on teachers' actual salaries, Finnish teachers in basic and upper secondary education rank slightly higher than the OECD average. Finnish class teachers' annual salary is approximately 31,900 euros, while in the countries for which comparable data is available, the annual salary was 31,300 euros in 2011. However, Finnish class teachers are left far behind their colleagues in Luxembourg, who earn almost 70,000 euros a year. Of the Nordic countries, Danish teachers had the second highest salaries among the OECD countries in 2011 (the country which probably has the second highest salaries in reality, Switzerland, is missing from the statistics). On average, the annual earnings of Danish teachers are nearly 10,000 euros higher than for Finnish class teachers.

The salary gap between teachers at different education levels is broader in Finland than in most other OECD countries. For example, in Sweden a teacher in upper secondary level earns approximately 2,000 euros more than a class teacher. In comparison, the respective difference in annual salaries in Finland is 7,500 euros.

Figure 10.10. Teachers' actual annual salaries in certain OECD countries, EUR, adjusted for purchasing power (2011)¹

Source: Education at a Glance 2013, OECD

¹ Salaries have been converted to euros according to the current rate of exchange. In Education at a Glance, indicators are presented in US dollars.

However, compared to Sweden the trend in class teachers' salaries has been more positive in Finland. Between 2000 and 2011, salaries increased by approximately 20%, while in Sweden during the same period and at the same education level teachers' earnings improved by only 10%. In contrast, in the countries with the lowest salaries, such as Estonia and the Czech Republic, salaries have improved at a completely different pace. In the Czech Republic, the earnings of primary education teachers doubled during the first decade of the 2000s. Nevertheless, teachers' annual salaries in these countries remain at 11,000–15,000 euros.

Compared to the OECD average, teachers salaries in Finland and the other Nordic countries do not differ a great deal at different points of their career across education levels. While maximum salaries in the OECD countries are more than 1.5 times higher than the starting salaries at the same level of education, the ratio is 1.14 for Finnish pre-primary school teachers² and slightly over

² Pre-primary teachers here refer to teachers teaching 6-year-old children in the last year of pre-primary education.

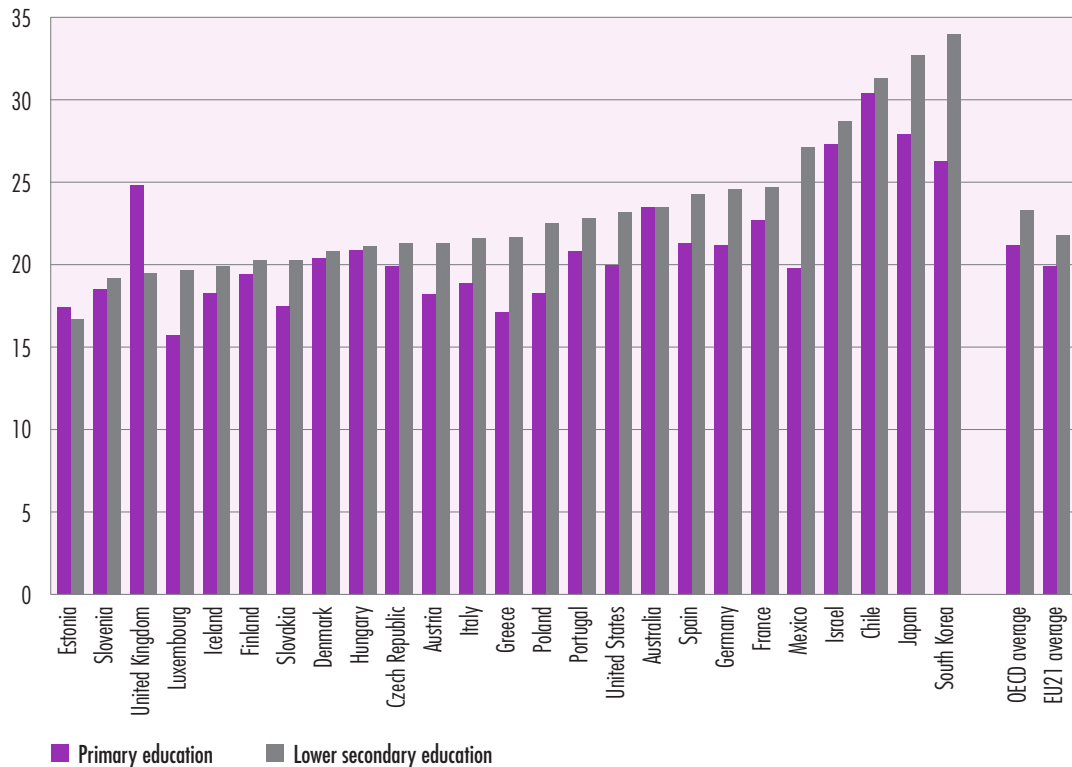
1.3 for teachers in basic education and at upper secondary level. Finnish teachers can therefore be considered to enjoy a relatively good average salary level, but if they keep teaching at the same level of education cannot expect salary increases similar to those of their foreign colleagues. For example, the highest salaries in South Korea and Japan are well over two times the starting salaries, albeit the time span of salary progression observed for this study differs between Finland (20 years) and these Asian countries (over 30 years).

The following international comparisons of class sizes cannot be directly compared to the data on group sizes presented in this publication. The figures referred to in *Education at a Glance 2013* are based on the 2010 teacher survey. In addition, for the purpose of the international analysis, a calculatory class size is computed based on the actual group sizes reported. In practice, in lower secondary education this calculatory class size is slightly larger than the size reported by teachers, as the latter refers to the individual instruction groups of subject teachers.

In international comparisons, Finnish class sizes appear small in basic education, the average class size being approximately 20 students both in primary education and in lower secondary education. The OECD average is over 21 in primary education and over 23 in lower secondary education. The largest class sizes are in South Korea, Japan and Chile, where children usually study in classes of more than 30 students. South Korean students aged between 13 and 15 have an average class size of 34 students, meaning that an ordinary class will have 13 students more than the equivalent Finnish class.

In several countries, young children have the benefit of relatively small class sizes, at least smaller than those in lower secondary education. In the United Kingdom, however, the average primary school class has 25 pupils, whereas lower secondary students study in classes of under 20.

Figure 10.11. Average class sizes in primary education (ISCED 1) and lower secondary education (ISCED 2) in the OECD countries (2011)

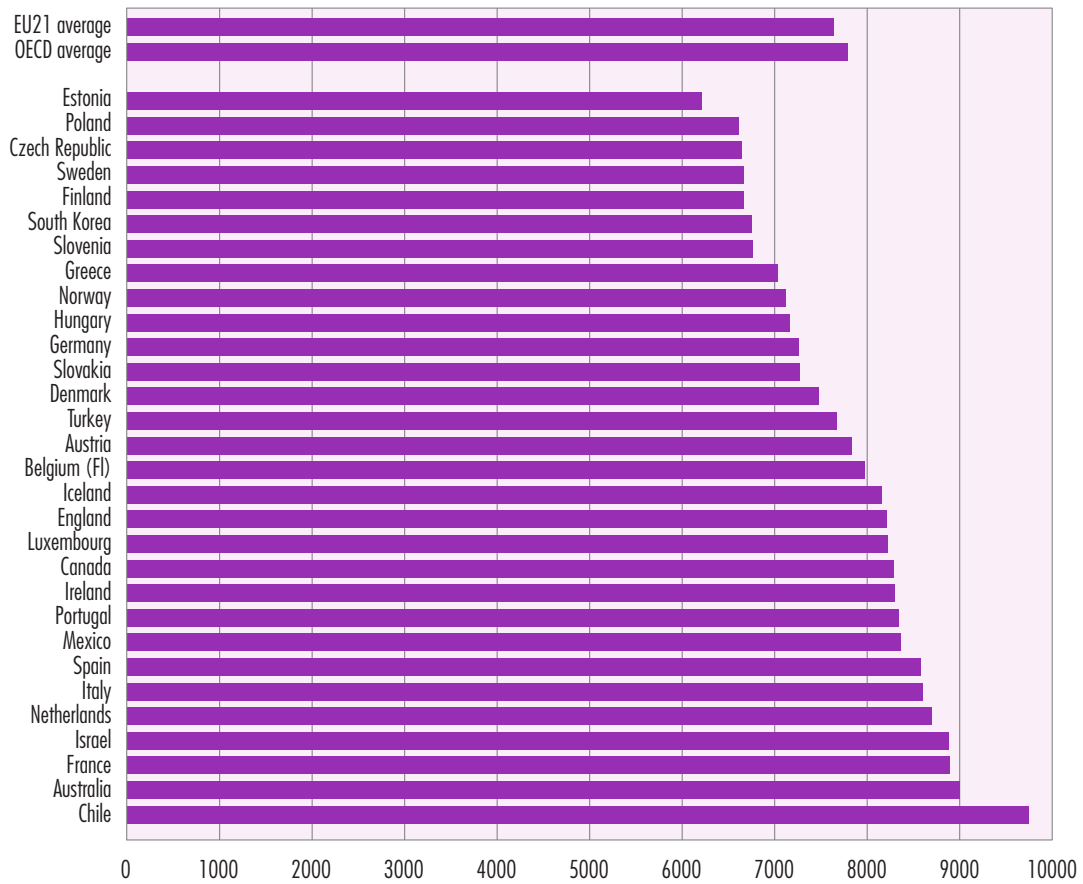
Source: Education at a Glance 2013, OECD

Another indicator used to describe the capacity of human resources in the OECD countries is the ratio of students to teaching staff. In Finland, this ratio is among the lowest in the OECD countries, particularly in lower secondary education. In 2010, there were approximately 9 Finnish students per member of teaching staff, the fourth smallest ratio after Slovenia, Belgium and Austria.

In OECD countries, students aged 7–15 receive an average of slightly under 7,800 hours of curriculum instruction. According to the Finnish distribution of lesson hours, the total number of instruction hours in basic education is approximately 6,700, over 14% less than the OECD average. The only countries with fewer instruction hours are Estonia, Poland, the Czech Republic and Sweden. In contrast, the number of instruction hours received by children in Chile is over a third higher than that received by Estonian children.

The amount of instruction time in the curriculum does not seem to correlate with the performance of the education system. In countries where learning outcomes are good, such as South Korea and Finland, the number of instruction hours is close to the low level of Estonia. By contrast, in some countries, such as Canada and the Netherlands, the number of instruction hours is markedly higher than the OECD average, over 8,000 hours. It should be borne in mind, however, that in South Korea the majority of parents provide their children with private tuition after school hours.

Figure 10.12. Number of curriculum instruction hours for students aged 7–15 years in the OECD countries, hours (2011)

Source: Education at a Glance 2013, OECD

Liitteet

► Perusopetuksen ja lukiokoulutuksen opettajat kevätlukukaudella 2013 / liitetaulukot

Perusopetus

- Liite 1.** Suomenkielisen perusopetuksen rehtoreiden ja opettajien muodollinen kelpoisuus tehtävätyypeittäin kevätlukukaudella 2013
- Liite 2.** Ruotsinkielisen perusopetuksen rehtoreiden ja opettajien muodollinen kelpoisuus tehtävätyypeittäin kevätlukukaudella 2013
- Liite 3.** Perusopetuksen rehtoreiden ja opettajien muodollinen kelpoisuus tehtävätyypeittäin kevätlukukaudella 2013

- Liite 4.** Suomenkielisen perusopetuksen lehtoreiden ja päätoimisten tuntiopettajien muodollinen kelpoisuus opettajan eniten opettaman oppiaineen mukaan kevätlukukaudella 2013
- Liite 5.** Ruotsinkielisen perusopetuksen lehtoreiden ja päätoimisten tuntiopettajien muodollinen kelpoisuus opettajan eniten opettaman oppiaineen mukaan kevätlukukaudella 2013
- Liite 6.** Perusopetuksen lehtoreiden ja päätoimisten tuntiopettajien muodollinen kelpoisuus opettajan eniten opettaman oppiaineen mukaan kevätlukukaudella 2013

- Liite 7.** Suomenkielisen perusopetuksen rehtoreiden ja päätoimisten opettajien muodollinen kelpoisuus hoitamaansa tehtävään maakunnittain kevätlukukaudella 2013
- Liite 8.** Ruotsinkielisen perusopetuksen rehtoreiden ja päätoimisten opettajien muodollinen kelpoisuus hoitamaansa tehtävään maakunnittain kevätlukukaudella 2013
- Liite 9.** Perusopetuksen rehtoreiden ja päätoimisten opettajien muodollinen kelpoisuus hoitamaansa tehtävään maakunnittain kevätlukukaudella 2013

- Liite 10.** Suomenkielisessä perusopetuksessa kevätlukukaudella 2013 opetusta antaneiden opettajien jakautuminen ikäryhmittäin
- Liite 11.** Ruotsinkielisessä perusopetuksessa kevätlukukaudella 2013 opetusta antaneiden opettajien jakautuminen ikäryhmittäin
- Liite 12.** Perusopetuksessa kevätlukukaudella 2013 opetusta antaneiden opettajien jakautuminen ikäryhmittäin

- Liite 13.** Suomenkielisen perusopetuksen muodollisesti kelpoisten rehtoreiden ja päätoimisten opettajien jakautuminen maakunnittain ikäryhmän mukaan kevätlukukaudella 2013
- Liite 14.** Ruotsinkielisen perusopetuksen muodollisesti kelpoisten rehtoreiden ja päätoimisten opettajien jakautuminen maakunnittain ikäryhmän mukaan kevätlukukaudella 2013
- Liite 15.** Perusopetuksen muodollisesti kelpoisten rehtoreiden ja päätoimisten opettajien jakautuminen maakunnittain ikäryhmän mukaan kevätlukukaudella 2013
- Liite 16.** Perusopetuksen rehtoreiden ja opettajien sukupuolijakauma kevätlukukaudella 2013

Lukiokoulutus

- Liite 17.** Suomenkielisen lukiokoulutuksen rehtoreiden ja opettajien muodollinen kelpoisuus tehtävätyypeittäin kevätlukukaudella 2013
- Liite 18.** Ruotsinkielisen lukiokoulutuksen rehtoreiden ja opettajien muodollinen kelpoisuus tehtävätyypeittäin kevätlukukaudella 2013
- Liite 19.** Lukiokoulutuksen rehtoreiden ja opettajien muodollinen kelpoisuus tehtävätyypeittäin kevätlukukaudella 2013
- Liite 20.** Suomenkielisen lukiokoulutuksen rehtoreiden ja päätoimisten tuntiopettajien muodollinen kelpoisuus opettajan eniten opettaman oppiaineen mukaan kevätlukukaudella 2013
- Liite 21.** Ruotsinkielisen lukiokoulutuksen rehtoreiden ja päätoimisten tuntiopettajien muodollinen kelpoisuus opettajan eniten opettaman oppiaineen mukaan kevätlukukaudella 2013
- Liite 22.** Lukiokoulutuksen rehtoreiden ja päätoimisten tuntiopettajien muodollinen kelpoisuus opettajan eniten opettaman oppiaineen mukaan kevätlukukaudella 2013
- Liite 23.** Suomenkielisen lukiokoulutuksen rehtoreiden ja päätoimisten opettajien muodollinen kelpoisuus hoitamaansa tehtävään maakunnittain kevätlukukaudella 2013
- Liite 24.** Ruotsinkielisen lukiokoulutuksen rehtoreiden ja päätoimisten opettajien muodollinen kelpoisuus hoitamaansa tehtävään maakunnittain kevätlukukaudella 2013
- Liite 25.** Lukiokoulutuksen rehtoreiden ja päätoimisten opettajien muodollinen kelpoisuus hoitamaansa tehtävään maakunnittain kevätlukukaudella 2013
- Liite 26.** Suomenkielisessä lukiokoulutuksessa kevätlukukaudella 2013 opetusta antaneiden opettajien jakautuminen ikäryhmittäin
- Liite 27.** Ruotsinkielisessä lukiokoulutuksessa kevätlukukaudella 2013 opetusta antaneiden opettajien jakautuminen ikäryhmittäin
- Liite 28.** Lukiokoulutuksessa kevätlukukaudella 2013 opetusta antaneiden opettajien jakautuminen ikäryhmittäin

- Liite 29.** Suomenkielisen lukiokoulutuksen muodollisesti kelpoisten rehtoreiden ja päätoimisten opettajien jakautuminen maakunnittain ikäryhmän mukaan kevätlukukaudella 2013
- Liite 30.** Ruotsinkielisen lukiokoulutuksen muodollisesti kelpoisten rehtoreiden ja päätoimisten opettajien jakautuminen maakunnittain ikäryhmän mukaan kevätlukukaudella 2013
- Liite 31.** Lukiokoulutuksen muodollisesti kelpoisten rehtoreiden ja päätoimisten opettajien jakautuminen maakunnittain ikäryhmän mukaan kevätlukukaudella 2013
- Liite 32.** Lukiokoulutuksen rehtoreiden ja opettajien sukupuolijakauma kevätlukukaudella 2013

Perusopetus ja lukiokoulutus yhteensä

- Liite 33.** Suomenkielisen perusopetuksen ja lukiokoulutuksen lehtoreiden ja päätoimisten tuntiopettajien muodollinen kelpoisuus opettajan eniten opettaman oppiaineen mukaan kevätlukukaudella 2013
- Liite 34.** Ruotsinkielisen perusopetuksen ja lukiokoulutuksen lehtoreiden ja päätoimisten tuntiopettajien muodollinen kelpoisuus opettajan eniten opettaman oppiaineen mukaan kevätlukukaudella 2013
- Liite 35.** Perusopetuksen ja lukiokoulutuksen lehtoreiden ja päätoimisten tuntiopettajien muodollinen kelpoisuus opettajan eniten opettaman oppiaineen mukaan kevätlukukaudella 2013
- Liite 36.** Suomenkielisen perusopetuksen ja lukiokoulutuksen muodollisesti kelpoisten lehtoreiden ja päätoimisten tuntiopettajien jakautuminen ikäryhmittäin kevätlukukaudella 2013
- Liite 37.** Ruotsinkielisen perusopetuksen ja lukiokoulutuksen muodollisesti kelpoisten lehtoreiden ja päätoimisten tuntiopettajien jakautuminen ikäryhmittäin kevätlukukaudella 2013
- Liite 38.** Perusopetuksen ja lukiokoulutuksen muodollisesti kelpoisten lehtoreiden ja päätoimisten tuntiopettajien jakautuminen ikäryhmittäin kevätlukukaudella 2013
- Liite 39.** Vähintään viisikymmentä vuotta täyttäneiden opettajien prosentuaalinen osuus hoitamaansa tehtävään muodollisesti kelpoisista perusopetuksen ja lukiokoulutuksen lehtoreista ja päätoimisista tuntiopettajista oppiaineittain kevätlukukaudella 2013

Liite 1. Suomenkielisen perusopetuksen rehtoreiden ja opettajien muodollinen kelpoisuus tehtävyyteittäin kevätlukukaudella 2013

Tehtävyyppi	Opetajia yhteensä		Muodollisesti kelpoinen antamaan opetusta hoitamassaan tehtävässä		Opetajilla on muu opettajakelpoisuus		Opetajakelpoisuus puuttuu			Opetajilta puuttuu kelpoisuus, puuttuva kelpoisuustekijä (Samalla opettajalla voi olla useampi puuttuva kelpoisuustekijä.)						
	f	%	f	%	f	%	f	%	Tieto opettajakelpoisuudesta puuttuu	Turkinto	Muut reht. vaolit. opinnot	Opetajan pedagogiset opinnot	Luok.op. opettajien ain. monial. opinnot	Koulun opetuskielen hallinta	Riittävä arvostama jostakin opet. aiheesta	Ei tietoa
REHTORIT	1 261	96,0	1 210	96,0	13	1,0	3	0,2	35	2	1	1			1	
LEHTORIT	11 144	96,5	10 751	96,5	160	1,4	223	2,0	10	173	23	76	7	1	17	13
LUOKANOPETTAJAT JA ESIOP. OPETTAJAT	14 192	94,5	13 411	94,5	244	1,7	518	3,6	19	443	30	91	82	7	22	21
Esiopetuksen opettajat	494	94,7	468	94,7	2	0,4	23	4,7	1	19	1	3	2	1	2	1
Luokanopettajat	13 698	94,5	12 943	94,5	242	1,8	495	3,6	18	424	29	88	80	6	20	20
ERIT. LUOKANOP. JA ERITYSOPETTAJAT	5 203	78,3	4 075	78,3	609	11,7	504	9,7	15	379	178	104	33	5	14	17
Eritysluokanopettajat, kehitysvammaisten opetus	464	83,6	388	83,6	29	6,3	47	10,1		40	18	8	5	1	1	
Eritysluokanopettajat	2 770	73,5	2 035	73,5	398	14,4	327	11,8	10	252	121	67	24	3	6	12
Osa-aikainen erityisopetus	1 969	83,9	1 652	83,9	182	9,2	130	6,6	5	87	39	29	4	1	7	5
MAAHANMUUTTAJAIN OPETTAJA	157	80,3	127	80,3			31	19,7		19	1	10	2		2	
PÄÄTOIMISET TUNTIOPETTAJAT	3 933	72,8	2 863	72,8	456	11,6	572	14,5	42	463	44	166	23	6	41	44
SIVUTOIMISET TUNTIOPETTAJAT	733	38,3	281	38,3	96	13,1	313	42,7	43	279	17	100	16	7	15	46
YHTEENSÄ	36 623	89,3	32 717	89,3	1 578	4,3	2 164	5,9	164	1 758	294	548	163	26	112	141

Vastausprosentit 2013: peruskoulut 88,1 %, peruskoulunsteen erityiskoulut 92,7 %, perus- ja lukionsteen koulut 73,2 %.
Lähde: Tiistokeskus. Opettajatarkastus keväällä 2013.

Liite 2. Ruotsinkielisen perusopetuksen rehtoreiden ja opettajien muodollinen kelpoisuus tehtävityypeittäin kevätlukukaudella 2013

Tehtävityyppi	Opettaja yhteensä		Mudollisesti kelpoinen antamaan opetusta hoitamassaan tehtävässä		Opetajilla on muu opettajakelpoisuus		Opettajakelpoisuus puuttuu		Opettajilta puuttuu kelpoisuus, puuttuva kelpoisuustekijä (Samalla opettajalla voi olla useampi puuttuva kelpoisuustekijä.)							
	f	%	f	%	f	%	f	%	Tieto opettajakelpoisuudesta puuttuu	Turkinto	Muut teht. vaadit. opinnot	Opettajan pedagogiset opinnot	Luok.op. opettavien ain. monil. opinnot	Koulun opetuskielen hallinta	Riittävä arvosana jostakin opet. aiheesta	Ei tietoa
REHTORIT	100	96,0	1	1,0	2	2,0	1	1	1	1			1			
LEHTORIT	587	94,0	10	1,7	25	4,3				16	4	8	1	1		2
LUOKANOPETTAJAT JA ESIOP. OPETTAJAT	989	87,4	27	2,7	96	9,7	2	2	2	88	3	17	11		1	2
Esiopetuksen opettaja	57	98,2			1	1,8				1						
Luokanopettaja	932	86,7	27	2,9	95	10,2	2	2	2	87	3	17	11		1	2
ERIT.LUOKANOP. JA ERITYSOPETTAJAT	275	78,9	16	5,8	39	14,2	3	3	3	36	1	5	1			3
Eritysluokanopettaja, kehitysvammaisten opetus	31	61,3	3	9,7	8	25,8	1	1	1	8						1
Eritysluokanopettaja	95	66,3	6	6,3	24	25,3	2	2	2	22	1	3	1			2
Osa-aikainen erityisopetus	149	90,6	7	4,7	7	4,7				6	1	2				
MAAHANMUUTTAJAIN OPETTAJAT	5	...														
PÄÄTOIMISET TUNTIOPETTAJAT	333	48,3	72	21,6	97	29,1	3	3	3	79	6	29	6	3	6	4
SIWUTOIMISET TUNTIOPETTAJAT	129	16,3	23	17,8	73	56,6	12	12	12	67	5	17	7	1	1	12
YHTEENSÄ	2 418	79,2	149	6,2	332	13,7	21	21	21	287	19	76	27	5	10	21

Vastausprosentit 2013: peruskoulut 88,1 %, peruskoulun eriykskoulut 92,7 %, perus- ja lukiostaan koulut 73,2 %.

... Tietoa ei ole ilmoitettu tietosuojasystistä.

Lähde: Tilastokeskus. Opettajatutkimus keväällä 2013.

Liite 3. Perusopetuksen rehtoreiden ja opettajien muodollinen kelpoisuus tehtävyyteittäin kevätlukukaudella 2013

Tehtävyyppi	Opetajia yhteensä		Mudollisesti kelpoinen antamaan opetusta hoitamassaan tehtävissä		Opetajilla on muv opettajakelpoisuus		Opetajakelpoisuus puuttuu		Opetajilta puuttuu kelpoisuus, puuttuva kelpoisuustekijä (Samalla opettajalla voi olla useampi puuttuva kelpoisuustekijä.)						
	f	%	f	%	f	%	f	%	Turkinto	Muvt reht. vaadtt. opinnot	Opetajan pedagogiset opinnot	Luok.op. opettajavien ain. monial. opinnot	Koulun opetuskielen hallinta	Riittävä arvostana jostakin opetet. aiheesta	Ei tietoa
REHTORIT	1 361	96,0	1 306	96,0	14	1,0	5	0,4	36	1	1	1		1	
LEHTORIT	11 731	96,4	11 303	96,4	170	1,4	248	2,1	10	27	84	8	2	19	13
LUOKANOPETTAJAT JA ESIOP. OPETTAJAT	15 181	94,0	14 275	94,0	271	1,8	614	4,0	21	33	108	93	7	23	23
Esopetuksen opettajia	551	95,1	524	95,1	2	0,4	24	4,4	1	1	3	2	1	2	1
Luokanopettajia	14 630	94,0	13 751	94,0	269	1,8	590	4,0	20	32	105	91	6	21	22
ERIT. LUOKANOP. JA ERITYSOPETTAJAT	5 478	78,3	4 292	78,3	625	11,4	543	9,9	18	179	109	34	5	14	20
Eritysluokanopettajia, kehitysvammaisten opetus	495	82,2	407	82,2	32	6,5	55	11,1	1	18	8	5	1	1	1
Eritysluokanopettajia	2 865	73,2	2 098	73,2	404	14,1	351	12,3	12	121	70	25	3	6	14
Osa-aikainen erityisopetus	2 118	84,4	1 787	84,4	189	8,9	137	6,5	5	40	31	4	1	7	5
MAAHANMUUTTAJAIN OPETTAJAT	162	80,9	131	80,9			31	19,1		1	10	2		2	
PÄÄTOIMISET TUNTIOPETTAJAT	4 266	70,9	3 024	70,9	528	12,4	669	15,7	45	50	195	29	9	47	48
SIIVOTOIMISET TUNTIOPETTAJAT	862	30,2	302	35,0	119	13,8	386	44,8	55	22	117	23	8	16	58
YHTEENSÄ	39 041	88,7	34 633	88,7	1 727	4,4	2 496	6,4	185	313	624	190	31	122	162

Vastausprosentit 2013: peruskoulut 88,1 %, peruskoulunsteen erityiskoulut 92,7 %, perus- ja lukionsteen koulut 73,2 %.
Lähde: Tiistokeskus. Opettajakysely keväällä 2013.

Liite 4. Suomenkielisen perusopetuksen lehtoreiden ja päätoimisten tuntiopettajien muodollinen kelpoisuus opettajan eniten opettaman oppiaineen mukaan kevätlukukaudella 2013

Opettajan eniten opettama aine	Opettaja yhteensä	Muodollisesti kelpoisen antam. opetusta hoit. tehtävässä		Opettajalla on muu opettajakelpoisuus		Muodollinen opettajakelpoisuus puuttuu		Tieto opettajakelpoisuudesta puuttuu
		f	f	%	f	%	f	%
Äidinkieli ja kirjallisuus, suomi äidinkielenä	1 366	1 258	92,1	57	4,2	50	3,7	1
Äidinkieli ja kirjallisuus, ruotsi äidinkielenä	2	
Äidinkieli ja kirjallisuus, suomi toisena kielenä	174	139	79,9	23	13,2	12	6,9	
Äidinkieli ja kirjallisuus, ruotsi toisena kielenä	12	12	100,0					
Äidinkieli ja kirjallisuus, muut oppimäärät	18	3	16,7	8	44,4	4	22,2	3
Maahanmuuttajien oma äidinkieli	19	3	15,8	4	21,1	10	52,6	2
Toinen kotimainen kieli ruotsi (suomenkiel. opetus)	779	745	95,6	9	1,2	24	3,1	1
Toinen kotimainen kieli suomi (ruotsinkiel. opetus)	10	10	100,0					
Englanti	2 137	2 024	94,7	41	1,9	69	3,2	3
Saksa	134	129	96,3	1	0,7	4	3,0	
Ranska	93	90	96,8	1	1,1	2	2,2	
Venäjä	53	48	90,6			4	7,5	1
Espanja	25	22	88,0			3	12,0	
Muu kieli	25	9	36,0	2	8,0	12	48,0	2
Matematiikka	1 699	1 557	91,6	58	3,4	79	4,6	5
Fysiikka	484	465	96,1	2	0,4	16	3,3	1
Kemia	283	274	96,8	2	0,7	5	1,8	2
Maantieto	228	224	98,2	3	1,3	1	0,4	
Biologia	683	671	98,2	4	0,6	7	1,0	1
Ympäristö- ja luonnontieteet	12	8	66,7	3	25,0			1
Uskonto, evankelis-luterilainen	407	388	95,3	4	1,0	14	3,4	1
Uskonto, ortodoksinen	94	69	73,4	9	9,6	9	9,6	7
Muut uskonnot	46	15	32,6	10	21,7	15	32,6	6
Elämäntutkimus	14	12	85,7	1	7,1			1
Historia	669	649	97,0	8	1,2	12	1,8	
Yhteiskuntaoppi	125	119	95,2	4	3,2	2	1,6	
Oppilaanohjaus	633	551	87,0	43	6,8	38	6,0	1
Musiikki	494	415	84,0	30	6,1	48	9,7	1
Kuvataide	520	477	91,7	21	4,0	21	4,0	1
Liikunta	1 118	943	84,3	44	3,9	127	11,4	4
Terveystieto	130	114	87,7	5	3,8	11	8,5	
Käsityö (tekstiilityö)	559	501	89,6	42	7,5	14	2,5	2
Käsityö (tekninen työ)	682	574	84,2	41	6,0	67	9,8	
Käsityö	18	14	77,8	3	16,7	1	5,6	
Kotitalous	887	832	93,8	28	3,2	25	2,8	2
Filosofia								
Psykologia	7	7	100,0					
Tietotekniikka	126	107	84,9	5	4,0	14	11,1	
Kaupalliset aineet ja konekirjoitus	9	8	88,9			1	11,1	
Luokkamuotoinen erityisopetus	80	14	17,5	32	40,0	34	42,5	
Osa-aikainen erityisopetus	54	32	59,3	15	27,8	6	11,1	1
Maahanmuuttajien perusop. valmistava opetus	12	8	66,7	2	16,7	2	16,7	
Muu oppiaine tai ei tietoa oppiaineesta	157	72	45,8	51	32,5	32	20,4	2
Yhteensä	15 077	13 614	90,3	616	4,1	795	5,3	52

Vastausprosentit 2013: peruskoulu 88,1 %, peruskouluasteen erityiskoulu 92,7 %, perus- ja lukioasteen koulut 73,2 %.

... Tietoa ei ole ilmoitettu tietosuojajärjestelmästä.

Lähde: Tilastokeskus. Opettajajaksely keväällä 2013.

Liite 5. Ruotsinkielisen perusopetuksen lehtoreiden ja päätoimisten tuntiopettajien muodollinen kelpoisuus opettajan eniten opettaman oppiaineen mukaan kevätlukukaudella 2013

Opettajan eniten opettama aine	Opettaja yhteensä	Muodollisesti kelpoisen antam. opetusta hoit. tehtävissä		Opettajalla on muu opettajakelpoisuus		Muodollinen opettajakelpoisuus puuttuu		Tieto opettajakelpoisuudesta puuttuu
		f	f	%	f	%	f	%
Äidinkieli ja kirjallisuus, suomi äidinkielenä	3	
Äidinkieli ja kirjallisuus, ruotsi äidinkielenä	83	67	80,7	9	10,8	7	8,4	
Äidinkieli ja kirjallisuus, suomi toisena kielenä								
Äidinkieli ja kirjallisuus, ruotsi toisena kielenä	2	
Äidinkieli ja kirjallisuus, muut oppimäärät								
Maahanmuuttajien oma äidinkieli								
Toinen kotimainen kieli ruotsi (suomenkiel. opetus)	4	
Toinen kotimainen kieli suomi (ruotsinkiel. opetus)	75	70	93,3	2	2,7	3	4,0	
Englanti	73	63	86,3	4	5,5	6	8,2	
Saksa	10	9	90,0			1	10,0	
Ranska	10	9	90,0			1	10,0	
Venäjä								
Espanja	1	
Muu kieli	1	
Matematiikka	104	75	72,1	14	13,5	15	14,4	
Fysiikka	26	21	80,8	1	3,8	4	15,4	
Kemia	21	19	90,5			2	9,5	
Maantieto	12	11	91,7			1	8,3	
Biologia	43	35	81,4	3	7,0	5	11,6	
Ympäristö- ja luonnontieteet	1	
Uskonto, evankelis-luterilainen	28	23	82,1	1	3,6	4	14,3	
Uskonto, ortodoksinen	7			1	14,3	6	85,7	
Muut uskonnot	2	
Elämäntutkimus	1	
Historia	32	32	100,0					
Yhteiskuntaoppi	13	13	100,0					
Oppilaanohjaus	35	24	68,6	4	11,4	7	20,0	
Musiikki	37	22	59,5	5	13,5	10	27,0	
Kuvataide	34	28	82,4	1	2,9	5	14,7	
Liikunta	79	51	64,6	6	7,6	20	25,3	2
Terveystieto	10	6	60,0	1	10,0	3	30,0	
Käsityö (tekstiilityö)	37	29	78,4	6	16,2	2	5,4	
Käsityö (tekninen työ)	52	39	75,0	6	11,5	7	13,5	
Käsityö								
Kotitalous	49	45	91,8			4	8,2	
Filosofia								
Psykologia								
Tietotekniikka	5	1
Kaupalliset aineet ja konekirjoitus	1	
Luokkamuotoinen erityisopetus	11	1	9,1	8	72,7	2	18,2	
Osa-aikainen erityisopetus	7	4	57,1	1	14,3	2	28,6	
Maahanmuuttajien perusop. valmistava opetus	1	
Muu oppiaine tai ei tietoa oppiaineesta	10	5	50,0	3	30,0	2	20,0	
Yhteensä	920	713	77,5	82	8,9	122	13,3	3

Vastausprosentit 2013: peruskoulu 88,1 %, peruskouluasteen erityiskoulu 92,7 %, perus- ja lukioasteen koulut 73,2 %.

... Tietoa ei ole ilmoitettu tietosuojasystä.

Lähde: Tilastokeskus. Opettajakysely keväällä 2013.

Liite 6. Perusopetuksen lehtoreiden ja päätoimisten tuntiopettajien muodollinen kelpoisuus opettajan eniten opettaman oppiaineen mukaan kevätlukukaudella 2013

Opettajan eniten opettama aine	Opettaja yhteensä	Muodollisesti kelpoisen antam. opetusta hoit. tehtävässä		Opettajalla on muu opettajakelpoisuus		Muodollinen opettajakelpoisuus puuttuu		Tieto opettajakelpoisuudesta puuttuu
		f	%	f	%	f	%	
Äidinkieli ja kirjallisuus, suomi äidinkielenä	1 369	1 259	92,0	59	4,3	50	3,7	1
Äidinkieli ja kirjallisuus, ruotsi äidinkielenä	85	69	81,2	9	10,6	7	8,2	
Äidinkieli ja kirjallisuus, suomi toisena kielenä	174	139	79,9	23	13,2	12	6,9	
Äidinkieli ja kirjallisuus, ruotsi toisena kielenä	14	12	85,7	1	7,1	1	7,1	
Äidinkieli ja kirjallisuus, muut oppimäärät	18	3	16,7	8	44,4	4	22,2	3
Maahanmuuttajien oma äidinkieli	19	3	15,8	4	21,1	10	52,6	2
Toinen kotimainen kieli ruotsi (suomenkiel. opetus)	783	748	95,5	10	1,3	24	3,1	1
Toinen kotimainen kieli suomi (ruotsinkiel. opetus)	85	80	94,1	2	2,4	3	3,5	
Englanti	2 210	2 087	94,4	45	2,0	75	3,4	3
Saksa	144	138	95,8	1	0,7	5	3,5	
Ranska	103	99	96,1	1	1,0	3	2,9	
Venäjä	53	48	90,6			4	7,5	1
Espanja	26	23	88,5			3	11,5	
Muu kieli	26	10	38,5	2	7,7	12	46,2	2
Matematiikka	1 803	1 632	90,5	72	4,0	94	5,2	5
Fysiikka	510	486	95,3	3	0,6	20	3,9	1
Kemia	304	293	96,4	2	0,7	7	2,3	2
Maantieto	240	235	97,9	3	1,3	2	0,8	0
Biologia	726	706	97,2	7	1,0	12	1,7	1
Ympäristö- ja luonnontieteet	13	8	61,5	4	30,8	0	0,0	1
Uskonto, evankelis-luterilainen	435	411	94,5	5	1,1	18	4,1	1
Uskonto, ortodoksinen	101	69	68,3	10	9,9	15	14,9	7
Muut uskonnot	48	15	31,3	10	20,8	17	35,4	6
Elämäntutkimus	15	13	86,7	1	6,7	0	0,0	1
Historia	701	681	97,1	8	1,1	12	1,7	0
Yhteiskuntaoppi	138	132	95,7	4	2,9	2	1,4	0
Oppilaanohjaus	668	575	86,1	47	7,0	45	6,7	1
Musiikki	531	437	82,3	35	6,6	58	10,9	1
Kuvataide	554	505	91,2	22	4,0	26	4,7	1
Liikunta	1 197	994	83,0	50	4,2	147	12,3	6
Terveystieto	140	120	85,7	6	4,3	14	10,0	0
Käsityö (tekstiilityö)	596	530	88,9	48	8,1	16	2,7	2
Käsityö (tekninen työ)	734	613	83,5	47	6,4	74	10,1	
Käsityö	18	14	77,8	3	16,7	1	5,6	
Kotitalous	936	877	93,7	28	3,0	29	3,1	2
Filosofia								
Psykologia	7	7	100,0					
Tietotekniikka	131	111	84,7	5	3,8	14	10,7	1
Kaupalliset aineet ja konekirjoitus	10	9	90,0	0	0,0	1	10,0	0
Luokkamuotoinen erityisopetus	91	15	16,5	40	44,0	36	39,6	0
Osa-aikainen erityisopetus	61	36	59,0	16	26,2	8	13,1	1
Maahanmuuttajien perusop. valmistava opetus	13	8	61,5	3	23,1	2	15,4	0
Muu oppiaine tai ei tietoa oppiaineesta	167	77	46,1	54	32,3	34	20,4	2
Yhteensä	15 997	14 327	89,6	698	4,4	917	5,7	55

Vastausprosentit 2013: peruskoulu 88,1 %, peruskouluasteen erityiskoulu 92,7 %, perus- ja lukioasteen koulut 73,2 %.

Lähde: Tilastokeskus. Opettajakysely keväällä 2013.

Liite 7. Suomenkielisen perusopetuksen rehtoreiden ja päätoimisten opettajien muodollinen kelpoisuus hoitamaansa tehtävään maakunnittain kevätlukukaudella 2013

Maakunta	Rehtorit			Luokanop. ja esiopet. op.			Erityisluok. ja erityisop.			Lehorit			Maahanmuutt. opettajat			Päätoim. tuntiopettajat			Päätoim. henkilöstö yht.		
	Yhteensä	f	%	Yhteensä	f	%	Yhteensä	f	%	Yhteensä	f	%	Yhteensä	f	%	Yhteensä	f	%	Yhteensä	f	%
Uusimaa	282	269	95,4	3 054	2 674	87,6	1 263	870	68,9	2 508	2 418	96,4	54	41	75,9	1 036	707	68,2	8 197	6 979	85,1
Varsinais-Suomi	108	102	94,4	1 241	1 219	98,2	490	405	82,7	875	854	97,6	18	16	88,9	398	323	81,2	3 130	2 919	93,3
Satakunta	68	65	95,6	684	665	97,2	220	178	80,9	483	471	97,5	6	6	100,0	183	126	68,9	1 644	1 511	92,0
Kanta-Häme	34	33	97,1	523	489	93,5	180	123	68,3	417	402	96,4	5	91	62	68,1	1 250	1 114	89,1
Pirkanmaa	134	131	97,8	1 461	1 407	96,3	502	398	79,3	1 198	1 149	95,9	9	6	66,7	367	285	77,7	3 671	3 376	92,0
Päijät-Häme	53	48	90,6	538	498	92,6	225	151	67,1	441	435	98,6	2	147	95	64,6	1 406	1 229	87,4
Kymenlaakso	37	37	100,0	459	412	89,8	193	135	69,9	400	379	94,8	5	94	64	68,1	1 188	1 029	86,6
Etelä-Karjala	35	33	94,3	317	304	95,9	130	110	84,6	302	292	96,7	4	85	64	75,3	873	807	92,4
Etelä-Savo	47	46	97,9	463	441	95,2	185	150	81,1	375	362	96,5	6	6	100,0	133	98	73,7	1 209	1 103	91,2
Pohjois-Savo	61	60	98,4	808	786	97,3	233	202	86,7	580	568	97,9	4	182	136	74,7	1 868	1 756	94,0
Pohjois-Karjala	38	38	100,0	426	422	99,1	187	176	94,1	410	395	96,3	5	159	124	78,0	1 225	1 159	94,6
Kesk-Suomi	81	77	95,1	840	829	98,7	350	324	92,6	625	614	98,2	324	266	82,1	2 220	2 110	95,0
Etelä-Pohjanmaa	55	54	98,2	726	686	94,5	197	159	80,7	504	486	96,4	2	104	68	65,4	1 588	1 455	91,6
Pohjanmaa	24	24	100,0	267	252	94,4	85	68	80,0	171	161	94,2	15	10	66,7	94	60	63,8	656	575	87,6
Kesk-Pohjanmaa	21	21	100,0	155	145	93,5	59	48	81,4	170	159	93,5	1	66	53	80,3	472	427	90,5
Pohjois-Pohjanmaa	116	108	93,1	1 384	1 363	98,5	449	364	81,1	1 044	1 006	96,4	14	10	71,4	284	217	76,4	3 291	3 068	93,2
Kainuu	21	19	90,5	262	256	97,7	92	78	84,8	174	165	94,8	1	69	44	63,8	619	563	91,0
Lappi	46	45	97,8	576	559	97,0	163	136	83,4	455	423	93,0	6	6	100,0	116	70	60,3	1 362	1 239	91,0
Ei tietoa alueesta				8	4	50,0				12	12	100,0				1	1	100,0	21	17	81,0
Yhteensä	1 261	1 210	96,0	14 192	13 411	94,5	5 203	4 075	78,3	11 144	10 751	96,5	157	126	80,3	3 933	2 863	72,8	35 890	32 436	90,4

Vastausprosentit 2013: peruskoulut 88,1 %, peruskoulun eriytyneet 92,7 %, perus- ja lukion koulut 73,2 %.

... Tietoa ei ole ilmoitettu tietosuojajärjestelmistä.

Lähde: Tilastokeskus. Opettajatutkimus keuhkokuumeesta 2013.

Liite 8. Ruotsinkielisen perusopetuksen rehtoreiden ja päätoimisten opettajien muodollinen kelpoisuus hoitamaansa tehtävään maakunnittain kevätlukukaudella 2013

Maakunta	Rehtorit			Luokanop. ja esiopet. op.			Erityisluk. ja erityisop.			Lehtorit			Machamuurt. opettajat			Päätoim. tuntiopettajat			Päätoim. henkilöstö yht.		
	Yhteensä	Muodoll. kelp. hoit. tehtävään	%	Yhteensä	Muodoll. kelp. hoit. tehtävään	%	Yhteensä	Muodoll. kelp. hoit. tehtävään	%	Yhteensä	Muodoll. kelp. hoit. tehtävään	%	Yhteensä	Muodoll. kelp. hoit. tehtävään	%	Yhteensä	Muodoll. kelp. hoit. tehtävään	%	Yhteensä	Muodoll. kelp. hoit. tehtävään	%
Uusimaa	44	41	96,0	452	347	76,8	126	90	71,4	277	258	93,1	147	59	40,1	1046	795	76,0			
Varsinais-Suomi	8	8	93,2	55	46	83,6	24	19	79,2	46	44	95,7	34	20	58,8	167	137	82,0			
Satakunta	1	11	9	81,8	1	7	6	85,7	5	3	60,0	25	20	80,0			
Kanta-Häme																					
Pirkanmaa	1	6	6	100,0				4	6	4	66,7	17	14	82,4			
Päijät-Häme																					
Kymenlaakso				9	8	88,9				6	4	66,7	7	2	28,6	22	14	63,6			
Etelä-Karjala																					
Etelä-Savo																					
Pohjois-Savo				2										2			
Pohjois-Karjala																					
Keski-Suomi																					
Etelä-Pohjanmaa																					
Pohjanmaa	45	44	97,8	421	415	98,6	118	101	85,6	222	215	96,8	5	123	67	54,5	934	847	90,7
Keski-Pohjanmaa	1	27	26	96,3	6	6	100,0	24	21	87,5				7	3	42,9	65	57	87,7
Pohjois-Pohjanmaa				6	6	100,0				1				4	11	10	90,1
Kainuu																					
Lappi																					
Yhteensä	100	96	96,0	989	864	87,4	275	217	78,9	587	552	94,0	5	333	161	48,3	2 289	1 895	82,8

Vastausprosentit 2013: peruskoulut 88,1 %, peruskoulunsteen erityiskoulut 92,6 %, perus- ja lukiostaan koulut 73,2 %.

... Tietoa ei ole ilmoitettu tietosuojajärjestä.

Lähde: Tilastokeskus. Opettajakysely keväällä 2013.

Liite 9. Perusopetuksen rehtoreiden ja päätoimisten opettajien muodollinen kelpoisuus hoitamaansa tehtävään maakunnittain kevätlukukaudella 2013

Maakunta	Rehtorit			Luokanop. ja esiopet. op.			Erityisluk. ja erityisop.			Lehtorit			Machamuutt. opettajat			Päätoim. tuntiopettajat			Päätoim. henkilöstö yht.		
	Yhteensä		%	Yhteensä		%	Yhteensä		%	Yhteensä		%	Yhteensä		%	Yhteensä		%	Yhteensä		%
	f	f		f	f		f	f		f	f		f	f		f	f		f	f	
Uusimaa	326	310	95,1	3 506	3 021	86,2	1 389	960	69,1	2 785	2 676	96,1	41	75,9	1 183	766	64,8	9 243	7 774	84,1	
Varsinais-Suomi	116	110	94,8	1 296	1 265	97,6	514	424	82,5	921	898	97,5	18	88,9	432	343	79,4	3 297	3 056	92,7	
Satakunta	69	66	95,7	695	674	97,0	221	179	81,0	490	477	97,3	6	100,0	188	129	68,6	1 669	1 531	91,7	
Kanta-Häme	34	33	97,1	523	489	93,5	180	123	68,3	417	402	96,4	5	...	91	62	68,1	1 250	1 114	89,1	
Pirkanmaa	135	132	97,8	1 467	1 413	96,3	502	398	79,3	1 202	1 152	95,8	9	66,7	373	289	77,5	3 688	3 390	91,1	
Päijät-Häme	53	48	90,6	538	498	92,6	225	151	67,1	441	435	98,6	2	...	147	95	64,6	1 406	1 229	87,4	
Kymenlaakso	37	37	100,0	468	420	89,7	193	135	69,9	406	383	94,3	5	...	101	66	65,3	1 210	1 043	86,2	
Etelä-Karjala	35	33	94,3	317	304	95,9	130	110	84,6	302	292	96,7	4	...	85	64	75,3	873	807	92,4	
Etelä-Savo	47	46	97,9	463	441	95,2	185	150	81,1	375	362	96,5	6	100,0	133	98	73,7	1 209	1 103	91,2	
Pohjois-Savo	61	60	98,4	810	787	97,2	233	202	86,7	580	568	97,9	4	...	182	136	74,7	1 870	1 757	94,0	
Pohjois-Karjala	38	38	100,0	426	422	99,1	187	176	94,1	410	395	96,3	5	...	159	124	78,0	1 225	1 159	94,6	
Kesk-Suomi	81	77	95,1	840	829	98,7	350	324	92,6	625	614	98,2	324	266	82,1	2 220	2 110	95,0	
Etelä-Pohjanmaa	55	54	98,2	726	686	94,5	197	159	80,7	504	486	96,4	2	...	104	68	65,4	1 588	1 455	91,6	
Pohjanmaa	69	68	98,6	688	667	96,9	203	169	83,3	393	376	95,7	20	75,0	217	127	58,5	1 590	1 422	89,4	
Kesk-Pohjanmaa	22	22	100,0	182	171	94,0	65	54	83,1	194	180	92,8	1	...	73	56	76,7	537	484	90,1	
Pohjois-Pohjanmaa	116	108	93,1	1 390	1 369	98,5	449	364	81,1	1 045	1 007	96,4	14	71,4	288	220	76,4	3 302	3 078	93,2	
Kainuu	21	19	90,5	262	256	97,7	92	78	84,8	174	165	94,8	1	...	69	44	63,8	619	563	91,0	
Lappi	46	45	97,8	576	559	97,0	163	136	83,4	455	423	93,0	6	100,0	116	70	60,3	1 362	1 239	91,0	
Ei tietoa alueesta				8	4	50,0				12	12	100,0			1	21	17	81,0	
Yhteensä	1 361	1 306	96,0	15 181	14 275	94,0	5 478	4 292	78,3	11 731	11 303	96,4	162	80,9	4 266	3 023	70,9	38 179	34 331	89,9	

Vastausprosentit 2013: peruskoulut 88,1 %, peruskoulun eriyksikoulut 92,7 %, perus- ja lukion eriyksikoulut 73,2 %.

... Tietoa ei ole ilmoitettu tietosuojasystä.

Lähde: Tilastokeskus. Opettajatutkimus keväällä 2013.

Liite 10. Suomenkielisessä perusopetuksessa kevätlukukaudella 2013 opetusta antaneiden opettajien jakautuminen ikäryhmittäin

Tehtävätyyppi	Yhteensä opettajia	Opettajien jak. iän mukaan kevätlukukaudella 2013						Opettajien jak. (%) iän mukaan kevätlukukaudella 2013					
		Alle 40 v	40 – 44 v	45 – 49 v	50 – 54 v	55 – 59 v	60 v-	Alle 40 v	40 – 44 v	45 – 49 v	50 – 54 v	55 – 59 v	60 v-
		f	f	f	f	f	f	%	%	%	%	%	%
Rehtorit	1 261	96	147	270	290	313	145	7,6	11,7	21,4	23,0	24,8	11,5
Lehtorit	11 144	3 117	1 685	1 902	1 667	1 760	1 013	28,0	15,1	17,1	14,9	15,8	9,1
Luokanopettajat ja esiopetuksen opettajat	14 192	4 567	2 217	2 516	2 167	1 959	766	32,2	15,6	17,7	15,3	13,8	5,4
Erytysluokanopettajat ja erityisopettajat	5 203	1 368	804	992	845	793	401	26,3	15,5	19,1	16,2	15,2	7,7
Maahanmuuttajien opettajat	157	61	20	30	18	19	9	38,9	12,7	19,1	11,5	12,1	5,7
Päätöimiset tuntiohjaajat	3 933	1 867	610	512	415	320	209	47,5	15,5	13,0	10,6	8,1	5,3
Sivutoimiset tuntiohjaajat	733	264	99	121	103	74	72	36,0	13,5	16,5	14,1	10,1	9,8
Yhteensä	36 623	11 340	5 582	6 343	5 505	5 238	2 615	31,0	15,3	17,3	15,0	14,3	7,1

Vastausprosentit 2013: peruskoulu 88,1 %, peruskouluasteen erityiskoulu 92,7 %, perus- ja lukioasteen koulut 73,2 %.

Lähde: Tilastokeskus. Opettajakysely keväällä 2013.

Liite 11. Ruotsinkielisessä perusopetuksessa kevätlukukaudella 2013 opetusta antaneiden opettajien jakautuminen ikäryhmittäin

Tehtävätyyppi	Yhteensä opettajia	Opettajien jak. iän mukaan kevätlukukaudella 2013						Opettajien jak. (%) iän mukaan kevätlukukaudella 2013					
		Alle 40 v	40 – 44 v	45 – 49 v	50 – 54 v	55 – 59 v	60 v-	Alle 40 v	40 – 44 v	45 – 49 v	50 – 54 v	55 – 59 v	60 v-
		f	f	f	f	f	f	%	%	%	%	%	%
Rehtorit	100	9	19	30	22	16	4	9,0	19,0	30,0	22,0	16,0	4,0
Lehtorit	587	172	99	103	73	91	49	29,3	16,9	17,5	12,4	15,5	8,4
Luokanopettajat ja esiopetuksen opettajat	989	339	184	192	129	107	38	34,3	18,6	19,4	13,1	10,8	3,8
Erytysluokanopettajat ja erityisopettajat	275	108	45	40	38	28	16	39,3	16,4	14,5	13,8	10,2	5,8
Maahanmuuttajien opettajat	5	3	1	1	0	0	0	60,0	20,0	20,0	0,0	0,0	0,0
Päätöimiset tuntiohjaajat	333	137	61	48	38	37	12	41,2	18,3	14,4	11,4	11,1	3,6
Sivutoimiset tuntiohjaajat	129	45	21	19	19	17	8	34,9	16,3	14,7	14,7	13,2	6,2
Yhteensä	2 418	813	430	433	319	296	127	33,6	17,8	17,9	13,2	12,2	5,3

Vastausprosentit 2013: peruskoulu 88,1 %, peruskouluasteen erityiskoulu 92,7 %, perus- ja lukioasteen koulut 73,2 %.

Lähde: Tilastokeskus. Opettajakysely keväällä 2013.

Liite 12. Perusopetuksessa kevätlukukaudella 2013 opetusta antaneiden opettajien jakautuminen ikäryhmittäin

Tehtävätyyppi	Yhteensä opettajia	Opettajien jak. iän mukaan kevätlukukaudella 2013						Opettajien jak. (%) iän mukaan kevätlukukaudella 2013					
		Alle 40 v	40 – 44 v	45 – 49 v	50 – 54 v	55 – 59 v	60 v-	Alle 40 v	40 – 44 v	45 – 49 v	50 – 54 v	55 – 59 v	60 v-
		f	f	f	f	f	f	%	%	%	%	%	%
Rehtorit	1 361	105	166	300	312	329	149	7,7	12,2	22,0	22,9	24,2	11,0
Lehtorit	11 731	3 289	1 784	2 005	1 740	1 851	1 062	28,0	15,2	17,1	14,8	15,8	9,1
Luokanopettajat ja esiopetuksen opettajat	15 181	4 906	2 401	2 708	2 296	2 066	804	32,3	15,8	17,9	15,1	13,6	5,3
Erityisluokanopettajat ja erityisopettajat	5 478	1 476	849	1 032	883	821	417	27,0	15,5	18,8	16,1	15,0	7,6
Maahanmuuttajien opettajat	162	64	21	31	18	19	9	39,5	13,0	19,1	11,1	11,7	5,6
Päätöimiset tuntiohjelmat	4 266	2 004	671	560	453	357	221	47,0	15,7	13,1	10,6	8,4	5,2
Sivutoimiset tuntiohjelmat	862	309	120	140	122	91	80	35,8	13,9	16,2	14,2	10,6	9,3
Yhteensä	39 041	12 153	6 012	6 776	5 824	5 534	2 742	31,1	15,4	17,4	14,9	14,2	7,0

Vastausprosentit 2013: peruskoulut 88,1 %, peruskouluasteen erityiskoulut 92,7 %, perus- ja lukioasteen koulut 73,2 %.

Lähde: Tilastokeskus. Opettajajaksely keväällä 2013.

Liite 13. Suomenkielisen perusopetuksen muodollisesti kelpoisten rehtoreiden ja päätoimisten opettajien jakautuminen maakunnittain ikäryhmän mukaan kevätlukukaudella 2013

Maakunta	Tehtävänsä muodollisesti kelpoiset rehtorit ja päätoimiset opettajat ikäryhmittäin				Tehtävänsä muodollisesti kelpoisen päätoim. henkilöstön %-jakautuminen ikäryhmittäin			
	Alle 40-v.	40–49-v.	Väh. 50-v.	Yhteensä	Alle 40-v.	40–49-v.	Väh. 50-v.	Yhteensä
	f	f	f	f	%	%	%	%
Uusimaa	2 292	2 217	2 470	6 979	32,8	31,8	35,4	100,0
Varsinais-Suomi	953	940	1 026	2 919	32,6	32,2	35,2	100,0
Satakunta	433	506	572	1 511	28,7	33,5	37,9	100,0
Kanta-Häme	351	389	374	1 114	31,5	34,9	33,6	100,0
Pirkanmaa	993	1 150	1 233	3 376	29,4	34,1	36,5	100,0
Päijät-Häme	390	405	434	1 229	31,7	33,0	35,3	100,0
Kymenlaakso	272	319	438	1 029	26,4	31,0	42,6	100,0
Etelä-Karjala	230	259	318	807	28,5	32,1	39,4	100,0
Etelä-Savo	277	371	455	1 103	25,1	33,6	41,3	100,0
Pohjois-Savo	493	581	682	1 756	28,1	33,1	38,8	100,0
Pohjois-Karjala	275	408	476	1 159	23,7	35,2	41,1	100,0
Keski-Suomi	558	726	826	2 110	26,4	34,4	39,2	100,0
Etelä-Pohjanmaa	404	504	547	1 455	27,8	34,6	37,6	100,0
Pohjanmaa	175	177	223	575	30,4	30,8	38,8	100,0
Keski-Pohjanmaa	111	133	183	427	26,1	31,1	42,9	100,0
Pohjois-Pohjanmaa	971	1 005	1 092	3 068	31,6	32,8	35,6	100,0
Kainuu	147	168	248	563	26,1	29,8	44,1	100,0
Lappi	316	384	539	1 239	25,5	31,0	43,5	100,0
Ei tietoa alueesta	7	5	5	17	41,2	29,4	29,4	100,0
Yhteensä	9 648	10 647	12 141	32 436	29,8	32,8	37,4	100,0

Vastausprosentit 2013: peruskoulut 88,1 %, peruskouluasteen erityiskoulut 92,7 %, perus- ja lukioasteen koulut 73,2 %.

Lähde: Tilastokeskus. Opettajakysely keväällä 2013.

Liite 14. Ruotsinkielisen perusopetuksen muodollisesti kelpoisten rehtoreiden ja päätoimisten opettajien jakautuminen maakunnittain ikäryhmän mukaan kevätlukukaudella 2013

Maakunta	Tehtäväänsä muodollisesti kelpoiset rehtorit ja päätoimiset opettajat ikäryhmittäin				Tehtäväänsä muodollisesti kelpoisen päätoim. henkilöstön %-jakautuminen ikäryhmittäin			
	Alle 40-v.	40–49-v.	Väh. 50-v.	Yhteensä	Alle 40-v.	40–49-v.	Väh. 50-v.	Yhteensä
	f	f	f	f	%	%	%	%
Uusimaa	256	300	239	795	32,2	37,7	30,1	100,0
Varsinais-Suomi	55	44	38	137	40,2	32,1	27,7	100,0
Satakunta	10	6	4	20	50,0	30,0	20,0	100,0
Kanta-Häme								
Pirkanmaa	4	3	7	14	28,6	21,4	50,0	100,0
Päijät-Häme								
Kymenlaakso	1	7	6	14	7,1	50,0	42,9	100,0
Etelä-Karjala								
Etelä-Savo								
Pohjois-Savo	1			1	100,0			100,0
Pohjois-Karjala								
Keski-Suomi								
Etelä-Pohjanmaa								
Pohjanmaa	262	305	280	847	30,9	36,0	33,1	100,0
Keski-Pohjanmaa	14	18	25	57	24,6	31,6	43,9	100,0
Pohjois-Pohjanmaa	2	5	3	10	20,0	50,0	30,0	100,0
Kainuu								
Lappi								
Yhteensä	605	688	602	1 895	31,9	36,3	31,8	100,0

Vastausprosentit 2013: peruskoulut 88,1 %, peruskouluasteen erityiskoulut 92,7 %, perus- ja lukioasteen koulut 73,2 %.
Lähde: Tilastokeskus. Opettajakysely keväällä 2013.

Liite 15. Perusopetuksen muodollisesti kelpoisten rehtoreiden ja päätoimisten opettajien jakautuminen maakunnittain ikäryhmän mukaan kevätlukukaudella 2013

Maakunta	Tehtävänsä muodollisesti kelpoiset rehtorit ja päätoimiset opettajat ikäryhmittäin				Tehtävänsä muodollisesti kelpoisen päätoim. henkilöstön %-jakautuminen ikäryhmittäin			
	Alle 40-v.	40–49-v.	Väh. 50-v.	Yhteensä	Alle 40-v.	40–49-v.	Väh. 50-v.	Yhteensä
	f	f	f	f	%	%	%	%
Uusimaa	2 548	2 517	2 709	7 774	32,8	32,4	34,8	100,0
Varsinais-Suomi	1 008	984	1 064	3 056	33,0	32,2	34,8	100,0
Satakunta	443	512	576	1 531	29,0	33,4	37,6	100,0
Kanta-Häme	351	389	374	1 114	31,5	34,9	33,6	100,0
Pirkanmaa	997	1 153	1 240	3 390	29,4	34,0	36,6	100,0
Päijät-Häme	390	405	434	1 229	31,7	33,0	35,3	100,0
Kymenlaakso	273	326	444	1 043	26,2	31,3	42,6	100,0
Etelä-Karjala	230	259	318	807	28,5	32,1	39,4	100,0
Etelä-Savo	277	371	455	1 103	25,1	33,6	41,3	100,0
Pohjois-Savo	494	581	682	1 757	28,1	33,1	38,8	100,0
Pohjois-Karjala	275	408	476	1 159	23,7	35,2	41,2	100,0
Keski-Suomi	558	726	826	2 110	26,4	34,4	39,2	100,0
Etelä-Pohjanmaa	404	504	547	1 455	27,8	34,6	37,6	100,0
Pohjanmaa	437	482	503	1 422	30,7	33,9	35,4	100,0
Keski-Pohjanmaa	125	151	208	484	25,8	31,2	43,0	100,0
Pohjois-Pohjanmaa	973	1 010	1 095	3 078	31,6	32,8	35,6	100,0
Kainuu	147	168	248	563	26,1	29,8	44,1	100,0
Lappi	316	384	539	1 239	25,5	31,0	43,5	100,0
Ei tietoa alueesta	7	5	5	17	41,2	29,4	29,4	100,0
Yhteensä	10 253	11 335	12 743	34 331	29,9	33,0	37,1	100,0

Vastausprosentit 2013: peruskoulu 88,1 %, peruskouluasteen erityiskoulu 92,7 %, perus- ja lukioasteen koulut 73,2 %.

Lähde: Tilastokeskus. Opettajakysely keväällä 2013.

Liite 16. Perusopetuksen rehtoreiden ja opettajien sukupuolijakauma kevätlukukaudella 2013

Tehtävätyyppi	Suomenkielinen perusopetus			Ruotsinkielinen perusopetus			Yhteensä		
	Opettaja yhteensä	Opettajista naisia		Opettaja yhteensä	Opettajista naisia		Opettaja yhteensä	Opettajista naisia	
		f	%		f	%		f	%
REHTORIT	1 261	564	44,7	100	57	57,0	1 361	621	45,6
Rehtori, perusopetus	1 154	508	44,0	90	49	54,4	1 244	557	44,8
Rehtori, erityiskoulu	60	34	56,7	6	6	100,0	66	40	60,6
Rehtori, perusop. ja lukion yhteinen	10	5	56,7	1	0	0,0	11	5	45,5
Rehtori, muu yhdistelmävirka	37	17	45,9	3	2	66,7	40	19	47,5
LEHTORIT	11 144	7 997	71,8	587	396	67,5	11 731	8 393	71,5
LUOKANOPETTAJAT JA ESIOP. OPETTAJAT	14 192	10 652	75,1	989	791	80,0	15 181	11 443	75,4
Esiopetuksen opettaja	494	480	97,2	57	56	98,2	551	536	97,3
Luokanopettaja	13 698	10 172	74,3	932	735	78,9	14 630	10 907	74,6
ERIT.LUOKANOP. JA ERIT.OPETTAJAT	5 203	4 292	82,5	275	231	84,0	5 478	4 523	82,6
Eriyisluokanopettaja, kehitysvammaisten opetus	464	419	90,3	31	30	96,8	495	449	90,7
Eriyisluokanopettaja	2 770	2 123	76,6	95	73	76,8	2 865	2 196	76,6
Osa-aikainen erityisopetus	1 969	1 750	88,9	149	128	85,9	2 118	1 878	88,7
MAAHANMUUTTAJIEN OPETTAJAT	157	144	91,7	5	5	100,0	162	149	92,0
PÄÄTOIMISET TUNTIOPETTAJAT	3 933	2 818	71,7	333	219	65,8	4 266	3 037	71,2
SIVUTOIMISET TUNTIOPETTAJAT	733	496	67,7	129	88	68,2	862	584	67,7
YHTEENSÄ	36 623	26 963	73,6	2 418	1 787	73,9	39 041	28 750	73,6

Vastausprosentit 2013: peruskoulut 88,1 %, peruskouluasteen erityiskoulut 92,7 %, perus- ja lukioasteen koulut 73,2 %.
Lähde: Tilastokeskus. Opettajakysely keväällä 2013.

Liite 17. Suomenkielisen lukiokoulutuksen rehtoreiden ja opettajien muodollinen kelpoisuus tehtävätyypeittäin kevätlukukaudella 2013

Tehtävätyyppi	Opettaja yhteensä			Muodollisesti kelpoinen antamaan opetusta hoitamassaan tehtävässä		Opettajalla on muu opettajakelpoisuus		Opettajakelpoisuus puuttuu		Tieto opettajakelpoisuudesta puuttuu	Opettajalta puuttuu kelpoisuus, puuttuva kelpoisuustekijä (Samalla opettajalla voi olla useampi puuttuva kelpoisuustekijä.)					
	f	f	%	f	%	f	%	f	f		f	f	f	f	f	f
Rehtorit	337	326	96,7	9	2,7			2								
Lehtorit	5 686	5 515	97,0	104	1,8	64	1,1	3	41	7	26	2		3	3	
Maahanmuuttajien opettajat	9	7	77,8			2	22,2									
Päätöimiset tuntiopeettajat	1 222	1 095	89,6	42	3,4	79	6,5	6	64	3	35	2	1	11	6	
Sivutoimiset tuntiopeettajat	356	184	51,7	54	15,2	103	28,9	15	80	5	49	2	2	7	16	
Yhteensä	7 610	7 127	93,7	209	2,7	248	3,3	26	185	15	110	6	3	21	25	

Vastausprosentit 2013: lukiot 94,0 %, perus- ja lukioasteen koulut 73,2 %.

Lähde: Tilastokeskus. Opettajakysely keväällä 2013.

Liite 18. Ruotsinkielisen lukiokoulutuksen rehtoreiden ja opettajien muodollinen kelpoisuus tehtävätyypeittäin kevätlukukaudella 2013

Tehtävätyyppi	Opettaja yhteensä			Muodollisesti kelpoinen antamaan opetusta hoitamassaan tehtävässä		Opettajalla on muu opettajakelpoisuus		Opettajakelpoisuus puuttuu		Tieto opettajakelpoisuudesta puuttuu	Opettajalta puuttuu kelpoisuus, puuttuva kelpoisuustekijä (Samalla opettajalla voi olla useampi puuttuva kelpoisuustekijä.)					
	f	f	%	f	%	f	%	f	f		f	f	f	f	f	f
Rehtorit	34	34	100,0													
Lehtorit	398	387	97,2	9	2,3	2	0,5		1	1	1					
Maahanmuuttajien opettajat																
Päätöimiset tuntiopeettajat	92	72	78,3	1	1,1	19	20,7		13	2	9			1		
Sivutoimiset tuntiopeettajat	51	31	60,8	4	7,8	16	31,4		8		12	1		1		
Yhteensä	575	524	91,1	14	2,4	37	6,4		22	3	22	1		2		

Vastausprosentit 2013: lukiot 94,0 %, perus- ja lukioasteen koulut 73,2 %.

Lähde: Tilastokeskus. Opettajakysely keväällä 2013.

Liite 19. Lukiokoulutuksen rehtoreiden ja opettajien muodollinen kelpoisuus tehtävityypeittäin kevätlukukaudella 2013

Tehtävätyyppi	Opetajia yhteensä		Muodollisesti kelpoinen antamaan opetusta hoitamassaan tehtävissä		Opetajalla on muu opettajakelpoisuus		Opetajakelpoisuus puuttuu		Tieto opettajakelpoisuudesta puuttuu	Opettajalta puuttuu kelpoisuus, puuttuva kelpoisuustekijä (Samalla opettajalla voi olla useampi puuttuva kelpoisuustekijä.)						
	f	%	f	%	f	%	f	%		Tuikinto	Muut teht. vaadit. opinnot	Opettajan pedagogiset opinnot	Luok.op. opettavien ain. monial. opinnot	Oppilaitoksen opetuskielen hallinta	Riittävä arvosama jostakin opetet. aineesta	Ei tietoa
	f	%	f	%	f	%	f	%		f	f	f	f	f	f	f
Rehtorit	371	97,0	360	97,0	9	2,4			2							
Lehtorit	6 084	97,0	5 902	97,0	113	1,9	66	1,1	3	42		27	2		3	3
Maahanmuuttajien opettajat	9	77,8	7	77,8			2	22,2								
Päätöiset tuntiohjelmat	1 314	88,8	1 167	88,8	43	3,3	98	7,5	6	77	5	44	2	1	12	6
Sivutoiset tuntiohjelmat	407	52,8	215	52,8	58	14,3	119	29,2	15	88	5	61	3	2	8	16
Yhteensä	8 185	93,5	7 651	93,5	223	2,7	285	3,5	26	207	10	132	7	3	23	25

Vastausprosentit 2013: lukiot 94,0 %, perus- ja lukioasteen koulut 73,2 %.

Lähde: Tilastokeskus. Opettajakysely keväällä 2013.

Liite 20. Suomenkielisen lukiokoulutuksen lehtoreiden ja päätoimisten tuntiopettajien muodollinen kelpoisuus opettajan eniten opettaman oppiaineen mukaan kevätlukukaudella 2013

Opettajan eniten opettama aine	Opettaja yhteensä	Muodollisesti kelpoisen antam. opetusta hoit. tehtävissä		Opettajalla on muu opettajakelpoisuus		Muodollinen opettajakelpoisuus puuttuu		Tieto opettajakelpoisuudesta puuttuu
		f	%	f	%	f	%	
Äidinkieli ja kirjallisuus, suomi äidinkielenä	703	686	97,6	12	1,7	5	0,7	
Äidinkieli ja kirjallisuus, ruotsi äidinkielenä								
Äidinkieli ja kirjallisuus, suomi toisena kielenä	60	50	83,3	7	11,7	3	5,0	
Äidinkieli ja kirjallisuus, ruotsi toisena kielenä	5	
Äidinkieli ja kirjallisuus, muut oppimäärät	8	5	62,5	2	25,0	1	12,5	
Maahanmuuttajien oma äidinkieli								
Toinen kotimainen kieli ruotsi (suomenkiel. opetus)	561	554	98,8	2	0,4	5	0,9	
Toinen kotimainen kieli suomi (ruotsinkiel. opetus)	11	11	100,0					
Saame	1	
Englanti	708	690	97,5	8	1,1	9	1,3	1
Saksa	184	182	98,9	1	0,5	1	0,5	
Ranska	111	103	92,8			8	7,2	
Venäjä	62	61	98,4			1	1,6	
Espanja	74	70	94,6	1	1,4	3	4,1	
Italia	11	11	100,0					
Latina	3	
Muu kieli	3	
Matematiikka	964	946	98,1	12	1,2	6	0,6	
Fysiikka	230	226	98,3	1	0,4	3	1,3	
Kemia	156	151	96,8	2	1,3	2	1,3	1
Maantiede	85	84	98,8	1	1,2	0	0,0	
Biologia	369	366	99,2	1	0,3	2	0,5	
Uskonto, evankelis-luterilainen	257	253	98,4	3	1,2	1	0,4	
Uskonto, ortodoksinen	12	10	83,3	1	8,3	1	8,3	
Muut uskonnot	3	
Elämäntutkimus	7	7	100,0					
Historia	469	461	98,3	5	1,1	3	0,6	
Yhteiskuntaoppi	60	56	93,3	1	1,7	3	5,0	
Opinto-ohjaus	362	333	92,0	18	5,0	11	3,0	
Musiikki	261	221	84,7	15	5,7	24	9,2	1
Kuvataide	265	248	93,6	7	2,6	9	3,4	1
Liikunta	460	418	90,9	12	2,6	28	6,1	2
Terveystieto	60	53	88,3	3	5,0	3	5,0	1
Käsityö	12	7	58,3	5	41,7			
Kotitalous	15	10	66,7	5	33,3			
Filosofia	46	46	100,0					
Psykologia	227	219	96,5	3	1,3	4	1,8	1
Tietotekniikka	25	20	80,0	1	4,0	3	12,0	1
Luokkamuotoinen erityisopetus	2	
Osa-aikainen erityisopetus	11	5	45,5	5	45,5	1	9,1	
Muu oppiaine tai ei tietoa oppiaineesta	45	32	71,1	11	24,4	2	4,4	
Yhteensä	6 908	6 610	95,7	146	2,1	143	2,1	9

Vastausprosentit 2013: lukiot 94,0 %, perus- ja lukioasteen koulut 73,2 %.

... Tietoa ei ole ilmoitettu tietosuojasystistä.

Lähde: Tilastokeskus. Opettajakysely keväällä 2013.

Liite 21. Ruotsinkielisen lukiokoulutuksen lehtoreiden ja päätoimisten tuntiopettajien muodollinen kelpoisuus opettajan eniten opettaman oppiaineen mukaan kevätlukukaudella 2013

Opettajan eniten opettama aine	Opettaja yhteensä	Muodollisesti kelpoisen antam. opetusta hoit. tehtävissä		Opettajalla on muu opettajakelpoisuus		Muodollinen opettajakelpoisuus puuttuu		Tieto opettajakelpoisuudesta puuttuu
		f	f	%	f	%	f	%
Äidinkieli ja kirjallisuus, suomi äidinkielenä	1	
Äidinkieli ja kirjallisuus, ruotsi äidinkielenä	52	51	98,1			1	1,9	
Äidinkieli ja kirjallisuus, suomi toisena kielenä								
Äidinkieli ja kirjallisuus, ruotsi toisena kielenä								
Äidinkieli ja kirjallisuus, muut oppimäärät								
Maahanmuuttajien oma äidinkieli								
Toinen kotimainen kieli ruotsi (suomenkiel. opetus)	1	
Toinen kotimainen kieli suomi (ruotsinkiel. opetus)	44	44	100,0					
Saame								
Englanti	46	44	95,7	1	2,2	1	2,2	
Saksa	21	21	100,0					
Ranska	14	14	100,0					
Venäjä	2	
Espanja	2	
Italia								
Latina								
Muu kieli								
Matematiikka	74	71	95,9			3	4,1	
Fysiikka	10	9	90,0			1	10,0	
Kemia	9	9	100,0					
Maantiede	4	
Biologia	25	24	96,0			1	4,0	
Uskonto, evankelis-luterilainen	26	26	100,0					
Uskonto, ortodoksinen								
Muut uskonnot								
Elämäntutkimus	1	
Historia	35	35	100,0					
Yhteiskuntaoppi	5	
Opinto-ohjaus	25	20	80,0	4	16,0	1	4,0	
Musiikki	14	12	85,7	1	7,1	1	7,1	
Kuvataide	17	16	94,1	0	0,0	1	5,9	
Liikunta	27	21	77,8	1	3,7	5	18,5	
Terveystieto	7	7	100,0					
Käsityö								
Kotitalous								
Filosofia	5	
Psykologia	12	11	91,7			1	8,3	
Tietotekniikka	3	
Luokkamuotoinen erityisopetus								
Osa-aikainen erityisopetus	2	
Muu oppiaine tai ei tietoa oppiaineesta	6	3	50,0	1	16,7	2	33,3	
Yhteensä	490	459	93,7	10	2,0	21	4,3	

Vastausprosentit 2013: lukiot 94,0 %, perus- ja lukiostaan koulut 73,2 %.

... Tietoa ei ole ilmoitettu tietosuojasystä.

Lähde: Tilastokeskus. Opettajakysely keväällä 2013.

Liite 22. Lukiokoulutuksen lehtoreiden ja päätoimisten tuntiopettajien muodollinen kelpoisuus opettajan eniten opettaman oppiaineen mukaan kevätlukukaudella 2013

Opettajan eniten opettama aine	Opettaja yhteensä	Muodollisesti kelpoisen antam. opetusta hoit. tehtävissä		Opettajalla on muu opettajakelpoisuus		Muodollinen opettajakelpoisuus puuttuu		Tieto opettajakelpoisuudesta puuttuu
		f	f	%	f	%	f	
Äidinkieli ja kirjallisuus, suomi äidinkielenä	704	687	97,6	12	1,7	5	0,7	
Äidinkieli ja kirjallisuus, ruotsi äidinkielenä	52	51	98,1	0	0,0	1	1,9	
Äidinkieli ja kirjallisuus, suomi toisena kielenä	60	50	83,3	7	11,7	3	5,0	
Äidinkieli ja kirjallisuus, ruotsi toisena kielenä	5	
Äidinkieli ja kirjallisuus, muut oppimäärät	8	5	62,5	2	25,0	1	12,5	
Maahanmuuttajien oma äidinkieli								
Toinen kotimainen kieli ruotsi (suomenkiel. opetus)	562	555	98,8	2	0,4	5	0,9	
Toinen kotimainen kieli suomi (ruotsinkiel. opetus)	55	55	100,0					
Saame	1	
Englanti	754	734	97,3	9	1,2	10	1,3	1
Saksa	205	203	99,0	1	0,5	1	0,5	
Ranska	125	117	93,6			8	6,4	
Venäjä	64	63	98,4			1	1,6	
Espanja	76	72	94,7	1	1,3	3	3,9	
Italia	11	11	100,0					
Latina	3	
Muu kieli	3	
Matematiikka	1 038	1 017	98,0	12	1,2	9	0,9	
Fysiikka	240	235	97,9	1	0,4	4	1,7	
Kemia	165	160	97,0	2	1,2	2	1,2	1
Maantiede	89	88	98,9	1	1,1	0	0,0	
Biologia	394	390	99,0	1	0,3	3	0,8	
Uskonto, evankelis-luterilainen	283	279	98,6	3	1,1	1	0,4	
Uskonto, ortodoksinen	12	10	83,3	1	8,3	1	8,3	
Muut uskonnot	3	
Elämäntutkimus	8	8	100,0					
Historia	504	496	98,4	5	1,0	3	0,6	
Yhteiskuntaoppi	65	60	92,3	2	3,1	3	4,6	
Opinto-ohjaus	387	353	91,2	22	5,7	12	3,1	
Musiikki	275	233	84,7	16	5,8	25	9,1	1
Kuvataide	282	264	93,6	7	2,5	10	3,5	1
Liikunta	487	439	90,1	13	2,7	33	6,8	2
Terveystieto	67	60	89,6	3	4,5	3	4,5	1
Käsityö	12	7	58,3	5	41,7			
Kotitalous	15	10	66,7	5	33,3			
Filosofia	51	51	100,0					
Psykologia	239	230	96,2	3	1,3	5	2,1	1
Tietotekniikka	28	20	71,4	1	3,6	6	21,4	1
Luokkamuotoinen erityisopetus	2	
Osa-aikainen erityisopetus	13	6	46,2	6	46,2	1	7,7	
Muu oppiaine tai ei tietoa oppiaineesta	51	35	68,6	12	23,5	4	7,8	
Yhteensä	7 398	7 069	95,6	156	2,1	164	2,2	9

Vastausprosentit 2013: lukiot 94,0 %, perus- ja lukioasteen koulut 73,2 %.

... Tietoa ei ole ilmoitettu tietosuojasystistä.

Lähde: Tilastokeskus. Opettajakysely keväällä 2013.

Liite 23. Suomenkielisen lukiokoulutuksen rehtoreiden ja päätoimisten opettajien muodollinen kelpoisuus hoitamaansa tehtävään maakunnittain kevätlukukaudella 2013

Maakunta	Rehtorit			Lehtorit			Maahanmuuttajien op.			Päätoim. tuntiopettajat			Päätoim. henkilöstö yht.		
	Yhteensä	Muodoll. kelp. hoit. tehtävään		Yhteensä	Muodoll. kelp. hoit. tehtävään		Yhteensä	Muodoll. kelp. hoit. tehtävään		Yhteensä	Muodoll. kelp. hoit. tehtävään		Yhteensä	Muodoll. kelp. hoit. tehtävään	
		f	%		f	%		f	%		f	%		f	%
Uusimaa	66	64	97,0	1 477	1 440	97,5	6	4	66,7	325	290	89,2	1 874	1 798	95,9
Varsinais-Suomi	30	29	96,7	476	468	98,3	1	111	100	90,1	618	598	96,8
Satakunta	20	20	100,0	251	244	97,2				46	46	100,0	317	310	97,8
Kanta-Häme	9	9	100,0	165	155	93,9				25	25	100,0	199	189	95,0
Pirkanmaa	31	30	96,8	537	522	97,2				109	99	90,8	677	651	96,2
Päijät-Häme	11	11	100,0	202	197	97,5				36	33	91,7	249	241	96,8
Kymenlaakso	12	12	100,0	168	164	97,6				34	30	88,2	214	206	96,3
Etelä-Karjala	9	9	100,0	131	127	96,9				34	29	85,3	174	165	94,8
Etelä-Savo	17	16	94,1	213	204	95,8				42	36	85,7	272	256	94,1
Pohjois-Savo	20	20	100,0	275	271	98,5				56	51	91,1	351	342	97,4
Pohjois-Karjala	15	13	86,7	176	171	97,2				65	61	93,8	256	245	95,7
Keski-Suomi	19	19	100,0	306	300	98,0				96	92	95,8	421	411	97,6
Etelä-Pohjanmaa	18	18	100,0	299	285	95,3				20	14	70,0	337	317	94,1
Pohjanmaa	5	88	83	94,3				12	10	83,3	105	98	93,3
Keski-Pohjanmaa	7	7	100,0	83	82	98,8				34	26	76,5	124	115	92,7
Pohjois-Pohjanmaa	26	25	96,2	487	477	97,9				123	109	88,6	636	611	96,1
Kainuu	5	68	66	97,1				26	24	92,3	99	95	96,0
Lappi	17	14	82,4	279	254	91,0	2	28	20	71,4	326	290	89,0
Ei tietoa alueesta				5	5	100,0							5	5	100,0
Yhteensä	337	326	96,7	5 686	5 515	97,0	9	7	77,8	1 222	1 095	89,6	7 254	6 943	95,7

Vastausprosentit 2013: lukiot 94,0 %, perus- ja lukioasteen koulut 73,2 %.

... Tietoa ei ole ilmoitettu tietosuojasystistä.

Lähde: Tilastokeskus. Opettajakysely keväällä 2013.

Liite 24. Ruotsinkielisen lukiokoulutuksen rehtoreiden ja päätoimisten opettajien muodollinen kelpoisuus hoitamaansa tehtävään maakunnittain kevätlukukaudella 2013

Maakunta	Rehtorit			Lehtorit			Maahanmuuttajien op.			Päätoim. tuntiopettajat			Päätoim. henkilöstö yht.		
	Yhteensä	Muodoll. kelp. hoit. tehtävään		Yhteensä	Muodoll. kelp. hoit. tehtävään		Yhteensä	Muodoll. kelp. hoit. tehtävään		Yhteensä	Muodoll. kelp. hoit. tehtävään		Yhteensä	Muodoll. kelp. hoit. tehtävään	
		f	%		f	%		f	%		f	%		f	%
Uusimaa	16	16	100,0	201	194	96,5				54	43	79,6	271	253	93,4
Varsinais-Suomi	3	30	29	96,7				12	9	75,0	45	41	91,1
Satakunta	1	4							5
Kanta-Häme															
Pirkanmaa				6	6	100,0				1	7	7	100,0
Päijät-Häme															
Kymenlaakso	1	3				1	5
Etelä-Karjala															
Etelä-Savo															
Pohjois-Savo															
Pohjois-Karjala															
Keski-Suomi															
Etelä-Pohjanmaa															
Pohjanmaa	11	11	100,0	142	139	97,9				22	17	77,3	175	167	95,4
Keski-Pohjanmaa	1	10	10	100,0							11	11	100,0
Pohjois-Pohjanmaa	1	2				2	5
Kainuu															
Lappi															
Yhteensä	34	34	100,0	398	387	97,2				92	72	78,3	524	493	94,1

Vastausprosentit 2013: lukiot 94,0 %, perus- ja lukioasteen koulut 73,2 %.

... Tietoa ei ole ilmoitettu tietosuojasystä.

Lähde: Tilastokeskus. Opettajakysely keväällä 2013.

Liite 25. Lukiokoulutuksen rehtoreiden ja päätoimisten opettajien muodollinen kelpoisuus hoitamaansa tehtävään maakunnittain kevätlukukaudella 2013

Maakunta	Rehtorit			Lehtorit			Maahanmuuttajien op.			Päätoim. tuntiopettajat			Päätoim. henkilöstö yht.		
	Yhteensä	Muodoll. kelp. hoit. tehtävään		Yhteensä	Muodoll. kelp. hoit. tehtävään		Yhteensä	Muodoll. kelp. hoit. tehtävään		Yhteensä	Muodoll. kelp. hoit. tehtävään		Yhteensä	Muodoll. kelp. hoit. tehtävään	
		f	%		f	%		f	%		f	%		f	%
Uusimaa	82	80	97,6	1 678	1 634	97,4	6	4	66,7	379	333	87,9	2 145	2 051	95,6
Varsinais-Suomi	33	32	97,0	506	497	98,2	1	123	109	88,6	663	639	96,4
Satakunta	21	21	100,0	255	248	97,3				46	46	100,0	322	315	97,8
Kanta-Häme	9	9	100,0	165	155	93,9				25	25	100,0	199	189	95,0
Pirkanmaa	31	30	96,8	543	528	97,2				110	100	90,9	684	658	96,2
Päijät-Häme	11	11	100,0	202	197	97,5				36	33	91,7	249	241	96,8
Kymenlaakso	13	13	100,0	171	167	97,7				35	30	85,7	219	210	95,9
Etelä-Karjala	9	9	100,0	131	127	96,9				34	29	85,3	174	165	94,8
Etelä-Savo	17	16	94,1	213	204	95,8				42	36	85,7	272	256	94,1
Pohjois-Savo	20	20	100,0	275	271	98,5				56	51	91,1	351	342	97,4
Pohjois-Karjala	15	13	86,7	176	171	97,2				65	61	93,8	256	245	95,7
Keski-Suomi	19	19	100,0	306	300	98,0				96	92	95,8	421	411	97,6
Etelä-Pohjanmaa	18	18	100,0	299	285	95,3				20	14	70,0	337	317	94,1
Pohjanmaa	16	16	100,0	230	222	96,5				34	27	79,4	280	265	94,6
Keski-Pohjanmaa	8	8	100,0	93	92	98,9				34	26	76,5	135	126	93,3
Pohjois-Pohjanmaa	27	26	96,3	489	479	98,0				125	111	88,8	641	616	96,1
Kainuu	5	68	66	97,1				26	24	92,3	99	95	96,0
Lappi	17	14	82,4	279	254	91,0	2	28	20	71,4	326	290	89,0
Ei tietoa alueesta				5	5	100,0							5	5	100,0
Yhteensä	371	360	97,0	6 084	5 902	97,0	9	7	77,8	1 314	1 167	88,8	7 778	7 436	95,6

Vastausprosentit 2013: lukiot 94,0 %, perus- ja lukioasteen koulut 73,2 %.

... Tietoa ei ole ilmoitettu tietosuojasystistä.

Lähde: Tilastokeskus. Opettajakysely keväällä 2013.

Liite 26. Suomenkielisessä lukiokoulutuksessa kevätlukukaudella 2013 opetusta antaneiden opettajien jakautuminen ikäryhmittäin

Tehtävätyyppi	Yhteensä opettajia	Opettajien jakautuminen iän mukaan kevätlukukaudella 2013						Opettajien jakautuminen (%) iän mukaan kevätlukukaudella 2013					
		Alle 40 v	40 – 44 v	45 – 49 v	50 – 54 v	55 – 59 v	60 v-	Alle 40 v	40 – 44 v	45 – 49 v	50 – 54 v	55 – 59 v	60 v-
		f	f	f	f	f	f	%	%	%	%	%	%
Rehtorit	337	17	28	78	66	72	76	5,0	8,3	23,1	19,6	21,4	22,6
Lehtorit	5 686	1 246	894	1 004	929	835	778	21,9	15,7	17,7	16,3	14,7	13,7
Maahanmuuttajien opettajat	9	3		2	1	2	1	33,4		22,2	11,1	22,2	11,1
Päätöiset tuntiopettajat	1 222	643	180	154	105	79	61	52,6	14,7	12,6	8,6	6,5	5,0
Sivutoimiset tuntiopettajat	356	137	64	47	48	29	31	38,5	18,0	13,2	13,5	8,1	8,7
Yhteensä	7 610	2 046	1 166	1 285	1 149	1 017	947	26,9	15,3	16,9	15,1	13,4	12,4

Vastausprosentit 2013: lukiot 94,0 %, perus- ja lukioasteen koulut 73,2 %.

Lähde: Tilastokeskus. Opettajakysely keväällä 2013.

Liite 27. Ruotsinkielisessä lukiokoulutuksessa kevätlukukaudella 2013 opetusta antaneiden opettajien jakautuminen ikäryhmittäin

Tehtävätyyppi	Yhteensä opettajia	Opettajien jakautuminen iän mukaan kevätlukukaudella 2013						Opettajien jakautuminen (%) iän mukaan kevätlukukaudella 2013					
		Alle 40 v	40 – 44 v	45 – 49 v	50 – 54 v	55 – 59 v	60 v-	Alle 40 v	40 – 44 v	45 – 49 v	50 – 54 v	55 – 59 v	60 v-
		f	f	f	f	f	f	%	%	%	%	%	%
Rehtorit	34	2	2	7	6	8	9	5,9	5,9	20,6	17,6	23,5	26,5
Lehtorit	398	105	61	84	62	53	33	26,4	15,3	21,1	15,6	13,3	8,3
Maahanmuuttajien opettajat													
Päätöiset tuntiopettajat	92	53	14	11	5	4	5	57,6	15,2	12,0	5,4	4,4	5,4
Sivutoimiset tuntiopettajat	51	18	8	7	5	9	4	35,3	15,7	13,7	9,8	17,7	7,8
Yhteensä	575	178	85	109	78	74	51	31,0	14,7	19,0	13,6	12,9	8,8

Vastausprosentit 2013: lukiot 94,0 %, perus- ja lukioasteen koulut 73,2 %.

Lähde: Tilastokeskus. Opettajakysely keväällä 2013.

Liite 28. Lukiokoulutuksessa kevätlukukaudella 2013 opetusta antaneiden opettajien jakautuminen ikäryhmittäin

Tehtävätyyppi	Yhteensä opettajia	Opettajien jakautuminen iän mukaan kevätlukukaudella 2013						Opettajien jakautuminen (%) iän mukaan kevätlukukaudella 2013					
		Alle 40 v	40 – 44 v	45 – 49 v	50 – 54 v	55 – 59 v	60 v-	Alle 40 v	40 – 44 v	45 – 49 v	50 – 54 v	55 – 59 v	60 v-
		f	f	f	f	f	f	%	%	%	%	%	%
Rehtorit	371	19	30	85	72	80	85	5,1	8,1	22,9	19,4	21,6	22,9
Lehtorit	6 084	1 351	955	1 088	991	888	811	22,2	15,7	17,9	16,3	14,6	13,3
Maahanmuuttajien opettajat	9	3		2	1	2	1	33,4		22,2	11,1	22,2	11,1
Päätöiset tuntiopettajat	1 314	696	194	165	110	83	66	53,0	14,8	12,5	8,4	6,3	5,0
Sivutoimiset tuntiopettajat	407	155	72	54	53	38	35	38,1	17,7	13,3	13,0	9,3	8,6
Yhteensä	8 185	2 224	1 251	1 394	1 227	1 091	998	27,2	15,3	17,0	15,0	13,3	12,2

Vastausprosentit 2013: lukiot 94,0 %, perus- ja lukioasteen koulut 73,2 %.

Lähde: Tilastokeskus. Opettajakysely keväällä 2013.

Liite 29. Suomenkielisen lukiokoulutuksen muodollisesti kelpoisten rehtoreiden ja päätoimisten opettajien jakautuminen maakunnittain ikäryhmän mukaan kevätlukukaudella 2013

Maakunta	Tehtäväänsä muodollisesti kelpoiset rehtorit ja päätoimiset opettajat ikäryhmittäin				Tehtäväänsä muodollisesti kelpoisen päätoim. henkilöstön %-jakautuminen ikäryhmittäin			
	Alle 40-v.	40–49-v.	Väh. 50-v.	Yhteensä	Alle 40-v.	40–49-v.	Väh. 50-v.	Yhteensä
	f	f	f	f	%	%	%	%
Uusimaa	482	636	680	1 798	26,8	35,4	37,8	100,0
Varsinais-Suomi	148	206	244	598	24,8	34,4	40,8	100,0
Satakunta	76	94	140	310	24,5	30,3	45,2	100,0
Kanta-Häme	48	59	82	189	25,4	31,2	43,4	100,0
Pirkanmaa	163	225	263	651	25,0	34,6	40,4	100,0
Päijät-Häme	57	85	99	241	23,6	35,3	41,1	100,0
Kymenlaakso	50	74	82	206	24,3	35,9	39,8	100,0
Etelä-Karjala	48	49	68	165	29,1	29,7	41,2	100,0
Etelä-Savo	50	76	130	256	19,5	29,7	50,8	100,0
Pohjois-Savo	75	120	147	342	21,9	35,1	43,0	100,0
Pohjois-Karjala	71	65	109	245	29,0	26,5	44,5	100,0
Keski-Suomi	106	141	164	411	25,8	34,3	39,9	100,0
Etelä-Pohjanmaa	89	96	132	317	28,1	30,3	41,6	100,0
Pohjanmaa	22	16	60	98	22,5	16,3	61,2	100,0
Keski-Pohjanmaa	36	31	48	115	31,3	27,0	41,7	100,0
Pohjois-Pohjanmaa	170	182	259	611	27,8	29,8	42,4	100,0
Kainuu	30	20	45	95	31,6	21,0	47,4	100,0
Lappi	76	82	132	290	26,2	28,3	45,5	100,0
Ei tietoa alueesta			5	5			100,0	100,0
Yhteensä	1 797	2 257	2 889	6 943	25,9	32,5	41,6	100,0

Vastausprosentit 2013: lukiot 94,0 %, perus- ja lukioasteen koulut 73,2 %.

Lähde: Tilastokeskus. Opettajakysely keväällä 2013.

Liite 30. Ruotsinkielisen lukiokoulutuksen muodollisesti kelpoisten rehtoreiden ja päätoimisten opettajien jakautuminen maakunnittain ikäryhmän mukaan kevätlukukaudella 2013

Maakunta	Tehtäväänsä muodollisesti kelpoiset rehtorit ja päätoimiset opettajat ikäryhmittäin				Tehtäväänsä muodollisesti kelpoisen päätoim. henkilöstön %-jakautuminen ikäryhmittäin			
	Alle 40-v.	40–49-v.	Väh. 50-v.	Yhteensä	Alle 40-v.	40–49-v.	Väh. 50-v.	Yhteensä
	f	f	f	f	%	%	%	%
Uusimaa	76	95	82	253	30,0	37,6	32,4	100,0
Varsinais-Suomi	8	18	15	41	19,5	43,9	36,6	100,0
Satakunta	3		2	5	60,0		40,0	100,0
Kanta-Häme								
Pirkanmaa	4	1	2	7	57,1	14,3	28,6	100,0
Päijät-Häme								
Kymenlaakso	1		3	4	25,0		75,0	100,0
Etelä-Karjala								
Etelä-Savo								
Pohjois-Savo								
Pohjois-Karjala								
Keski-Suomi								
Etelä-Pohjanmaa								
Pohjanmaa	45	53	69	167	27,0	31,7	41,3	100,0
Keski-Pohjanmaa	2	4	5	11	18,2	36,4	45,4	100,0
Pohjois-Pohjanmaa	4	1		5	80,0	20,0		100,0
Kainuu								
Lappi								
Yhteensä	143	172	178	493	29,0	34,9	36,1	100,0

Vastausprosentit 2013: lukiot 94,0 %, perus- ja lukioasteen koulut 73,2 %.
Lähde: Tilastokeskus. Opettajakysely keväällä 2013.

Liite 31. Lukiokoulutuksen muodollisesti kelpoisten rehtoreiden ja päätoimisten opettajien jakautuminen maakunnittain ikäryhmän mukaan kevätlukukaudella 2013

Maakunta	Tehtäväänsä muodollisesti kelpoiset rehtorit ja päätoimiset opettajat ikäryhmittäin				Tehtäväänsä muodollisesti kelpoisen päätoim. henkilöstön %-jakautuminen ikäryhmittäin			
	Alle 40-v.	40–49-v.	Väh. 50-v.	Yhteensä	Alle 40-v.	40–49-v.	Väh. 50-v.	Yhteensä
	f	f	f	f	%	%	%	%
Uusimaa	558	731	762	2 051	27,2	35,6	37,2	100,0
Varsinais-Suomi	156	224	259	639	24,4	35,1	40,5	100,0
Satakunta	79	94	142	315	25,1	29,8	45,1	100,0
Kanta-Häme	48	59	82	189	25,4	31,2	43,4	100,0
Pirkanmaa	167	226	265	658	25,4	34,3	40,3	100,0
Päijät-Häme	57	85	99	241	23,6	35,3	41,1	100,0
Kymenlaakso	51	74	85	210	24,3	35,2	40,5	100,0
Etelä-Karjala	48	49	68	165	29,1	29,7	41,2	100,0
Etelä-Savo	50	76	130	256	19,5	29,7	50,8	100,0
Pohjois-Savo	75	120	147	342	21,9	35,1	43,0	100,0
Pohjois-Karjala	71	65	109	245	29,0	26,5	44,5	100,0
Keski-Suomi	106	141	164	411	25,8	34,3	39,9	100,0
Etelä-Pohjanmaa	89	96	132	317	28,1	30,3	41,6	100,0
Pohjanmaa	67	69	129	265	25,3	26,0	48,7	100,0
Keski-Pohjanmaa	38	35	53	126	30,2	27,8	42,0	100,0
Pohjois-Pohjanmaa	174	183	259	616	28,2	29,7	42,1	100,0
Kainuu	30	20	45	95	31,6	21,0	47,4	100,0
Lappi	76	82	132	290	26,2	28,3	45,5	100,0
Ei tietoa alueesta			5	5			100,0	100,0
Yhteensä	1 940	2 429	3 067	7 436	26,1	32,7	41,2	100,0

Vastausprosentit 2013: lukiot 94,0 %, perus- ja lukioasteen koulut 73,2 %.

Lähde: Tilastokeskus. Opettajajaksely keväällä 2013.

Liite 32. Lukiokoulutuksen rehtoreiden ja opettajien sukupuolijakauma kevätlukukaudella 2013

Tehtävätyyppi	Suomenkielinen lukiokoulutus			Ruotsinkielinen lukiokoulutus			Yhteensä		
	Opettaja yhteensä	Opettajista naisia		Opettaja yhteensä	Opettajista naisia		Opettaja yhteensä	Opettajista naisia	
		f	%		f	%		f	%
Rehtorit	337	129	38,3	34	18	52,9	371	147	39,6
Rehtori, nuorten lukiokoulutus	248	89	35,9	25	11	44,0	273	100	36,6
Rehtori, perusopetuksen ja lukion yhteinen	45	19	42,2	3	1	33,3	48	20	41,7
Rehtori, aikuisten lukiokoulutus	29	12	41,4	1	1	100,0	30	13	43,3
Rehtori, muu yhdistelmävirka	15	9	60,0	5	5	100,0	20	14	70,0
Lehtorit	5 686	3 832	67,4	398	264	66,3	6 084	4 096	67,3
Opinto-ohjaaja	277	208	75,1	21	18	85,7	298	226	75,8
Yhteinen oppilaanohjaaja ja opinto-ohjaaja	15	13	86,7	1	1	100,0	16	14	87,5
Lukion lehtori	3 712	2 514	67,7	264	176	66,7	3 976	2 690	67,7
Lukion ja perusopetuksen yhteinen lehtori	1 638	1 073	65,5	110	68	61,8	1 748	1 141	65,3
Muu yhdistelmävirka	44	24	54,5	2	1	50,0	46	25	54,3
Maahanmuuttajien opettajat	9	7	77,8				9	7	77,8
Päätoimiset tuntiopettajat	1 222	857	70,1	92	63	68,5	1 314	920	70,0
Päätoiminen tuntiopettaja lukiossa	908	634	69,8	57	40	70,2	965	674	69,8
Päätoiminen tuntiop., lukion ja perusop. yht.	314	223	71,0	35	23	65,7	349	246	70,5
Sivutoimiset tuntiopettajat	356	216	60,7	51	32	62,7	407	248	60,9
Sivutoiminen tuntiopettaja lukiossa	356	216	60,7	51	32	62,7	407	248	60,9
Yhteensä	7 610	5 041	66,2	575	377	65,6	8 185	5 418	66,2

Vastausprosentit 2013: lukiot 94,0 %, perus- ja lukioasteen koulut 73,2 %.

Lähde: Tilastokeskus. Opettajakysely keväällä 2013.

Liite 33. Suomenkielisen perusopetuksen ja lukiokoulutuksen lehtoreiden ja päätoimisten tuntiopettajien muodollinen kelpoisuus opettajan eniten opettaman oppiaineen mukaan kevätlukukaudella 2013

Opettajan eniten opettama aine	Opettaja yhteensä	Muodollisesti kelp. antamaan opetusta hoit. tehtävissä		Opettajalla on muu opettajakelpoisuus		Muodollinen opettajakelpoisuus puuttuu		Ei tietoa opettajakelpoisuudesta
		f	f	%	f	%	f	
Äidinkieli ja kirjallisuus, suomi äidinkielenä	2 069	1 944	94,0	69	3,3	55	2,7	1
Äidinkieli ja kirjallisuus, ruotsi äidinkielenä	2	
Äidinkieli ja kirjallisuus, suomi toisena kielenä	234	189	80,8	30	12,8	15	6,4	
Äidinkieli ja kirjallisuus, ruotsi toisena kielenä	17	17	100,0					
Äidinkieli ja kirjallisuus, muut oppimäärät	26	8	30,8	10	38,5	5	19,2	3
Maahanmuuttajien oma äidinkieli	19	3	15,8	4	21,1	10	52,6	2
Toinen kotimainen kieli ruotsi (suomenk. opetus)	1 340	1 299	96,9	11	0,9	29	2,2	1
Toinen kotimainen kieli suomi (ruotsink. opetus)	21	21	100,0					
Saame	5	
Englanti	2 845	2 714	95,4	49	1,7	78	2,7	4
Saksa	318	311	97,8	2	0,6	5	1,6	
Ranska	204	193	94,6	1	0,5	10	4,9	
Venäjä	115	109	94,8			5	4,3	1
Espanja	99	92	92,9	1	1,0	6	6,1	
Italia	12	11	91,7	1	8,3			
Latina	7	7	100,0					
Muu kieli	19	6	31,6	1	5,3	10	52,6	2
Matematiikka	2 663	2 503	94,0	70	2,6	85	3,2	5
Fysiikka	714	691	96,8	3	0,4	19	2,7	1
Kemia	439	425	96,8	4	0,9	7	1,6	3
Maantieto/maantiede	313	308	98,4	4	1,3	1	0,3	
Biologia	1 052	1 037	98,6	5	0,5	9	0,9	1
Ympäristö- ja luonnontieteet	13	9	69,2	3	23,1			1
Uskonto, evankelis-luterilainen	664	641	96,5	7	1,1	15	2,3	1
Uskonto, ortodoksinen	106	79	74,5	10	9,4	10	9,4	7
Muut uskonnot	49	17	34,7	10	20,4	16	32,7	6
Elämäntutkimus	21	19	90,5	1	4,8			1
Historia	1 138	1 110	97,5	13	1,1	15	1,3	
Yhteiskuntaoppi	185	175	94,6	5	2,7	5	2,7	
Oppilaanohjaus/opinto-ohjaus	995	884	88,8	61	6,1	49	4,9	1
Musiikki	755	636	84,2	45	6,0	72	9,5	2
Kuvataide	785	725	92,4	28	3,6	30	3,8	2
Liikunta	1 578	1 361	86,2	56	3,5	155	9,8	6
Terveystieto	190	167	87,9	8	4,2	14	7,4	1

Taulukko jatkuu seuraavalla sivulla.

Opettajan eniten opettama aine	Opettaja yhteensä	Muodollisesti kelp. antamaan opetusta hoit. tehtävässä		Opettajalla on muu opettajakelpoisuus		Muodollinen opettajakelpoisuus puuttuu		Ei tietoa opettajakelpoisuudesta
		f	%	f	%	f	%	
Käsityö (tekstiilityö)	569	506	88,9	47	8,3	14	2,5	2
Käsityö (tekninen työ)	684	576	84,2	41	6,0	67	9,8	
Käsityö	18	14	77,8	3	16,7	1	5,6	
Koti talous	902	842	93,3	33	3,7	25	2,8	2
Filosofia	46	46	100,0					
Psykologia	234	226	96,6	3	1,3	4	1,7	1
Tietotekniikka	151	127	84,1	6	4,0	17	11,3	1
Luokamuotoinen erityisopetus	82	15	18,3	33	40,2	34	41,5	
Osa-aikainen erityisopetus	65	37	56,9	20	30,8	7	10,8	1
Maahanmuuttajien perusop. valmistava opetus	14	9	64,3	3	21,4	2	14,3	
Muu aine tai ei tietoa aineesta	208	110	52,9	61	29,3	35	16,8	2
Yhteensä	21 985	20 224	92,0	762	3,5	938	4,3	61

Vastausprosentit 2013: peruskoulut 88,1 %, peruskouluasteen erityiskoulut 92,7 %, perus- ja lukioasteen koulut 73,2 %, lukiot 94,0 %.

... Tietoa ei ole ilmoitettu tietosuojasystä.

Lähde: Tilastokeskus. Opettajakysely keväällä 2013.

Liite 34. Ruotsinkielisen perusopetuksen ja lukiokoulutuksen lehtoreiden ja päätoimisten tuntiopettajien muodollinen kelpoisuus opettajan eniten opettaman oppiaineen mukaan kevätlukukaudella 2013

Opettajan eniten opettama aine	Opettaja yhteensä	Muodollisesti kelp. antamaan opetusta hoit. tehtävissä		Opettajalla on muu opettajakelpoisuus		Muodollinen opettajakelpoisuus puuttuu		Ei tietoa opettajakelpoisuudesta
		f	f	%	f	%	f	
Äidinkieli ja kirjallisuus, suomi äidinkielenä	4	
Äidinkieli ja kirjallisuus, ruotsi äidinkielenä	135	118	87,4	9	6,7	8	5,9	
Äidinkieli ja kirjallisuus, suomi toisena kielenä								
Äidinkieli ja kirjallisuus, ruotsi toisena kielenä	2	
Äidinkieli ja kirjallisuus, muut oppimäärät								
Maahanmuuttajien oma äidinkieli								
Toinen kotimainen kieli ruotsi (suomenk. opetus)	5	
Toinen kotimainen kieli suomi (ruotsink. opetus)	119	114	95,8	2	1,7	3	2,5	
Englanti	119	107	89,9	5	4,2	7	5,9	
Saksa	31	30	96,8			1	3,2	
Ranska	24	23	95,8			1	4,2	
Venäjä	2	
Espanja	3	
Italia								
Latina	1	
Muu kieli								
Matematiikka	178	146	82,0	14	7,9	18	10,1	
Fysiikka	36	30	83,3	1	2,8	5	13,9	
Kemia	30	28	93,3			2	6,7	
Maantieto/maantiede	16	15	93,8			1	6,3	
Biologia	68	59	86,8	3	4,4	6	8,8	
Ympäristö- ja luonnontieteet	2	
Uskonto, evankelis-luterilainen	54	49	90,7	1	1,9	4	7,4	
Uskonto, ortodoksinen	7			1	14,3	6	85,7	
Muut uskonnot	2	
Elämäntutkimus	2	
Historia	67	67	100,0					
Yhteiskuntaoppi	18	17	94,4	1	5,6			
Oppilaanohjaus/opinto-ohjaus	60	44	73,3	8	13,3	8	13,3	
Musiikki	51	34	66,7	6	11,8	11	21,6	
Kuvataide	51	44	86,3	1	2,0	6	11,7	
Liikunta	106	72	67,9	7	6,6	25	23,6	2
Terveystieto	17	13	76,5	1	5,9	3	17,6	
Käsityö (tekstiilityö)	37	29	78,4	6	16,2	2	5,4	
Käsityö (tekninen työ)	52	39	75,0	6	11,5	7	13,5	

Taulukko jatkuu seuraavalla sivulla.

Opettajan eniten opettama aine	Opettaja yhteensä	Muodollisesti kelp. antamaan opetusta hoit. tehtävässä		Opettajalla on muu opettajakelpoisuus		Muodollinen opettajakelpoisuus puuttuu		Ei tietoa opettajakelpoisuudesta
		f	%	f	%	f	%	
Käsityö								
Koti talous	49			4	8,2	
Filosofia	5	5	100,0					
Psykologia	12	11	91,7			1	8,3	
Tietotekniikka	8	4	50,0			3	37,5	1
Luokamuotoinen erityisopetus	11	1	9,1	8	72,7	2	18,2	
Osa-aikainen erityisopetus	9	5	55,6	2	22,2	2	22,2	
Maahanmuuttajien perusop. valmistava opetus	1	
Muu aine tai ei tietoa aineesta	16	8	50,0	4	25,0	4	25,0	
Yhteensä	1 410	1 172	83,1	92	6,5	143	10,1	3

Vastausprosentit 2010: peruskoulut 88,1 %, peruskouluasteen erityiskoulut 92,7 %, perus- ja lukioasteen koulut 73,2 %, lukiot 94,0 %.

... Tietoa ei ole ilmoitettu tietosuojasystistä.

Lähde: Tilastokeskus. Opettajakysely keväällä 2013.

Liite 35. Perusopetuksen ja lukiokoulutuksen lehtoreiden ja päätoimisten tuntiopettajien muodollinen kelpoisuus opettajan eniten opettaman oppiaineen mukaan kevätlukukaudella 2013

Opettajan eniten opettama aine	Opettaja yhteensä	Muodollisesti kelp. antamaan opetusta hoit. tehtävissä		Opettajalla on muu opettajakelpoisuus		Muodollinen opettajakelpoisuus puuttuu		Ei tietoa opettajakelpoisuudesta
		f	f	%	f	%	f	
Äidinkieli ja kirjallisuus, suomi äidinkielenä	2 073	1 946	93,9	71	3,4	55	2,7	1
Äidinkieli ja kirjallisuus, ruotsi äidinkielenä	137	120	87,6	9	6,6	8	5,8	
Äidinkieli ja kirjallisuus, suomi toisena kielenä	234	189	80,8	30	12,8	15	6,4	
Äidinkieli ja kirjallisuus, ruotsi toisena kielenä	19	17	89,4	1	5,3	1	5,3	
Äidinkieli ja kirjallisuus, muut oppimäärät	26	8	30,8	10	38,5	5	19,2	3
Maahanmuuttajien oma äidinkieli	19	3	15,8	4	21,1	10	52,6	2
Toinen kotimainen kieli ruotsi (suomenk. opetus)	1 345	1 303	96,9	12	0,9	29	2,2	1
Toinen kotimainen kieli suomi (ruotsink. opetus)	140	135	96,4	2	1,4	3	2,1	
Saame	5	
Englanti	2 964	2 821	95,2	54	1,8	85	2,9	4
Saksa	349	341	97,8	2	0,6	6	1,7	
Ranska	228	216	94,7	1	0,4	11	4,8	
Venäjä	117	111	94,9			5	4,3	1
Espanja	102	95	93,1	1	1,0	6	5,9	
Italia	12	11	91,7	1	8,3			
Latina	8	8	100,0					
Muu kieli	19	6	31,6	1	5,3	10	52,6	2
Matematiikka	2 841	2 649	93,2	84	3,0	103	3,6	5
Fysiikka	750	721	96,1	4	0,5	24	3,2	1
Kemia	469	453	96,6	4	0,9	9	1,9	3
Maantieto/maantiede	329	323	98,2	4	1,2	2	0,6	
Biologia	1 120	1 096	97,9	8	0,7	15	1,3	1
Ympäristö- ja luonnontieteet	15	10	66,7	4	26,7			1
Uskonto, evankelis-luterilainen	718	690	96,1	8	1,1	19	2,6	1
Uskonto, ortodoksinen	113	79	69,9	11	9,7	16	14,2	7
Muut uskonnot	51	17	33,3	10	19,6	18	35,3	6
Elämäntietämustieto	23	21	91,3	1	4,3			1
Historia	1 205	1 177	97,7	13	1,1	15	1,2	
Yhteiskuntaoppi	203	192	94,6	6	3,0	5	2,5	
Oppilaanohjaus/opinto-ohjaus	1 055	928	88,0	69	6,5	57	5,4	1
Musiikki	806	670	83,1	51	6,3	83	10,3	2
Kuvataide	836	769	92,0	29	3,5	36	4,3	2
Liikunta	1 684	1 433	85,1	63	3,7	180	10,7	8
Terveystieto	207	180	87,0	9	4,3	17	8,2	1

Taulukko jatkuu seuraavalla sivulla.

Opettajan eniten opettama aine	Opettaja yhteensä	Muodollisesti kelp. antamaan opetusta hoit. tehtävässä		Opettajalla on muu opettajakelpoisuus		Muodollinen opettajakelpoisuus puuttuu		Ei tietoa opettajakelpoisuudesta
	f	f	%	f	%	f	%	f
Käsityö (tekstiilityö)	606	535	88,3	53	8,7	16	2,6	2
Käsityö (tekninen työ)	736	615	83,6	47	6,4	74	10,1	
Käsityö	18	14	77,8	3	16,7	1	5,6	
Koti talous	951	887	93,3	33	3,5	29	3,0	2
Filosofia	51	51	100,0					
Psykologia	246	237	96,3	3	1,2	5	2,0	1
Tietotekniikka	159	131	82,4	6	3,8	20	12,6	2
Luokamuotoinen erityisopetus	93	16	17,2	41	44,1	36	38,7	
Osa-aikainen erityisopetus	74	42	56,8	22	29,7	9	12,2	1
Maahanmuuttajien perusop. valmistava opetus	15	9	60,0	4	26,7	2	13,3	
Muu aine tai ei tietoa aineesta	224	118	52,7	65	29,0	39	17,4	2
Yhteensä	23 395	21 396	91,5	854	3,7	1 081	4,6	64

Vastausprosentit 2013: peruskoulut 88,1 %, peruskouluasteen erityiskoulut 92,7 %, perus- ja lukioasteen koulut 73,2 %, lukiot 94,0 %.

... Tietoa ei ole ilmoitettu tietosuojasystistä.

Lähde: Tilastokeskus. Opettajakysely keväällä 2013.

Liite 36. Suomenkielisen perusopetuksen ja lukiokoulutuksen muodollisesti kelpoisten lehtoreiden ja päätoimisten tuntiopettajien jakautuminen ikäryhmittäin kevätlukukaudella 2013

Opettajan eniten opettama aine	Hoitamaansa tehtävään muodollisesti kelpoiset lehtorit sekä päätoimiset tuntiopettajat			
	Alle 40-vuotiaita	40-49-vuotiaita	Väh. 50-vuotiaita	Yhteensä
Äidinkieli ja kirjallisuus, suomi äidinkielenä	657	644	643	1 944
Äidinkieli ja kirjallisuus, ruotsi äidinkielenä		2		2
Äidinkieli ja kirjallisuus, suomi toisena kielenä	81	50	58	189
Äidinkieli ja kirjallisuus, ruotsi toisena kielenä	4	5	8	17
Äidinkieli ja kirjallisuus, muut oppimäärät	1	5	2	8
Maahanmuuttajien oma äidinkieli	1	1	1	3
Toinen kotimainen kieli ruotsi (suomenkiel. opetus)	381	423	495	1 299
Toinen kotimainen kieli suomi (ruotsinkiel. opetus)	10	8	3	21
Saame		3		3
Englanti	730	823	1 161	2 714
Saksa	69	106	136	311
Ranska	38	65	90	193
Venäjä	13	35	61	109
Espanja	39	28	25	92
Italia		6	5	11
Latina	2	2	3	7
Muu kieli		4	2	6
Matematiikka	899	630	974	2 503
Fysiikka	255	182	254	691
Kemia	135	141	149	425
Maantieto/maantiede	84	97	127	308
Biologia	286	367	384	1 037
Ympäristö- ja luonnontieteet	4		5	9
Uskonto, evankelis-luterilainen	240	188	213	641
Uskonto, ortodoksinen	28	26	25	79
Muut uskonnot	6	3	8	17
Elämäntutkimus	7	3	9	19
Historia	350	394	366	1 110
Yhteiskuntaoppi	55	57	63	175
Oppilaanohjaus/opinto-ohjaus	219	244	421	884
Musiikki	223	206	207	636
Kuvataide	186	242	297	725
Liikunta	520	490	351	1 361
Terveystieto	85	47	35	167
Käsityö (tekstiilityö)	87	195	224	506
Käsityö (tekninen työ)	145	230	201	576
Käsityö	5	5	4	14
Kotitalous	165	267	410	842
Filosofia	10	20	16	46
Psykologia	46	84	96	226
Tietotekniikka	45	42	40	127
Luokamuotoinen erityisopetus	8	1	6	15
Osa-aikainen erityisopetus	11	10	16	37
Maahanmuuttajien perusop. valm. opetus	4	2	3	9
Muu aine tai ei tietoa aineesta	41	39	30	110
Yhteensä	6 175	6 422	7 627	20 224

Vastausprosentit 2013: peruskoulut 88,1 %, peruskouluasteen erityiskoulut 92,7 %, perus- ja lukiostaasteen koulut 73,2 %, lukiot 94,0 %.
Lähde: Tilastokeskus. Opettajakysely keväällä 2013.

Liite 37. Ruotsinkielisen perusopetuksen ja lukiokoulutuksen muodollisesti kelpoisten lehtoreiden ja päätoimisten tuntiopettajien jakautuminen ikäryhmittäin kevätlukukaudella 2013

Opettajan eniten opettama aine	Hoitamaansa tehtävään muodollisesti kelpoiset lehtorit sekä päätoimiset tuntiopettajat			
	Alle 40-vuotiaita	40-49-vuotiaita	Väh. 50-vuotiaita	Yhteensä
Äidinkieli ja kirjallisuus, suomi äidinkielenä	1	1		2
Äidinkieli ja kirjallisuus, ruotsi äidinkielenä	37	47	34	118
Äidinkieli ja kirjallisuus, suomi toisena kielenä				
Äidinkieli ja kirjallisuus, ruotsi toisena kielenä				
Äidinkieli ja kirjallisuus, muut oppimäärät				
Maahanmuuttajien oma äidinkieli				
Toinen kotimainen kieli ruotsi (suomenkiel. opetus)	1	2	1	4
Toinen kotimainen kieli suomi (ruotsinkiel. opetus)	37	42	35	114
Saame				
Englanti	27	36	44	107
Saksa	9	12	9	30
Ranska	13	6	4	23
Venäjä	1	1		2
Espanja		3		3
Italia				
Latina			1	1
Muu kieli				
Matematiikka	51	42	53	146
Fysiikka	14	4	12	30
Kemia	15	5	8	28
Maantieto/maantiede	6	9		15
Biologia	23	16	20	59
Ympäristö- ja luonnontieteet			1	1
Uskonto, evankelis-luterilainen	17	15	17	49
Uskonto, ortodoksinen				
Muut uskonnot				
Elämäntutkimus		2		2
Historia	21	27	19	67
Yhteiskuntaoppi	5	5	7	17
Oppilaanohjaus/opinto-ohjaus	6	17	21	44
Musiikki	3	16	15	34
Kuvataide	6	20	18	44
Liikunta	28	29	15	72
Terveystieto	11	1	1	13
Käsityö (tekstiilityö)	9	12	8	29
Käsityö (tekninen työ)	5	17	17	39
Käsityö				
Kotitalous	10	10	25	45
Filosofia	1	3	1	5
Psykologia	5	4	2	11
Tietotekniikka	3		1	4
Luokkamuotoinen erityisopetus	1			1
Osa-aikainen erityisopetus	1	3	1	5
Maahanmuuttajien perusop. valm. opetus				
Muu aine tai ei tietoa aineesta	2	3	3	8
Yhteensä	369	410	393	1 172

Vastausprosentit 2013: peruskoulu 88,1 %, peruskouluasteen erityiskoulu 92,7 %, perus- ja lukioasteen koulut 73,2 %, lukiot 94,0 %.

Lähde: Tilastokeskus. Opettajakysely keväällä 2013.

Liite 38. Perusopetuksen ja lukiokoulutuksen muodollisesti kelpoisten lehtoreiden ja päätoimisten tuntiopettajien jakautuminen ikäryhmittäin kevätlukukaudella 2013

Opettajan eniten opettama aine	Hoitamaansa tehtävään muodollisesti kelpoiset lehtorit sekä päätoimiset tuntiopettajat			
	Alle 40-vuotiaita	40-49-vuotiaita	Väh. 50-vuotiaita	Yhteensä
Äidinkieli ja kirjallisuus, suomi äidinkielenä	658	645	643	1 946
Äidinkieli ja kirjallisuus, ruotsi äidinkielenä	37	49	34	120
Äidinkieli ja kirjallisuus, suomi toisena kielenä	81	50	58	189
Äidinkieli ja kirjallisuus, ruotsi toisena kielenä	4	5	8	17
Äidinkieli ja kirjallisuus, muut oppimäärät	1	5	2	8
Maahanmuuttajien oma äidinkieli	1	1	1	3
Toinen kotimainen kieli ruotsi (suomenkiel. opetus)	382	425	496	1 303
Toinen kotimainen kieli suomi (ruotsinkiel. opetus)	47	50	38	135
Saame		3		3
Englanti	757	859	1 205	2 821
Saksa	78	118	145	341
Ranska	51	71	94	216
Venäjä	14	36	61	111
Espanja	39	31	25	95
Italia		6	5	11
Latina	2	2	4	8
Muu kieli		4	2	6
Matematiikka	950	672	1 027	2 649
Fysiikka	269	186	266	721
Kemia	150	146	157	453
Maantieto/maantiede	90	106	127	323
Biologia	309	383	404	1 096
Ympäristö- ja luonnontieteet	4		6	10
Uskonto, evankelis-luterilainen	257	203	230	690
Uskonto, ortodoksinen	28	26	25	79
Muut uskonnot	6	3	8	17
Elämäntutkimustieto	7	5	9	21
Historia	371	421	385	1 177
Yhteiskuntaoppi	60	62	70	192
Oppilaanohjaus/opinto-ohjaus	225	261	442	928
Musiikki	226	222	222	670
Kuvataide	192	262	315	769
Liikunta	548	519	366	1 433
Terveystieto	96	48	36	180
Käsityö (tekstiilityö)	96	207	232	535
Käsityö (tekninen työ)	150	247	218	615
Käsityö	5	5	4	14
Kotitalous	175	277	435	887
Filosofia	11	23	17	51
Psykologia	51	88	98	237
Tietotekniikka	48	42	41	131
Luokamuotoinen erityisopetus	9	1	6	16
Osa-aikainen erityisopetus	12	13	17	42
Maahanmuuttajien perusop. valm. opetus	4	2	3	9
Muu aine tai ei tietoa aineesta	43	42	33	118
Yhteensä	6 544	6 832	8 020	21 396

Vastausprosentit 2013: peruskoulut 88,1 %, peruskouluasteen erityiskoulut 92,7 %, perus- ja lukioasteen koulut 73,2 %, lukiot 94,0 %.
Lähde: Tilastokeskus. Opettajakysely keväällä 2013.

Liite 39.

Vähintään viisikymmentä vuotta täyttäneiden opettajien prosentuaalinen osuus hoitamaansa tehtävään muodollisesti kelpoisista perusopetuksen ja lukiokoulutuksen lehtoreista ja päätoimisista tuntiopettajista oppiaineittain kevätlukukaudella 2013

Opettajan eniten opettama aine	Hoitamaansa tehtävään muod. kelpoiset lehtorit ja päätoimiset tuntiopettajat					
	Suomenkieliset koulut		Ruotsinkieliset koulut		Yhteensä	
	Yhteensä	Väh. 50-vuot. %	Yhteensä	Väh. 50-vuot. %	Yhteensä	Väh. 50-vuot. %
Äidinkieli ja kirjallisuus, suomi äidinkielenä	1 944	33,1	2	0,0	1 946	33,0
Äidinkieli ja kirjallisuus, ruotsi äidinkielenä	2	0,0	118	28,8	120	28,3
Äidinkieli ja kirjallisuus, suomi toisena kielenä	189	30,7			189	30,7
Äidinkieli ja kirjallisuus, ruotsi toisena kielenä	17	47,1			17	47,1
Äidinkieli ja kirjallisuus, muut oppimäärät	8	25,0			8	25,0
Maahanmuuttajien oma äidinkieli	3	33,3			3	33,3
Toinen kotimainen kieli ruotsi (suomenkiel. opetus)	1 299	38,1	4	25,0	1 303	38,1
Toinen kotimainen kieli suomi (ruotsinkiel. opetus)	21	14,3	114	30,7	135	28,1
Saame	3	0,0			3	0,0
Englanti	2 714	42,8	107	41,1	2 821	42,7
Saksa	311	43,7	30	30,0	341	42,5
Ranska	193	46,6	23	17,4	216	43,5
Venäjä	109	56,0	2	0,0	111	55,0
Espanja	92	27,2	3	0,0	95	26,3
Italia	11	45,5			11	45,5
Latina	7	42,9	1	100,0	8	50,0
Muu kieli	6	33,3			6	33,3
Matematiikka	2 503	38,9	146	36,3	2 649	38,8
Fysiikka	691	36,8	30	40,0	721	36,9
Kemia	425	35,1	28	28,6	453	34,7
Maantieto/maantiede	308	41,2	15	0,0	323	39,3
Biologia	1 037	37,0	59	33,9	1 096	36,9
Ympäristö- ja luonnontieteet	9	55,6	1	100,0	10	60,0
Uskonto, evankelis-luterilainen	641	33,2	49	34,7	690	33,3
Uskonto, ortodoksinen	79	31,6			79	31,6
Muut uskonnot	17	47,1			17	47,1
Elämänkatsomustieto	19	47,4	2	0,0	21	42,9
Historia	1 110	33,0	67	28,4	1 177	32,7
Yhteiskuntaoppi	175	36,0	17	41,2	192	36,5
Oppilaanohjaus/opinto-ohjaus	884	47,6	44	47,7	928	47,6
Musiikki	636	32,5	34	44,1	670	33,1
Kuvataide	725	41,0	44	40,9	769	41,0
Liikunta	1 361	25,8	72	20,8	1 433	25,5
Terveystieto	167	21,0	13	7,7	180	20,0
Käsityö (tekstiilityö)	506	44,3	29	27,6	535	43,4
Käsityö (tekninen työ)	576	34,9	39	43,6	615	35,4
Käsityö	14	28,6			14	28,6
Koti talous	842	48,7	45	55,6	887	49,0
Filosofia	46	34,8	5	20,0	51	33,3
Psykologia	226	42,5	11	18,2	237	41,4
Tietotekniikka	127	31,5	4	25,0	131	31,3
Luokkamuotoinen erityisopetus	15	40,0	1	0,0	16	37,5
Osa-aikainen erityisopetus	37	43,2	5	20,0	42	40,5
Maahanmuuttajien perusop. valm. opetus	9	33,3			9	33,3
Muu aine tai ei tietoa aineesta	110	27,3	8	37,5	118	28,0
Yhteensä	20 224	37,7	1 172	33,5	21 396	37,5

Vastausprosentit 2013: peruskoulu 88,1 %, peruskouluasteen erityiskoulu 92,7 %, perus- ja lukioasteen koulut 73,2 %, lukiot 94,0 %.

Lähde: Tilastokeskus. Opettajajaksely keväällä 2013.

Painettu
ISBN 978-952-13-5761-9
ISSN 1798-8934

Verkkajulkaisu
ISBN 978-952-13-5762-6
ISSN 1798-8942